VENETIANAREN
MARCO POLOS RESOR
I DET XIII. ÅRHUNDRADET

I

MARCO POLOS RESOR

I

VENETIANAREN

MARCO POLOS RESOR

I DET XIII. ÅRHUNDRADET

ÖVERSÄTTNING SAMT INLEDNING OCH ANMÄRKNINGAR AV

BENGT THORDEMAN

I

STOCKHOLM : ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1917

INNEHÅLL.

I.

INLEDNING 1

Namn och data 11

MARCO POLOS RESOR 17

Prolog 19

FÖRSTA BOKEN 21

Allmän inledning.

I. 21

Beskrivning över trakter, som besökts av Marco Polo eller om vilka han hört berättas under en resa genom Asien från Lill-Armenien till storkhanens hov i Xandu.

II. Om Lill-Armenien, om hamnen Giazza och om provinsens gränser 34

III. Om landet Turkomania, där städerna Kogni, Kaisariah och Sevasta ligga, och om handeln i dessa 35

IV. Om Stor-Armenien, varest befinna sig städerna Arzingan, Argiron och Darziz; om slottet Paipurth; om det berg, där Noaks ark blev stående; om landets gränser och om en märkvärdig oljekälla 36

V. Om landet Zorzania och dess gränser; om det pass, där Alexander den store uppbyggde järnporten; och om det sällsamma med en insjö vid Tiflis 37

VI. Om landskapet Mosul; om kurderna; och om handeln i detta land 39

VII. Om den stora staden Baldach eller Bagadet, förr kallad Babilonia; om skeppsfarten därifrån till Balsara, beläget vid det hav, som kallas det Indiska, men rätteligen borde heta Persiska viken, och om de olika vetenskaper, som idkas i denna stad 40

VIII. Handlar om Kalifens av Baldach tillfångatagande och död och om det underbara förflyttandet av ett berg från en plats till en annan 41

IX. Om den ädla staden Tauris i Irak, och om handelsmännen och de övriga invånarna där 45

X. Om klostret Sankt Barsamo i närheten av Tauris...... 46

XI. Om det stora riket Persien 47

XII. Om de åtta konungarikena i landet Persien; ävensom om hästarna och åsnorna där 49

XIII. Om staden Yasdi och dess yrken; och om djuren, som finnas mellan denna plats och Kierman 50

XIV. Om konungariket Kierman, som av de gamle kallades Karmania; om dess mineralier och malmer, dess yrken, dess falkar; och om landets starka sluttning, vilken man märker, då man lämnar denna provins 52

XV. Om staden Kamandu och landskapet Reobarle, om vissa fåglar, som finnas där; om en särskild slags oxe; och om karaunas, en rövarstam 53

XVI. Om staden Ormus, som ligger på en liten ö i Indiska havet, ej långt från fastlandet; om dess betydelse för handeln; och om de heta vindar, som blåsa där 55

XVII. Om de i Ormus vanliga fartygen; om den årstid, då frukterna mogna och om invånarnas seder och levnadssätt 57

XVIII. Om det land, genom vilket man kommer, då man lämnar Ormus och återvänder till Kierman på en annan väg; och om brödets bitterhet, som har sin orsak i vattnets beskaffenhet... 59

XIX. Om det öde landet mellan Kierman och Kobinam och om det bittra vattnet där 59

XX. Om staden Kobinam och dess yrken 60

XXI. Om resan från Kobinam till landet Timocain vid Persiens nordgräns; och om en egendomlig trädart.............. 61

XXII. Om den Gamle från Berget; om hans palats och trädgårdar; om hans fångenskap och död.................... 62

XXIII. Om en sex dagsresor lång, fruktbar slätt, varpå följer en öken under åtta dagsresor, vilka man har att genomvandra på vägen till staden Sapurgan; om de utmärkta meloner, som där växa; och om staden Balach......... 64

XXIV. Om borgen Thaikan, om invånarnas seder; och om saltkullarna 66

XXV. Om staden Scassem; och om piggsvinen, som finnas där 67

XXVI. Om provinsen Balaschan; om de kostbara stenar, man där kan finna och som hemfalla åt konungen; om hästarna och falkarna i landet; om den hälsosamma luften bland bergen; och om de kläder, med vilka kvinnorna smycka sig 68

XXVII. Om landet Bascia, som ligger söder om det förra; om de gyllene smycken, som invånarna bära i sina öron; och om seder och bruk bland folket där 70

XXVIII. Om landet Kesmur, som ligger åt sydost; om invånarna, som äro skickliga i magi; om landets förbindelse med Indiska havet; och om ett slags eremiter, deras levnadssätt och utomordentliga avhållsamhet 71

XXIX. Om landskapet Vokan; om en bergbestigning på tre dagar, som för till en hög bergstopp; om en egendomlig fåravel, man där driver; om den verkan en eld har, som man tänder upp på en stor höjd; och om invånarnas vilda liv 72

XXX. Om staden Kascar och dess invånares handel 73

XXXI. Om staden Samarkan och den underbara pelaren i Johannes Döparens kyrka 74

XXXII. Om provinsen Karkan, vilkens invånare hava uppsvällda ben och körtlar 75

XXXIII. Om staden Kotan, som är rikligt försedd med alla livsförnödenheter 76

XXXIV. Om provinsen Peyn; om kalcedon- och jaspisstenarna, som finnas i dess floder; och om en särskild vana invånarna där ha beträffande sina giftermål 76

XXXV. Om provinsen Ciarcian; om de stenar, som finnas i dess floder; och om invånarnas flykt till öknen vid de tartariska arméernas framryckande 77

XXXVI. Om staden Lop; om öknen i hennes grannskap; och om de sällsamma ljud, som höras av dem, som draga genom öknen 78

XXXVII. Om landet Tanguth; om staden Sachion och det bruk, som där härskar vid en gosses födelse; och om likbränning 80

XXXVIII. Om landskapet Kamul och om en del egendomliga vanor, man där har vid härbärgerandet av främlingar......... 83

XXXIX. Om staden Cincitalas 85

XL. Om landskapet Succuir, där rabarbern växer, och varifrån den utföres till alla delar av världen............... 86

XLI. Om Kampion, som är huvudstad i provinsen Tanguth; om beskaffenheten av dess avgudabilder och om levnadssättet bland de avgudadyrkare, som äro invigda till religiös tjänst; om kalendern, som de hava; och om de övriga inbyggarnas seder vid bröllop 87

XLII. Om staden Ezina; om de djur och fåglar, som man finner där; och om en öken, som sträcker sig fyrtio dagsresor mot norr 88

XLIII. Om staden Karakoran, den första, som tartarerna gjorde till residensstad 89

XLIV. Om uppkomsten av tartarernas rike; om den trakt, varifrån de kommo; och om huru de tidigare lydde under Un-khan, en furste från Norden, vilken även kallades Johannes Prästen 89

XLV. Handlar om Cingis-kaan, den förste tartarkejsaren och om hans krig med Un-khan, som han besegrade och vilkens rike han tog i besittning 91

XLVI. Om de sex följande tartarkejsarna och om de högtidligheter, som ägde rum, då de fördes att begravas i berget Altai 93

XLVII. Om tartarernas vandrande liv; om deras husliga vanor och deras födoämnen; om deras kvinnors dygd och nyttiga egenskaper... 94

XLVIII. Om himmelens och jordens gudomligheter hos tartarerna och om dessas dyrkan; om tartarernas klädedräkt och vapen; om deras mod i striden, deras tålamod i alla umbäranden och deras hörsamhet mot sina överordnade 96

XLIX. Om tartarernas krigshärar och huru desamma anställas; om marschordningen; om deras proviantering; och om det sätt, varpå de angripa fienden 97

L. Om rättsväsendet hos dessa folk; och om ett slags inbillat giftermål, som anordnas mellan döda barn av olika familjer.. 100

LI. Om slätten Bargu nära Karakoran; om dess invånares seder; om oceanen, som ligger fyrtio dagsresor därifrån; om falkarna, som finnas i kustlandet och om de nordliga stjärnornas ställning, sedda därifrån...... 101

LII. Om konungariket Erginul, som gränsar till Kampion och om staden Sin-gui; om en tjurart, som är beklädd med utomordentligt fint hår; om de djur, av vilka man får mysk och om det sätt, varpå det fångas; om sederna hos detta lands invånare, och om kvinnornas skönhet 102

LIII. Om landet Ergigaia och staden Kalacia; om dess invånares seder; och om kamelotten, som där tillverkas... 104

LIV. Om landet Tenduk, som regeras av furstar, tillhörande Johannes Prästens ätt, och som till största delen bebos av kristna; om deras prästers vigning; och om en folkstam, som heter Argon och som är den skönaste och mest bildade i dessa länder 105

LV. Om den stad, där furstarna av Johannes Prästens familj, Gog och Magog kallade, ha sitt residens; om invånarnas seder; om deras sidenmanufaktur; och om silvergruvorna, som där bearbetas 106

LVI. Om staden Cianga-nor; om de olika arter av tranor och om de rapphöns och vaktlar, som på storkhanens befallning uppfödas i dessa delar av landet............ 107

LVII. Om storkhanens härliga palats i staden Xandu; om hans hovstall, som är fullt av vita avelsston, med vilkas mjölk han årligen frambär ett offer; om de underbara ting, som stjärntydarna kunna uträtta då det är dåligt väder; om de ceremonier, som de föranstalta i det kungliga palatsets hall; och två beskrivningar på tiggarmunkar och deras levnadssätt......... 108

ANDRA BOKEN 114

Om kaanen och hans hov; om hans huvudstad och hans rikes förvaltning och om hans undersåtar.

I. Om Kublai-kaans, den nu regerande kejsarens, beundransvärda bragder; om den strid han utkämpade emot sin farbroder Nayan och om segern över denne...... 114

II. Om storkhanens återkomst till sin stad Kambalu sedan han tillkämpat sig denna seger; om den ära han bevisar de kristna, judarna och mohammedanerna och avgudadyrkarna på deras olika festdagar; och om de skäl han anför för att han ej blir kristen 120

III. Om de belöningar, som förlänades dem, vilka utmärkt sig i slaget, och om de gyllene tavlor, de erhöllo... 122

IV. Om storkhanens yttre; om hans fyra huvudgemåler; och om det för hans räkning årligen återkommande utväljandet av unga flickor i provinsen Ungut 124

V. Om antalet av de söner, storkhanen fått av sina fyra hustrur, och vilka han gör till konungar av olika provinser; och om Cingis, hans förstfödde; även om de söner, han har med sina mätresser, och vilka han gör till furstar 126

VI. Om storkhanens stora och beundransvärda palats vid staden Kambalu 127

VII. Om den nya staden Tai-du, som byggts upp bredvid Kambalu; om den regel, som iakttages beträffande sändebudens underhållning; och om stadens nattpolis 131

VIII. Om de förrädiska anslagen att försätta staden Kambalu i uppror, och om häktningen och bestraffningen av de inblandade 134

IX. Om storkhanens livvakt, som består av tolvtusen man... 139

X. Om det sätt, på vilket storkhanen håller hov och sitter till bords med alla sina ädlingar; om det sätt, på vilket de gyllene och silverne dryckesbägarna, vilka fyllas med sto- och kamelmjölk, stå uppställda i hallen, och om den ceremoni, som äger rum, då han dricker 140

XI. Om den stora fest, som firas i storkhanens alla länder den tjuguåttonde september, som är hans födelsedag 143

XII. Om den vita festen, som firas på första dagen i månaden februari, vilken inleder tatarernas år; om den mängd av skänker, som då frambäres; och om de ceremonier, som äga rum vid en tavla, på vilken storkhanens namn står skrivet 144
XIII. Om den mängd vilt, som under vintermånaderna nedlägges och skickas till hovet 147
XIV. Om leoparder, lodjur och lejon, som användas till jakt på olika djur; samt om örnar, som äro dresserade att gripa vargar........................ 148
XV. Om två bröder, som äro storkhanens översta jägmästare 148
XVI. Om det jakttåg, storkhanen företar med sina falkar och hökar; om hans falkonerare och om hans tält 149
XVII. Om mängden av de människor, som beständigt anlända till och avresa från Kambalu; och om stadens handel 154
XVIII. Om ett slags papperspengar, som storkhanen låter utgiva och sätta i omlopp i sitt rike 155
XIX. Om de tolv storämbetsmännens råd, som är inrättat för de ärenden, som beröra hären; och om tolv andra ämbetsmän för rikets allmänna angelägenheter 157
XX. Om de stationer, som vid alla huvudvägar äro anordnade för att tillhandahålla posthästar; om löparna; och om det sätt, på vilket omkostnaderna bestridas 159
XXI. Om den hjälp, som storkhanen lämnar alla provinser i sitt rike vid dyrtider eller vid tider av stor dödlighet bland djuren 163
XXII. Om de träd, som storkhanen låter plantera på ömse sidor om vägen, och om det sätt, på vilket han låter vårda dem 165
XXIII. Om det slags vin, som framställes i provinsen Kataia; och om stenar, som brinna likt kol 165
XXIV. Om kejsarens stora och beundransvärda välgörenhet mot de fattiga i Kambalu och gent emot andra personer, som komma till hans hov och bedja om hjälp 166
XXV. Om staden Kambalus astrologer........................ 168
XXVI. Om tartarernas religion; om deras tro beträffande själen; och om några av deras bruk 170

En resa i de västra och sydvästliga delarna av Kataia.

XXVII. Om floden Pulisangan och om den bro, som leder över densamma 172
XXVIII. Om staden Gio-giu 173
XXIX. Om konungariket Ta-in-fu 175
XXX. Om staden Pi-an-fu 175
XXXI. Om fästningen Thai-gin eller Taigin........................ 176
XXXII. Om den mycket stora och stolta flod, som kallas Karamoran 178

XXXIII. Om staden Ka-cian-fu 178
XXXIV. Om staden Quen-zan-fu 179
XXXV. Om Kataias och Manjis gränser 180
XXXVI. Om provinsen Sin-di-fu, och om den stora floden Quian 181
XXXVII. Om provinsen Thebeth 182
XXXVIII. Om provinsen Kaindu 186
XXXIX. Om den stora provinsen Karaian, och om Jaci, huvudstaden där 188
XL. Om provinsen Karazan 190
XLI. Om provinsen Zardandam och staden Unciam 192
XLII. Om huru storkhanen utförde erövringen av konungariket Mien och Bangala 195
XLIII. Om en vild trakt och om konungariket Mien 200
XLIV. Om staden Mien och om en stor gravvård över en konung 201
XLV. Om provinsen Bangala 202
XLVI. Om provinsen Kangigu 203
XLVII. Om landskapet Amu 204
XLVIII. Om Tholoman 204
XLIX. Om städerna Cinti-gui, Sin-di-fu, Gio-giu och Pazan-fu... 205

En resa söderut genom Kataias och Manjis östliga provinser.

L. Om staden Ciang-lu 207
LI. Om staden Ciang-li 208
LII. Om staden Tudin-fu 208
LIII. Om staden Sin-gui-matu 209
LIV. Om den stora floden Kara-moran och städerna Koi-gan-zu och Kuan-zu 211
LV. Om den mycket stolta provinsen Manji, och om huru den blev erövrad av storkhanen 212
LVI. Om staden Koi-gan-zu 215
LVII. Om staden Pau-ghin 215
LVIII. Om staden Kain 216
LIX. Om städerna Tin-gui och Chin-gui 216
LX. Om staden Jan-gui, över vilken Marco Polo var ståthållare 217
LXI. Om provinsen Nan-ghin 217
LXII. Om staden Sa-jan-fu, som erövrades med tillhjälp av Nicolo och Maffio Polo 218
LXIII. Om staden Sin-gui, och om den mycket stora floden Quian 220
LXIV. Om staden Kayn-gui 221
LXV. Om staden Cian-ghian-fu 222

LXVI. Om staden Tin-gui-gui 222
LXVII. Om städerna Sin-gui och Va-giu 223
LXVIII. Om den stolta och praktfulla staden Quin-sai 225
LXIX. Om storkhanens inkomster 241
LXX. Om staden Ta-pin-zu 242
LXXI. Om staden Uguiu 242
LXXII. Om städerna Gen-gui, Zen-gian och Gieza 242
LXXIII. Om riket eller vicekonungadömet Kon-cha och dess huvudstad Fu-giu 243
LXXIV. Om staden Que-lin-fu 244
LXXV. Om staden Un-guen 245
LXXVI. Om staden Kan-giu 245
LXXVII. Om staden och hamnen Zai-tum och om staden Tin-gui 246

TREDJE BOKEN.

Beskrivning över trakter, som besökts av Marco Polo, eller om vilka han hört berättas under sjöresor till Indien och till Persien ifrån Kataia och Manji.

I. Om Stora, Lilla och Mellersta Indien; om invånarnas seder och bruk; om många märkvärdiga och underbara ting, som man där får skåda; och först om fartygen i dessa trakter 249
II. Om ön Zipangu 251
III. Om utseendet av de avgudabilder, som tillbedjas i Zipangu, och om huru invånarna äta människokött... 254
IV. Om havet Cin mellan denna ö och provinsen Manji... 255
V. Om havsviken Cheinan och dess floder 256
VI. Om landet Ziamba; om konungen i detta land; och om huru han blev tributpliktig åt storkhanen 257
VII. Om ön Java 259
VIII. Om öarna Sondur och Kondur, och om landet Lochak 259
IX. Om ön Pentan och om konungariket Malaiur 259
X. Om ön Java Minor 261
XI. Om konungariket Felech på ön Java Minor 262
XII. Om det andra konungariket, kallat Basma 262
XIII. Om det tredje konungariket, kallat Samara 264
XIV. Om det fjärde konungariket, kallat Dragojan 265
XV. Om det femte konungariket, kallat Lambri 266
XVI. Om det sjätte konungariket, kallat Fanfur, där man bereder mjöl av ett träd 267
XVII. Om ön Nokueran 268
XVIII. Om ön Angaman 268
XIX. Om ön Zeilan 269
XX. Om provinsen Maabar 270

XXI. Om konungariket Murfili eller Monsul 281
XXII. Om provinsen Lak, Loak eller Lar 282
XXIII. Om ön Zeilan 284
XXIV. Om staden Kael 288
XXV. Om konungariket Koulam 289
XXVI. Om Kumari 291
XXVII. Om konungariket Dely 291
XXVIII. Om Malabar 292
XXIX. Om konungariket Gusserat 294
XXX. Om konungariket Kanam 295
XXXI. Om konungariket Kambaja 295
XXXII. Om konungariket Servenath 296
XXXIII. Om konungariket Kesmacoran 296
XXXIV. Om Männens och Kvinnornas öar 297
XXXV. Om ön Soccotera 298
XXXVI. Om den stora ön Magastar, som nu kallas San Lorenzo 299
XXXVII. Om ön Zen-Zibar 301
XXXVIII. Om den stora mängden öar i Indiska havet 303
XXXIX. Om det Andra eller Mellersta Indien, kallat Abascia (eller Abyssinia) 303
XL. Om provinsen Adem 305
XLI. Om staden Escier 306
XLII. Om staden Dulfar 308
XLIII. Om staden Kalajati 308
XLIV. Om Ormus 310

Några notiser om en del nordligare trakter och om strider mellan de tatariska furstarna.

XLV. Om ett landskap, som bebos av tartarer och som man knappast kan besöka på grund av is och kyla; och om de länder, som kallas mörkrets hemvist 310
XLVI. Om provinsen Russia 313
XLVII. Om Stor-Turkiet 314
XLVIII. Vad storkhanen sade om de förolämpningar, Kaidu tillfogat honom 318
XLIX. Om konung Kaidus starka och tappra dotter 318
L. Huru Abaga utsände sin son Argon med en här 320
LI. Huru Argon efterträdde sin fader som härskare 321
LII. Huru Acomat drog ut med sina anhängare för att kämpa mot Argon 322
LIII. Huru Argon höll råd med sina ädlingar, innan han angrep Acomat 323
LIV. Vad ädlingarna svarade Argon 324

LV. Huru Argon skickade sina sändebud till Acomat 325
LVI. Acomats svar på Argons budskap 326
LVII. Striden mellan Argon och Acomat 327
LVIII. Huru Argon blev befriad 328
LIX. Huru Argon återfick makten 329
LX. Huru Argon lät avrätta sin onkel 329
LXI. Argons död 331
LXII. Huru Khiakato efter Argons död ryckte makten till sig 331
LXIII. Huru Baidu efter Khiakatos död ryckte makten till sig 331
LXIV. Om de västliga tartarernas härskare 333
LXV. Om kriget mellan Alau och Barka och om den strid, de utkämpade 333
LXVI. Huru Barka och hans här tågade ut för att kämpa mot Alau 334
LXVII. Alaus ord till hans män 335
LXVIII. Om den stora striden mellan Alau och Barka............ 336
LXIX. Huru Totamongu blev konung över västerns tartarer... 337
LXX. Huru Nogai uppmanades av Toctai att begiva sig till hans hov 338
LXXI. Huru Toctai ryckte fram mot Nogai....................... 340
Epilog 342

II.

FÖRORD 345

ANMÄRKNINGAR.

INLEDNINGEN. 1—23. Litteratur. 24. Marco Polo och Columbus 349

Prologen. 1. Texten. 2. Kronologiskt 351

FÖRSTA BOKEN.

I. 1. Baldvin II. 2. Texten. 3. När ägde avresan från Konstantinopel rum? 4. Soldaia (Sudak). 5. Barka (Bereke). 6. Bolgar (Bolgary) och Assara (Zarai). 7. De östliga tatarerna och Alau (Hulagu). 8. Oukaka. 9. Tigris = Volga. 11. Barak. 12. Kublai-kaan. 13. Den romerske kejsaren. 14. De sju vetenskaperna. 15. Kublai och kristendomen. 16. Gyllene tavlor. 17. Giazza (Ajas). 18. Acre (Akka). 19. Clemens IV. 20. Negropont (Chalkis). 21. Marco Polos ålder. 22. Gregorius X. 23. Leo III. 24. Fra Guielmo da Tripoli. 25. Avresan från Akka. 26. Sultan Beibars. 27. Tempelherrarna i Mindre Asien. 29. Uppehåll i Kampion. 30. Marco Polos språkkunskap. 32. Argon. 33. Argons

giftermål. 34. Namnet Kataia och Khitan. 35. Krig år 1289 i Central-Asien. 37. När lämnade Marco Polo Kina? 41. Kai-khatu. 42. Gasan. 43. Portae Caspiae. 45. Storkhanens suveränitet över Persien. 46. Kaikhatus störtande 351

II. 1. Armenien. 2. Sebastos 359

III. 1. Turkomanien. 2. Turkmanerna. 3. Landskapets städer. 4. Sankt Blasius. 5. Orientaliska tatarerna 359

IV. 1. Arzingan. 2. Texten. 3. Argiron (Erzerum). 4. Darziz (Arsissa). 5. Paipurth. 6. Ararat. 7. Zorzania (Georgien). 8. Naftakällor 360

V. 1. Konungarna av Georgien. 2. Sjön Abaku (Kaspiska havet). 3. Förhärjandet av Chuaresm. 5. Buxbom. 6. Örntecken. 7. Järnporten. 8. Kumani. 9. Silkesmaskodling i Georgien. 10. Avigi. 11. Gelukhalat. 12. Amu darja och Kaspiska havet. 14. Tiflis 361

VI. 1. Mosul. 2. Nestorianer och jacobiter. 3. Jacolit. 4. Muselman, muslin. 5. Kurder. 6 och 7. Mardin och Musch 364

VII. 1. Bagdad. 2. Resan på Tigris. 3. Kisi. 4. Balsara (Basra) 365

VIII. 1. Bagdads erövring. 2 och 3. Kronologiskt 366

IX. 1. Tauris (Tebris). 2. Irak. 3. Cremessor. 4. Tauriser och parser 366

X. 1. Sankt Barsuma 367

XI. 1. Texten. 2. Sawah och Awah. 3. Cala Ataperistan. 5. En manikeistisk legend 367

XII. 1. Kasvin. 2. Kurdistan. 3. Lor (Lur). 4. Suolistan (Schulistan). 5. Spaan (Ispahan). 6. Shiraz. 7. Soncara. 8. Timocain. 10. Persiska hästar. 11. Livre tournois 368

XIII. 1. Yasdi (Jesd.) 370

XIV. 1. Kierman. 2. Turkosen. 3. Järnfyndigheter i Persien. 4. Andanicum (= zink). 5. Klimat 370

XV. 1. Kamandu. 2. Reobarle. 3. Adams äpple. 4. Orre. 5. Puckeloxe. 6. Fettsvansfår. 7. Karaunas 8. Nugodar och nigudaris m. m. 9. Ökenstorm. 10. Konsalmi. 11. Kung Corobar 372

XVI. 1. Slätten Formosa. 2. Ormus. 3. Rokn-eddin Mahmud 4. Samum. 6. Klimat 374

XVII. 1—3. Fartygen i Ormus. 6. Gråterskor 376

XVIII. 1. Vägar till Ormus 376

XIX. 1. Kobinam. 2. Vägen genom Kirmans öken. 3. Ökenbrunnar 377

XX. 1. Andanicum och tutia 377

XXI. 2. Arbor Secco. 3. Alexander-tradition 378

XXII. 1. Texten. 2. Assassinerna. 3 och 4. Korrigering ... 381
XXIII. 1. Sapurgan. 2. Bal(a)ch. 3. Alexander och Roxane. 4. Doyana. 5. Lejon (= tigrar) ... 384
XXIV. 1. Kronologiskt. 2. Thaikan. 3. Saltrikedom ... 386
XXV. 1. Scassem (Kischm) ... 386
XXVI. 1. Balaschan (Badakschan). 2. Zulkarn. 3. Antropometamorfos ... 386
XXVII. 1. Bascia ... 387
XXVIII. 1. Kesmur (Kaschmir). 2. Buddhistiska munkar. 3. Ahimsa. 4. Korall ... 388
XXIX. 1. Vokan (Vaschan). 2. Pamir. 3. Topografiskt. 4. Ovis Poli. 5. Klimat. 6. Beloro (Belur) ... 389
XXX. 1. Kascar (Kaschgar) ... 391
XXXI. 1. Samarkan(d). 2. Felaktiga uppgifter ... 391
XXXII. 1. Karkan (Jarkent). 2. Halssjukdom ... 392
XXXIII. 1. Khotan ... 393
XXXIV. 1. Peyn. 2. Nefrit. 3. Äktenskapstrohet. 4. Routen... 395
XXXV. 1. Ciarcian (Tjertjen) ... 395
XXXVI. 1. Lop. 2. Vägmärken i öknen. 3. Sägner om öknen 396
XXXVII. 1. Kronologiskt. 2. Sachion (Sa-tschóu). 3. Tanguth. 5. Grottempel. 6. Dödskult ... 398
XXXVIII. 1. Kamul (Hami). 2. Fruktbarhetsriter ... 400
XXXIX. 1. Cincitalas (Kyssyintala). 2. Altai. 4. Salamander och asbest ... 402
XL. 2. Succuir (Su-tschóu). 3, 4. Botaniskt ... 403
XLI. 1. Kampion (Kan-tschóu). 2. Jättebuddhastatyer. 3—6. Seder och bruk. 7. Uppehåll i Kan-tschóu ... 404
XLII. 1. Ezina. 2. Vildåsnor ... 405
XLIII. 1. Karakoran (Karakorum) ... 406
XLIV. 1. Jorza och Bargu. 2. Johannes Prästen ... 407
XLV. 1. Djingis-kaan. 2. Tenduk. 3. Djingis äktenskap. 5. Altai ... 408
XLVI. 1. Djingis efterträdare ... 409
XLVII. 1. Tatarernas fria liv. 2. Kvinnornas ställning ... 410
XLVIII. 1. Tatarernas religion. 2. Natigay ... 410
XLIX. 1. Arméns decimalindelning ... 411
L. 1. Codex Djingis ... 412
LI. 2. Vägen. 3. Mekriter. 4. Renar som riddjur. 5. Topografiskt. 6. Bargelak. 7. Falkar. 8. Komaner. 9. Polstjärnan ligger i söder ... 412
LII. 1. Erginul. 2. Sin-gui. 3. Jaken. 5. Fasanen ... 414
LIII. 1. Ergigaia. 2. Kalacia ... 414
LIV. 1. Tenduk (Thian-te). 2. Genealogiskt. 3. Argon ... 415

LV. 1. Gog och Magog. 2. Nascici. 3. Sindichin. 4. Idifa 415

LVI. 1. Cianga-nor (Anuli-nor). 2. Zoologiskt ... 416

LVII. 1. Xandu (Kai-ping). 2. Boriat. 4. Tebeth och Kesmir. 5. Människoäteri. 6. Baksi. 7. Trolldom i Kina. 8, 9. Tibetanska munkar. 10. Tao-schi ... 417

ANDRA BOKEN.

I. 1, 2. Kublai och Arik-Buga. 3. Kublais strider mot Kaidu och Nayan. 5. Kataia och Manji. 6. Den mongoliska styrelsen och kineserna. 8. Solens och månens tecken. 9. Blodutgjutelsens skam. 10. Topografiskt. 11. Judarna i Kina ... 419

II. 1. Sogomon-barchan. 2. Kublais religionspolitik ... 422

III. 1. Saggio. 2. Hederstavlor. 3. Parasoll och silverstol 422

IV. 1. Tronföljd. 2. Ungut ... 423

V. 1. Kublais söner. 2. Tronföljd ... 423

VI. 1. Kambalu (Peking). 2. Kejsarens väg. 3. Den orientaliska palatstypen. 4. En upplysning om skildringens utarbetande ... 424

VII. 1. Topografiskt. 2. Den rätvinkliga stadsplanen. 3. Klocktornet ... 425

VIII. 1. Achmak (Ahmed). 2. Van-ku (Quang-tchu). 4 Marco Polos roll vid Achmaks mord. 5. Kublai och mohammedanerna ... 425

IX. 1. Kasitan ... 426

X. 1. Skänk. 2. Tröskeln får ej beröras ... 427

XI. 1. Kublais födelsedag. 2. Guldbyzantin ... 427

XII. 1. Det kinesiska nyåret. 2. Den vita månaden. 3. Talen 9 och 9 × 9. 4. Hovceremoniel ... 427

XIV. 1—4. Zoologiskt ... 428

XV. 1. Bayan och Mingan. 2. Civici ... 428

XVI. 1. Kejsarens jaktmarker. 2. Taskaol. 3. Bulangazi. 4. Kakzarmodin. 5. Rondes ... 429

XVIII. 1. Sedeltillverkningen i Kina. 2. Venetianska silvergroten ... 430

XIX. 1. Det mongoliska förvaltningssystemet ... 430

XX. 1. Jamb. 2. Postväsendet i Kina ... 431

XXIII. 1. Risvin. 2. Stenkol i Kina ... 432

XXIV. 1. Texten ... 432

XXV. 1. Takuini. 2. Den tolvåriga cykeln ... 432

XXVI. 1. Schang-ti. 4. Ceremonier. 5. Den faderliga auktoriteten ... 433

XXVII. 1. Pulisangan. 2. Lu-kau-bron ... 434

XXVIII. 2. Gio-giu. 4. Achbaluch ... 435

XXIX. 1. Ta-in-fu ... 435

XXX.	1. Pi-an-fu	435
XXXI.	1. Thai-gin. 2. Dor	436
XXXII.	1. Kara-moran	436
XXXIII.	1. Ka-cian-fu	436
XXXIV.	1. Quen-zan-fu (Hsi-ngan-fu). 2. Mangalai	436
XXXV.	1. Kun-kin. 2. Achbaluch-Manji	437
XXXVI.	1. Sin-di-fu. 2. Quian	437
XXXVII.	1. Thebeth (Tibet). 2. Sedligheten. 3. Tibetanarnes karaktär. 4. Gudderi. 5. Saltmynt. 6. Topografiskt. 7. Guld i Tibet. 8. Korall. 10. Hundarna. 11. Beyamini	438
XXXIX.	1. Karaian (Jün-nan). 2. Cen-temur. 3. Jaci (Jün-nan). 4. Topografiskt	440
XL.	1. Karazan. 2. Kogatin (Hukaji). 3. Marco Polo och handeln. 5. Ritualmord	440
XLI.	1. Zardandam. 2. Unicam. 3. Couvade	441
XLII.	1. Mien och slaget vid Unicam. 2. Bangala (Bengalen). 3. Nestardin (Nasir-ed-din)	442
XLIII.	1. Topografiskt	443
XLIV.	1. Staden Mien (gamla Pagán). 2. Stupas. 3. Zoologiskt	443
XLV.	1. Kublai och Bangala	443
XLVI.	1. Routen. Kangigu. 2. Tatuering	443
XLVII.	1. Amu. 2. Kronologiskt	444
XLVIII.	1. Tholoman	444
XLIX.	1. Cinti-gui. 2. Zoologiskt. 5. Pazan-fu	445
L.	1. Ciang-lu. 2. Likbränning	445
LI.	1. Ciang-li. 2. Topografiskt	446
LII.	1. Tudin-fu. 2. Lukansor. 3. Angul och Mongatai	446
LIII.	1. Sin-gui-matu. 2. Lin-gui. 3. Pin-gui. 4. Cin-gui	446
LIV.	3. Kuan-zu	447
LV.	1. Fanfur. 2. Chinsan Bayan. 3. Manjis erövring	447
LVI.	1. Koi-gan-zu	448
LVII.	1. Pau-ghin	448
LVIII.	1. Kain	448
LIX.	1. Tin-gui. 2. Chin-gui	448
LX.	1. Jan-gui	449
LXI.	1. Nan-ghin	449
LXII.	1. Sa-jan-fu	449
LXIII.	1. Texten. Sin-gui	450
LXIV.	1. Kayn-gui. 2. Kin-schan	450
LXV.	1. Cian-ghian-fu. 2. Mar Sachis	451
LXVI.	1. Tin-gui-gui. 2. Alanerna	451
LXVII.	1. Sin-gui. 4. Va-gui	452

LXVIII. 1. Quin-sai. 4. Päron i Kina. 5. Quin-sai's badhus. 6. Silke. 7. Kineserna som köpmän. 8. Sjön Si-hu. Stadens nöjen. 10. Tu-tsong. 11. Gampu 452
LXIX. 1. Gulddukat. 2. Texten 454
LXX. 1. Ta-pin-zu. 2. Likbränning 454
LXXI. 1. Uguiu 454
LXXII. 1. Gen-gui. 2. Zen-gian. 3. Gieza 454
LXXIII. 1. Kon-cha. 2. Fu-giu. 3. Botaniskt. 4. Vilda folk i Fu-kien 455
LXXIV. 1. Que-lin-fu. 2. Zoologiskt 455
LXXV. 1. Un-guen. 3. Sockerrör 455
LXXVI. 1. Kan-giu. 2. Min-kiang 455
LXXVII. 2. Zai-tum. 4. Tin-gui 456

TREDJE BOKEN.

II. 1. Zipangu. 3. Guldets värde. 4. Kublais erövringsförsök mot Japan. 5. Zorza. »Inpackning» 457
IV. 1. Havet Cin. Kina 458
V. 1. Cheinan 459
VI. 1. Ziamba. 2. Sagatu och krigen i Tonkin. 3. Jus primae noctis 459
VII. 1. Java 460
VIII. 1. Texten. 2. Sondur och Kondur. 3. Lochak. 4. Berchi 460
IX. 1. Pentan. 2. Djonkerna. 3. Maldaiur 460
X. 1. Java Minor (Sumatra). 2. Konungarikena där 461
XI. 1. Felech 461
XII. 1. Basma. 2—3. Zoologiskt. 4. Enhörningen 462
XIII. 1. Samara. 2. Botaniskt 462
XIV. 1. Dragojan. 2. Kannibalism 462
XV. 1. Lambri. 2. Människor med svansar 463
XVI. 1. Fanfur. 2. Kamfert. 3. Sagopalmen. 4. Carvolo. 5. Botaniskt 463
XVII. 1. Nokueran 463
XVIII. 1. Angaman. 2. Cynocephaler 463
XIX. 1. Zeilan. 3. Sender-naz 464
XX. 1. Maabar. 2. Sender-bandi. 3. Betala. Pärlfisket. 4. Pacauca. 6. Identifikationer. 8. Gavi. 10. Monsunregnen. 11. Choiach. 12. Hieroduler. 14. Sankt Thomas grav. 15. Ananias. 16. Sankt Thomas-traditionen 464
XXI. 1. Murfili. 2. Diamantletare 466
XXII. 1. Lak. 2. Braminerna. 3. Soli (Chola). 4. Tingui... 467
XXIII. 1. Adams grav. 3. Buddha 467
XXIV. 1. Kael. 2. Astiar. 4. Tembul 468

XXV. 1. Koulam. 2. Zoologiskt 469
XXVI. 1. Kumari 469
XXVII. 1. Dely 469
XXVIII. 1. Malabar 469
XXIX. 1. Gusserat 469
XXX. 1. Kanam 469
XXXI. 1. Kambaja 470
XXXII. 1. Servenath 470
XXXIII. 1. Kesmacoran. 2. Marco Polos resor i Indien 470
XXXIV. 1. Männens och Kvinnornas öar 470
XXXV. 1. Soccotera. 2. Ambra 471
XXXVI. 1. Magastar. 3. Fågeln Rock 471
XXXVII. 1. Zenzibar. 3, 4. Zoologiskt 471
XXXVIII. 1. Indelningen av Indien 472
XXXIX. 1. Abessinien. 2. Adem = Adel 472
XL. 1. Adem = Aden. 2. Kalizene. 3. Babylon. 4. Historiskt 472
XLI. 1. Escier. 2. Rökelse. 3, 4. Zoologiskt 473
XLII. 1. Dulfar 473
XLIII. 1. Kalajati 473
XLIV. 1. Fläktanordningar 470
XLV. 1. Kaidu. 2. Zoologiskt. 3. Hundslädar eller akjor. 4. Marco Polos kännedom om Norden 474
XLVI. 1. Russia. Rus. 2. Lac. 3. Oroech 474
XLVII. 1. Texten. 2. Kaidu. 3. Ion. 5. Strider mellan Storkhanen och Kaidu 475
XLIX. 1. Aigiarm 476
L. 1. Tronföljarens i Persien arvland. 3. Barak 476
LI. 1. Abagas död. 2. Sultan Acomat. 3. Texten 477
LVII. 1. Striden mellan Argon och Ahmed 477
LX. 1. Ahmeds död 477
LXI. 2. Argons död 477
LXII. 1. Khiakato 478
LXIII. 1. Kasan och Baidu 478
LXIV. 1. Sain. 2. Hans erövringar. 3. Gyllene Hordens khaner 478
LXV. 2. Sarain-sjön 479
LXVIII. 2. Strider mellan Hulagu och Barka 479
LXXI. 1. Orsakerna till och striderna mellan Toktai och Noghai 479
Epilogen. 1. Texten 480
REGISTER 481
GENEALOGISK TABELL.
KARTA.

INLEDNING

1. — ***Marco Polos resor.***

Åsnor och kameler, lastade med guld,
svarta slavar och slavinnor,
bärande pärlor i säckar,
rubiner och smaragder
i skrin av elfenben
färdas genom ökensanden...

-- Vad är guld och pärlor mot visdom?

MEDELTIDEN BRUKAR OFTA KARAKTÄRISERAS såsom den tid, vilken skiljer renässansen från antiken. Detta är en sanning endast till hälften. Man har gärna velat glömma, att medeltiden även sammanbinder dessa båda epoker. Ofta har JACOB BURCKHARDT[1] uttalat, att italienarna vid renässansens början ännu voro ett halvt antikt folk. Såsom representant för antikens ande i medeltiden snarare än såsom en föregångare till renässansen ha vi att betrakta Marco Polo. I hans personlighet ingå element, som vi äro vana att se hos renässansens människor, men som i själva verket återfinnas i Italien hela medeltiden igenom.

Vad Marco Polos resor beträffar, ha vi ej heller rätt att betrakta dem som något enastående. Vi få minnas, att han varken är den ende eller förste, som under medeltiden rest i den bortre Orienten, ja han är ej ens ensam om att ha skildrat den. Redan före honom är t. ex. franciskanermunken Rubrucks (Ruysbroeks) berättelse om en resa till Karakorum skriven, och denna bok kan anses som ett mästerverk av geografisk skildringskonst. Vidare är att märka, att Marco Polo kom att skriva ned sina upplevelser av en ren slump; hade han i Genuas fångläger ej träffat Messer Rusticiano, hade förmodligen medeltidens i alla avseenden mest betydande geografiska arbete aldrig

sett dagen, och dess författares namn hade ej heller bevarats åt oss. Säkerligen ha otaligt många medeltida Asiaresande — affärsresor mot öster voro ej ovanliga — gjort värdefulla iakttagelser och t. o. m. anteckningar, utan att, alldeles såsom Marco Polo, ha en tanke på att publicera dem. En stor del av Marco Polos berömmelse ligger i, att denne haft högst ovanliga förutsättningar för att kunna låta sin iakttagelseförmåga komma till sin rätt, förutsättningar som vila dels hos honom själv i hans märkliga personlighet, dels ock i sällsynt gynnsamma yttre förhållanden.

Ty märklig är i alla tider den personlighet, som förenar vetenskapsmannens opersonligt kritiska objektivitet med poetens kärlek till det otroliga, sagolika, halvt overkliga. Syntesen förlänar hans arbete ett underligt, sällsamt behag.

I sin skildringskonst är Marco Polo ett barn av sin tid, men ett ovanligt välartat barn, har man sagt,[2] ärlig och uppriktig. Stilistiskt sett står han högt; hans språk är knappt och koncist — endast sällan skymtar man författaren själv bakom orden. Någon gång kan han till och med — t. ex. i talet före slaget vid Unciam — pressa in något av Livius' stenhårda patos i sin stil. Men han förmår även, då så är lämpligt, anslå en fylligare ton, ja, stundom ger han oss Orientens hela äventyrliga färgprakt och rikedom uti sitt ordval. Hans begränsning på detta område visar sig tydligast i hans oförmåga av att ge någon omväxling i den rena resebeskrivningen, som lätt blir ett stereotypt, ofta ord för ord identiskt, upprepande av samma detaljer, landskap för landskap.

Dåtiden slukade hans arbete som en fantastisk äventyrsroman, säger VALDEMAR VEDEL,[3] men Marcos skeptiska landsmän trodde föga på hans sanningskärlek;* nu-

* Som bekant fick han öknamnet *il Milione* på grund av att han ständigt grep till så höga tal i sina skildringar. I SANSOVINOS Venezia Descritta berättas, att vid karnevaler och dylika tillfällen ständigt

tiden däremot beundrar i den gamle venetianarens bok hans samvetsgranna iakttagelseförmåga och hans nyktra försiktighet, som endast litar på vad ögonen sett och aldrig utgiver det, som han endast hört berättas, för annat än hörsägen.

Långt in på adertonhundratalet har det hänt, att framstående vetenskapsmän förklarat Marco Polos skildringar för en skickligt hopkommen förfalskning i avsikt att uppmuntra missionen mot öster. Men en så klarsynt man som GOETHE[4] kunde redan fälla det på en osvikligt säker människokännedom grundade omdömet, att Marco Polo överallt låter oss känna så mycken individualitet och egenart hos sina människogestalter och deras seder, hos landskapen, träden, växterna och djuren, att de borga för sanningen av hans framställning, även om mycket kan synas fantastiskt. Och han tillägger: men i våra första studier hade vi inga anmärkningar och förklaringar att hjälpa oss med. Ett femtiotal år senare säger STRINDBERG,[5] då med alla de grundläggande Marco Polo-forskningarnas auktoritet bakom sig: denna resebeskrivning är än i dag en bland de tillförlitligaste och bästa källorna till kunskapen om Kina.

Såsom geograf är Marco Polo klar och redig och har ständigt sammanhanget aktuellt. Där han hjälper sig med sunt bondförstånd, som t. ex. då det gäller att göra etnografiska iakttagelser, är han briljant i sina skildringar. Beträffande religionshistoriska spörsmål kan det synas, och har med skärpa anmärkts av en hans biograf,[6] att han ofta lämnar felaktiga och förvirrade uppgifter. Här är dock en viktig omständighet att märka. Ännu i våra

fanns en »lustig person», som föreställde Marco Polo, och som hade att slå omkring sig med överdrifter och lögner. Då vi nu kunna kontrollera nästan varje detaljuppgift hos honom, se vi, att han i stället rörde sig med en imponerande sakkunskap även om tekniska spörsmål. Ofta lämnar han också intressanta beriktiganden av de sagolika föreställningar, man hemma i Europa hyste om asiatiska förhållanden.

dagar är det i Kina så — och det finns ingen anledning antaga, att det på Marco Polos tid var annorlunda — att buddhismen och alla de andra i Kina förekommande religionerna på ett så otroligt sätt äro blandade om varandra, att många personer ej ens veta, till vilken religion de bekänna sig.[7] Det kunde då ofta ställa sig svårt, ja omöjligt, för en främling att urskilja, vart de olika elementen höra.* Marco Polo har det oaktat ofta träffande och värdefulla upplysningar om folkens religiösa liv, vilka vi måste skatta så mycket högre, då vi betänka, att han var en på det hela taget vetenskapligt obildad affärsman. Det är påpekat,[8] att han som historiker var synnerligen kritiklös. Detta är sant; men t. o. m. under antiken äro de författare lätt räknade, som utövat någon historisk källkritik. Likaså är det för mycket begärt,[9] att denne man skulle kunna ha något begrepp om språkforskning. I handelstekniskt avseende[10] har han dragit för sin tid högst märkliga slutsatser, som visa, att han hade en öppen blick för handelslivets lagar.

Om han alltså ej alltid visade sig såsom vetenskapsman genom sina kunskaper eller genom de resultat han kommit till, så var det dock innerst en vetenskapsmannens lidelse, som drev honom. Ty man har alltid en känsla av, att vad han söker ej är de kommersiella möjligheterna hos de länder han genomreser, även om han ägnar dessa en lätt förståelig uppmärksamhet, och ej heller rikedomar, ehuru han kunde föra omätliga sådana med sig hem. Innerst eggas han av vetenskapsmannens strävan till ljus och klarhet i allt dunkelt och obekant, samma strävan, som i olika form ständigt varit det drivande hos mänsklighetens stora föregångsmän inom forskningens alla områden.

Jag har här sökt framhålla, att Marco Polo till sin personlighet var en medeltidsmänniska, sådan som Italien

* Att avskrivarna här likasom i fråga om årtalen och namnens ortografi ha del i skulden till förvirringen är otvivelaktigt.

kunde skapa henne, djupt rotad i antikens kultur, detta ej för att minska hans ära utan snarare för att än mer öka den. Ett drag hade han dock, i vilket han kanske var före sin tid: sitt religiösa frisinne. Detta är lätt att förklara. Genom sitt umgänge med de religiöst indifferenta tatarerna, av vilka många hedniska män säkerligen kommo honom personligen nära, fick han denna mänskliga blick på religiösa förhållanden. Men han var långt ifrån någon förnekare av sin fäderneärvda religion. Hans tro var naiv och uppriktig.

Han saknar ej fantasi i sina skildringar, och ofta får läsaren följa honom in på det övernaturligas område. Men hans ärliga religiositet hjälper honom då, så att han aldrig saknar fast mark under fötterna, och den ger både honom själv och läsaren tillförsikt och välgörande trygghet. Ty hans fantasi har en farlig tendens: den har närts av medeltidens övertro.

Man märker också, att han haft för vår tid okända svårigheter att kämpa emot. Han har ej blott haft att beräkna vidrigheter och överraskningar från naturmakternas sida. Onda andar och trolldom och ovänskapliga makter ha helt oväntat kunnat korsa hans planer. Detta beroende av det övernaturliga, detta ständiga ovissa ger hans skildringar deras största charm — något av barnsagans eviga ungdomlighet.

Hans kejsare, Kublai, är också en riktig sagokejsare i sin omätliga välvilja mot sina gunstlingar och sin proportionslösa grymhet och hjärtlöshet mot sina fiender. Men ej endast detta. Han är även en kulturpersonlighet av största betydelse. Den religiösa indifferentism, som är så karaktäristisk för den mongoliska rasen, har medvetet och reflekterat hos Kublai växt till en fördomsfrihet i religiösa frågor, som gav honom en skarp och oförvillad blick för i vad mån västerländsk bildning och organisationsförmåga lämpligen kunde tillgodogöras av de

österländska folken. Hans begäran hos påven att sända honom hundra europeiska lärda ger en tydlig illustration till hans avsikter. I dessa strävanden anar man ett program, som redan kan skönjas hos antikens störste erövrare och först i våra dagar i sin strängaste konsekvens blivit genomfört.

Av alla de länder, Marco Polo beskriver, ha de flesta alltid hägrat för västerlänningens fantasi såsom något halvt overkligt. Det är Marco Polos ovanskliga förtjänst att för första gången ha gjort dem i hela deras omfattning och med allt deras sagoskimmer fullt påtagliga för Europa. Och om han med ena handen rivit bort de vidskepliga föreställningar, som snärjt in bilden av denna världsdel för västerlänningens åskådning och hindrat en sund och naturlig uppfattning av de geografiska förhållandena, så har han dock samtidigt med den andra flätat in en färgrik slinga ur Orientens sagoskatt i sin framställning. »Ty det Österland, som Marco Polo berättar om, är», säger JOHN MASEFIELD i sin lilla läsvärda Marco Polo-essay,[11] »allt fortfarande romantikens Österland. Där växer solens torra träd (vilket han färdades förbi), men solens och månens äpplen mogna på dess grenar. Darius och Alexander kämpade i dess skugga. Vi moderna människor, som föga bekymra oss om ett träd, så snart vi kunna mumla dess latinska namn, hava förlorat undret samtidigt med tron. För oss har Österlandet blivit angloindiernas land med sitt Simla, sin Tibetmission och sina Reutertelegram.»

Men trots detta vilar alltjämt över Asiens länder många gåtors och hemligheters slöja. Ty för vetenskapsmannen beteckna namnen på dessa trakter märkliga problem. Till Pamir har man velat förlägga »die Völkerwiege», ett slagord, som tarvar åtskillig modifikation, innan man kommer till den kärna av sanning, som kan ligga däri. Dock är det troligt, att Marco Polo eller

hans far genomströvat den trakt, som sett den första splittringen uppstå inom det indogermanska urfolket, vilken gav impulsen till den följande väldiga expansionen. I Mindre Asien ha spillrorna av denna och alla efterföljande folkvandringar hamnat, och vi få av Marcos berättelse därifrån en god föreställning om den brokiga folkblandningen. Den siste tocharern — en antropologiskt talat ganska nära släkting till oss, som i urtiden förirrat sig långt mot öster — var kanske ännu ej död, då bröderna Polo reste genom Turkestan. Och i Kina slutligen har Europa att betrakta ett med sig jämställt och dessutom vida äldre kulturområde.

Huruvida Kina var känt i de förantika västliga kulturländerna, är en ännu oavgjord fråga. I varje fall finnas omständigheter, som tala därför, ehuruväl det förnekas av många forskare. Så t. ex. talar Deuterojesaja (omkr. 540 f. Kr.; Jes. 49: 12) om ett land Sinim, vilket många anse vara identisk med Kina.[12] Att ett relativt livligt och vinstgivande andligt utbyte under antiken försiggått mellan österns och västerns kulturområden kan bevisas genom belägg av såväl arkeologisk som litterär art. Till en början skedde väl beröringen mera indirekt och under form av handel, men under Marcus Aurelius hade man kommit så långt, att officiella sändebud från Rom mottogos vid den kinesiske kejsarens hov (166 e. Kr.).[13] Från det tredje århundradet äro även ett par liknande beskickningar kända. Hos denna tids författare finner man någon gång en notis om Kina, och redan STRABO[14] har en del att förtälja om detta land medan PTOLEMÆUS[15] i en del av sitt arbete sammanfattar allt, vad antiken visste om det kinesiska riket. På antikens Europa har Kina veterligen ej utövat något egentligt inflytande; däremot kan man av konstföremål, särskilt basreliefer från Handynastiens tid, se, att den grekisk-romerska konsten ej obetydligt påverkat den kinesiska. Men de antika konst-

traditionerna spåras ännu länge. Så långt fram som under Tang finna vi dem levande, nu förmedlade av den egendomliga och intressanta greko-buddhistiska s. k. »Ghandarakonsten». Skulpturer hörande till denna kulturkrets ha av SVEN HEDIN[16] och andra upptäcktsresande[17] hemförts från det gamla konungariket Khotan. I dessa föremåls formgivning kämpa öster- och västerländska uttrycksmedel om herraväldet. Ungefär samtidigt härmed bryter en mäktig västerländsk kulturvåg fram emot Kina, i det att på 600-talet den nestorianska missionen tog sin början; den reste sig ett än i dag bestående monument i den bekanta Hsi-ngan-fu-inskriften.[18] I Marco Polos skildringar se vi ofta exempel på de märkliga resultaten av denna rörelse. Genom Kara-khitan-rikets uppkomst avbröts för en tid förbindelsen med västern, och under Timur-lenk blev kristendomen i Centralasien fullständigt förkvävd; därmed stodo Kinas kristna isolerade och dömda till undergång. Dokumentariskt kända, upprepade gånger omtalade diplomatiska resor från det bysantiska hovet till Kina vittna även om att detta land ej var så okänt i Europa, som de torftiga litterära notiserna först ge vid handen. Det är väl knappast troligt, att handelsförbindelser med Kina utan avbrott fortgått från antiken fram igenom medeltiden, men visst är, att handelsresor långt in i Asien ej voro så ovanliga bland medeltidens köpmän i Europa, som man skulle vilja tro, även om man bortser från de arabiska geografernas vidsträckta resor, vilka dock alltsedan korstågen tillgodogjorts av den västerländska bildningen. Under nyare tiden ha förbindelserna mellan Kina och västerlandet som bekant blivit allt livligare. Den europeiska kulturen har ju varit avgörande för Kinas utveckling, men särskilt på 1700-talet var även det kinesiska inflytandet på Europa betydande. Porslinstillverkningen och rokokon äro de viktigaste frukterna härav. Men för denna tids vidkommande behöver man

ej gå till det materiella livets område eller till konsten för att ana sig till det andliga utbytet. Det låter sig nu direkt påvisas. Ärkebiskop SÖDERBLOM har visat,[19] att 1700-talets alltmer överhandtagande deism och samtidiga förkärlek för Kina måste stå i något orsakssammanhang till varandra och framhåller vidare, att de gamla kinesiska filosofernas levnadsvisdom utan tvivel på många sätt återgår i upplysningstidevarvet.[20]

Jag vill här ej trötta med en ytterligare uppräkning av alla de kulturens välsignelser, vi fått ifrån öster från den tiden, Kina och Tyskland ännu gränsade till varandra och fram till våra dagar. Jag vill endast till sist erinra om den lilla detaljen, att vår medeltids stoltaste bildverk, Storkyrkans Sankt Göran, delvis uppvisar ett ovedersägligt kinesiskt inflytande.[21] Detta kan ge en föreställning om alla de underliga irrvägar, på vilka en andlig påverkan kan söka sig fram. Ty den kulturbölja, som kastade hit detta sitt sista glittrande stänk, hade dessförinnan vandrat de dunkla och ej ofta befarna vägar, som Marco Polo så väl kände.

*

Namn och data. Familjen Polo invandrade på 1000-talet till Venedig från Dalmatien. Dess vapen visade en i gyllene fält snedställd blå bjälke samt två svarta fåglar på vardera sidan om denna.* I början av det trettonde århundradet levde av denna släkt en man vid namn Andrea; han hade flera barn, bland dem sönerna Nicolo och Maffeo, vilka voro köpmän.

Sannolikt år 1254 eller 1255 lämnade dessa båda bröder Venedig och begåvo sig till Konstantinopel. I avsikt att göra affärer i länderna norr om Svarta havet fortsatte de år 1260 till den betydande handelsstaden

* Vapnet förekommer även varierat på ett par andra sätt.

Soldaia (Sudak) på Krim och därifrån till Bereke-khans residensstäder Bolgar (Bolgary) och Assara eller Sarai (Zarew) vid Volga. Efter att ett år ha vistats i dessa trakter ämnade de återvända men tvingades av krig att taga en östlig väg och kommo därigenom efter en färd på sextio dagar till Bokhara, där de stannade i tre år. Där sammanträffade de med ett från Hulagu-khan till Kublai-kaan utskickat sändebud, som övertalade dem att tillsammans med honom begiva sig till storkhanen. Efter ett helt års resa anlände de till storkhanens hov. Någon tid därefter återvände de, nu tillsammans med ett sändebud från kaanen till påven; detta sändebud insjuknade dock snart och måste kvarlämnas; efter en färd på tre år kommo de över Giazza (Ajas) till Acre (Akka) i april månad år 1269. Där fingo de veta, att påven Clemens IV kort förut dött, och reste då över Negropont (Chalkis) hem till Venedig för att invänta valet av en ny påve.

I Venedig funno de, att Nicolos hustru dött, sedan hon kort efter deras avresa, alltså 1254 eller 1255, skänkt livet åt en son, Marco Polo, som nu alltså var femton år gammal.

Efter två års fåfäng väntan på påvevalet begåvo de sig åter av, nu åtföljda av den unge Marco. De besökte först Jerusalem och legaten Tebaldo av Piacenza i Akka, vilken gav dem ett brev till storkhanen. De hade knappast lämnat Ajas i Armenien, förrän de blevo återkallade av Tebaldo, nu vald till påve under namnet Gregorius X. Denne utfärdade ett påvligt brev till storkhanen och sände med dem två munkar, vilka dock snart vände om, skrämda av stridigheter mellan de asiatiska furstarna. Det var i slutet av 1271, som de nu för andra gången begåvo sig på väg från Akka. Färden ställdes alltså återigen över Armenien, där de passerade staden Arzingan (Erzingan) samt vidare till Argiron (Erzerum). Här fick väl Marco Polo de uppgifter om Kaukasusländerna, som han anför, ty förmodligen hade han själv ej besökt dessa

trakter. Ifrån Erzerum tycks det som om de resande begivit sig över Mosul till Baldach (Bagdad); Marco Polo berättar här om Balsara (Basra) och Persiska vikens kust.* Från Mesopotamien begåvo de sig till Tauris (Tebris), Yasdi (Jesd), Kierman (Kirman) och över Reobarle (Rudbardistriktet) till Ormus vid Persiska viken. De återvände till Kirman, nu (förmodligen) över Tarun och Sirdjan samt fortsatte genom Kirmans saltöken över Tun och genom Khorasan till Sapurgan (Schibirchan), Balach (Balch), Thaikan (Talichan), Scassem (Kischm) och Balaschan (Badakschan). Här dröjde de, på grund av att Marco låg sjuk, i nära ett år. Till följd av detta långa uppehåll lärde de väl känna även kringliggande länder, och Marco Polo berättar i detta sammanhang om länderna söder ut, särskilt Kesmur (Kaschmir).

Därefter fortsattes resan genom Vokan (Vaschan) längs floden Pändsch samt vidare tvärs över Pamir till Kaschgar. Vid denna stad gör Marco Polo ett uppehåll i skildringen för att beskriva Samarkand, som säkerligen besöktes av hans far och farbror under deras första resa. Färden går så vidare över Tarimbäckenets viktigaste städer: Karkan (Jarkent), Khotan, Ciarcian (Tschertschen) och Lop till Sachion (Sa-tschóu), varvid en del av Gobi passeras under en månadslång ökenresa. De äro nu inne i det egentliga Kina. Vid Sa-tschóu avbrytes åter resebeskrivningen för en skildring av oasen Kamul (Hami) samt trakterna vid Altais fot. Resan går emellertid vidare till Succuir (Su-tschóu) och Kampion (Kan-tschóu). I denna stad vistades Marco Polo i nära ett år, men om det var nu under resan eller senare vid något tillfälle

* En del kommentatorer anse, att de från Basra sjövägen begåvo sig till Ormus, varifrån de ursprungligen ämnat att fortsätta sjövägen till Kina, vilken plan de dock av en eller annan anledning övergivit. De skulle då först på hemvägen besökt de nedannämnda persiska städerna. Vilken åsikt som kan vara den riktiga är ju vanskligt att avgöra.

detta uppehåll gjordes, kan ej med bestämdhet avgöras; troligen var det dock senare. Nu komma våra resande in i trakter som av dem sedermera ofta besöktes. Marco Polo uppger därför den hittills följda planen att ort för ort skildra sin reseroute, utan ger i det följande en allmän beskrivning av trakten. Genom provinserna Schen-si och Schan-si kommo de så troligen år 1275 (i maj) fram till Xandu (Kai-ping-fu), där Kublai-kaan hade sitt sommarresidens.

Storkhanen observerade snart Marco Polos förutsättningar, och denne steg hastigt i hans gunst. Kublai använde honom också för olika ändamål, skickade honom i särskilda uppdrag till man kan säga alla sitt rikes skilda delar — bl. a. ända ned till Bortre Indien — och under tre år var han t. o. m. ståthållare i staden Jan-gui (Yang-tschóu i provinsen Kiang-tsu).

Så småningom började de tre venetianarna tänka på att vända hem, men storkhanen ville ej höra talas därom. Genom en lycklig tillfällighet kommo de dock i tillfälle att sätta denna sin önskan i verkställighet, och troligen i början av år 1292 avseglade de med en flotta, bestående av fyrtio skepp, från Zai-tums (Tsiuan-tschóu-fu's i provinsen Fo-kien) hamn, tillsammans med en beskickning, som hade att beskydda en kinesisk prinsessa, vilken blivit utsedd till gemål åt konung Argon i Persien, under hennes färd till denne monark. De seglade över Cheinan-(Tonking)-bukten, passerade förbi kusten av Ania (Annam) och kommo till Ziamba (Tschen-tsching) i sydöstra Kambodja. Uppgifterna om resrouten bland Bortre Indiens öar äro sedan åtskilligt förvirrade. Kanske gjorde de först ett uppehåll på Borneo, men möjligt är, att de seglade direkt till ön Pentan (Bitang) i Malakkasundets början samt därifrån till Java Minor (Sumatra), där eskadern under väntan på monsunens kantring i fem månaders tid måste ligga vid öns nordkust i trakten av

den nuvarande staden Samalanga. De fortsatte så sin resa, och passerande öarna Nokueran (Nikobarerna) och Angaman (Andamanerna) anlände de till Zeilan (Ceylon). Efter uppehåll på Koromandelkusten ser det ut, som om de under hela den sista delen av färden hållit sig helt nära Malabarkusten. Marco Polo berättar visserligen mycket såväl om Afrikas ostkust som om Aden och städerna i södra Arabien, men troligen seglade eskadern ej så långt ur sin kurs. Allt vad man med säkerhet kan antaga är, att Marco Polo och hans sällskap anlände till Ormus vid Persiska viken och sedan foro vidare in i landet till trakten av Khorasan. Därefter reste de över Tebris till Trebisond vid Svarta havet, där de inskeppade sig och via Konstantinopel och Negropont (Chalkis) begåvo sig till Venedig, dit de, lastade med rikedomar, anlände »i Herrans år 1295».

Om Marco Polos öden efter hemkomsten känner man föga. Emellertid inträffade snart en händelse, som skulle bliva av stor betydelse såväl för Marco Polo personligen som för hans arbete. Redan för länge sedan hade rivaliteten mellan Venedig och Genua, liksom så många gånger förut, blossat upp till öppen strid, och den 7 sept. 1298 kom det till ett sjöslag vid Curzola nära Dalmatiska kusten, varvid venetianarna blevo i grund slagna. Marco Polo, som vid detta tillfälle hade befälet på ett krigsskepp, var en av de många fångarna. I Genuas fängelse träffade han nu den man, till vilken den geografiska forskningen står i största tacksamhetsskuld, Messer Rusticiano från Pisa, även han troligen krigsfånge. Ty det var på dennes uppmaning Marco Polo lät hämta sina reseanteckningar från Venedig, varefter han med stöd av dem dikterade sin bok för Rusticiano. Fångenskapen varade ej länge. Den 25 maj 1299 undertecknades freden mellan Venedig och Genua, och få månader därefter blevo väl fångarna hemsända såsom i freds-

fördraget bestämts. Enligt en kanske ej så pålitlig tradition skall Nicolo, fadern, ha gift sig än en gång efter hemkomsten från Asiaresan. Visst är, att han var död i augusti 1300, och att Marco ungefär vid denna tid eller kort dessförinnan äktade en kvinna vid namn Donata, som skänkte honom åtminstone tre döttrar. Själv levde han som en ansedd borgare i sin gård, »Corte del Milione»* i Venedig, till sin död. Han begrovs i kyrkan San Lorenzo i Venedig. Hans dödsdag är ej känd, men den 9 jan. 1324 dikterade han sitt testamente, och då kände han slutet nalkas. I juni 1325 hade han redan någon tid varit död.

Det var en märklig livsgärning, som då var avslutad, en livsgärning, som för kommande släkten skulle egga och mana, som skulle peka framåt på nya uppgifter, på nya problem. Det är en välkänd sak, att Columbus mottagit sina betydelsefullaste impulser från Marco Polo. Ty det var ej en ny värld Columbus önskade finna, det var det guldrika Zipangu och den mäktige storkhanens hov. Marco Polos betydelse för den geografiska forskningen kan ej underskattas: han är antikens och medeltidens största namn; särskilt ha hans resor varit av stor vikt för kartografien, vilket utretts av A. E. NORDENSKIÖLD,[22] och för Centralasiens vidkommande av SVEN HEDIN.[23]

Marco Polo var ingen natur, som lockades av de stora okända länderna, av vidder, aldrig trampade av en människofot. Men Asien behövde ju heller ingen upptäckare.[24] Marco Polo reste snarare som moderna människor resa, så som Linné reste.

Hans resebeskrivning kommer i all framtid att stå som den klassiska skildringen av Asien.

* Den låg på den plats vid Rio S. Crisostomos och Rio dei Miracolis sammanflöde, som nu upptages av Teatro Malibran och Corte Sabbionera. Den sistnämnda kallas än i dag även Corte del Milione.

MARCO POLOS RESOR

PROLOG.[1]

I KEJSARE, konungar, hertigar, markiser, grevar och riddare och alla andra, som viljen lära känna människosläktets och rasernas mångfald i Österns alla delar, såväl som dess kungadömen, provinser och länder, läsen denna bok och I skolen där finna de bästa och mest utmärkande kännetecknen för dess folk, särskilt för dem, som bo i Armenien, Persien, Indien och Tartariet, allt eftersom de vart för sig bliva beskrivna i detta arbete av Marco Polo, en vis och lärd borgare från Venedig, vilken klart och tydligt berättar om, vad han själv sett och vad han hört av andra. Ty denna bok vill vara en sannfärdig sådan. Man må veta, att allt ifrån Adams skapelse intill denna dag har ingen människa, vare sig hedning eller saracen eller kristen, av vilken ras eller härstamning han än må ha varit, någonsin sett eller utforskat så många eller så underbara ting som ovannämnde Marco Polo. Denne, som i sina innersta tankar önskade att de ting, han sett och hört, skulle bliva allmänt bekanta genom detta arbete till deras nytta och glädje, som ej kunde få se dem med egna ögon, han själv lät, då han i Vår Herres år 1295[2] var i fängelse i Genua, nedskriva de ting, som innehållas i detta arbete; och den som skrev det var Messer Rustigielo, en borgare från Pisa, vilken var med honom i fängelset i Genua; och han indelade det i tre delar.

FÖRSTA BOKEN.

FÖRSTA KAPITLET.

1. Läsaren må veta, att på den tiden, då Balduin II var kejsare av Konstantinopel,[1] där en ståthållare representerande dogen av Venedig befann sig,[2] och i Herrens år 1250[3] kommo Nicolo Polo, Marcos fader, och Maffio, Nicolos broder, venetianare av förnäm familj och aktningsvärda och välförståndiga män, till denna stad med en dyrbar skeppslast av varor. Sedan de väl övervägt vad de vidare borde företaga sig, beslöto de att, för att om möjligt öka sitt handelskapital, fortsätta sin resa genom Euxinus eller Svarta havet. För den skull inköpte de många sköna och kostbara ädelstenar, lämnade Konstantinopel och seglade genom detta hav till en hamn kallad Soldaia,[4] varifrån de färdades landvägen, till dess de nådde den plats, där en mäktig härskare över de västliga tartarerna vid namn Barka[5] höll hov. Denne hade sitt säte i städerna Bolgar och Assara[6] och hade det ryktet om sig att vara en av de frikostigaste och mest bildade furstar, som hittills funnits bland Tartariets stammar. Han gladde sig åt våra resandes ankomst och mottog dem med stor aktning. Då de lade ned framför honom de juveler, som de fört med sig, och märkte, att sådana väl behagade honom, erbjödo de honom dyrbarheterna som gåva. Khanen beundrade de

båda brödernas frikostighet och hövlighet, och emedan han icke ville överträffas av dem i ädelmod, lät han icke blott utbetala åt dem juvelernas dubbla värde utan fogade därtill även rika skänker av olika slag.

Då de levat ett år i denne furstes länder, uppvaknade hos dem en önskan att återvända till sitt fädernesland. De blevo dock hindrade därifrån på grund av att krig utbröt mellan deras gynnare och en annan khan vid namn Alaù, som härskade över de östliga tartarerna.[7] I ett slag, som levererades av de båda arméerna, segrade den senare, och Barkas trupper ledo ett fullständigt nederlag. Då vägarna till följd härav blivit osäkra för resande, vågade våra venetianare ej återvända samma väg de kommit; man tillrådde dem också såsom den enda möjliga utvägen att komma till Konstantinopel att gå i östlig riktning och slå in på en föga besökt väg, som gick längs efter gränserna till Barkas område. Alltså begåvo de sig till en stad vid namn Oukaka,[8] som ligger vid gränsen till de västliga tartarernas konungarike. Då de lämnat denna plats, satte de över Tigris, en av paradisets fyra floder,[9] och kommo in i en öken, som var sjutton dagsresor lång. I denna funno de varken stad eller slott och ej heller några egentliga byggnader utan endast tartarer med sina hjordar, som lägrade i tält eller under bar himmel. Då de vandrat igenom den, uppnådde de äntligen en välbyggd stad vid namn Bokhara[10] i en provins med samma namn, som hörde till riket Persien men lydde under en furste, som hette Barak.[11]

Men det begav sig, att på den tiden i Bokhara vistades en man av stort anseende och utomordentligt begåvad. Han var skickad som sändebud av den redan nämnde Alaù till storkhanen, alla tartarers högste furste, som hette Kublai-kaan,[12] och som hade sitt härskarsäte vid fastlandets yttersta ände i en riktning mellan nordost och ost. Sändebudet hade aldrig förut, hur

gärna han än önskat det, haft tillfälle att se folk ifrån Italien och var därför mycket glad åt att träffa våra resande, som nu någorlunda hade lärt att uttrycka sig på det tartariska språket, och åt att få underhålla sig med dem. Sedan han varit tillsammans med dem i flera dagar, och då deras sätt tilltalade honom, föreslog han dem, att de skulle följa honom till storkhanen, som skulle bliva mycket glad över att se dem vid sitt hov; ty detta hade dittills aldrig besökts av personer från deras land. Och han försäkrade dem, att de skulle bli ärofullt mottagna, och att rika gåvor skulle komma dem till del. Övertygade, som de voro, att de skulle utsätta sig för de största faror, om de försökte återvända hem, gingo de in på hans erbjudan. De anbefallde sig i den Allsmäktiges beskydd och fortsatte sin resa i sändebudets följe, ledsagade av flera kristna tjänare, som de fört med sig från Venedig. De slogo in i nordostlig riktning, och det dröjde ett helt år, innan de kunde uppnå det kejserliga residenset på grund av de utomordentliga dröjsmål, som föranleddes av snön och av flodernas översvämningar, vilket tvingade dem att vänta till dess snön smält undan och flodernas vattenmassor minskats. Många beundransvärda saker sågo de på sin resa, vilka vi likväl icke nämna här, då de i [geografisk] ordning komma att beskrivas av Marco Polo i de följande böckerna.

2. Då de resande blivit föreställda för storkhanen, mottog han dem med den gunst och nåd, som var honom så egen, och då de voro de första italienare, man sett i detta land, gåvos fester till deras ära, och även andra hedersbetygelser visades dem. Han inlät sig i ett vänligt samspråk med dem och gjorde sig underrättad om de västliga delarna av jorden, om den romerske kejsaren[13] och om andra kristliga konungar och furstar. De fingo giva honom upplysningar om dessas makt, storleken av

deras länder, rättsväsendets ståndpunkt i deras olika konungariken och furstendömen, om deras krigföring, men framför allt och alldeles särskilt frågade han dem om påven, om kyrkans angelägenheter, om gudsdyrkan och om de kristnas heliga läror. Då de voro mångkunniga och förståndiga män, så gåvo de honom så noggrant som det var möjligt upplysningar i alla dessa punkter, och emedan de fullkomligt behärskade det tartariska språket, uttryckte de sig städse i hövitska ordalag, så att storkhanen, hos vilken de stodo högt i gunst, ofta lät kalla dem till sig.

Då han nu erfarit allt det, som de båda bröderna på ett så förståndigt sätt meddelat honom, förklarade han sig mycket nöjd med dem; och emedan han inom sig fattat det beslutet att använda dem såsom sändebud till påven, föreslog han dem, sedan han rådplägat med sina ministrar, på ett mycket vänligt sätt, att de skulle följa en av hans officerare vid namn Khogatal på en mission till den heliga stolen i Rom. Hans avsikt vore, sade han dem, att bedja hans helighet sända honom hundra lärda män. Dessa skulle vara fullständigt förtrogna såväl med den kristna religionens grundsatser som även med de sju vetenskapernas,[14] och väl ägnade att med kloka och sannfärdiga bevis ådagalägga för de lärda i hans rike, att den tro, till vilken de kristna bekänna sig, står högre och vilar på större sanning än någon annan; att tartarernas gudar och de gudabilder, som tillbedjas i deras hus, ingenting annat äro än onda andar, och att de såväl som alla österns folk fara vilse, då de tillbedja dem som gudomligheter. Vidare sade han dem, huru mycket det skulle glädja honom, om de vid sin återkomst ville medföra något av den heliga olja ur lampan, som evigt brinner över vår Herres Jesu Kristi grav, ty för Kristus hyste han stor vördnad, och honom erkände han som den sanne Guden.[15] Då de erhållit denna befallning av

storkhanen, kastade de sig för hans fötter och förklarade sig ivriga att lyda honom och beredvilliga att ögonblickligen med uppbjudande av alla sina krafter utföra, vad hans kejserliga vilja ålade dem. Därpå befallde han, att brev till påven i Rom skulle i hans namn avfattas på det tartariska språket och överlämnas åt dem. Även lät han giva dem en gyllene tavla,[16] på vilken det kejserliga tecknet var ingraverat enligt ett bruk, som Hans Majestät infört: den, som erhållit en sådan tavla, får för sig och hela sitt följe av guvernören på varje plats inom de kejserliga länderna en säker vakt från station till station och är under sitt uppehåll i varje stad, varje slott eller hov berättigad att erhålla livsmedel och vad helst han behöver till sin bekvämlighet.

Med ett så ärofullt uppdrag togo de avsked från storkhanen och begynte sin resa. Men de hade knappt hunnit tjugu dagsresor, då officern, deras följeslagare, blev farligt sjuk. I detta obehagliga läge beslöto de sig att med den sjukes eget medgivande lämna honom kvar, sedan de först rådgjort med alla de närvarande. Under resans fortsättning kom det dem väl till pass att de förde den kungliga tavlan med sig, vilken, vart de än kommo, beredde dem det bästa mottagande. Allt vad de behövde lämnades dem utan betalning, och förare och eskort skickades med dem. Men trots dessa fördelar — så stora voro de naturliga svårigheterna, som de hade att övervinna: den stora kylan, snön, isen och flodernas översvämningar — kunde de endast långsamt komma framåt, och tre år förgingo, innan de kunde uppnå en hamn i Lill-Armenien vid namn Giazza.[17] Därifrån foro de sjövägen och kommo i april månad 1269 till Acre.[18] Där erforo de till sin icke ringa förskräckelse, att påven Clemens IV kort förut avlidit.[19] En legat, som han insatt, vid namn M. Tebaldo de Vesconti di Piacenza, residerade vid denna tid i Acre, och inför denne redogjorde

de för de uppdrag de erhållit av storkhanen över Tartariet. Denne rådde dem att under alla omständigheter invänta valet av en ny påve, och när detta ägt rum hos denne utföra sitt uppdrag. De funno detta råd gott och beslöto använda mellantiden till att besöka sin familj. De inskeppade sig därför på ett fartyg, som gick till Negropont,[20] varifrån de begåvo sig till Venedig. Där fann Nicolo Polo, att hans hustru, som vid hans avresa väntat ett barn, hade dött, sedan hon skänkt livet åt en son, vilken fått namnet Marco, och nu var nitton[21] år gammal. Denne är den Marco, som har författat denna bok, och som där ger en berättelse över alla de ting, som han med egna ögon skådat.

3. Medan de under två års tid uppehöllo sig i Venedig blev påvevalet så fördröjt[22] att de slutligen befarade, att storkhanen skulle misstyda deras långa uteblivande eller rent av tro, att de ej vidare ämnade återvända till hans land; de funno det följaktligen rådligast att återvända till Acre. Därvid medtogo de den unge Marco Polo. Med legatens benägna tillåtelse besökte de Jerusalem och försågo sig med något olja från den Heliga Gravens lampa, så som de blivit anvisade av storkhanen. Därefter mottogo de ett brev från legaten till denne furste, vari vittnades om den trohet med vilken de bemödat sig att uträtta sitt uppdrag, och där det förklarades, att den kristna kyrkans överhuvud ännu icke blivit vald. Så drogo de vidare till den förut omnämnda hamnen Giazza. Men de hade knappt hunnit avresa, förrän legaten fick ett bud från Italien, avsänt av kardinalskollegiet, vilket tillkännagav hans upphöjelse på den påvliga stolen. I följd härav antog han namnet Gregorius X. Då han nu betänkte, att han själv var i stånd att helt uppfylla den tartariske monarkens önskningar, skyndade han att skicka ett brev till konungen av Armenien,[23] i vilket han underrättade honom om sitt val, och bad honom

att han, om de båda sändebuden till storkhanens hov ännu ej lämnat hans rike, skulle giva dem order om att genast återvända. Detta brev träffade dem redan i Armenien, och glada skyndade de att återvända till Acre. För detta ändamål gav konungen dem en beväpnad galär och skickade samtidigt ett eget sändebud, vilket skulle framföra hans lyckönskningar till de kristnas överhuvud.

Hans Helighet mottog dem med mycken aktning, gjorde skyndsamt i ordning påvliga brev åt dem och skickade med dem två munkar av predikareorden, vilka tillfälligtvis befunno sig på platsen, män med bildning och kunskaper såväl som erfarna teologer. Den ene hette Fra Nicolo da Vicenza och den andre Fra Guielmo da Tripoli.[24] Dessa befullmäktigade han att viga präster, utnämna biskopar och utdela absolution med samma auktoritet, som om han själv gjort det. Även gav han dem värdefulla skänker och däribland flera sköna kristallvaser, vilka de skulle överlämna till storkhanen i hans namn och med hans välsignelse. De togo avsked och styrde åter kosan till till Giazzas hamn,[25] där de landstego, och reste så vidare till Armenien. Här fingo de veta, att sultanen av Babilonia, vid namn Bundokdari, hade överfallit det armeniska landet med en väldig här och i stor utsträckning översvämmat och förhärjat det.[26] Häröver förskräcktes de båda munkarna, och fruktande för sina liv, beslöto de att ej fortsätta vidare. De överlämnade breven och skänkerna, som påven anförtrott dem, till venetianarna och begåvo sig själva under skydd av tempelherrarnas mästare[27] och i dennes sällskap genast tillbaka till kusten. Men Nicolo, Maffio och Marco gingo oförskräckt farorna och besvärligheterna, vid vilka de redan voro vana, till mötes, överskredo Armeniens gräns och fortsatte vidare sin resa. Sedan de under flera dagsresor genomvandrat öknen och passerat många farliga platser, kommo de så långt i nordostlig riktning, att de äntligen fingo underrättelser om storkhanen, vilken då

hade sitt residens i en stor och präktig stad vid namn Cle-men-fu.[28] Hela resan till denna ort varade ej mindre än tre och ett halvt år; ty under vintermånaderna kunde de endast komma obetydliga sträckor framåt. Men då kejsaren hörde, att de voro på väg, ehuru de ännu voro långt avlägsna, och då han fick veta, huru mycket de hade haft att utstå, skickade han sina bud fyrtio dagsresor emot dem[29] och gav befallning om att på alla platser, vilka de måste draga igenom, ställa i ordning allt, som hörde till deras bekvämlighet. På detta sätt kommo de genom Guds välsignelse i frid till det kungliga hovet.

4. Vid sin ankomst blevo de ärofullt och nådigt mottagna av storkhanen i en församling av de tartariska furstarna och herrarna. Då de närmade sig hans person, betygade de sin vördnad genom att vid dörren falla ned på sina ansikten. Han befallde dem genast att resa sig och förtälja för honom de närmare omständigheterna vid deras färd. De berättade nu sina upplevelser i god ordning, och kejsaren åhörde dem med stor uppmärksamhet. Breven och skänkerna från påven Gregorius blevo därefter nedlagda framför honom, och sedan han läst de förra, prisade han sina sändebuds trohet, iver och flit; och i det han med tillbörlig vördnad mottog oljan från den Heliga Graven, gav han befallning om att den skulle förvaras med all den omsorg, dess religiösa värde krävde. Han lade märke till Marco Polo och frågade, vem han var. Nicolo Polo svarade, att det var hans son och Hans Majestäts tjänare. Då värdigades storkhanen taga honom under sitt särskilda beskydd och utnämnde honom till medlem av sin hedersuppvaktning. Till följd härav blev nu Marco hållen i stor ära och vördnad av alla dem, som hörde till hovet. På kort tid blev han förtrogen med tartarernas seder och bruk, förstod att göra dem till sina egna och begrep tartarernas olika språk så, att han

icke blott kände till dem utan även kunde läsa och skriva dem.[30] Då hans herre fann honom så skicklig, ville han utröna, huru han skulle förstå sig på affärsverksamhet och sände honom i ett viktigt statsärende till en stad vid namn Karazan,[31] som låg sex månaders resa från det kejserliga residenset. Vid detta tillfälle utförde Marco de honom anförtrodda uppdragen med sådan vishet och klokhet, att han steg ännu högre i kejsarens gunst. Då han nu å sin sida märkte, att det beredde storkhanen mycket nöje att åhöra hans berättelser om alla nyheter beträffande folkets seder och bruk och om egenartade förhållanden i avlägsna länder, vinnlade han sig om att vart han kom få noggranna underrättelser om sådant och antecknade sig till minnes allt, vad han såg och hörde för att tillfredsställa kejsaren i hans kunskapstörst. Kort sagt, under de sjutton år han tillbragte i dennes tjänst, visade han sig så användbar, att han skickades i förtroliga missioner till alla delar av riket. Understundom reste han också för sina privata angelägenheter men aldrig utan storkhanens tillåtelse och bifall. Därav kom det sig, att Marco Polo hade tillfälle att såväl i första hand som genom andras meddelanden få kännedom om många förhållanden i världens östliga delar, som på hans tid voro okända, och vilka han flitigt och systematiskt skrev ned, som det i det följande kommer att visa sig.

5. Våra venetianare hade nu levat många år vid det kejserliga hovet, under denna tid förvärvat sig stora rikedomar i värdefulla juveler och i guld och kände stor längtan till sitt fädernesland; och ehuru de höllos i stor ära av kaanen, var denna känsla dock förhärskande hos dem. Men till ett fast beslut kommo de, då de betänkte, huru mycket kaanen hade åldrats; men om hans död inträffade före deras avresa, skulle den beröva dem det offentliga bistånd, utan vilket de knappast skulle kunna

övervinna de otaliga svårigheterna under en så lång resa och i säkerhet uppnå sin hembygd, under det att de under hans livstid och genom hans gunst väl med rätta kunde hoppas på att kunna fullborda färden. Nicolo Polo begagnade därför en dag tillfället då han fann honom mer än vanligt vänlig till att kasta sig för hans fötter och för sig och sin familj bedja, att Hans Majestät måtte i nåder tillåta dem avresa. Men långt ifrån att visa sig välvillig gentemot denna begäran tycktes han förtörnad däröver och frågade dem, vilken orsak väl kunde förleda dem till den önskan att utsätta sig för en sådan resas faror och besvärligheter, under vilken de lätt kunde få sätta livet till. Om de strävade efter vinning, skulle de blott säga honom det, och han vore beredd att giva dem dubbelt upp av allt, vad de ägde, och av ärebetygelser så mycket de kunde önska; men på grund av den stora kärlek han hyste till dem, måste han utan vidare avslå deras begäran.

Vid denna tid hände det sig, att en drottning vid namn Bolgana, gemål till Argon,[32] konungen av Indien, dog, och som sin sista bön, vilken hon även nedskrivit i sitt testamente, besvor hon sin gemål att ingen, som icke härstammade från hennes egen familj, skulle få intaga hennes plats på hans tron och i hans hjärta.[33] Men denna familj befann sig i landet Kataia,[34] där storkhanen härskade. I avsikt att efterkomma denna heliga bön skickade Argon trenne sina ädlingar, pålitliga män, vilkas namn voro Ulatai, Apusca och Goza, med talrikt följe till den store khanen och bad, att han måtte giva honom till gemål en jungfru ur hans avlidna drottnings släkt. Storkhanen mottog dem mycket vänligt, och under ledning av Hans Majestät utvaldes en ung dam på sjutton år vid namn Kogatin, vilken var mycket skön och välbildad, och som i högsta grad tilltalade sändebuden, då hon visades för dem. Då allt var färdigt för deras

avresa, och ett talrikt följe var utrustat, konung Argons blivande gemål till ära, blevo de på det nådigaste avskedade av storkhanen och begåvo sig med prinsessan tillbaka samma väg, de kommit. Då de rest i åtta månader, blevo de hindrade att fortsätta därigenom att vägarna avskuros för dem genom nya krig, som brutit ut mellan de tartariska furstarna.[35] Mycket mot sin vilja sågo de sig därför tvungna att återvända till storkhanens residens, där de berättade, hur det hade gått dem.

Just vid den tiden, då de återkommo, återvände Marco Polo från en resa, som han gjort med några under hans befäl stående fartyg till olika trakter av Ostindien,[36] och avlade inför storkhanen berättelse över de länder, som han besökt, såväl som över de närmare omständigheterna vid hans egen sjöfärd, vilken, som han sade, hade fullbordats utan missöden och med den största säkerhet. Då de tre sändebuden, vilka voro mycket ivriga att återvända till sitt land, från vilket de nu varit borta i tre år, hörde talas om detta, uppsökte de genast vår venetianare och hade med honom en överläggning. Då det även var dennes livliga önskan att återse sin hembygd, beslöto de att de förra, åtföljda av sin unga drottning, skulle söka audiens hos storkhanen och framställa för honom, huru lätt och bekvämt återresan till deras herres rike skulle kunna företagas på sjön, liksom också med huru mycket mindre kostnader på vida kortare tid sjöresan skulle kunna fullbordas tack vare Marco Polos erfarenhet, då ju denne nyligen seglat i dessa trakter. Skulle Hans Majestät visa sig benägen att tilllåta dem företaga sin resa på detta sätt, så skulle de enträget bedja honom låta de tre européerna, såsom skickliga i navigering, åtfölja dem till konung Argons länder. Då storkhanen hörde denna begäran, förrådde hans min, att den var honom mycket misshaglig, emedan han var emot venetianarnas avresa. Men då han kände,

att han ej kunde underlåta att ge sitt bifall, gav han vika för deras böner. Hade han ej sett sig föranlåten därtill på grund av vikten och brådskan i detta särskilda fall, så hade de aldrig på något annat vis fått hans tillstånd att draga sig ur hans tjänst. Han sände likväl efter dem och tilltalade dem nådigt och med stor vänlighet samt försäkrade dem om sin bevågenhet. Han önskade även taga löfte av dem, att de än en gång skulle återvända till honom, sedan de vistats någon tid i Europa och hos sin familj. Därpå lät han tillställa dem en gyllene tavla, på vilken var ingraverad hans befallning att lämna dem och deras följe fri och säker lejd och allt nödigt understöd i alla delar av hans stater. Även gav han dem fullmakt att i egenskap av sändebud förhandla med påven och konungarna av Frankrike och Spanien.

Samtidigt sörjdes för utrustandet av fjorton skepp, av vilka vart och ett hade en mast och kunde föra ända till nio segel. Deras byggnad och inredning skulle kräva en lång beskrivning, men för att undvika vidlyftighet skall nu icke därom ordas. Bland dessa skepp funnos åtminstone fyra eller fem, som hade en besättning av 250 till 260 man. Sändebuden, som hade drottningen uti sitt skydd, inskeppade sig tillsammans med Nicolo, Maffio och Marco Polo, sedan dessa tagit avsked av storkhanen, vilken begåvade dem med många rubiner och andra kostbara ädelstenar av stort värde. Även befallde han, att skeppen skulle förses med livsmedel för två år.[37]

6. Sedan de seglat i ungefär tre månader, kommo de till en ö, som låg i sydlig riktning och kallas Java.[38] Denna ö bjöd på många beaktansvärda saker, vilka framdeles skola omtalas i detta verk. Därifrån seglade de vidare och använde aderton månader för sin färd i de Indiska haven, innan de kunde uppnå sin bestämmelseort i konung Argons land,[39] och under denna del av sin resa hade de även tillfälle att iakttaga mycket, om vilket

likaledes senare skall förtäljas. Men här måste omtalas, att från den dag de avreste och till den dag, de anlände till Indien, förlorade de av besättningsmän och andra, som voro med, ungefär 600 personer genom döden, och av sändebuden överlevde endast en vid namn Goza resan, under det att bland damerna och tjänarinnorna endast en dog.

Vid sin landstigning fingo de veta, att konung Argon hade dött några år tidigare,[40] och att landets regering under hans sons minderårighet förvaltades av en ståthållare vid namn Khiakato.[41] Till denne vände de sig för att få förhållningsorder angående prinsessan, som de fört hit på den förre konungens befallning. De fingo till svar, att de skulle överlämna damen till Kasan, Argons son,[42] vilken då befann sig i en av Persiens gränstrakter, som fått sitt namn av *Arbor secco*, där en armé på 60,000 man var sammandragen för att bevaka vissa pass[43] mot fiendens infall. Det skedde nu, som han befallt. Men de återvände till Khiakatos residens,[44] emedan den väg, de sedan skulle taga, låg i den riktningen. Här vilade de så ut i nio månader. Då de togo avsked, gav han dem fyra gyllene tavlor, var och en en och en halv aln lång och fem tum bred och vägande tre eller fyra marker guld. På dem stod skrivet, att i enlighet med den evige Gudens vilja storkhanens namn städse skulle bliva ärat och prisat,[45] och att var och en, som härvidlag befanns ohörsam, skulle bliva dödens och hans gods konfiskeras. Därefter stod skrivet, att de tre sändebuden skulle såsom hans ställföreträdare mottagas med tillbörlig ära i hela landet, och att allt vad de behövde — särskilt vägvisare — skulle lämnas dem. Allt detta blev ordentligt fullgjort, och från många platser åtföljdes de av en vakt på tvåhundra man; och de skulle utan denna ej kommit så lätt framåt, då Khiakatos regemente ej var omtyckt och folket hade lust för förolämpningar och välds-

dåd, något som de icke hade vågat försöka under sin legitime härskare.[46] Under loppet av sin resa fingo de veta, att storkhanen [Kublai] avlidit, varigenom varje utsikt att få återse dessa länder stängdes för dem. Äntligen uppnådde de staden Trebisond, varifrån de begåvo sig till Konstantinopel, därifrån till Negropont[47] och slutligen till Venedig, dit de anlände år 1295 friska och sunda och med stora rikedomar. Där framburo de sitt tack till Gud, som befriat dem ur så mycken möda och arbete och ur otaliga faror och slutligen fört dem till målet.

Ovanstående berättelse må betraktas som ett inledande kapitel, ägnat att göra läsaren bekant med de möjligheter, Marco Polo hade att få kännedom om de ting, som han beskriver, medan han under så många år uppehöll sig i de östliga trakterna av världen.

ANDRA KAPITLET.

Om Lill-Armenien, om hamnen Giazza och om provinsens gränser.

VID BÖRJAN AV BESKRIVNINGEN över de länder, Marco Polo besökte i Asien, och de beaktansvärda ting, han där sett, är det nödvändigt att anmärka, att vi skilja på två Armenien, Stor- och Lill-Armenien.[1]

Lill-Armeniens konung bor i en stad kallad Sebastos,[2] och hans regemente är gott och rättfärdigt. Landet har många städer, fästningar och slott, och ingenting fattas, som människorna behöva för sitt uppehälle. Villebråd bestående av fåglar och fyrfota djur finns där gott om. Men det måste anmärkas, att landets luft ej är särdeles sund. Fordom aktades invånarna som tappra och erfarna krigare, men nu för tiden äro de veka och kvinnliga och älska mat och dryck, sysslolöshet och yppighet. Vid kusten ligger en stad vid namn Giazza, en betydande

handelsplats. Dess hamn besökes av många köpmän även från Venedig och Genua, vilka tillhandla sig kryddor och specerier, siden- och yllevaror samt andra kostbara ting, och den, som vill komma in i det inre av Levanten, måste vanligen först begiva sig till hamnen Giazza. Landet gränsar i söder till Det Förlovade Landet, vilket nu är i saracenernas våld, i norr till Karmanien, vilket bebos av turkomaner, i nordost ligga städerna Kaisariah, Sevasta och många andra, som äro underkuvade av tartarerna, och i väster begränsas det av samma hav, som sköljer de kristna ländernas kuster.

TREDJE KAPITLET.

Om landet Turkomania, där städerna Kogni, Kaisariah och Sevasta ligga och om handeln i dessa.

INVÅNARNA I TURKOMANIA[1] äro att uppdela i tre klasser. De turkomaner, som dyrka Mohammed och lyda hans lagar, äro ett rått folk utan all bildning. De bo i bergen och på otillgängliga platser, där de finna gott bete till sina hjordar, för vilka allena de leva. Här finnes en förträfflig hästavel — dessa hästar kallas *turki* — samt vackra mulåsnor, vilka säljas till höga priser.[2] De andra klasserna äro greker och armenier, som bo i städer och fasta orter och leva av handel och industri. Här stickas de bästa och skönaste mattor och sidenstoffer i karmosin och andra härliga färger. Till de förnämsta städerna höra Kogni, Kaisariah samt Sevasta,[3] i vilken Sankt Blasius[4] förvärvade martyrernas eviga krona. De lyda alla under storkhanen, de orientaliska tartarernas kejsare, vilken tillsätter en ståthållare över dem.[5] — Vi vilja nu tala om Stor-Armenien.

FJÄRDE KAPITLET.

Om Stor-Armenien, varest befinna sig städerna Arzingan, Argiron och Darziz; om slottet Paipurth; om det berg, där Noaks ark blev stående; om landets gränser och om en märkvärdig oljekälla.

STOR-ARMENIEN är en vidsträckt provins. Man kommer här först till staden Arzingan,[1] där det finnes en manufaktur för fin bomullsduk, kallad bombasin,[2] såväl som en mängd andra märkvärdiga fabriker, men att uppräkna dem alla bleve för vidlyftigt. Här finnas de härligaste varma källor och de hälsosammaste bad, som kunna uppletas. Invånarna äro till största delen armenier men under tartarernas herravälde. I detta land finnas många städer, men Arzingan är den mest berömda och säte för en ärkebiskop. De därnäst viktigaste äro Argiron[3] och Darziz.[4] Om somrarna komma en del av de östliga tartarernas skaror med sin boskap till denna provins på grund av det goda bete, som här finnes; men vid vinterns annalkande draga de bort. Ty då ligger snön så djup, att hästarna ej skulle finna någon föda, och därför och för värmens skull draga tartarerna söderut. Där är ett slott, som heter Paipurth,[5] vilket man måste förbi, då man reser från Trebisond till Tauris, och där finnes en rik silvergruva. I mellersta Armenien befinner sig ett mycket stort och högt berg på vilket, enligt vad som säges, Noaks ark blev stående efter syndafloden.[6] Man behöver ej mindre än två dagar för att gå runt berget vid dess fot. Bestiga det kan man ej på grund av snön, som ligger där uppe och aldrig smälter utan endast ökas med varje snöfall. Men i de lägre regionerna åt slätten till blir marken fruktbarare genom snösmältningen och frambringar en så yppig vegetation, att all boskap, som dit drives samman, finner det rikaste bete. I sydväst gränsa till Armenien länderna Mosul och Maredin, vilka

nedan skola beskrivas, och flera andra, som äro för talrika att närmare ingå på. I norr ligger Zorzania;[7] där finnes vid gränsen en stor brunn med så mycket olja, att man därmed kan belasta många kameler. Denna olja användes ej till mat utan till salva vid hudsjukdomar hos människor och djur liksom även för annat ont; man kan också använda den att bränna i lampor.[8] I de omkringliggande trakterna användes ingenting annat till lamporna, och människor komma långväga från för att hämta den.

FEMTE KAPITLET.

Om landet Zorzania och dess gränser; om det pass, där Alexander den store uppbyggde järnporten; och om det sällsamma med en insjö vid Tiflis.

I ZORZANIA kallas konungen vanligtvis David Melik, vilket på vårt språk betyder David konungen.[1] En del av landet tillhör tartarerna, och den andra delen har tack vare sina starka fästningar förblivit i de infödda furstarnas besittning. Det ligger mellan två hav, av vilka det i norr [väster] kallas Stora havet [Euxinus] och det i öster sjön Abakù [Kaspiska havet].[2] Det senare räknar 2,800 mil i omkrets och har en insjös beskaffenhet, ity att det ej står i förbindelse med något annat hav. Det har många öar med vackra städer och slott, av vilka några äro bebodda av människor, som flydde för den store tartarkaanen, då han förhärjade konungariket eller landet Persien, och som sökte skydd på dessa öar eller bland de vilda bergen;[3] andra av öarna äro obebodda. Detta hav har vid flodernas mynning ett överflöd på fisk, särskilt stör och lax.[4] Landets skogar äro alla fulla av buxbom.[5] Man har sagt mig, att konungarna i detta rike fordom föddes med ett örntecken på högra skuldran.[6]

Inbyggarna äro välbildade, djärva sjömän, utmärkta bågskyttar och tappra kämpar i strid. De äro kristna och anhängare av den grekiska kyrkan, och de bära sitt hår kortklippt såsom de andliga i västerlandet. Detta är samma land genom vilket Alexander den store, då han tågade norrut, ej förmådde framtränga, i det han hindrades av ett trångt pass, som på den ena sidan begränsas av havet och på den andra av höga berg och skogar på en sträcka av fyra mil, så att helt få män voro i stånd att försvara det mot en hel värld. Då detta försök misslyckats, lät Alexander uppföra en stor mur vid passets ingång och befästade den med torn för att hindra dem, som bodde på andra sidan, från att tillfoga honom skada. På grund av sin utomordentliga motståndskraft kallas passet Järnporten,[7] och det heter, att Alexander här inneslutit tartarerna mellan två berg. Det är likväl ej riktigt att kalla dessa folk tartarer, ty på den tiden funnos där inga sådana, utan de voro Kumani[8] med en blandning av andra nationaliteter. Många städer och slott finnas i detta land; vad som hör till livets uppehälle finnes i överflöd; där tillverkas mycket siden,[9] ja till och med sidenstoffer med invävt guld. Gamar finnas här av ovanlig storlek; denna art kallas *avigi.*[10] Invånarna vinna i allmänhet sitt uppehälle genom handel och manufaktur. Landets bergiga natur med trånga och lättförsvarade pass har hindrat tartarerna från att fullständigt erövra landet. Vid ett munkkloster helgat åt den helige Leonard lära följande underbara ting äga rum. I en saltvattensjö, som är fyra dagsresor i omkrets, och vid vars strand en kyrka ligger, visa sig inga fiskar förrän de första vårdagarna, och sedan finnas de där till påskaftonen i stora mängder; men efter påsk försvinna de och äro så borta under hela den övriga delen av året. Den heter sjön Gelukhalat.[11] I den ovan nämnda sjön Abakù, som är innesluten mellan bergen, falla de stora floderna Herdil,

Geichon [Gihon], Kur och Araz[12] ut och även många andra. De genuesiska köpmännen hava nyligen börjat trafikera den och hämta från denna trakt ett slags sidentyg som kallas *ghellie.*[13] I detta land finns en vacker stad vid namn Tiflis,[14] kring vilken ligga förstäder och befästade orter. Den bebos av armeniska och georgiska kristna liksom även av några mohammedaner och judar; dock är de senares antal ej stort. Där tillverkas sidentyger och många andra stoffer. Invånarna äro den store tartarkonungens[15] undersåtar. Man måste veta, att, ehuru vi endast tala om helt få huvudstäder, ännu många fler finnas; men det är onödigt att nämna blott namnen på städer, som ej innehålla någonting märkvärdigt; skulle något tillfälle visa sig, så komma de senare att beskrivas. — Sedan vi talat om de städer, som ligga norr om Armenien, skola vi nu övergå till dem, som ligga i söder och öster.

SJÄTTE KAPITLET.

Om landskapet Mosul och dess olika invånare; om kurderna; och om handeln i detta land.

MOSUL[1] ÄR ETT LAND, som bebos av olika folkslag; några av dem dyrka Mohammed och kallas araber. De övriga bekänna sig till den kristna tron, men icke efter den romerska kyrkans kanoniska lagar, från vilka de avvika i många stycken; de kallas nestorianer, jakobiter[2] och armenier. De hava en patriark, som de kalla Jacolit,[3] och denne viger ärkebiskopar, biskopar och abboter och skickar ut dem åt alla håll: till Indien, Kairo, Baldach och alla platser, som bebos av kristna, alldeles på samma sätt som den romerska kyrkans påve. Alla de tyger av guld och siden, som vi kalla muslin, förfärdigas i Mosul, och alla de stora köpmän, mossulini kallade, som föra

stora mängder kryddor och specerier från ett land till ett annat, komma från denna trakt.[4] I de bergiga trakterna där bo kurderna,[5] av vilka en del äro kristna tillhörande de nestorianska och jakobitiska sekterna, och andra mohammedaner. De äro alla laglösa banditer, som ha till yrke att röva från köpmännen. Bredvid detta landskap ligga ännu andra, kallade Mus och Maredin.[6] Där odlas bomull i stora mängder, varav förfärdigas dukar kallade boccassini och även många andra fabrikat.[7] Invånarna äro fabrikanter och köpmän och tartarkonungens undersåtar. — Vi skola nu tala om staden Baldach.

SJUNDE KAPITLET.

Om den stora staden Baldach eller Bagadet, förr kallad Babilonia; om skeppsfarten därifrån till Balsara, beläget vid det hav, som kallas det Indiska men rätteligen borde heta Persiska viken; och om de olika vetenskaper, som idkas i denna stad.

BALDACH[1] ÄR EN MÄKTIG STAD, där förut kalifen eller påven över alla saracener residerade. En stor flod[2] flyter igenom densamma, och på denna föra köpmännen sina varor till och från det Indiska havet. Avståndet beräknas till fjorton dagsresor på grund av flodens vindlingar. De som företaga resan komma, sedan de lämnat floden, till en ort vid namn Kisi,[3] varifrån de fara ut i havet; men innan de nå öppna sjön, passera de en stad, som heter Balsara,[4] i vilkens grannskap finnas dungar av palmträd, som bära världens bästa dadlar. I Baldach sömmas siden med guld, och såväl damast som sammet utsiras med en mångfald av djurfigurer. Nästan alla pärlor, som föras från Indien till Europa, bli här infattade och genomborrade. Den mohammedanska lagen är här föremål för vetenskapligt studium; så även magi,

fysik, astronomi, geomanti och fysiognomik. Den är den förnämsta och största stad, som finnes i denna del av världen.

ÅTTONDE KAPITLET.

Handlar om kalifens av Baldach tillfångatagande och död och om det underbara förflyttandet av ett berg från en plats till en annan.

DEN OVANNÄMNDE KALIFEN, som hopat åt sig de största skatter en furste någonsin ägt, slutade i det djupaste elände under följande omständigheter.[1] På den tiden, då de tartariska härskarna började utbreda sitt välde, funnos bland dem fyra bröder, av vilka den äldste hette Mangu och förde regeringen från familjens kungliga residens. Sedan de underkuvat landet Kataia och andra områden däromkring, fingo de lust till än större erövringar; de beslöto att grunda ett väldigt världsrike och att dela hela jorden mellan sig. Till den änden kommo de överens om att en av dem skulle rycka mot öster, den andre skulle göra sina erövringar i söder och de båda återstående skulle utvidga riket åt övriga håll. Den södra delen tillföll Ulaù, vilken samlade en väldig här, och sedan de länder underkastat sig, som lågo i hans väg, ryckte han år 1250[2] fram mot staden Baldach för att anfalla den. Men då han märkte, hur stark den var och huru oräkneligt många invånare den hade, använde han hellre list än våld för att intaga den; och för att vilseleda fienden i fråga om truppernas antal, som var 100,000 ryttare utom allt fotfolket, ställde han en avdelning av sin armé på den ena och en annan på den andra sidan om staden, så att de doldes av skog, men själv tog han befälet över den tredje avdelningen och ryckte djärvt fram till omedelbar närhet av stadsporten.

Kalifen gjorde en för låg beräkning av den ögonskenligen obetydliga truppstyrkan, och förlitande sig på de sedvanliga böneropen till Mohammed tänkte han på ingenting mindre än att helt förgöra sin fiende, och ryckte med sin livvakt ut ur staden. Så snart Ulaù såg dem komma, låtsades han draga sig tillbaka, till dess han på detta sätt lockat dem in i skogen, där de andra häravdelningarna stodo uppställda. Dessa slöto sig nu från båda sidor samman; kalifens armé blev omringad och tillintetgjord, han själv tagen till fånga och staden prisgiven åt erövrarna. Då Ulaù drog därin, upptäckte han till sin stora förvåning ett torn fyllt av guld. Han kallade kalifen till sig, och sedan han förebrått honom hans girighet, som hindrat honom att använda sina skatter till en armé, varmed han kunnat skydda huvudstaden för det mäktiga infall, som länge hotat den, gav han befallning om att kalifen utan föda skulle inneslutas i samma torn; och där slutade denne snart mitt bland sina rikedomar sitt eländiga liv.

Jag tror, att Vår Herre Jesus Kristus höll det för gott, att all orättfärdighet, som begåtts mot hans trogna kristna, så avskydda av denne kalif, blev hämnad. Från sin tronbestigning år 1225[3] umgicks han dag och natt endast med den tanken, huru han skulle kunna omvända alla, som bodde i hans rike, eller om de vägrade, finna en förevändning att avrätta dem. Med tanke härpå rådgjorde han ofta med sina lärda, och de funno ett ställe i evangelium, så lydande: »Om I haden tro såsom ett senapskorn och sade till berget: häv dig upp, så skulle det lyda eder och ingenting skulle bliva eder omöjligt» (vid bön i sådan avsikt riktad till Gud Fader i himmelen), och övertygad om att något sådant ej vore möjligt, lät han, glad över upptäckten, befalla att alla jakobitiska och nestorianska kristna, som bodde i Baldach — och sådana funnos där i stort antal — skulle församlas. Dessa till-

frågades om de trodde, att allt som stod i deras evangelium, var sant eller ej. De svarade, att allt var sant. »Nåväl,» sade kalifen, »om det är sant, så låt oss se, vem av eder som vill giva bevis för sin tro; ty om ingen av eder sätter så mycken tro till sin Herre, som där är i ett senapskorn, så har jag för visso rätt att kalla eder ett fördärvat, uselt och trolöst folk. Jag ger eder därför tio dagar under vilken tid ni antingen skola avlägsna det berg, som står framför eder, med Hans hjälp, som ni tillbedja, eller också måste ni antaga vår profets lagar; i båda fallen skola ni gå fria; men vilja ni ej detta, så kunna ni bereda er på den kvalfullaste död.» De kristna, som visste, att de ingen nåd hade att vänta, och att han skulle vara ivrig att beröva dem deras egendom, fruktade vid dessa hans ord för sina liv, men de litade dock på sin Frälsare, att han skulle förlossa dem ur faran; och de höllo rådplägning för att överlägga om vad de skulle göra. Men de funno intet annat medel än att anropa Guds allmakt, att han måtte skänka dem sin hjälp. Allesammans, stora och små, föllo de dag och natt ned på sina ansikten, göto tårar och bådo till Gud. Då de hade framhärdat sålunda i åtta dagar, kom äntligen en gudomlig uppenbarelse i drömmen till en biskop, som städse fört en dygdig vandel. I denna uppenbarelse anvisades honom att uppsöka en viss skomakare (vilkens namn ej är känt), som blott hade ett öga; denne skulle han kalla till berget, ty han var den, som kunde försätta det genom Guds nåd. Då han funnit skomakaren och berättat uppenbarelsen för honom, svarade denne, att han ej kände sig uppgiften värdig, då hans värde ej vore av den art, att det kunde göra honom förtjänt av en sådan nåd. Men nödd av de arma ångestfulla kristna gav han äntligen vika. Man måste också veta, att han var en man med fasta grundsatser och gudfruktigt tal, som hållit sitt sinne rent, och som troget riktat tankarna mot Gud; regelbundet

åhörde han mässan och bevistade de andra fromma handlingarna, deltog ivrigt i barmhärtighetsverk och var sträng i iakttagandet av fastan. En gång hände det sig, att en skön, ung kvinna kom till honom i boden för att låta honom taga mått till ett par tofflor; och då hon räckte honom foten, blottade hon tillfälligtvis en del av benet, vilkets skönhet uppväckte ett ögonblickligt begär hos honom; men han fattade sig hastigt och lämnade henne genast, i det han tänkte på evangeliets ord, där det heter: »Är ditt öga dig till förargelse så riv det ut och kasta det från dig, ty det är bättre att enögd ingå i Guds rike än att med två ögon kastas i den eviga elden.» Ögonblickligen grep han ett av sina skomakarverktyg och stack därmed ut sitt högra öga. Härigenom bevisade han äktheten av sin tro.

Den bestämda dagen kom; gudstjänst hölls i en tidig timme och en högtidlig procession rörde sig mot den slätt, där berget stod; men korset bars i spetsen. Kalifen var övertygad om att detta skulle visa sig vara en fåfäng ceremoni från de kristnas sida och ville, ledsagad av en del av sin livvakt, vara närvarande för att förgöra dem då deras försök slagit fel. Men nu knäböjde den fromme hantverkaren framför korset, och höjande sina händer mot himmelen bad han Skaparen, att denne måtte nådigt blicka ned på jorden och sitt namn till ära och härlighet lämna sitt folk bistånd i den uppgift, de skulle lösa, och på så sätt kungöra sin makt för dem, som smädade honom. Då han slutat sin bön, ropade han med hög röst: »I Fadrens, Sonens och den Helige Andes namn befaller jag dig, berg, lyft dig upp från din plats!» Knappast voro dessa ord uttalade, förrän berget rörde sig och jorden darrade på ett underbart och förfärligt sätt. Kalifen och alla de, som omgåvo honom, grepos av skräck och stodo länge överväldigade av häpnad. Många av de senare blevo kristna, och till och med kalifen

övergick i hemlighet till kristendomen och bar ständigt ett kors gömt under sin klädnad; detta fanns hos honom efter hans död, och därför fick han ej heller vila bredvid sina företrädare. Till åminnelse av denna stora nåd, som Herren bevisat dem, firade sedan alla kristna, nestorianer och jakobiter, högtidligen den dag, på vilken undret hade ägt rum.

NIONDE KAPITLET.

Om den ädla staden Tauris i Irak, och om handelsmännen och de övriga invånarna där.

TAURIS[1] ÄR EN STOR STAD, som hör till provinsen Irak,[2] där även många andra städer och fasta orter ligga, men Tauris är den förnämsta och folkrikaste. Invånarna sysselsätta sig huvudsakligen med handel och industri, vilken senare består i förfärdigandet av olika slags sidentyger, av vilka några genomvävas med guld och stå högt i pris. Stadens läge är mycket fördelaktigt för handeln, så att köpmän från Indien, Baldach, Mosul, Cremessor[3] såväl som från olika delar av Europa komma hit för att köpa och sälja en mängd handelsvaror. På denna plats kan man erhålla kostbara stenar och pärlor i överflöd. De köpmän, som idka handel på främmande land, förtjäna stora rikedomar, men invånarna i allmänhet äro fattiga. De bestå av en blandning av olika nationer och sekter, nestorianer, armenier, jakobiter, georgier, perser och Mohammeds anhängare, som utgöra huvudmassan och egentligen kallas tauriser.[4] Varje befolkningsklass har sitt olika språk. Staden är omgiven av ljuvliga trädgårdar, som lämna den härligaste frukt. De mohammedanska invånarna äro trolösa och förrädiska. Enligt deras lära har man full rätt att stjäla och röva

från anhängare av en annan tro, och en sådan stöld räknas ej som förbrytelse, medan en person, som dödas eller förorättas av en kristen, betraktas som martyr. Om de därför ej hindrades eller avhöllos därifrån genom de myndigheters makt,[5] som nu regera dem, så skulle de begå många illdåd. Dessa grundsatser äro gemensamma för alla saracener. Då de ligga för döden, vårdas de av en präst, som frågar om de tro, att Mohammed var Guds sanne profet. Om de svara, att de tro detta, så lovas dem frälsning; och i följd av denna lättvindighet med absolutionen, vilket ger dem tillfälle att utföra allehanda skändligheter, lyckas det dem att omvända många tartarer till sin tro, vilken ju indirekt på intet sätt hindrar dem från att begå vilken förbrytelse som helst. — Från Tauris till Persien är tolv dagsresor.

TIONDE KAPITLET.

Om klostret Sankt Barsamo i närheten av Tauris.

ICKE LÅNGT FRÅN TAURIS finns ett kloster, som bär sitt namn efter den helige Barsamo,[1] och är berömt på grund av sin gudsdyrkan. Där finnes en abbot och många munkar, som likna karmeliter i sin dräkt. På det att de icke må föra ett lättjefullt liv, sysselsätta de sig ständigt med att väva gördlar, vilka de under gudstjänsterna lägga på sitt helgons altare, och när de så vandra omkring i de angränsande provinserna för att bedja om allmosor (alldeles såsom bröderna i den Helige Andes orden göra), skänka de dessa gördlar åt sina vänner och åt goda människor; och dessa gördlar anses vara välgörande mot gikt, varför alla ivrigt stå efter att få någon av dem.

ELFTE KAPITLET.

Om det stora riket Persien.[1]

PERSIEN ÄR ETT STORT RIKE, som fordom var mycket berömt och mäktigt; men nu ha tartarerna ödelagt och förhärjat det.

I Persien ligger staden Saba,[2] varifrån de tre magerna bröto upp till sin färd för att tillbedja Jesus Kristus; och i den staden äro de begravda bredvid varandra i tre stora och präktiga sarkofager. Över varje monument finns en fyrkantig byggnad, som sorgfälligt underhålles. Kropparna äro mycket väl bibehållna och hava ännu hår och skägg. En av dem hette Jaspar, och den andre Melchior och den tredje Balthasar. Messer Marco Polo frågade ofta stadens invånare om de tre magerna, men han fann ingen, som kunde berätta honom något om dem, utom att där voro tre konungar, som man begravt här i gamla tider. Men på en plats, som låg tre dagsresor därifrån, hörde han, vad jag nu vill berätta eder. Han kom där till ett slott, som bär namnet Cala Ataperistan,[3] vilket betyder så mycket som »elddyrkarnas slott». Och så heter det med rätta; ty folket där tillbeder elden; och jag vill berätta eder varför de tillbedja den.

De berätta, att i forna dagar tre konungar från det landet gingo ut för att tillbedja en profet, som då hade fötts, och att de tre förde med sig olika gåvor nämligen guld, rökelse och myrra för att få veta, om denne profet var en gud, en jordisk konung eller en människa. Ty, sade de, om han tar guld är han en jordisk konung, tar han rökelse är han en gud, men tar han myrra så är han en människa.

Och det hände sig, att, då de kommo till den ort, där barnet hade fötts, den yngste av de tre konungarna

först trädde in; och han fann barnet vara av alldeles samma ålder som han själv. Då blev han mycket bestört och gick ut därifrån. Därpå trädde den näst äldste in, och liksom den förste fann han barnet vara av samma ålder som han själv; och även han gick bestört ut. Äntligen trädde den äldste in och det gick honom, som det gått de båda andra; han gick tankfull ut. Då de tre nu åter träffades, berättade var och en, vad han upplevat och sett, och de blevo däröver mycket förvånade. Då beslöto de att alla tre på en gång träda in och tillbedja honom, och då de så gjorde funno de honom tretton år gammal. De tillbådo honom och gåvo honom guld, rökelse och myrra, och barnet gav dem en tillsluten ask. Därpå begåvo sig de tre konungarna sina färde för att återvända till sitt land.

Då de tillryggalagt flera dagsresor, sade de sins emellan, att de ville se, vad barnet givit dem. De öppnade asken och funno däri en sten. Vid denna anblick blevo de mycket förvånade över barnets gåva, och de frågade sig, vilken mening som kunde ligga däri. Men meningen var denna: Då de framburit sina tre skänker, och barnet mottog dem alla, sade de sig i sitt inre, att denne vore den sanne guden, den sanne konungen och den sanna människan, och de förstodo att den tro, som hos dem börjat spira, måste bli så fast som hård sten. För den skull fingo de stenen av barnet; ty det kände väl deras tankar. Men då de ej visste, att stenen hade den angivna betydelsen, kastade de den i en brunn; och strax kom från himmelen eld ned i den brunnen, vari stenen kastats.

Och då de tre konungarna sågo detta under, förskräcktes de svårligen och ångrade mycket, att de kastat bort stenen. Ty de förstodo då, att den hade en stor och helig betydelse. De togo nu av denna eld, förde den till sitt land till en mycket rik och skön kyrka.

Där underhölls den ständigt och dyrkades som en gudomlighet, och alla offer, som framburos, antändes med denna eld, och om det någon gång hände sig, att elden slocknade, gingo prästerna till de andra städerna i trakten, där det levde anhängare av samma tro, läto giva sig av elden och förde den till sin kyrka. Detta är orsaken till, att folket i denna trakt dyrkar elden. Och ofta göra de sig en resa om tio dagar för att förskaffa sig denna eld.

Så berättades det för Marco Polo av slottets invånare, och de försäkrade honom, att deras berättelse var sann, och att en av de tre konungarna kommit från en stad, som hette Saba, den andre från Ava[4] och den tredje från detta slott, där de tillbedja elden tillsammans med folket från hela trakten.[5]

Sedan jag meddelat denna berättelse, vill jag nu tala om Persiens länder och om seder och bruk där.

TOLFTE KAPITLET.

Om de åtta konungarikena i landet Persien; ävensom om hästarna och åsnorna där.

I PERSIEN, som är ett mycket stort och vidsträckt land, finns det många konungariken, vilka ha följande namn. Det, som man först kommer till, då man beger sig in i landet, är Kasibin;[1] det andra, som ligger åt söder heter Kurdistan;[2] det tredje i norr belägna heter Lor;[3] det fjärde heter Suolistan;[4] det femte Spaan;[5] det sjätte Siras;[6] det sjunde Soncara;[7] det åttonde Timocain,[8] som ligger vid Persiens yttersta gräns. Alla dessa konungariken ligga i södra delen av landet utom Timocain, som ligger i den norra, nära den plats som kallas *Arbor Secco.*[9] Landet utmärkes av sina ovanligt vackra hästar,[10] av vilka många bli förda till Indien,

där de säljas till höga priser; de kosta vanligen ej mindre än 200 turnesiska pund.[11] Även de största och vackraste åsnor i världen finnas där, och de säljas ofta till ännu högre priser än hästarna, emedan de äro lättare att föda, bära tunga bördor och på en dag trava längre än hästar och mulåsnor, som på långt när ej kunna uthärda så mycket. Därför söka också de köpmän, som resa från den ena provinsen till den andra och äro tvungna att passera stora öknar och sandområden, där det knappast finns ett grönt blad, och där man på grund av brunnarnas eller vattningsplatsernas avstånd måste göra långa dagsresor, med särskild iver skaffa sig åsnor, vilka löpa fortare, och som behöva mycket mindre foder. Man betjänar sig här även av kameler, och dessa bära likaledes stora bördor och kunna anskaffas med ringa kostnad; men de äro ej så snabba som åsnorna. Köpmännen i dessa trakter föra hästarna till Kisi, Ormus och andra platser vid kusten av Indiska havet, där de uppköpas av personer, som föra dem till Indien. Men där hålla de ej ut många år, på grund av att värmen där är högre än i deras hemlands tempererade klimat. På några håll äro här invånarna vilda och blodtörstiga och finna sitt nöje i att såra och mörda varandra. De skulle också tillfoga köpmännen och de resande mycket ont, om de ej fruktade för sina härskare i östern, som strängt straffa dem för sådant. Även har man ordnat det så, att på alla vägar, där man fruktar för någon fara, äro invånarna skyldiga att på köpmännens önskan skaffa starka och tillförlitliga män till skydd och vägvisare från ett distrikt till ett annat; dessa betalas allt efter avståndet med två eller tre grot för varje lastdjur. De äro anhängare av den mohammedanska religionen. I städerna finnas köpmän och talrika hantverkare, som förfärdiga en mängd tyger av guld och siden. Bomull växer i överflöd i denna trakt såväl som vete, korn, hirs och många andra

sädesslag och även vin och olika sorts frukter i mängd. Någon kunde säga, att saracenerna ej dricka vin, emedan det är förbjudet i deras lag; då må invändas, att de lugna sitt samvete i denna punkt, i det de intala sig, att om de iakttaga det försiktighetsmåttet att koka vinet över elden, varigenom det delvis dunstar av och blir sött, kunna de dricka det utan att handla emot förbudet; med förändringen i smaken förändra de även namnet och kalla det icke mera vin, ehuru det i själva verket ingenting annat är.

TRETTONDE KAPITLET.

Om staden Yasdi och dess yrken; och om djuren, som finnas mellan denna plats och Kierman.

YADSI[1] ÄR EN BETYDANDE STAD, som har stor handel och ligger vid Persiens gräns. Ett slags sidentyg, som där förfärdigas, är känt under namnet yasdi och sändes därifrån genom köpmän till alla delar av världen. Invånarna äro mohammedanska trosbekännare. De, som resa från denna stad, behöva åtta dagar att genomvandra en slätt, i vilken endast finnas tre orter, där de kunna få härbärge. Vägen för genom vidsträckta skogar av dadelpalmer, i vilka finnes ett överflöd på allt slags vilt och fjäderfä, och sådana resande, som finna nöje i jakt, kunna här få sitt lystmäte på sådan. Även vildåsnor finnas där. Efter åtta dagars förlopp kommer man till konungariket Kierman.

FJORTONDE KAPITLET.

Om konungariket Kierman, som av de gamla kallades Karmania; om dess mineralier och malmer, dess yrken, dess falkar; och om landets starka sluttning, vilken man märker, då man lämnar denna provins.

KIERMAN[1] ÄR ETT KUNGARIKE vid Persiens östgräns, som förr i arvsföljd styrdes av sina egna furstar; men sedan tartarerna lagt det under sitt välde, tillsätta de ståthållare efter behag. Bland bergen i detta land finnas de kostbara stenar, som vi kalla turkoser.[2] Även finnes där stål[3] och *andanicum*-ådror[4] i stor mängd. Här förfärdigas med stor skicklighet allt, som hör till en krigarrustning såsom sadel, tyglar, sporrar, svärd, bågar, koger och över huvud taget alla slags vapen, som användas bland detta folk. Kvinnorna och de unga flickorna förfärdiga stickerier av siden och guld i olika färger och mönster, som framställa allehanda djur med andra prydliga utsirningar. Dessa användas till förhängen, täcken och kuddar i de rikas bäddar och utföras med beundransvärd smak och skicklighet. I bergen påträffas de ädlaste falkar, som någonstädes höja vingarna till flykt. De äro mindre än vandringsfalkarna, röda på bröst och bål och under stjärten, och deras flykt är så snabb, att ingen fågel kan undkomma dem. Om man lämnar Kierman, så vandrar man i åtta dagar på behagliga vägar genom en slätt, där man finner rapphönor och annat vilt i överflöd, och man träffar även på många städer, slott och kringströdda boningar, till dess man äntligen kommer till en betydande sluttning, som fortsätter under två dagsresor. Där finnas fruktträd i stor mängd; men trakten var fordom tätt bebyggd, där nu är folktomt. Man ser endast herdar, som vakta sina hjordar. I den delen av landet, som man passerar, innan man kommer fram till

sluttningen, är kylan så stor, att en man endast med svårighet kan värja sig för den genom mycket kläder och pälsar.[5]

FEMTONDE KAPITLET.

Om staden Kamandu och landskapet Reobarle; om vissa fåglar, som finnas där; om en särskild slags oxe; och om karaunas, en rövarstam.

SEDAN MAN KOMMIT FÖRBI den sluttning, om vilken vi talat, kommer man till en slätt, som sträcker sig fem dagsresor mot söder. Strax i början av densamma finns en stad kallad Kamandu,[1] som förr var en stor och viktig plats, vilket den nu ej mera är, då den flera gånger blivit ödelagd och förstörd av tartarerna. Landskapet där omkring kallas Reobarle.[2] Luften där är mycket varm; där växer vete, ris och annan säd. I den del, som ligger kullarna närmast, växa granatäpplen, kvitten och andra frukter av olika slag, av vilka en art, som kallas adamsäpplen,[3] ej är bekant i vårt klimat. Turturduvor finnas här i oerhört stort antal, vilket kommer sig av rikedomen på sådana småfrukter, som de leva av, och därav att mohammedanerna, som hysa motvilja för detta, ej döda och äta dem. Även finns där gott om fasaner och orrar, vilka senare ej likna orrarna i andra länder; de äro röda och vita till färgen och ha röda näbbar och fötter.[4] Bland boskapen finnas även sådana av ovanligt slag, särskilt en slags stor vit oxe utan hår, vilket beror på det varma klimatet, med korta, tjocka och trubbiga horn; de ha mellan skuldrorna en knöl eller puckel, som är ungefär två handsbredder hög. De äro präktiga djur, som på grund av sin styrka förmå att bära stora bördor. Om man vill lasta på dem, falla de på knä liksom

kamelerna och resa sig så åter med sin börda.[5] Även får finner man där, stora som åsnor; de hava långa och tjocka svansar, som väga trettio pund och mera, och som äro feta och goda att äta.[6] I detta land finns det många städer, som äro omgivna med höga och tjocka jordmurar för att skydda invånarna mot karaunas[7] anfall; ty dessa översvämma landet och röva allt, som de komma åt. För att läsaren nu skall förstå, vad detta är för folk, måste nämnas, att det fanns en furste vid namn Nugodar, vilken var syskonbarn till Zagatai, storkhanens [Oktais] broder, som regerade i Turkestan. Denne Nugodar, som levde vid Zagatais hov, greps av ärelystnad och ville göra sig själv till härskare; och då han hört, att det i Indien fanns ett land, Malabar, som på den tiden styrdes av en konung vid namn As-idin Sultan och ännu ej underkuvats av tartarerna, samlade han i hemlighet en här på 10,000 man av de uslaste men djärvaste karlar, han kunde finna, och skildes ifrån sin onkel utan att meddela honom sina planer, ryckte genom Balaschan in i konungariket Kesmur, där han på grund av svårigheter och dåliga vägar förlorade många människor och djur, och bröt så in i landet Malabar. Då han fullkomligt överrumplade As-idin, kunde han intaga en stad, kallad Dely, såväl som flera andra i samma trakt, och han började där regera. Tartarerna, som han fört dit och som voro ljushyllta män, blandade sig med de mörka indiska kvinnorna och gåvo upphov till en ras, som kallades karaunas, vilket på landets språk betyder blandfolk. Det är detta folk, som sedan dess idkar röveri icke blott i landet Reobarle utan varhelst det erbjudes dem något tillfälle.[8] I Indien fingo de kunskap om magiska och djävulska konster, medelst vilka de kunna frambringa ett mörker, som så fördunklade dagens ljus, att människorna ej se varandra, om de också stå tätt bredvid varandra. Så snart de draga ut på sina rövartåg, använda de sig härav och bli därför ej obser-

verade, då de komma. Ofta är detta landskap skådeplatsen för deras ogärningar, emedan de köpmän, som församla sig i Ormus och vänta på dem, som äro på väg från Indien, på vintern sända sina hästar och mulåsnor till slätten Reobarle, där de finna foder i överflöd och bli feta. Knappt ha karaunas märkt detta, förrän de taga tillfället i akt att föranstalta ett stort rövartåg, och de göra männen, som åtfölja kreaturen, till slavar om de ej kunna lämna lösepengar. Marco Polo blev själv inhöljd i ett sådant förtrollat mörker,[9] men undkom därur till slottet Konsalmi.[10] Några av hans reskamrater blevo likväl fångna och sålda, och andra dukade under för fiendens svärd.[11]

SEXTONDE KAPITLET.

Om staden Ormus, som ligger på en liten ö i Indiska havet, ej långt från fastlandet; om dess betydelse för handeln; och om de heta vindar, som blåsa där.

DÅ MAN PASSERAT den förut nämnda slätten, som sträcker sig fem dagsresor mot söder, kommer man till en sluttning på ungefär tjugu mil, som är mycket farlig på grund av den mängd rövare, av vilka de resande där ständigt bliva anfallna och plundrade. Denna sluttning för ned till en annan slätt, som är övermåttan skön att se på; den är över två dagsresor lång och kallas Ormusslätten.[1] Här överskrider man en mängd vackra floder och bäckar och ser ett land, betäckt med dadelpalmer, bland vilka man finner orrar och papegojor och många andra, för vårt klimat okända fåglar. Slutligen kommer man till Oceanens strand, varest på en ö icke långt från kusten ligger en stad vid namn Ormus,[2] vilkens hamn besökes av köpmän, som komma från alla

trakter i Indien, och som föra med sig kryddor och specerier, kostbara stenar, pärlor, guld- och sidenvävar, elefanttänder och en mängd andra varor. Dessa avyttra de till olika handelsmän, vilka så sända ut dem kring hela världen. Ty nämnda stad är en mäktig handelsplats; städer och slott äro beroende av den, och den anses som huvudort i konungariket Kierman. Den nuvarande härskaren heter Rukmedin Achomak[3] och regerar med oinskränkt makt men erkänner samtidigt konungen av Kierman som sin överherre. Om någon främmande köpman här avlider, så konfiskerar han allt hans gods och införlivar det med sin skatt. Om somrarna stanna invånarna ej i staden på grund av den stora hettan, som gör luften osund,[4] utan draga sig tillbaka till sina trädgårdar längs kusten eller till öarna i floden, där de bygga sina bostäder över vattnet medelst en slags videflätning; dessa inhägna de sedan med pålar, vilka de på den ena sidan driva ned i vattnet och på den andra på stranden, och de betäcka hyddorna med blad för att skydda sig mot solen. Här tillbringa de varje dag den tid från nionde timmen till aftonen, då en så tryckande het landvind blåser, att andedräkten hämmas; och de människor, som utsätta sig för den, måste kvävas. Ingen, som blir överfallen av den på de sandiga slätterna, kan undfly dess onda verkningar. Så snart invånarna märka vindens annalkande, dyka de till hakan ned i vattnet och förbli i detta läge, till dess den slutat blåsa.[5] Som ett bevis på hur oerhört varmt det kunde bliva i detta land, berättar Marco Polo, att han tillfälligtvis var i denna trakt, då följande hände. Då härskaren över Ormus underlåtit att betala sin tribut till konungen av Kierman, så beslöt denne att utkräva den på den årstiden, då de förnämsta invånarna bodde utom staden på fastlandet, och skickade därför en truppavdelning, som bestod av 1,600 ryttare och 5,000 man fotfolk, genom landet Reobarle för att

bemäktiga sig dem genom överrumpling. Men då de blevo vilseledda av vägvisarna, kommo de icke före nattens inbrott till den bestämda platsen och gjorde halt för att vila ut i en lund ej långt från Ormus; men då de nästa morgon fortsatte sin marsch, överföllos de av den heta vinden och alla kvävdes; icke en undkom för att överbringa det olyckliga budskapet till sin herre. Då folket från Ormus hörde detta och ville begrava liken, så att de ej måtte förpesta luften, funno de dem av den förfärliga hettan försatta i ett sådant tillstånd, att lemmarna, då man lyfte på dem, lossnade från bålen; det blev också nödvändigt att gräva gravarna helt nära den plats, där de döda lågo.[6]

SJUTTONDE KAPITLET.

Om de i Ormus vanliga fartygen; om den årstid, då frukterna mogna; och om invånarnas seder och levnadssätt.

De fartyg, som man bygger i Ormus, äro av sämsta slag och mycket farliga att använda på sjön. Deras dåliga beskaffenhet beror därpå, att inga spikar användas vid deras hopfogande, emedan träet är så hårt, att det lätt krossas och springer sönder som ett lerkärl. Om man försöker slå in en spik så går den ej in, men bryts vanligen sönder. Plankorna borras försiktigt igenom med järnborrar nära ändarna, och träpluggar och tappar drivas in; på så sätt fästas de samman [i för och akter]. Därpå bindas de eller snarare sys de samman med ett slags kabelgarn, som erhålles ur skalet av den indiska [kokos-] nöten, vilken är mycket stor och täckt med en fibrös massa lik tagel. Denna massa lägges i vatten till dess de mjuka delarna ruttnat, och strängarna eller trådarna

blivit fria, och av dem göras så repen, varmed plankorna sys ihop; dessa hålla sedan länge samman under vattnet.[1] Beck användes ej till skydd för skeppsbottnarna, utan dessa smörjas in med en olja, som beredes av fiskfett, och de diktas sedan med blånor. Fartyget har endast en mast, ett roder[2] och ett däck. Då det intagit sin last, täckes det med hudar, och på dessa hudar ställas hästarna, som skola föras till Indien. De hava inga järnankare men använda i stället ett annat slags grundtacklage;[3] till följd därav bli de ofta vid svårt väder, och dessa hav äro mycket stormiga, drivna mot kusten och gå i kvav.

Ortens invånare ha mörk hudfärg och äro mohammedaner. De så sitt vete, ris och andra sädesslag i november månad och skörda i mars. Även frukterna plockas ned i samma månad utom dadlarna, som insamlas i maj. Av dessa tillsatta med andra ingredienser bereda de ett gott vin.[4] Om det njutes av personer, som ej äro vana vid denna dryck, medför det ögonblickligen illamående; men har man hämtat sig från de första dåliga verkningarna, visar det sig välgörande och ger gott hull. Infödingarnas födoämnen äro olika våra; ty skulle de äta vetebröd och kött, skulle deras hälsa lida därav. De leva huvudsakligen av dadlar och saltad fisk, såsom tonfisk, cepola[5] och andra, om vilka de veta, att de äro nyttiga för dem. Med undantag för de sumpiga trakterna är marken i detta land ej täckt med gräs på grund av den förfärliga hettan, som förtär allt. Då en man av rang dött, begråta kvinnorna honom högljutt en gång varje dag under fyra veckors tid; och här finnas även människor, som göra sig ett yrke av denna veklagan och även betalas för att de gråta och skrika över släktingars lik.[6]

ADERTONDE KAPITLET.

Om det land, genom vilket man kommer, då man lämnar Ormus och återvänder till Kierman på en annan väg; och om brödets bitterhet, som har sin orsak i vattnets beskaffenhet.

Sedan jag talat om Ormus, vill jag för närvarande skjuta upp att behandla Indien, som jag kommer att göra till föremål för en särskild bok, och nu återvända till Kierman i nordlig riktning. Om man alltså lämnat Ormus och slår in på en annan väg till denna trakt, kommer man in på en skön slätt, som frambringar alla slags frukter i överflöd; men det bröd, som beredes av vetet i detta land, kan ej njutas av dem, vilkas gommar ej äro vana därvid, ty det har en bitter smak, som härrör av vattnets beskaffenhet, vilket är bittert och salthaltigt. Åt alla håll ligga varma hälsobringande källor, som kunna användas vid läkandet av hudsjukdomar. Dadlar och andra frukter finnas där i mängd.[1]

NITTONDE KAPITLET.

Om det öde landet mellan Kierman och Kobinam och om det bittra vattnet där.

Då man lämnar Kierman och vandrar i tre dagar, kommer man till en öken, som sträcker sig sju dagsresor bort; tillryggalägger man dem, kommer man till Kobinam.[1] Under de tre första dagarna av de sju påträffar man endast föga vatten, och detta är dessutom försatt med salt och är grönt som gräs; det smakar så vidrigt, att det ej kan förtäras.[2] Men om man dricker en smula därav, åstadkommer det endast avföringar, och samma verkan har saltet, som beredes ur detta vatten. Därför måste de,

som resa genom öknen, medtaga vattenförråd. Men djuren drivas av sin törst att dricka, vad de komma över, och få även utsot därav. Under loppet av dessa tre dagar ser man inga boningar. Allt är torrt och öde. Boskap står ej att finna, då de ej ha något foder. På fjärde dagen kommer man till en flod med friskt vatten, vilken dock huvudsakligen rinner fram under jorden; på några ställen äro likväl enstaka öppningar orsakade av loppets häftighet; genom dessa ser man floden, och man har vatten i överflöd.[3] Här gör den uttröttade resanden ett uppehåll för att uppfriska sig och sina djur efter de föregående dagarnas besvärligheter. Nästa tre dagar likna de tre första, och äntligen kommer man fram till staden Kobinam.

TJUGONDE KAPITLET.

Om staden Kobinam och dess yrken.

KOBINAM ÄR EN STOR STAD, vilkens invånare lyda Mohammeds lagar. Där förfärdigas av det härligaste polerade stål stora och mycket vackra speglar. Mycket *andanicum* finnes i det landet, och de göra där tutia, det är grått och vitt »intet», tillsammans med spodium eller kopparaska, vilket tillgår på följande sätt. Det finns ett bergverk i landet, där de gräva upp ett visst slags jord; denna rosta de i en glödande ugn, varpå ligger en järnrost, som uppfångar röken, vilken fäster sig på densamma och är hård, då den har kallnat. Detta är tutia, under det att den grova och tunga delen, som ej stiger uppåt utan stannar i ugnen som utglödda kol, blir spodium.[1]

TJUGUFÖRSTA KAPITLET.

Om resan från Kobinam till landet Timocain vid Persiens nordgräns; och om en egendomlig trädart.

Så snart man lämnat staden Kobinam, kommer man in i en öken, som är åtta dagsresor lång; där inne råder stark torka, så att varken träd eller frukt kan växa där, och allt vatten, som man kan finna, är bittert. De resande måste därför taga med sig så mycket, som åtgår för dem. Djuren måste visserligen, tvingade av törsten, dricka det vatten, som finns i öknen, men deras herrar söka göra det så smakligt som möjligt åt dem genom att blanda det med mjöl. Efter åtta dagar når man landet Timocain,[1] som ligger i norr vid Persiens gräns, varest finnas många städer och fasta orter. Där är även en stor slätt, som är märkvärdig, emedan den frambringar en trädart, som kallas solträdet och av de kristna *arbor secco,* »det torra eller ofruktsamma trädet». Dess natur och egenskaper äro följande: Det är högväxt med tjock stam, och bladen äro gröna på översidan men vita eller gråaktiga på undersidan. Det bär kapslar eller skal liknande dem, som omsluta valnötterna, men de innehålla ej någon frukt. Dess trä är hårt och av en gulaktig färg, som liknar buxbom.[2] På en omkrets av hundra mil finnas inga andra slags träd utom åt ett håll, där sådana finnas på ett avstånd av omkring tio mil. Invånarna berätta, att där stått en strid mellan Darius och Alexander.[3] Städerna äro väl försedda med allt, som hör till livets bekvämlighet och nödtorft; klimatet är tempererat och varken underkastat alltför stor hetta eller alltför stor köld. Det är i det stora hela en vacker ras, som bor i dessa trakter, särskilt som kvinnorna enligt min mening höra till de vackraste i världen.

TJUGUANDRA KAPITLET.

Om den Gamle från Berget; om hans palats och trädgårdar; om hans fångenskap och död.

SEDAN DETTA LAND BEHANDLATS, skall jag berätta om den Gamle från Berget. Det landskap, i vilket hans residens låg, fick namnet Mulehet,[1] vilket på saracenernas språk betyder Kättarnas Ort, och hans folk kallades mulehetites eller kättare, liksom vi kalla vissa kättare bland de kristna patharini. Följande berättelse om denne furste försäkrar Marco Polo sig ha hört från olika personer.[2] Han hette Alo-eddin och hans religion var den mohammedanska. I en vacker, av två höga berg inneslutna dalgång hade han låtit anlägga en underbart härlig trädgård, och där mognade de kostligaste frukter och växte doftande blommor av alla slag. Palatser av de mångfaldigaste storlekar och former voro uppbyggda i denna ljuvliga dal och terassformigt lagda över varandra samt smyckade med skilderier av guld, med målningar och rika sidenstoffer. Man såg i dessa byggnader många springbrunnar med klart friskt vatten; på andra ställen flöto verkliga bäckar med vin, mjölk och honung. I palatsen bodde de skönaste flickor och unga kvinnor, som kunde sjunga och spela på allehanda musikaliska instrument, dansa de behagligaste danser och bereda förströelse och omväxling. Iklädda rika dräkter såg man dem städse förlusta sig, och trädgårdarna och paviljongerna genljödo av lust och glädje; men deras vakterskor voro inneslutna i byggnaderna och fingo ej visa sig. Orsaken till att fursten låtit anlägga en så förtrollande trädgård var emellertid följande: Mohammed hade lovat dem, som följde hans bud, paradisets härlighet med all slags sinnlig njutning i sköna kvinnors sällskap; nu ville fursten låta sina anhängare tro, att även han var en

profet liksom Mohammed och hade makt att föra dem till paradis, som han skänkte sin gunst. Men på det att ingen utan hans tillstånd skulle finna vägen till denna ljuvliga dal, lät han uppbygga ett fast, ointagligt slott vid dess ingång, genom vilket man kunde komma fram blott på en hemlig väg. Vid sitt hov höll fursten även ett antal ynglingar på tolv till tjugu år, som han valde ut bland invånarna i de angränsande bergen ur deras skara, som visade anlag för krigiska idrotter och tycktes djärva och oförvägna. För dem berättade han dagligen om det av profeten förkunnade paradiset och om sin egen makt att föra dem in i detta; ibland lät han även giva sömndrycker åt tio eller tolv av ynglingarna, och då de försjunkit i en dödsliknande dvala, lät han föra dem till olika rum i palatsen bland trädgårdarna. Då de nu vaknade upp ur sin djupa sömn, berusades deras sinnen av alla de hänförande ting, som redan beskrivits för dem, och var och en såg sig omgiven av älskliga flickor, som sjöngo, spelade och förtrollade dem genom sina smekningar; även betjänades de med kostliga rätter och sällsynta viner till dess de helt berusades av detta övermått av sällhet och mellan två bäckar av mjölk och vin säkert trodde sig vara i paradiset, från vilkets fröjder de aldrig ville skiljas. När så fyra eller fem dagar förgått, försattes de åter i djup sömn och fördes ut ur trädgården. Sedan kallades de åter inför fursten, som frågade dem, var de varit, varpå de svarade: »I paradiset genom Ers Höghets nåd», och så berättade de för hela hovet, som med förundran och nyfikenhet åhörde dem, om det märkvärdiga, som de sett och upplevat. Därefter vände sig fursten till dem och sade: »Vi hava vår profets försäkran om att den, som försvarar sin herre, skall komma till paradis, och om ni troget lyder mina bud och efterkommer mina befallningar, så väntar eder denna lyckliga lott.» Entusiasmerade av sådant tal, skattade sig alla lyckliga att

mottaga sin herres befallningar och voro ivriga att dö i hans tjänst. Därav kom det sig, att om en av grannfurstarna eller någon annan uppväckte denne furstes misshag, lät denne döda honom genom sina därtill uppfostrade lönnmördare. Ingen ryggade tillbaka för att sätta sitt eget liv på spel, ty detta skattade de ringa, om de blott kunde utföra sin herres befallningar. Därigenom blev hans tyranni fruktansvärt i alla kringliggande länder. Han hade även två ämbetsmän eller ståthållare, av vilka den ene residerade i närheten av Damaskus och den andre i Kurdistan,[3] och dessa följde den av honom föreskrivna planen och uppfostrade ungdomen till obetingad lydnad. Och det fanns ingen, hur mäktig han än var, som, om han ådragit sig den Gamles från Berget hat, kunnat undgå att dödas genom lönnmord. Då hans land låg i det rike, som tillhörde Ulaù [Hulagu], storkhanens [Mangus] broder, och denne fick kännedom om hans förfärliga dåd och om att han anställde folk för att röva de resande, som drogo igenom hans land, skickade denne år 1262[4] en av sina arméer för att belägra den onde fursten i hans borg. Men den var så väl inrättad till försvar, att den höll stånd i tre år, då den slutligen av hungersnöd tvingades att ge sig; och fursten blev avrättad i fångenskap. Hans borg blev jämnad med jorden, och hans paradisträdgårdar förstörda.

TJUGUTREDJE KAPITLET.

Om en sex dagsresor lång, fruktbar slätt, varpå följer en öken under åtta dagsresor, vilka man har att genomvandra på vägen till staden Sapurgan; om de utmärkta meloner, som där växa; och om staden Balach.

DÅ MAN LÄMNAR DENNA BORG, för vägen över en vidsträckt slätt och sedan genom ett land, där kullar och

dalar växla, och där gott bete och gräs och frukter i överflöd finnas, så att Ulaùs arméer gärna gjort långa uppehåll där. Landskapets natur förändras ej under fulla sex dagsresor. Där finnas många städer och fasta orter, och invånarna äro mohammedaner. Därefter kommer man till en öken, som är fyrtio till femtio mil lång; där finner man intet vatten, och den resande måste förse sig med sådant, innan han ger sig in i den. Då djuren ej finna något att dricka, förrän de kommit igenom öknen, är den största skyndsamhet av nöden, så att man snart må uppnå en vattningsplats. Vid slutet av den sjätte dagen kommer man till en stad vid namn Sapurgan,[1] som är rikligt försedd med alla slags näringsmedel och särskilt berömd för att den lämnar de bästa meloner i världen. Dessa förvaras på följande sätt. De skäras i tunna spiralformiga skivor liksom pumporna hos oss, och när de så torkat i solen, skickar man dem i stora massor att säljas i grannländerna, där de äro mycket eftersökta, emedan de äro söta som honung. Även finnes där mycket vilt, särskilt fågel.

Vi lämna denna plats och vilja nu tala om en annan vid namn Balach,[2] en stor och präktig stad. Den var förr ännu mer betydande, men tartarerna hava vid upprepade överfall delvis förstört stadens byggnader. Den hade många palats, byggda av marmor, och stora torg, vilket man ännu kan se, ehuru allt ligger i ruiner. I denna stad tog Alexander konung Darius' dotter till gemål.[3] Även här är den mohammedanska religionen förhärskande. Det välde, som regeras av de östliga tartarernas härskare, når fram till denna stad; och hit sträcker sig persiska rikets gränser i nordöstlig riktning. Om man härifrån reser i angiven riktning, så kommer man om två dagar till ett land,[4] som saknar varje tecken på att vara bebott, då alla invånare flytt undan till de befästade platserna bland bergen för att skydda sig mot anfall av lag-

lösa rövare, som översvämma detta land. Här finns vatten till fyllest och vilt av olika slag. Även lejon[5] uppehålla sig i det landet. Men födoämnen äro sällsynta i den högländta trakt, som under dessa två dagar genomfarits, och den resande måste förse sig med tillräckliga förråd för sig och sina djur.

TJUGUFJÄRDE KAPITLET.

Om borgen Thaikan; om invånarnas seder; och om saltkullarna.

VID SLUTET av dessa två[1] dagar kommer man till en borg vid namn Thaikan,[2] som ligger i en ljuvlig och fruktbar trakt, där en stor sädesmarknad brukar hållas, och kullarna, som resa sig söder om borgen, äro stora och höga. Några av dem bestå av vitt salt,[3] som är utomordentligt hårt; och människor, som bo trettio mil därifrån, komma dit för att förse sig därmed, då det anses vara det renaste, som finnes i världen; men det är samtidigt så hårt, att det ej kan brytas annat än med järninstrument. Det finns i sådana mängder, att alla länder på jorden kunde förses med salt därifrån. De andra kullarna frambringa mandlar och pistacier, varmed invånarna driva en avsevärd handel. Om man från Thaikan drager vidare under tre dagar, fortfarande i nordostlig riktning, passerar man genom ett befolkat land, rikt på frukter, säd och vin. Invånarna äro mohammedaner samt blodtörstiga och baksluga. De äro även hemfallna åt utsvävningar; särskilt äro de begivna på dryckenskap, vartill mycket bidrager deras söta viners förträfflighet. På huvudet bära de intet annat än en snodd, som är tre spann lång, och som de binda runt om. De äro

djärva jägare och fånga många vilda djur men bära inga andra kläder än fällarna av djur, som de dödat; av samma material förfärdiga de även sina skor. De äro alla skickliga i att preparera skinnen.

TJUGUFEMTE KAPITLET.

Om staden Scassem; och om piggsvinen, som finnas där.

EFTER EN RESA på tre dagar når man en stad vid namn Scassem,[1] som regeras av en härskare, vilkens titel motsvarar våra baroners eller grevars, och som äger ännu andra städer och fasta orter bland bergen. Mitt igenom den ovannämnda staden strömmar nu en tämligen stor flod. Här finnas piggsvin, vilka rulla ihop sig, då jägaren hetsar sina hundar på dem; och med stort raseri skjuta de ut de piggar, varmed deras hud är besatt, och såra därmed såväl jägare som hund. Människorna i detta land hava sitt särskilda språk. Herdarna, som vakta boskapen, leva bland bergen och bo i hålor, som de ställa i ordning åt sig, vilket ej heller är något svårt arbete, då kullarna ej bestå av sten utan av jord. Drager man bort därifrån, så vandrar man i tre dagar utan att se någon byggnad eller något ätbart; för hästarna finnes dock foder tillräckligt. Man är därför tvungen att medtaga allt, som man behöver på vägen. Tidigt den tredje dagen kommer man in i landet Balaschan.

TJUGUSJÄTTE KAPITLET.

Om provinsen Balaschan; om de kostbara stenar, man där kan finna och som hemfalla åt konungen; om hästarna och falkarna i landet; om den hälsosamma luften bland bergen; och om de kläder, med vilka kvinnorna smycka sig.

I LANDET BALASCHAN[1] äro invånarna av mohammedansk tro. Det är ett vidsträckt konungarike och behärskas av furstar i ärftlig följd, som alla härstamma från Alexander och en dotter till Darius, konungen av Persien. Alla dessa ha burit titeln zulkarner, vilket betyder Alexander.[2] I detta land finner man ädelstenar, som kallas balassrubiner och äro mycket kostbara och av stort värde. De stå att finna i de höga bergen, men sökas blott i ett vid namn Sikinan. I detta låter konungen gräva gruvor alldeles som för guld och silver; och det är endast genom dessa gångar, man får dem; och då det är belagt med dödsstraff, så vågar ingen själv gräva efter dem, om han icke genom Hans Majestäts särskilda nåd fått tillstånd därtill. Någon gång ger konungen dem som gåva åt främlingar, som resa genom hans land, då stenarna ej finnas att köpa och ej heller få utföras utan hans tillstånd. Hans avsikt är därmed att hålla uppe värdet och det höga priset på sitt lands rubiner, med vilka han tror sitt anseende vara förbundet; ty om de finge grävas upp efter behag och föras ut ur konungariket, så skulle de snart förlora i värde; i så stor mängd finnas de. Några sänder han som skänker till andra konungar och furstar, andra avlämnar han som tribut [till sin överherre mongolkejsaren], och ännu andra utbyter han mot guld. Utförsel av de senare är dock tilllåten. Det finnes även berg i landet, i vilka finnas ådror av *lapis lazuli*, varav beredes azurfärg [ultramarin]; de äro de bästa i världen. Silver-, koppar- och blyminorna lämna

även rik avkastning. Detta är ett kallt land. Hästarna uppfostras här till utmärkta och snabba djur. Deras hovar äro så hårda, att de ej behöva beslås. Invånarna ha så övat dem i att galoppera uppför de brantaste sluttningar, att de taga sig fram, där inga andra djur skulle våga gå. De försäkra, att det ej är länge sedan det i detta land fanns hästar, som härstammade från Alexanders berömda Bukephalus, vilka alla kommo till världen med en vit fläck på pannan. Men hela denna hästavel ägdes av en av konungens farbröder, vilken blev avrättad, då han ej ville avstå den åt sin brorson, varpå hans änka i förtvivlans vrede över hans mord lät döda alla hästarna, och så var denna ras förlorad för världen. I bergen finns det falkar av den art, som kallas sakerfalkar [*falco sacer*]; dessa äro utmärkta och mycket snabba; vidare även laneter eller lanner [*falco lanarius*]. Där finnas även förträffliga hökar [*falco astor* eller *palumbarius*] samt sparv- eller finkfalkar [*falco nisus*]. Gott vete växer där samt ett slags korn utan borst [*hordeum nudum* L]. Oliver ha de ej, men de pressa olja ur vissa nötter och ur det sädesslag, som kallas sesam [*sesamum orientale* L.], vilkens korn likna linfrö men äro ljusa. Den olja, som på detta sätt erhålles, är bättre och mera aromatisk än annan. Den användes av tartarerna och de andra invånarna i dessa trakter.

I detta konungarike finnas många pass och fasta orter, som säkert skydda mot fientliga infall. Invånarna äro goda bågskyttar och kläda sig vanligen i fällar av vilda djur; något annat sätt att kläda sig är hos dem sällsynt. Bergstrakterna lämna bete åt en otalig mängd får, som i hjordar på fyra-, fem- och sexhundra djur ströva omkring, alla vilda; och ehuru många infångas och dödas, märker man dock ingen minskning i deras antal. Dessa berg äro så höga, att det åtgår en hel dag för att uppnå deras topp. Men bland bergen utbreda sig

vida slätter, klädda med gräs och blommor, och väldiga strömmar med det klaraste vatten störta sig genom klyftorna. I dessa floder finner man foreller och många andra välsmakande fiskar. På bergshöjderna är luften så ren och så hälsosam, att då de, som bo nedanför i städerna och på slätterna och i dalarna, angripas av feber eller andra sjukdomar, bege de sig genast dit upp, och sedan de dröjt där i tre dagar, äro de återställda. Marco Polo försäkrar, att han erfarit detta på sin egen person; ty då han låg sjuk i detta land i nära ett år, blev han tillrådd att söka luftombyte på dessa berg, där han genast tillfrisknade. Hos den högre klassens kvinnor finner man en särskild slags dräkt; under gördeln bära de nämligen en byxliknande klädnad, vartill de, allt eftersom de hava råd, använda hundra, åttio eller sextio alnar fint bomullstyg, som de lägga i otaliga veck för att förstora det skenbara höftomfånget; och den anses för skönast, som har de fylligaste höfterna.[3]

TJUGUSJUNDE KAPITLET.

Om landet Bascià, som ligger söder om det förra; om de gyllene smycken, som invånarna bära i sina öron; och om seder och bruk bland folket där.

OM MAN FRÅN BALASCHAN reser i sydlig riktning under tre dagar, så kommer man till landet Bascià,[1] där folket har ett eget språk. De tillbedja avgudabilder, ha mörk hudfärg och äro erfarna i magiens konst, ett studium, som de flitigt ägna sig åt. De bära i sina öron ringar av guld och silver, som äro utsirade med pärlor och kostbara stenar. Landets klimat är på sina ställen utomordentligt hett. Invånarnas föda består av kött och ris.

TJUGUÅTTONDE KAPITLET.

Om landet Kesmur, som ligger åt sydost; om invånarna, som äro skickliga i magi; om landets förbindelse med Indiska havet; och om ett slags eremiter, deras levnadssätt och utomordentliga avhållsamhet.

KESMUR[1] ÄR EN PROVINS på sju dagsresors avstånd från Basciå. Dess invånare ha även ett särskilt språk. De äro mer än några andra skickliga i magiska konster, ja i så hög grad, att de kunna få sina gudabilder, som ju av naturen äro stumma och döva, till att tala; de kunna även förmörka dagen och åstadkomma många andra under. De äro de bästa bland de avgudadyrkande folken, och från dem härstamma de idoler, som annorstädes dyrkas. Från detta land finnes en vattenväg till Indiska havet. Invånarna äro mörkhyllta men ej svarta, och kvinnorna äro ehuru mörka mycket sköna. Deras föda består av kött med ris och annan säd, dock äro de vanligen mycket måttliga. I detta land finns det utom huvudstaden ännu många andra städer och fasta orter. Där finnas även skogar, ödemarker och trånga pass bland bergen, som ge invånarna skydd mot fientliga anfall. Deras konung är ej tributpliktig under någon makt. Där finns bland dem en särskild klass av fromma, som leva i gemenskap, iakttaga sträng avhållsamhet i mat, dryck och umgänge med kvinnor för att på intet vis förtörna de gudar, som de tillbedja. Dessa människor uppnå en hög ålder. De hava flera kloster, vilkas föreståndare motsvara våra abboter, och bland folkets massa stå de högt i ära.[2] Infödingarna i detta land döda intet levande och utgjuta intet blod, och om de någon gång vilja äta kött, så låta de mohammedanerna, som bo i landet, slakta djuret.[3] De koraller, man för hit från Europa, betalas här högre än i någon annan del av världen.[4]

Om jag nu skulle vandra vidare i samma riktning, så skulle jag komma till Indien; men jag har funnit det lämpligt att spara beskrivningen av detta land till en tredje bok och vill därför återvända till Balaschan, därifrån begiva mig raka vägen till Kataia och ej endast, som hittills skett från början av detta verk, beskriva de länder, genom vilka vägen omedelbart för, utan även de i deras grannskap till vänster och höger.

TJUGUNIONDE KAPITLET.

Om landskapet Vokan; om en bergbestigning på tre dagar, som för till en hög bergstopp; om en egendomlig fåravel, man där driver; om den verkan en eld har, som man tänder upp på en stor höjd; och om invånarnas vilda liv.

OM MAN FRÅN LANDET BALASCHAN vandrar i en riktning mellan nordost och öster, kommer man förbi många städer och orter vid stranden av floden, vilka tillhöra konungens av Balaschan broder, och efter tre dagsresor uppnår man ett landskap vid namn Vokan,[1] som är tre dagsresor långt och lika brett. Invånarna äro mohammedaner, hava ett särskilt språk, äro mycket kultiverade, och tappra i krig. De ha olika sätt att fånga vilda djur på. Deras härskare får sitt land som län från Balaschan. Om man lämnar detta land och vandrar i tre dagar fortfarande i ostnordostlig riktning och bestiger berg efter berg, så kommer man äntligen till en punkt, där man kan tro, att bergstopparna runt omkring göra detta land till det högsta i världen.[2] Här ser man mellan två bergskedjor en stor sjö, ur vilken strömmar en munter flod, vilkens stränder äro täckta med den rikaste grönska.[3] Och detta bete är så gott, att det magraste boskap, som drives dit, blir fett på tio dagar. På denna slätt finns

en mängd vilda djur, särskilt får av ovanlig storlek, vilkas horn mäta tre, fyra, ja sex spann i längd. Av dessa förfärdiga herdarna skedar och allehanda husgeråd; även göra de inhägnader därav för att stänga in sin boskap och skydda den mot vargarna, vilka sägas hemsöka landet och anställa stor skada bland dessa får eller getter. Hornen och benen kan man finna i stora mängder, och för att vägleda de resande[4] läggas de i högar vid sidan av vägarna under den årstid, då dessa äro täckta med snö. I tolv dagar går vägen över en högslätt, som kallas Pamer, och då man under hela denna tid ej anträffar några boningar, måste man i förväg förse sig med allt nödvändigt. Så höga äro bergen, att inga fåglar synas kring deras toppar, och hur egendomligt det än kan tyckas, så försäkras det, att eldar, som där upptändas, på grund av luftens skärpa ej ge samma hetta, som i lägre trakter, och ej heller verka så kraftigt vid tillredande av mat.[5]

Om man tillryggalagt denna resa på tolv dagar, så har man ännu att vandra framåt i fjorton dagar i samma riktning över berg och dal i ständig omväxling; många floder och ödemarker har man att överskrida utan att se en människoboning eller en grön fläck. Därför måste man föra med sig allt, som man kan behöva. Detta land heter Beloro[6] Till och med mitt bland de högsta av dessa berg bor en stam av vilda, illvilliga och avgudadyrkande människor, vilka leva av de djur, som de kunna nedlägga, och kläda sig i deras fällar.

TRETTIONDE KAPITLET.

Om staden Kascar och dess invånares handel.

SLUTLIGEN UPPNÅR MAN EN ORT vid namn Kascar,[1] vilken, enligt vad som säges, tidigare var ett oavhängigt

kungarike; nu är den under storkhanens herravälde. Invånarna äro mohammedaner. Landet är stort och innesluter många städer och borgar, av vilka Kascar är den största och viktigaste. Folket talar ett språk, som är säreget för detta land. De leva av handel och industri, särskilt av att förfärdiga bomullstyger. De hava vackra åkrar, trädgårdar och vinberg; bomull odlas där i överflöd, så ock lin och hampa. Köpmän från detta land vandra ut över hela världen; men i själva verket äro de ett smutsigt, sniket folk, som äter illa och dricker ännu värre. Utom mohammedanerna finns det bland invånarna många nestorianska kristna, vilka det är tillåtet att följa sina egna lagar och hava sina egna kyrkor. Detta land är fem dagsresor långt.

TRETTIOFÖRSTA KAPITLET.

Om staden Samarkan och den underbara pelaren i Johannes Döparens kyrka.

SAMARKAN[1] ÄR EN FÖRNÄM STAD, smyckad med sköna trädgårdar och omgiven av en slätt, på vilken odlas alla frukter, som människan kan önska sig. Invånarna, dels kristna, dels mohammedaner, lyda under storkhanens brorson; men dessa båda stå ej på god fot med varandra, utan det är tvärtom evig kamp och strid dem emellan. Staden ligger i nordvästlig riktning. Ett under skall, efter vad man säger, här ha ägt rum under följande omständigheter. För hundratjugu år sedan omvände sig en furste vid namn Zagatai, [den då regerande] storkhanens egen broder, till kristendomen till stor glädje för stadens kristna invånare, som med furstens skydd och bifall byggde en kyrka och invigde henne åt Johannes Döparen. Hon var så konstruerad, att hela tyngden av

taket (som var runt) skulle vila på en pelare mitt i, och under denna pelare lade de som grundsten en kvader, vilken de med furstens tillstånd tagit ur ett tempel, som tillhörde mohammedanarna, vilka ej vågade förvägra dem detta. Men efter Zagatais död visade hans son och efterföljare ingen lust att bliva kristen, och mohammedanerna kunde nu på grund av sitt ökade inflytande genomdriva, att deras motståndare skulle återlämna den sten, som de bortfört, och ehuru de senare ville giva dem gottgörelse i penningar, ville dessa dock ej lyssna till detta förslag, emedan de hoppades, att stenens borttagande skulle medföra kyrkans sammanstörtande. I denna betänkliga belägenhet hade de nödställda kristna ingen annan utväg än att med tårar ödmjukt anbefalla sig i den ärorike Sankt Johannes Döparens beskydd. Då nu den dagen kom, då de skulle återlämna stenen, hände sig, att genom helgonets nåd pelaren höjde sig från sin bas tre spann högt, så att stenen därunder med lätthet kunde tagas bort, och i denna ställning, utan något annat stöd, är den än i denna dag att se.[2] — Då nu härom är tillräckligt ordat, vilja vi övergå till landskapet Karkan.

TRETTIOANDRA KAPITLET.

Om provinsen Karkan, vilkens invånare hava uppsvällda ben och körtlar.

Härifrån kommer man till provinsen Karkan,[1] som är fem dagsresor lång. Dess invånare, till största delen mohammedaner och några få nestorianska kristna, äro den ovannämnde storkhanens undersåtar. I detta land finnes fullt upp av födoämnen liksom även av bomull. Invånarna äro skickliga i konsthantverk. De

hava ofta uppsvällda ben och stora körtlar på halsen, vilket allt kommer av vattnet, som de dricka.[2] I detta land finnes det eljest intet, som är värt att omnämnas.

TRETTIOTREDJE KAPITLET.

Om staden Kotan, som är rikligt försedd med alla livsförnödenheter.

OM MAN FÖLJER EN VÄG, som går i en riktning mellan nordost och öster, så kommer man först till landet Kotan,[1] som har en utsträckning av åtta dagsresor. Det står under storkhanens överhöghet, och dess inbyggare äro mohammedaner. Där finnas många städer och befästade platser, men huvudstaden, som givit landet namn, är Kotan. Allt, som är nödvändigt i det mänskliga livet, finner man där i rikaste mängd. Även odlas bomull, lin, hampa, vin och annat. Invånarna äga lantgods, vinberg och talrika trädgårdar. De livnära sig även av handel och industri; men de äro inga goda soldater. — Nu vilja vi tala om provinsen Peyn.

TRETTIOFJÄRDE KAPITLET.

Om provinsen Peyn; om kalcedon- och jaspisstenarna, som finnas i dess floder; och om en särskild vana invånarna där ha beträffande sina giftermål.

PEYN[1] ÄR EN PROVINS av fem dagsresors utsträckning i ostnordostlig riktning. Den lyder under storkhanen och har många städer och fasta platser, av vilka den förnämsta även kallas Peyn. Genom denna går en flod, i vilkens bädd många av de stenar äro funna, som man

kallar kalcedon och jaspis.[2] Allt, som man här i livet behöver, finner man här. Även bomull odlas i detta land. Invånarna leva av industri och handel. De hava den råa vanan, att om en man reser från en ort till en annan och blir borta i tjugu dagar, har hans hustru rätt att, om det faller henne in, taga en annan man, och mannen kan av samma orsak gifta sig, var han för tillfället uppehåller sig.[3] Alla nu omnämnda provinser, det vill säga Kascar, Kotan, Peyn o. s. v. till öknen Lop, ligga inom Turkestans gränser. — Närmast följer provinsen Ciarcian.[4]

TRETTIOFEMTE KAPITLET.

Om provinsen Ciarcian; om de stenar, som finnas i dess floder; och om invånarnas flykt till öknen vid de tartariska arméernas anryckande.

CIARCIAN[1] ÄR ÄVEN EN PROVINS i Turkestan och ligger i ostnordostlig riktning. Fordom var den blomstrande och fruktbar men är nu svårt förhärjad av tartarerna. Invånarna äro mohammedaner. Deras huvudstad heter likaledes Ciarcian. Genom denna provins flyta flera stora floder, i vilka man finner kalcedon och jaspis. Dessa säljas sedan i Kataia, och de finnas i sådan mängd, att de utgöra en betydande handelsvara. Landet från Peyn och fram genom detta distrikt är uppfyllt av sand, och vattnet är till största delen bittert och vidrigt, endast på enstaka ställen är det sött och gott. Om en tartarisk armé drager genom landet, och invånarna visa sig fientliga, bli de utplundrade, och visa de sig vänskapligt sinnade, blir deras boskap dödad och uppäten. Därför, så snart de varsna annalkandet av främmande trupper, fly de med sina familjer och sin boskap till en plats i sandöknen två dagsresor därifrån, där de finna

vatten och på så sätt kunna uppehålla livet. Drivna av samma fruktan gömma de sin spannmål efter skörden i hålor under sanden och taga för var månad ut så mycket, som de behöva; och ingen, utom de själva, kan hitta den plats, dit de taga sin tillflykt, ty spåren av deras fötter bli ögonblickligen utplånade av vinden. När man drager från Ciarcian, går vägen i fem dagars tid över sand, där vattnet i allmänhet, med undantag av på några platser, är dåligt. Intet vidare kan här upptäckas, som vore värt ett omnämnande. — Efter fem dagars förlopp kommer man till staden Lop vid gränsen av den stora öknen.

TRETTIOSJÄTTE KAPITLET.

Om staden Lop; om öknen i hennes grannskap; och om de sällsamma ljud, som höras av dem, som draga genom öknen.

STADEN LOP[1] ligger i nordost vid början av den stora öken, som bär samma namn. Den hör till storkhanens rike, och invånarna där äro av mohammedansk trosbekännelse. De resande, som ämna draga igenom öknen, göra här vanligen ett ganska långt uppehåll för att vila ut från alla besvärligheter såväl som för att träffa de nödiga förberedelserna för fortsättningen av resan. För detta ändamål belasta de ett antal starka åsnor och kameler med munförråd och med sina varor. Blir det förra förtärt, innan de fullbordat resan, så döda de och äta lastdjuren av båda slagen; men man tager vanligen hellre kameler till karavanen, emedan de bära tyngre bördor och ej behöva så mycket foder. Proviant måste man medföra åtminstone för en månad, ty så lång tid behöver man för att draga igenom öknen på den kortaste vägen. En fåfäng ansträngning skulle det vara att försöka genomvandra den på längden, ty därtill skulle åtgå

ej mycket mindre än ett år, och för så lång tid kunde man ej medföra livsmedel. Under dessa trettio dagar går resan oföränderligt över sandiga slätter och kala berg; men efter varje dagsmarsch gör man halt på en plats, där vatten finnes, visserligen ej i tillräcklig mängd för ett stort antal men dock nog för femtio till hundra personer med deras lastdjur. Vid tre eller fyra av dessa haltställen är vattnet salt och bittert, men vid de övriga, som väl kunna uppgå till tjuguåtta, är det sött och gott. På denna sträcka påträffar man inga fyrfota djur och inga fåglar, emedan där ingen föda står att finna.

Det berättas som ett välkänt faktum, att denna öken är uppehållsort för många onda andar, vilka uppföra månget besynnerligt bländverk till den resandes fördärv. Om på dagen personer stanna på vägen eller överfallas av sömn eller bli uppehållna av någon annan naturlig orsak, till dess karavanen dragit över en kulle och ej längre är i sikte, höra de sig helt oväntat ropas vid namn och det med en röst, som tyckes dem välbekant. Då de nu tro, att ropet kommer från deras reskamrater, bli de ledda från den rätta vägen, och då de ej kunna finna den rätta riktningen, bli de kvar och omkomma eländigt. På natten tycka de sig höra trampet av en stor ryttarskara på den ena eller andra sidan om vägen, och då de av bullret sluta, att det är karavanens steg, vandra de åt det håll, varifrån ljudet hörs; men vid dagens inbrott märka de, att de förts vilse och äro dragna i fördärvet. Även om dagen antaga understundom dessa andar reskamraternas gestalter, kalla dem vid namn och försöka draga dem från den rätta vägen. Det berättas även, att några personer, när de drogo genom öknen, sett något, som tycktes dem vara en trupp beväpnade män, vilka ryckte mot dem, och av fruktan att bli angripna och utplundrade hade de gripit till flykten. Men då de på detta vis förlorat den rätta vägen och ej visste, åt vilket

håll de skulle gå för att finna den, hade de av hunger ömkligen omkommit. I sanning underbara och gränsande till det otroliga äro de historier, som berättas om dessa andar; de lära även ibland uppfylla luften med musik och trummors dån och vapenskrammel, varigenom de tvinga de resande att sluta sig närmare samman och draga fram i strängare ordning. Därför hålla de resande det även för nödvändigt, att innan de överlämna sig åt vilan, iakttaga det försiktighetsmåttet att långt fram på den väg, de nästa dag vilja fortsätta på, uppställa ett märke,[2] som visar vägen, liksom även att hänga en klocka om halsen på varje lastdjur, på det att de ej så lätt skola skingras. Detta är de stora faror och svårigheter, man ofelbart möter, då man drager genom denna öken.[3]

TRETTIOSJUNDE KAPITLET.

Om landet Tanguth; om staden Sachion; om det bruk, som där härskar vid en gosses födelse; och om likbränning.

DÅ MAN FULLBORDAT den månadslånga[1] resan genom öknen, kommer man till en stad vid namn Sachion,[2] som tillhör storkhanen. Landet heter Tanguth.[3] Invånarna äro avgudadyrkare.[4] Men bland dem finnas även turkomaner och några få nestorianska kristna och mohammedaner. Hedningarna tala ett annat språk än de övriga. Staden ligger mot ostnordost. De äro inga handelsmän utan åkerbrukare. Det finns i detta land en mängd abbotsdömen och kloster, som äro fulla med avgudabilder i alla upptänkliga gestalter.[5] Dessa betrakta de med den största vördnad och bringa dem offer, och vid en sons födelse anbefalla de honom i en av dessa gudars beskydd. Till denna gudoms ära uppföder fadern en vädur i sitt hus, till dess ett år förgått; sedan framföres

på gudens särskilda festdag sonen och väduren till denne, och djuret blir där offrat. Köttet låta de koka, till dess de slutat en lång åkallan, som innehåller en bön om att guden måtte bevara deras barns hälsa, och de tro, att han under denna tid insugit den bästa saften i köttet. Det urkokade köttet bära de då hem, församla alla sina anförvanter och vänner och förtära det med andaktsfull högtidlighet. Benen bevara de i vackra urnor. Prästerna få som sin andel huvudet, fötterna, inälvorna och huden med några delar av köttet. Vid de dödas begängelse ha dessa hedningar likaledes särskilda ceremonier. Då en person av rang, vilkens kropp skall brännas, avlidit, sammankalla hans anförvanter stjärntydarna och underrätta dem om det år, den dag och den timme, i vilken den döde blev född; därpå rådfråga dessa hans horoskop, och sedan de bestämt konstellationen eller tecknet och de däri förhärskande planeterna, så angiva de den dag på vilken likbegängelsen bör äga rum. Men om det skulle visa sig, att samma planet just då ej vore i stigande, så förordna de, att kroppen skall bevaras en vecka eller mer och ibland ända intill en tid av sex månader, innan ceremonien får äga rum. I hopp om gunstiga aspekter och av fruktan för verkningarna av ett fientligt inflytande våga anförvanterna ej bränna liket förrän stjärntydarna bestämt den lämpliga tidpunkten. Då det nu i många fall är nödvändigt att länge hysa kroppen i huset, förfärdiga de för att skydda den mot förruttnelse en kista av handsbreda brädor, som äro väl sammanfogade samt övermålade; i denna lägga de liket och med det en mängd välluktande hartser, kamfert och andra kryddor; fogarna strykas med en blandning av beck och kalk, och det hela beklädes så med siden. Under denna tid framdukas varje dag på bordet bröd, vin och andra livsmedel, som stå framme så lång tid, som man behöver till ett gott mål, och sedan mena de, att anden, som de

tro är närvarande, har mättat sig av matångorna. Understundom påpeka stjärntydarna för anförvanterna, att liket ej får bäras ut genom husets huvuddörr, emedan de av stjärnornas ställning eller på annat vis fått veta, att detta skulle medföra olycka, och att det därför måste bäras ut från en annan sida av huset. Ja, det finns exempel på att de tvingat släktingarna att genombryta den mur, som just står mitt emot den gynnsamma och välgörande planeten, och att bära liket genom denna öppning, i det de intala dem, att om de det ej gjorde, skulle den avlidnes ande vredgas på familjen och tillfoga den skada. Om alltså någon olycka kommer över ett hus, eller om någon anhörig träffas av något oförutsett ont eller någon förlust eller av en för tidig död, så underlåta astrologerna icke att tillskriva detta den omständigheten, att begängelsen ej ägde rum under samma planets stigande, under vilken den döde var född, utan utsatts för något ont inflytande, eller att denne ej blivit utburen genom den rätta dörren. Då ceremonien med den dödes brännande måste förrättas utom staden, uppbygga de vid den väg, processionen måste taga, alltid på samma avstånd från varandra, små träbyggningar med hallar, som de hölja med siden; och i dessa ställes liket in, allt eftersom processionen skrider framåt. De sätta där fram mat och dryck och upprepa detta ända tills de komma fram och tro, att anden härigenom förfriskas och får kraft att hålla ut vid bränningen. Även andra ceremonier utföras vid sådana tillfällen. De taga en mängd papperslappar, som de förfärdiga av barken på ett särskilt träd och på vilka äro målade figurer föreställande män, kvinnor, hästar, kameler, ävensom mynt och kläder, och de bränna dessa samtidigt med liket i den övertygelsen, att den döde i den andra världen skall kunna använda sig av tjänarnas och djurens tjänster och glädja sig åt alla de på pappersbitarna avbildade föremålen. Och allt detta beledsagas av en bullrande musik.[6]

— Då jag nu talat om denna stad, skall jag härnäst behandla andra, som ligga åt nordväst, nära öknen.

TRETTIOÅTTONDE KAPITLET.

Om landskapet Kamul och om en del egendomliga vanor, man där har vid härbärgerandet av främlingar.

KAMUL[1] ÄR ETT LANDSKAP, som ligger i den stora provinsen Tanguth, vilken lyder under storkhanen, och vari finnas många städer och borgar. Huvudstaden heter även Kamul. Detta distrikt ligger mitt emellan två öknar, nämligen den stora redan beskrivna öknen och en annan mindre, som man kan genomvandra på tre dagar. Invånarna äro hedningar och hava sitt eget språk. De leva av jordens frukter, som de äga i överflöd, och äro i stånd att tillfredsställa den resandes alla behov. Männen äro begivna på nöjen och göra intet annat än musicera, sjunga, dansa, läsa, skriva, såsom landets sed är, kort sagt, roa sig på allt sätt. Om en främling kommer och önskar bostad och bekvämlighet i deras hem, bereder dem detta stor glädje. De giva sina hustrur, döttrar, systrar och andra kvinnliga anförvanter den strängaste befallning om att uppfylla deras gästers alla önskningar under det att de själva lämna huset och draga sig tillbaka till sina villor; därifrån sända de allt, vad familjen och främlingen behöva, varför de dock, väl att märka, vänta betalning; och de vända ej tillbaka till sina hem, så länge främlingen uppehåller sig där. Detta överlåtande av familjens kvinnor åt tillfälliga gäster, som få taga sig samma rättigheter — och även få varje begäran beviljad — som mot sina egna hustrur, betraktas av detta folk såsom om en stor ära därigenom bevisades dem och deras berömmelse förstorades; ty de anse gästvänligt mottagande av främlingar,

vilka efter en lång resas faror och besvärligheter behöva glädje och vederkvickelse, som en deras gudar behaglig gärning, som nedkallar ymnighetens och fruktbarhetens välsignelse över deras familjer till att föröka deras ägodelar, skydda dem för alla faror och giva alla deras företag en lyckosam utgång. Kvinnorna äro i själva verket mycket sköna, mycket sinnliga och följaktligen i varje avseende sina mäns befallningar mycket lydiga.[2] Det hände sig en gång, då Mangu-kaan höll hov i detta land, att nämnda förargelseväckande sed kom till hans öron; han utfärdade då ett edikt, vari han strängeligen anbefallde folket i Kamul att avstå ifrån en så nedsättande vana och förbjöd dem att härbärgera främlingar, vilka skulle söka tak över huvudet i ett offentligt karavanserai. Med förtrytelse och sorg lydde invånarna i ungefär två år sin härskares befallning; men då de under denna tid funno, att jorden ej mer lämnade den vanliga avkastningen och att många olyckliga tilldragelser kommo över deras familjer, beslöto de att avsända en beskickning till storkhanen, vilken i allas namn skulle bedja honom, att han måtte tillåta dem återtaga det bruk, vilket såsom en helig tradition kommit till dem genom deras föräldrar från deras förfäder långt in i forntiden; och detta särskilt därför, att, sedan de upphört att utöva gästvänskapens och frikostighetens plikt gentemot främlingar, välgången i deras familjer minskats och fördärv hade inkommit. När storkhanen hört denna klagan, svarade han: »Då ni äro så ivriga att förbliva i eder smuts och skam, så må eder önskan bliva uppfylld. Gån bort och fortleven i edra ovärdiga seder och bruk och fortfaren att låta edra hustrur mottaga en lumpen betalning för eder vanära.» Med detta svar återvände sändebuden hem, till stor glädje för allt folket, som intill denna dag som är bibehållit sin gamla sed.

TRETTIONIONDE KAPITLET.

Om staden Cincitalas.

På landskapet Kamul följer Cincitalas,[1] som i norr gränsar till öknen och är sexton dagsresor långt. Det lyder under storkhanen, och städer och flera fasta orter ligga däri. Dess invånare höra till tre religiösa sekter. Några få av dem bekänna sig till Kristus enligt den nestorianska läran, andra följa Mohammed och den tredje delen är avgudadyrkare. I detta landskap ligger ett berg,[2] där stål- och *andanicum*-gruvor[3] finnas. Här finner man även ett ämne med salamanderns egenskaper, varav väves dukar, vilka, om de kastas på elden, ej brinna upp. Följande sätt att bereda dem lärde jag av en av mina reskamrater, en mycket välunderrättad turkoman, som hette Curficar, och som hade uppsikt över provinsens bergverk. Den fossila substans, som hämtas ur berget, består av tågor, ej olikt ull. Dessa läggas ut i solen och torkas, stötas sedan i en metallmortel och tvättas därefter så länge, att all jord lossnar från dem; därpå spinner man dem till trådar och väver dem till tyg. För att nu göra väven vit lägga de den i elden och låta den ligga där omkring en timme, då de taga ut den oskadad av flammorna och vit som snö. På samma sätt göra de ren den, då den fått fläckar, och de använda därvid intet annat rengöringsmedel än elden. Av salamandern, som i ormgestalt säges leva i elden, har jag ej kunnat finna något spår i de östliga trakterna. Det berättas att man i Rom bevarat en duk, som är vävd av detta ämne, vilken blev sänd som gåva till påven i Rom från en av de tartariska prinsarna, och vari Vår Herres *sudarium* var inlagt.[4]

FYRTIONDE KAPITLET.

Om landskapet Succuir, där rabarbern växer, och varifrån den utföres till alla delar av världen.

DÅ MAN LÄMNAR DETTA LANDSKAP[1] och går vidare i ostnordostlig riktning genom ett land, där det finnes få människoboningar och över huvud taget föga, som är anmärkningsvärt, kommer man till ett distrikt, kallat Succuir, vari ligga många städer och borgar, och vars huvudstad likaledes heter Succuir.[2] Det lyder under storkhanen. Den vidsträckta provins, som omfattar detta och de båda distrikt, som härnäst skola omnämnas, heter Tanguth. I alla dess bergstrakter finner man den bästa rabarber i största mängd, och köpmännen, som härifrån taga den med sig, föra sedan ut den över hela världen.[3] Det är väl bekant, att de, då de draga hit, ej våga sig upp i bergen med andra lastdjur än sådana, som äro vana vid landet; detta på grund av en giftig planta, som där växer, och vilken har den verkan på de djur, som äta den, att hovarna falla av dem; men de, som äro födda i landet, känna till växten och undvika den sorgfälligt.[4] Folket från Succuir lever av jordens frukter och boskapens kött och sysslar ej med handel. Landskapets klimat är mycket sunt, och invånarnas hudfärg är brun.

FYRTIOFÖRSTA KAPITLET.

Om Kampion, som är huvudstad i provinsen Tanguth; om beskaffenheten av dess avgudabilder och om levnadssättet bland de avgudadyrkare, som äro invigda till religiös tjänst; om kalendern, som de hava; och om de övriga inbyggarnas seder vid bröllop.

KAMPION,[1] HUVUDSTADEN i landet Tanguth, är stort och präktigt och har domsrätt över hela provinsen. Största delen av folket tillbeder avgudar, men det finnes också några, som följa Mohammeds lag, och några kristna. De senare ha tre stora och vackra kyrkor i staden. Hedningarna ha många abbotsdömen och kloster, som äro byggda i landets stil, och i dessa finnas en mängd avgudabilder, som dels äro av trä, dels av lera, dels av sten, och som äro förgyllda. De äro mästerligt gjorda. Bland dem äro några mycket stora och andra små. De förra mäta fulla tio steg i längd och ligga tillbakalutade; de mindre figurerna stå bakom dem och se ut som lärjungar, som betyga sin vördnad.[2] Både stora och små hållas i stor ära och betraktas med djup andakt. De personer bland dessa hedningar, som äro vigda till religionens tjänst, föra efter deras moraliska begrepp ett strängare liv än de andra folkklasserna och avhålla sig från all köttmat.[3] Olovligt umgänge mellan könen betraktas i allmänhet av detta folk ej som någon förseelse, och deras åsikt härom är, att om förbindelsen inletts av kvinnan, är den ingen synd, men väl om mannen varit orsak till densamma.[4] De använda en kalender, som i många avseenden liknar vår, enligt vilkens bestämmelser de under fem, fyra eller tre dagar ej få utgjuta något blod eller äta kött ens av fjäderfä liksom hos oss på fredagar, sabbater och på helgonens vigilier.[5] Lekmännen pläga taga sig trettio hustrur, somliga fler, andra färre, allt eftersom de kunna sörja för deras underhåll; ty de få ingen hemgift utan

måste tvärtom lämna sina hustrur ett livgeding bestående av boskap, slavar och penningar. Mannens första hustru behåller alltid högsta rangen inom familjen; men om mannen märker, att någon av hustrurna ej uppför sig väl mot de andra eller om hon på något annat vis är honom misshaglig, kan han skicka bort henne. De föredraga att bo tillsammans med dem av hustrurna, till vilka de stå i nära blodsfrändskap, och gifta sig till och med med sina svärmödrar.[6] Mycket annat, som hos oss gäller för stor synd, betraktas hos dem med likgiltighet, och de leva i detta hänseende som djuren på marken. I denna stad stannade Marco Polo med sin far och farbroder, tvingad av särskilda omständigheter, i ungefär ett år.[7]

FYRTIOANDRA KAPITLET.

Om staden Ezina; om de djur och fåglar, man finner där; och om en öken, som sträcker sig fyrtio dagsresor mot norr.

OM MAN LÄMNAR STADEN KAMPION och reser tolv dagar i nordlig riktning, kommer man till en stad vid namn Ezina,[1] som ligger vid sandöknens början och i provinsen Tanguth. Invånarna tillbedja avgudar. De hava kameler och mycket boskap av olika slag. Här finner man lanetfalkar och även många utmärkta sakerfalkar. Markens frukt och boskapens kött räcka för invånarnas behov, och de bekymra sig ej om handel. Resande, som komma genom denna stad, förse sig där med livsmedel för fjorton dagar, emedan de, då de lämna staden för att draga mot norr, skola använda så lång tid för att genomvandra en öken, där ingen mänsklig boning och ej heller några invånare finnas med undantag av några få, som under sommaren vistas ibland bergen och i några av dalarna. I dessa trakter, där vildåsnor[2] och

andra vilda djur hålla till, finna de vatten och granskogar. Har man dragit fram genom denna öken, kommer man vid dess nordliga rand till en stad, som heter Karakoran. Alla landskap och städer, som hittills omnämts, nämligen Sachion, Kamul, Cincitalas, Succuir, Kampion och Ezina, höra till den stora provinsen Tanguth.

FYRTIOTREDJE KAPITLET.

Om staden Karakoran, den första, som tartarerna gjorde till residensstad.

STADEN KARAKORAN[1] mäter ungefär tre mil i omfång och är den första plats till vilken i gamla tider tartarerna förlade sitt residens. Den är omgiven av en stark jordvall, emedan det ej är god tillgång på sten i denna landsdel. Utanför vallen, men ej långt avlägsen från densamma, finns en borg av ansenligt omfång, inom vilken ligger ett vackert palats, som bebos av guvernören på platsen.

FYRTIOFJÄRDE KAPITLET.

Om uppkomsten av tartarernas rike; om den trakt varifrån de kommo; och om huru de tidigare lydde under Un-khan, en furste från Norden, vilken även kallades Johannes Prästen.

OM DE OMSTÄNDIGHETER, under vilka dessa tartarer först började utöva sitt herravälde, skall nu berättas. De bodde i de nordliga länderna Jorza och Bargu,[1] likväl utan bestämda boplatser, d. v. s. utan städer och fasta orter; men där fanns vida slätter, gott bete, stora floder

och överflöd på vatten. De hade ingen härskare ibland sig och voro tributskyldiga under en mäktig furste; denne hette, enligt vad jag blivit underrättad, på deras språk Un-khan, vilket, som några tro, har samma betydelse som Johannes Prästen på vårt.[2] Honom gåvo dessa tartarer årligen tionde av all sin boskap. Under tidernas lopp förökade sig stammen så hastigt, att Un-khan eller Johannes Prästen började frukta, att de skulle bliva honom för mäktiga, och gjorde upp den planen att dela dem i olika hopar, som skulle bosätta sig i åt dem anvisade områden. I denna avsikt utskrev han, så ofta tillfälle erbjöd sig, som t. ex. vid uppror i något hans underlydande länder, tre eller fyra på varje hundrade av detta folk och sände ut dem för att undertrycka upproret; och på så sätt blev deras makt så småningom förminskad. Även skickade han ut dem på andra företag och sände med dem några av sina bästa officerare, som skulle vaka över, att hans befallningar blevo verkställda. Men äntligen blevo tartarerna varse till vilket slaveri han sökte föra dem, och beslöto att sluta sig samman i den strängaste enighet; och då de förstodo, att de hotades med snar undergång, fattade de det beslutet att draga bort därifrån de bodde; de tågade då norrut genom en vidsträckt öken till dess de voro övertygade om att avståndet erbjöde dem tillräcklig säkerhet; då vägrade de att vidare betala någon skatt till Un-khan.

FYRTIOFEMTE KAPITLET.

Handlar om Cingis-kaan, den förste tartarkejsaren, och om hans krig med Un-khan, som han besegrade, och vilkens rike han tog i besittning.

NÅGON TID efter tartarernas invandring till denna trakt och omkring Vår Herres år 1162[1] skredo de till val av konung och valde Cingis-kaan, en man av beprövad redbarhet och stor vishet, mäktig genom sin vältalighet och berömd för sin tapperhet. Han började sin regering med så mycken rättrådighet och måttfullhet, att de älskade och ärade honom mer än en gud, och ryktet om hans stora och ädla egenskaper utbredde sig över hela denna del av världen, så att alla tartarer, hur vida omkring de än voro förskingrade, kommo och ställde sig under hans befäl. Då han såg sig stå i spetsen för så många tappra män, greps han av längtan att tränga ut ur de öknar och vildmarker, som omgåvo honom, och gav dem befallning att rusta sig med bågar och dylika vapen, som de voro vana att hantera från sitt herdeliv. Och nu gjorde han sig till herre över städer och länder, och följden av hans rättrådighet och andra dygder var, att var han drog in, fann han hela folket redo att underkasta sig, och det skattade sig lyckligt att komma under hans beskydd och nåd. Sålunda kom han i besittning av många nya länder. Och hans framgång kan ej överraska, då man betänker, att på den tiden varje stad och varje landskap antingen behärskades av folket självt eller hade sina småkonungar och herrar; och emedan ingen allmän förbindelse fanns emellan dem, så var det dem omöjligt att var för sig motstå en så fruktansvärd makt. Efter dessa orters underkuvande insatte han där ståthållare, som skötte sig så mönstergillt, att invånarna ej vederforos någon skada, varken kroppslig eller materiell; även följde han den

politiken att i provinserna kalla till sig de förnämsta bland folket, vilka han förlänade sin gunst och många nådevedermälen. Då han nu såg, huru han lyckades i alla sina företag, beslöt han att utföra ännu större ting. För den skull skickade han sändebud till Johannes Prästen, vilka hade att till denne furste från honom framställa en begäran, som, det visste Cingis-kaan, han ej kunde gå in på; ty han begärde dennes dotter till hustru. Då monarken förnam detta frieri, utropade han förtörnad: »Huru kom en sådan förmätenhet över Cingis-kaan, att han, ehuru han vet, att han är min tjänare, ändock vågar begära min dotters hand? Skynda fort,» sade han, »och given honom den hälsningen från mig, att om han upprepar sin begäran, skall han ömkligen bli ihjälslagen.» Vred över detta svar, samlade Cingis-kaan en mycket stor armé och trängde i spetsen för denna in i Johannes Prästens rike. Han slog läger på en stor slätt, kallad Tenduk,[2] och skickade det budet, att Johannes Prästen skulle försvara sig. Denne ryckte också ned på slätten med en väldig här och ställde upp den på ett avstånd av ungefär tio mil från den andra. Sådant var läget, och Cingis-kaan gav sina stjärntydare och mager i uppdrag att låta honom veta, vilken av de båda härarna vid den kommande slaktningen skulle hemföra segern. Då togo dessa ett grönt rör, klövo det längs efter i två delar och skrevo på den ena sidan sin herres namn och på den andra Un-khans. Sedan satte de sig på marken en bit ifrån varandra och sade till konungen, att de båda rörstyckena genom gudarnas makt, medan de framsade sina besvärjelser, skulle drabba ihop och kämpa med varandra, och att den skulle segra, vilkens stycke steg upp på den andras. Hela hären var församlad för att se på detta, och medan stjärntydarna höllo på att läsa i sina trolldomsböcker, såg man de båda rörstyckena röra sig och strida med varandra, och inom kort ställde sig det, som

bar namnet Cingis-kaan, högt upp på motståndarens. Då konungen och hans tartarer sågo detta, gingo de med jubel och hänförelse till angrepp mot Un-khans armé, genombröto dess linjer och slogo den i grund. Un-khan själv stupade, hans rike kom i erövrarens händer, och Cingis-kaan tog hans dotter till äkta.[3] Efter denna drabbning fortsatte han under sex år att göra sig till herre över ännu många andra riken och städer till dess han slutligen vid belägringen av en borg vid namn Thai-gin träffades i knäet av en pil, av vilket sår han dog.[4] Han begrovs i berget Altai.[5]

FYRTIOSJÄTTE KAPITLET.

Om de sex följande tartarkejsarna och om de högtidligheter, som ägde rum, då de fördes att begravas i berget Altai.

På Cingis-kaan följde Chyn-kaan,[1] den tredje var Bathyn-khan, den fjärde Esu-khan, den femte Mangu-kaan, den sjätte Kublai-kaan, som blev större och mäktigare än alla de andra, ty han ärvde, vad hans förfäder ägt, och förvävade därtill under en regering på nära sextio år, man kan säga den övriga delen av världen. Titeln khan eller kaan är detsamma som kejsare på vårt språk. Det är ett oföränderligt bruk att föra alla storkhaner och furstar av Cingis-kaans släkt till att begravas i ett visst högt berg, som heter Altai, och var de än dö, även om avståndet skulle vara hundra dagsresor, så föras de dock till detta berg. Den seden härskar även, att de, som föra liken av dessa furstar genom landet, döda alla personer, som de möta på vägen, i det de säga till dem: »Gå in i den andra världen och tjäna där eder döde härskare!» Ty de tro, att alla, som de på detta vis döda, verkligen bli hans tjänare i det andra livet. På samma sätt göra

de även med hästarna och döda de bästa i konungens stuterier, på det att de därborta skola kunna tjäna honom.[2] Då Mangus lik fördes till detta berg, ihjälslogo de ryttare, som ledsagade honom, i denna vansinniga och förskräckliga villfarelse inemot tiotusen personer, som kommo i deras väg.[3]

FYRTIOSJUNDE KAPITLET.

Om tartarernas vandrande liv; om deras husliga vanor och deras födoämnen; om deras kvinnors dygd och nyttiga egenskaper.

TARTARERNA BOSÄTTA SIG INGENSTÄDES, utan så snart vintern nalkas, draga de till slätterna i varmare trakter för att finna tillräckligt med bete för sin boskap, och om somrarna uppsöka de kalla trakter bland bergen, där det finns vatten och gräs och där deras djur ej plågas av hästflugor och andra stingande insekter. Under två eller tre månaders tid stiga de till allt högre liggande orter och söka friskt bete, då gräset på en enda plats aldrig skulle räcka till att föda den oerhörda mängden av deras boskap. Deras hyddor eller tält bestå av pålar, som de täcka över med filt; de äro fullkomligt runda och så konstfärdigt gjorda, att de kunna packas ihop till ett bylte och lätt medföras på en slags fyrhjulig vagn. Då de åter sätta upp dem, vända de ingångssidan ständigt mot söder. Dessutom hava de ett utmärkt tvåhjuligt fordon, vilket likaledes är övertäckt med filt och så förträffligt, att de i detta kunna tillbringa en hel regndag utan att bliva våta. Dessa vagnar dragas av oxar och kameler, och tartarerna föra i dem sina kvinnor och barn, sina husgeråd och livsmedlen, som de behöva. Kvinnorna uträtta alla affärsgöromål, de köpa och sälja och ställa om allt åt sina män och familjerna; ty männen

sysselsätta sig endast med jakt och med sina falkar och med vapenövningar. De hava de bästa falkar i världen och även de bästa hundarna. De leva endast av kött och mjölk, av det vilt, som jakten giver dem och av ett litet djur, som ej är olikt kaninen och hos oss kallas faraoråtta, vilket under sommaren i stora mängder finnes på slätterna. Dock äta de även allt slags kött: av hästar, kameler och t. o. m. hundar, om de äro feta. De dricka stomjölk, som de så väl förstå att tillreda, att den får samma egenskaper och samma goda smak som vitt vin. De kalla den på sitt språk *kemurs*.[1] Deras kvinnor överträffas ej i hela världen i kyskhet och ärbarhet, ej heller i kärlek och aktning för sina män. Trolöshet i äktenskapet betraktas av dem som en ärelös, simpel last. Å andra sidan är det även beundransvärt att se männens vänlighet i umgänget med deras hustrur, bland vilka härskar den mest lovvärda frid och enighet, även om de äro tio eller tjugu stycken. Aldrig hör man bland dem ett förolämpande ord, och deras uppmärksamhet är helt tagen i anspråk av handeln, som redan är omtalat, och av deras olika husliga sysslor såsom av omsorgen om familjens dagliga livsuppehälle och uppsikten över tjänarna och barnen, om vilka de gemensamt vårda sig. Och kvinnornas anspråkslöshet och kyskhet är så mycket mera prisvärd, som det är männen tillåtet att taga så många hustrur, de behaga. Den kostnad, de ådraga mannen, är ej stor, och å andra sidan är den nytta, han har av deras handel och de företag, med vilka de ständigt syssla, avsevärd. För den skull betalar han, då han tager en flicka till hustru, en hemgift åt hennes föräldrar. Den första hustrun visar man den största aktningen; även betraktas hon som den legitima, vilket också gäller hennes barn. Till följd av detta obegränsade antal hustrur är avkomman talrikare än hos något annat folk. Efter faderns död kan sonen övertaga alla de hustrur, som

denne efterlämnar, utom sin egen mor. Systrar kunna de ej göra till sina hustrur, men vid sina bröders död kunna de gifta sig med sina svägerskor. Varje bröllop firas med stora festligheter.[2]

FYRTIOÅTTONDE KAPITLET.

Om himmelens och jordens gudomligheter hos tartarerna och om dessas dyrkan; om tartarernas klädedräkt och vapen; om deras mod i striden, deras tålamod i alla umbäranden och deras hörsamhet mot sina överordnade.

TARTARERNAS TRO OCH LÄRA är följande. De säga, att det finnes en gud, stor, upphöjd och himmelsk; för honom bränna de dagligen rökelse i rökelsekar, och till honom uppsända de böner om andlig och lekamlig hälsa.[1] Även en annan gud dyrka de; han heter Natigai,[2] och hans bild, täckt med filt eller tyg, finnes i varje hem. Denna avgud tänka de sig hava hustru och barn och ställa upp den förra på hans vänstra sida och de senare framför honom i vördnadsfulla poser. Honom betrakta de som den gud, vilken råder över deras jordiska tillvaro, som skyddar deras barn, och som vakar över boskapen och grödan. De visa honom stor vördnad, och vid sina måltider underlåta de aldrig att med ett fett köttstycke smörja in munnen såväl på guden som på hans hustru och barn. Därpå hälla de genom dörren ut något av det spad i vilket måltiden blivit tillredd såsom offer åt de övriga andarna. Sedan detta skett, tro de, att deras gud och hans familj fått sin andel, och äta och dricka utan vidare ceremonier. De rika bland detta folk kläda sig i guld och siden, i skinn av sobel, hermelin och andra djur. Deras vapen äro bågar, järnklubbor och ibland även lansar, men de äro skickligast i att hantera

bågarna, då de redan från barndomen använda dem även vid sina lekar.[8] De bära rustningar, förfärdigade av tjocka buffel- och andra djurhudar, som de torkat vid elden, och som därigenom blivit utomordentligt hårda. De äro tappra i strid och kämpa med förtvivlans mod, sätta föga värde på sina liv och utsätta sig utan tvekan för alla slags faror. Till sin natur äro de grymma. De äro i stånd att uthärda alla slags umbäranden och kunna, om det är nödvändigt, leva en månad av sitt stos mjölk och av sådana vilda djur, som de händelsevis komma åt att fånga. Deras hästar fodras endast med gräs och behöva ej korn eller havre. Männen kunna tillbringa två dagar och två nätter i ett sträck på hästryggen utan att stiga av och sova sittande där medan hästen betar. Intet folk på jorden överträffar dem i att kunna uthärda möda och svårigheter, intet kan visa större tålamod vid umbäranden av alla slag. De äro sina anförare blint lydiga och livnära sig med ringa kostnad. På grund av dessa egenskaper, så nödvändiga för att skapa en god soldat, äro de lämpade att erövra världen, vilket de ju även i själva verket till en stor del gjort.

FYRTIONIONDE KAPITLET.

Om tartarernas krigshärar, och huru de sammanställas; om marschordningen; om deras proviantering; och om det sätt, varpå de angripa fienden.

OM EN AV DE STORA TARTARFURSTARNA företager ett krigståg, ställer han sig själv i spetsen för en armé på hundratusen hästar och ordnar den på följande vis. Han sätter en del officerare att föra befälet över var och en tio man, och andra över varje hundratal, tusental och tiotusental män. Så få tio av de officerare, som äro satta

över tio man, sina befallningar av en, som kommenderar över hundra; av dessa återigen tio av en, som har att befalla över tusen; och tio av de senare av en, som kommenderar tiotusen.[1] Genom denna anordning har varje officer endast att anföra tio man eller tio truppavdelningar. Om nu fältherren över hundratusen man önskar skicka en truppavdelning med ett särskilt uppdrag åt något håll, så sänder han sina överstar över tiotusen man befallning att giva honom tusen man; dessa skicka ordern vidare till officerarna över tusen, som meddela sig med dem, som kommendera hundra, ända till dess befallningen når anförarna för de tio, av vilka det begärda antalet genast skickas till näst högre officer. På detta sätt får varje befälhavare över tusen man sig hundra tillskickade och tusen varje överste över tiotusen. Denna utskrivning äger rum utan uppskov, och alla lyda blint sina överordnade. Varje kompani på hundra man kallas en *tuk* och tio sådana bilda en *toman.* Då nu armén är under förflyttning, skickas en truppavdelning två dagsmarscher i förväg, och andra styrkor avdelas till sidospaning och eftertrav för att skydda hären för överfall. Blir marschen långvarig, så föra de föga med sig, och detta består huvudsakligen av vad som behöves för att slå läger och koka mat. De leva mest av mjölk, som ovan är sagt. Varje man är förpliktad att föra med sig aderton hingstar och ston, och om den häst, han rider, blir trött, tar han en annan. De ha små tält av filt, under vilka de äro skyddade för regn. Om de tvingas av omständigheterna, och ett företag hastigt skall utföras, så kunna de väl rida i tio dagar utan att äta kokad mat; då leva de av sina hästars blod, i det att de öppna en åder på dem och dricka. De föra även med sig mjölk, som är torkad och ser ut som en deg. Man bereder den på följande sätt. De koka mjölken, skumma av det feta eller gräddliknande, då det stiger upp, och lägga det i ett

särskilt kärl, som smör; ty så länge, som det är kvar i mjölken, kan den ej bli hård. Därpå ställa de den i solen till dess den torkat ihop. Då de begiva sig ut på marsch, föra de med sig tio pund per man och lägga därav varje morgon ett halvt pund i en läderflaska av samma utseende som en liten lägel samt hälla därtill i så mycket vatten, som behövs. Under ritten blir innehållet häftigt omskakat, så att en tunn soppa bildas, vilken utgör deras måltid.[2] Om dessa tartarer komma i strid, inlåta de sig aldrig i handgemäng med fienden utan svärma omkring honom och avskjuta sina pilar först från den ena och sedan från den andra sidan; därpå låtsa de ibland, som om de ville fly, och skjuta under flykten pilar på sina förföljare och döda häst och ryttare, som om de kämpade ansikte mot ansikte. Av denna taktik får fienden ofta den uppfattningen, att han vunnit seger, medan han i själva verket förlorat slaget; ty så snart tartarerna se, att de tillfogat honom stora förluster, göra de på en gång helt om, förnya striden, övermanna de återstående trupperna och göra dem till fångar trots allt deras motstånd. Deras hästar äro så upptränade i att snabbt kasta om rörelse, att de på ett givet tecken ögonblickligen vända sig i den nya riktningen; och genom sådana raska manövrar äro många segrar vunna. Allt vad som här är sagt, syftar på de tartariska furstarnas gamla seder; nu äro de likväl mycket fördärvade.[3] De tartarer som bo i Oukaka,[4] ha övergivit sina gamla lagar och antagit de avgudadyrkande folkens vanor, och de, som bebo de östliga provinserna, ha tillägnat sig saracenernas seder och bruk.

FEMTIONDE KAPITLET.

Om rättsväsendet hos dessa folk; och om ett slags inbillat giftermål, som anordnas mellan döda barn av olika familjer.

RÄTTVISAN HANDHAVES hos dem på följande sätt.[1] Överbevisas en person om röveri, som ej förtjänar dödsstraff, dömes han till ett visst antal käpprapp, till sju, sjutton, tjugusju, trettiosju, fyrtiosju, o. s. v. till hundra, allt efter det stulnas värde och de omständigheter, under vilka stölden ägt rum; och många dö under denna bestraffning. Om någon stjäl en häst eller några andra ägodelar, så att han förtjänar döden, så hugger man honom med ett svärd över magen mitt itu och dödar honom på detta sätt. Men har tjuven medel att ersätta det stulna med dess niofaldiga värde, undgår han ytterligare straff. Det är vanligt, att varje stamhövding eller andra personer, som äga mycket boskap, bränna in ett märke på hingstar, ston, kameler och nötkreatur och sedan skicka dessa på bete bland bergen utan herde, och skulle någon av dem komma in i någon annans hjord, så återlämnas den till rätte ägaren, vilkens märke den bär. Men fåren och getterna vaktas av herdar. All deras boskap är stor, välfödd och utmärkt vacker.

Om en man haft en son och en annan en dotter, och även om dessa äro döda sedan några år, hava de den vanan att avsluta äktenskap mellan dessa båda barn och giva den döda flickan åt den döde gossen; då måla de människofigurer på en papperslapp, vilka framställa tjänare med hästar och andra djur, klädespersedlar av alla slag, penningar och husgeråd och överlämna allt tillsammans med giftermålskontraktet åt lågorna, på det att såsom de tro allt detta genom röken skall övergå till deras barn i den andra världen, så att de i laglig form bli man och hustru. Efter denna högtidlighet betrakta sig fäder och mödrar ömse-

sidigt som besläktade, alldeles som om en verklig förbindelse blivit avslutad mellan levande barn. — Sedan jag nu givit en berättelse om tartarernas seder och bruk, om också ej om de glänsande bedrifter, som utförts av deras storkhan, som är herre över alla tartarer, vilja vi återvända till vårt förra ämne, det vill säga, till den stora slätt, som vi genomvandrade, då vi rastade för att berätta detta folks historia.

FEMTIOFÖRSTA KAPITLET.

Om slätten Bargu nära Karakoran; om dess invånares seder; om oceanen, som ligger fyrtio dagsresor därifrån; om falkarna, som finnas i kustlandet; och om de nordliga stjärnornas ställning sedda därifrån.

DÅ MAN LÄMNAR KARAKORAN OCH ALTAI-BERGET, där tartarernas kejsare begravas, såsom redan är omnämnt, kommer man i norr genom ett land, som kallas slätten Bargu,[1] och som är sextio dagsresor långt.[2] Invånarna där kallas mekriter,[3] en vild hord som lever av köttet från vissa djur, av vilka de största likna hjortar; och dessa använda de även att rida på.[4] De leva även av fåglar, som hålla till i deras talrika sjöar och sumpmarker, liksom av fiskar.[5] Om sommaren, då fåglarna rugga, söka de upp dessa vattendrag, och då de av brist på fjädrar ej kunna flyga, fångas de av människorna utan stor svårighet. Denna slätt begränsas i norr av oceanen. Invånarnas seder och bruk likna tartarernas, som redan beskrivits, och de äro storkhanens undersåtar. De hava varken säd eller vin; om sommaren jaga de, men om vintern draga alla fåglar och vilda djur sina färde på grund av den outhärdliga kylan. Efter fyrtio dagar kommer man som sagt till [den Nordliga] Oceanen. I dess närhet finnes ett berg, och där, såväl som på den om-

givande slätten, bygga många gamar och vandringsfalkar sina bon. Där finns varken människor eller fyrfota djur, och av fåglar lever där endast en art, som heter bargelak;[6] och falkarna jaga dessa och leva av dem. De förra äro ungefär så stora som rapphöns med stjärtar liknande svalans, klor som papegojans och flyga snabbt. Önskar storkhanen en kull vandringsfalkar, skickar han efter från denna plats; och på en ö, som ligger vid kusten, finns det gamfalkar i sådan mängd, att Hans Majestät kan få så många, han behagar.[7] Man skall ej tro, att de gamfalkar, som från Europa skickas till tartarerna, komma till storkhanens hov. De komma blott till några av tartarerna eller till andra förnäma i Levanten, som gränsar till komanernas[8] och armeniernas länder. Denna ö ligger så långt mot norr, att polarkonstellationen tyckes ligga i sydlig riktning.[9] — Då jag här talat om trakterna i norra oceanens grannskap, vilja vi nu beskriva de länder, som ligga närmare storkhanens residens, och vi återvända till Kampion, varom vi redan talat.

FEMTIOANDRA KAPITLET.

Om konungariket Erginul, som gränsar till Kampion, och om staden Sin-gui; om en tjurart, som är beklädd med utomordentligt fint hår; om de djur, av vilka man får mysk, och om det sätt, varpå de fångas; om sederna hos detta lands invånare, och om kvinnornas skönhet.

DÅ MAN LÄMNAR KAMPION och under fem dagar reser mot öster — under vilken tid de resande om natten ofta förskräckas av anderöster — kommer man till ett kungarike, som heter Erginul,[1] vilket lyder under storkhanen och tillhör provinsen Tanguth. Vid gränsen till detta rike ligga flera välden, vilkas invånare i allmänhet

äro hedningar med några få kristna och turkomaner. Bland de många städerna och befästade platserna är Erginul huvudstaden. Reser man därifrån mot sydost, för vägen till Kataia, och man finner på denna väg en stad, kallad Sin-gui[2] i ett landskap med samma namn, där många städer och borgar ligga, som likaledes höra till Tanguth och storkhanens välde. Befolkningen i detta landskap består huvudsakligen av avgudadyrkare; dock finns där även några mohammedaner och kristna. Här finner man många vilda nötkreatur, som i storlek kunna jämföras med elefanter. Deras färg är en blandning av vitt och svart, och de äro mycket vackra att se. Håret ligger slätt på alla delar av kroppen utom på skuldrorna, där det står upp till en höjd av nära tre spann. Detta hår, eller snarare denna ull är vit och mjukare och lenare än silke. Marco Polo förde några av dessa djur till Venedig såsom en särskild märkvärdighet, och som en sådan betraktades de även av alla, som sågo dem. Många av dessa kreatur, som fångats vilda, har man tämt, och den ras, som uppkommit av dem och den vanliga kon, är mycket ädel och bättre ägnad att uthärda alla besvärligheter än någon annan art. De vänjas vid att bära tunga bördor och att i lantbruket uträtta två gånger så mycket arbete som den vanliga rasen; de äro arbetsamma och kraftiga.[3] I detta land frambringas även den bästa och kostbaraste mysk. Det djur, varav den erhålles, är ej större än en get, men liknar till sin byggnad en antilop.[4] Dess fäll liknar getens, fötter och svans äro som antilopens, men det har inga horn. Det har fyra utstående huggtänder, två i över- och två i underkäken, vilka äro tre finger långa och i förhållande till sin längd smala, och vita som elfenben. På det hela taget är det ett vackert djur. På de tider, då det är fullmåne, bildar sig i naveltrakten en blåsa eller bulnad, full av stelnat blod, och de, som sysselsätta sig med att fånga dessa djur, passa på, då

det är månljust; de draga då av huden och torka den sedan med sitt innehåll i solen. Man fångar stora mängder av dem, och köttet anses gott. Marco Polo förde huvudet och fötterna av ett sådant djur torkade med sig till Venedig. Invånarna i detta land sysselsätta sig med handel och industri. De hava säd i överflöd. Landet sträcker sig över ett område, som är tjugufem dagsresor långt. Fasaner finnas där, som äro dubbelt så stora som våra men något mindre än en påfågel.[5] Stjärtpennorna mäta åtta till tio handsbredder i längd. Men där finnas även andra fasaner, som i utseende och storlek likna våra, liksom även en mängd andra fåglar, av vilka några ha en vacker fjäderskrud. Invånarna äro avgudadyrkare. De ha mycken fallenhet för korpulens och hava små näsor. Deras hår är svart, men de hava knappast något skägg, på sin höjd några få strödda strån på hakan. Den förnämare samhällsklassens kvinnor äro likaledes fria från överflödigt hår; de äro ljushyllta och välformade men mycket fria i sina seder. Männen äro mycket begivna på kvinnligt sällskap och kunna enligt sina lagar och bruk taga så många hustrur de behaga, om de nämligen kunna försörja dem. Om en ung flicka är vacker men fattig, taga henne de rika dock gärna till hustru, och för att få henne skänka de rika gåvor till hennes föräldrar och släktingar. Ty skönhet allena hålles bland dem i stor aktning. — Vi vilja nu taga avsked av detta land och tala om ett annat, som ligger längre mot öster.

FEMTIOTREDJE KAPITLET.

Om landet Egrigaia och staden Kalacia; om dess invånares seder; och om kamelotten, som där tillverkas.

OM MAN FRÅN ERGINUL under åtta dagar reser i östlig riktning, kommer man till ett land, som heter

Egrigaia,[1] vilket likaledes tillhör den stora provinsen Tanguth och lyder under storkhanen. Många slott och städer ligga där, av vilka den förnämsta heter Kalacia.[2] Invånarna äro för det mesta hedningar, men där finnas även tre kyrkor, som tillhöra de nestorianska kristna. I denna stad vävas sköna kamelottdukar av kamelhår och av vit ull, vilka äro de finaste i världen. De uppköpas i stora mängder av köpmännen och föras till många andra länder, särskilt till Kataia. — Vi vilja nu lämna denna provins och tala om ett annat land, som ligger åt [nord-]ost och heter Tenduk. Vi komma nu in i Johannes Prästens rike.

FEMTIOFJÄRDE KAPITLET.

Om landet Tenduk, som regeras av furstar tillhörande Johannes Prästens ätt, och som till största delen bebos av kristna; om deras prästers vigning; och om en folkstam, som heter Argon, och som är den skönaste och mest bildade i alla dessa länder.

TENDUK,[1] som tillhör Johannes Prästens rike, är en östlig provins, i vilken ligga många städer och slott, som tillhöra storkhanens välde. Ty av honom äro nu alla furstar, som tillhöra Johannes Prästens rike, avhängiga, alltsedan Cingis, den förste kejsaren, underkuvade landet. Huvudstaden heter likaledes Tenduk. Den nuvarande konungen är en ättling av Johannes Prästen och heter Georg. Han är kristen och präst; större delen av invånarna äro också kristna. Denne konung Georg får sitt land som län av storkhanen, visserligen ej alla den ursprunglige Johannes Prästens besittningar utan endast en del av dem; och kejsaren ger honom såväl som de andra prinsarna av hans hus sina döttrar och andra kungliga prinsessor till gemåler.[2] I

detta land finner man i rik mängd och stor skönhet den sten, av vilken azurfärgen förfärdigas. Här tillverkas likaledes tyger av kamelhår. Folket vinner sitt uppehälle av åkerbruk, handel och mekaniska arbeten. Ehuru lydande under storkhanens överhöghet är konungen dock kristen, såsom redan är sagt, och landets regering ligger i händerna på kristna. Bland invånarna finns det likväl också hedningar och sådana som följa Mohammeds lagar. Även finns där en folkklass, som är känd under namnet Argon,[3] emedan de ha uppkommit genom en blandning av två raser, nämligen av de hedniska infödingarna i Tenduk och av mohammedanerna. Dessa äro ej endast de skönaste människorna i landet utan även det mest bildade och det skickligaste handelsfolket.

FEMTIOFEMTE KAPITLET.

Om den stad, där furstarna av Johannes Prästens familj, Gog och Magog kallade, ha sitt residens; om invånarnas seder; om deras sidenmanufaktur; och om silvergruvorna, som där bearbetas.

I DETTA LAND [Tenduk] låg den stad, där furstarna, som kallades Johannes Prästen från Norden, hade sitt huvudresidens, då de härskade över tartarerna i dessa och angränsande länder, vilka än i dag innehavas av deras efterkommande. Där äro två områden, över vilka de styra; dessa kallas i vår världsdel Gog och Magog, men av de infödda kallas de Ung och Mongul efter namnet på de två folkslag som bodde där före tartarernas utvandring. Ung var namnet på landets folk; Mongul är ett namn, som ibland användes om tartarerna.[1] Om man i sju dagar reser genom detta land, kommer man i östlig riktning, åt Kataia, förbi många städer, som bebos av hedningar, såväl som av mohammedaner och nestori-

anska kristna. De vinna sitt uppehälle av handel och industri. Där förfärdigas sköna gyllene vävnader, utsirade med pärlemor, vilka kallas *nascici,*[2] samt sidentyger av olika art och färg, ej olika de från Europa, ävensom många slags ylletyger. Dessa människor äro alla storkhanens undersåtar. En av städerna vid namn Sindichin[3] är berömd för sin tillverkning av alla slags vapen och eljest allt, som hör till en militärutrustning. I de bergiga trakterna av landet ligger en plats, som heter Idifa,[4] varest finnas rika silvergruvor, och där man vinner stora kvantiteter av denna metall. Även för jakt är det ett förträffligt land.

FEMTIOSJÄTTE KAPITLET.

Om staden Cianga-nor; om de olika arter av tranor och om de rapphöns och vaktlar, som på storkhanens befallning uppfödas i dessa delar av landet.

Om man lämnar sistnämda stad och land och reser vidare i tre dagar, kommer man till en stad, Cianga-nor,[1] vilket betyder »vita sjön». Här har storkhanen ett palats, som han mycket gärna besöker, emedan det är omgivet av sjöar och strömmar, i vilka svanor uppehålla sig, och av slätter, där man i stort antal påträffar tranor, fasaner, rapphöns och andra fåglar. Han finner sitt högsta nöje i att jaga med gamfalkar och sparvhökar, ty här finnes en rikedom av vilt. Av tranor finnas här fem arter. Den första är helt svart som kråkorna och har långa vingar. Den andra har ännu längre vingar än den första men är vit, och vingpennorna äro fulla av runda fläckar såsom påfåglarnas, men av glänsande guldfärg; huvudet är rött och svart och välformat, halsen är svart och vit; som man ser,

är den en mycket vacker fågel. Den tredje liknar i storlek vår italienska trana. De tranor, som tillhöra den fjärde arten, äro små fåglar, vilkas fjädrar äro prydligt randade med rött och blått. Den femte är grå med rött och svart huvud och mycket stor.[2] I närheten av denna stad ligger en dal, där rapphöns och vaktlar finnas i stora mängder; till föda åt dem låter storkhanen varje årstid utså hirs, bovete och annan säd, som dessa fåglar tycka om, och han utfärdar en sträng befallning, att ingen får röva säden, på det att det aldrig må fattas fåglarna föda. Många vårdare äro även anställda här för att skydda villebrådet, så att ingen må fånga det eller tillfoga det någon skada; dessa skola även under vintern utströ hirs åt fåglarna, vilka äro så vana att matas på detta sätt, att de, så snart säden skall strös ut och vaktaren visslar, genast flyga dit från alla håll. Även har Hans Majestät låtit bygga upp små hus, i vilka de tillbringa natten, och till följd av denna omvårdnad finner han de bästa jaktmarker, då han besöker detta land. Men om vintern, då han på grund av den stränga kylan ej residerar där, låter han på kameler skicka fåglarna till den plats, där han för tillfället håller hov. — Vi vilja nu lämna denna trakt och ställa kosan tre dagsresor längre mot nordost.

FEMTIOSJUNDE KAPITLET.

Om storkhanens härliga palats i staden Xandu; om hans hovstall, som är fullt av vita avelsston, med vilkas mjölk han årligen frambär ett offer; om de underbara ting, som stjärntydarna kunna uträtta då det är dåligt väder; om de ceremonier, som de föranstalta i det kungliga palatsets hall; och två beskrivningar på tiggarmunkar och deras levnadssätt.

DÅ MAN LÄMNAR DENNA STAD och reser vidare i nordostlig riktning under tre dagar, kommer man till en

stad, kallad Xandu,[1] som byggts av den regerande storkhanen Kublai. Där har han låtit uppbygga åt sig av marmor och andra sköna stenar ett palats, lika beundransvärt på grund av den storslagna arkitekturen som på grund av den konstnärlighet, varmed allt utförts. Dess ena fasad är vänd mot stadens centrum, den andra mot stadsmuren, och från var och en av byggnadens kortsidor löper en mur av sexton mils omfång kring den angränsande slätten, till vilken man kan komma endast genom palatset. Inom detta kungliga parkområde ligga rika och sköna ängar, som bevattnas av många bäckar; där hyser man vilt av alla slag, hjortar, rådjur och getter, vilka tjäna till föda åt falkarna, sparvhökarna och de andra fåglarna, som användas till jakt; de senares burar finnas även i denna anläggning. Dessa fåglars antal belöper sig till tvåhundra, och storkhanen beger sig i egen person åtminstone en gång i veckan dit för att själv beskåda dem. Ofta, då han rider i denna djurgård, för han med sig en eller flera leoparder på hästar bakom deras vaktare, och när han då ger befallning om att de skola släppas, så fånga de ögonblickligen en hjort eller en get, vilken han ger åt sina falkar; och på detta sätt roar han sig. Mitt i denna trädgård i en vacker lund har han låtit uppbygga en kunglig paviljong, som vilar på sköna pelare, förgyllda och bemålade. Runt varje pelare slingrar sig en drake, likaledes förgylld; hans huvud stöder taket, medan hans vingar och klor breda ut sig över frisen åt höger och vänster. Taket är av bamburör, som även äro förgyllda och övermålade med en så utmärkt fernissa, att vätan ej kan göra någon skada. Bamburören, som där användas, mäta tre handsbredder i omfång och tio famnar i längd; de klyvas längs efter i två lika delar, så att de bilda rännor, och med dessa är byggnaden täckt; men för att skydda taket mot blåsten är varje rör i båda ändarna fästat i takstolen. Byggnaden

fasthålles från varje sida liksom ett tält av mer än tvåhundra silkesrep, då den eljest på grund av rörens lätthet kunde vräkas omkull av våldsamma vindar. Det hela är byggt med en sådan konstfärdighet, att alla delar kunna tagas isär, föras bort och åter uppställas var Hans Majestät önskar. Denna plats har han valt till sin rekreationsort på grund av det milda och hälsosamma klimat, som där härskar, och under tre månader varje år håller han hov där, nämligen i juni, juli och augusti, och varje år den tjugoförsta dagen i den sista av dessa månader brukar han resa därifrån och draga till en bestämd plats, där vissa offer skola äga rum. Dessa tillgå på följande sätt. Man måste veta, att Hans Majestät håller ett hovstall på ungefär tiotusen hingstar och ston, som äro vita som snö, och av mjölken från dessa ston får ingen dricka, som ej tillhör den från Cingis-kaan härstammande familjen med undantag av en enda annan familj, som heter Boriat,[2] vilken fick detta ärofulla privilegium av monarken som belöning för tapperhet i fält, visad i Hans Majestäts egen närvaro. Så stor är den aktning, som visas dessa hästar, att t. o. m. då de äro på bete på de kungliga ängarna, vågar ingen ställa sig i vägen för dem eller på annat sätt hindra dem i deras rörelser. De stjärntydare, som han har i sin tjänst, och som äro väl förfarna i magiens djävulska konster, hava uttalat, att det är hans plikt att varje år på den tjuguförsta dagen i augusti månad för alla vindar utstänka den mjölk, som erhålles av dessa ston som ett offer till alla andar och gudar, som de tillbedja, ett offer, framburet för att stämma dem till mildhet och om deras beskydd försäkra allt folket, män och kvinnor, boskap och fjäderfä, säd och andra jordens frukter. För den skull iakttager Hans Majestät nämnda regel och begiver sig denna dag till den ort, där han med egen hand förrättar mjölkoffret.[3] Vid dessa tillfällen utveckla stjärntydarna eller magerna en beundransvärd

skicklighet; ty om himmelen mulnar och hotar med regn, bestiga de taket på det palats, där storkhanen för tillfället residerar, och hålla genom sina trollformler regnet borta och besvärja ovädret; ty om det runtom i landet regnar, stormar och åskar, blir dock själva palatset orört av elementens raseri. De, som kunna åstadkomma sådana under, äro två klasser av avgudadyrkare, som heta Tebeth och Kesmir[4], och vilka äro mer hemma i magiska konster än inbyggarna i något annat land. De föregiva, att dessa tecken ske på grund av deras heliga vandel och deras botövningar, och stödjande sig på sitt så erhållna goda rykte visa de sig i ett smutsigt och ohöviskt skick. De tvätta sig icke i ansiktet, kamma ej sitt hår och leva samt och synnerligen i ett tillstånd av orenlighet. Ja, deras avskyvärda bestialitet är så stor, att om någon förbrytare avrättas, taga de med sig liket, rosta köttet över elden och förtära det. Kropparna av de människor, som dö en naturlig död, äta de likväl ej.[5] Utom de redan nämda namnen hava de ännu ett annat: de kallas *baksi*,[6] vilket hänför sig till deras religiösa sekt eller orden, liksom vi skulle säga tiggare- eller predikaremunkar eller minoriter. Så skickliga äro de i sina helvetiska konststycken, att man kan säga, att de utföra, vad de vilja, och vi vilja härpå giva ett exempel, ehuru man skall tänka, att det överskrider det möjligas gränser. Då storkhanen intager sina måltider i sin representationssal (som i följande bok utförligt skall beskrivas), står bordet i mitten. Åtta alnar högre och en bit därifrån står en stor skänk, där alla dricksglasen äro uppställda. Nu åstadkomma de genom sin övernaturliga konst, att flaskorna med vin, mjölk eller andra drycker av sig själva fylla bägarna, utan att någon tjänare berör dem, och bägarna flyga på tio stegs avstånd genom luften till storkhanens hand. Så snart han tömt dem, återvända de till den plats, varifrån de kommit, och detta sker i närvaro av

personer, som inbjudits att vara vittne till dessa konststycken.[7] Dessa *baksi* gå, då deras gudars festdagar närma sig, in i storkhanens palats och tala så till honom: »Höge herre! Eders Majestät må veta, att om våra gudar ej äras med ett brännoffer, komma de i sin vrede att sända dåligt väder med rost i säden, pest över riket och andra plågor. Därför bedja vi Eders Majestät att bevilja oss ett antal får med svarta huvuden samt så mycket rökelse och aloe, som vi behöva för att kunna förrätta de traditionella bruken med föreskriven högtidlighet.» Men detta säga de ej direkt till storkhanen utan till vissa högre statsämbetsmän, som sedan meddela sig med honom. När han hört deras bön, underlåter han aldrig att uppfylla den i detalj. Då nu dagen kommer, offra de fåren och förrätta högtidligheten, i det de framför gudarna utgjuta det spad, vari köttet kokats. — Det finns i detta land stora abbotsdömen och kloster, så stora, att de kunde betraktas som små städer; i några av dem finnas väl tvåtusen munkar, som äro vigda till att tjäna sina gudar enligt folkets förvillade religiösa bruk.[8] Dessa munkar äro snyggare klädda än det övriga folket; de raka hår och skägg och begå festerna till sina gudars ära i djupt högtidlig stämning med sångkörer och brinnande facklor. Det är tillåtet för några i denna klass att taga sig hustrur.[9] Det finnes även en annan orden, vilkens medlemmar kallas *sensim*,[10] vilka leva i den strängaste avhållsamhet och föra ett mycket hårt liv; ty de äta ingenting annat än ett slags maccaroni av kli, vilka de så länge ha neddoppade i varmt vatten, att de mjöliga delarna skilja sig från kliet, varpå det förtäres. Denna sekt tillbeder elden, och de, som tillhöra den, betraktas av de övriga som schismatiker, emedan de icke som dessa tillbedja avgudar. De raka hår och skägg som de andra och bära hampkläder av svart eller mörk färg; men även om tyget vore siden, måste färgen vara densamma. De sova på

grova mattor och tåla större vedermödor än något annat folk. — Vi vilja nu lämna detta ämne och tala om de stora och underbara dåd, som utförts av den högste härskaren och kejsaren, Kublai-kaan.

ANDRA BOKEN.

FÖRSTA KAPITLET.

Om Kublai-kaans, den nu regerande kejsarens, beundransvärda bragder; om den strid han utkämpade emot sin farbroder Nayan och om segern över denne.

1. Det är vår avsikt att i denna bok behandla alla de stora och beundransvärda bragder, som utförts av den nu regerande storkhanen, som heter Kublai-kaan. Detta sista ord betyder på vårt språk härskarnas härskare och fogas med full rätt till hans namn; ty i betraktande av hans undersåtars antal, hans länders utbredning och hans inkomsters storlek överträffar han alla furstar, som någonsin funnits eller nu finnas i världen; ej heller har någon annan blivit tjänad med en sådan obetingad lydnad av sina undersåtar som han. Detta kommer så tydligt till synes i vårt verk, att var och en skall övertygas om sanningen av vår försäkran.

Man måste veta, att Kublai-kaan legitimt och i rätt nedstigande led härstammar från Cingis-kaan, den förste kejsaren, och att han med rätta är tartarernas herre. Han är den sjätte storkhanen och tillträdde sin regering 1256 i sitt tjugusjunde levnadsår.[1] Han fick härskarmakten på grund av sin stora tapperhet, sin dygd och sin klokhet emot sin broders avsikter, vilken understöddes av många

tartariska furstar och medlemmar av hans egen familj.[2] Men tronföljden tillkom rättvisligen Kublai. Före sin tronbestigning har han såsom frivillig tjänat i armén och sökt tillfälle att deltaga i varje företag. Han var då icke blott tapper och djärv i strid, men i avseende på sin omdömesförmåga och sin militäriska skicklighet betraktades han som den talangfullaste och klokaste fältherre, som någonsin fört tartarerna till drabbning. Från sin tronbestigning upphörde han emellertid att personligen draga i fält och överlämnade ledningen av fälttågen till sin son och sina överbefälhavare med undantag för ett särskilt tillfälle; och orsaken därtill var följande.[3] En viss furste Nayan, vilken, ehuru blott trettio år gammal, var Kublais farbroder, hade som guvernör blivit satt att härska över många provinser och städer, vilket gjorde det möjligt för honom att föra i fält en här på fyrahundratusen hästar. Hans företrädare hade varit storkhanens vasaller. Men då han såg sig i spetsen för en så stor här, beslöt han år 1286, driven av ungdomligt övermod, att avkasta sitt beroende och göra sig till självhärskare. I denna avsikt skickade han hemligen ett bud till Kaidu, en annan mäktig furste, vilkens länder lågo närmare stora Turkiet, och vilken, ehuru storkhanens brorson, låg i uppror mot denne och bar agg emot honom, emedan han fruktade straff på grund av tidigare förbrytelser. Kaidu var mycket nöjd med de förslag, som Nayan gjorde honom, och lovade att hjälpa honom med en armé på hundratusen man. Båda prinsarna började nu genast samla sina trupper, men detta kunde ej ske så hemligt, att det ej kom till Kublais kännedom; så snart denne fått reda på deras rustningar, skyndade han att besätta alla pass, som förde till Nayans och Kaidus länder för att avskära dem från alla upplysningar om de mått och steg, han själv nu tog. Därpå gav han befallning om att med största skyndsamhet sammandraga alla trupper, som voro lägrade

inom ett avstånd av tio dagsmarscher från staden Kambalu.[4] Dessa belöpte sig till ett antal av trehundrasextiotusen hästar, vartill kom en här på hundratusen man fotfolk, huvudsakligen bestående av sådant manskap, som han brukade ha samlat kring sin person, särskilt falkenerare och hovbetjänte. Inom loppet av tjugu dagar stod allt färdigrustat och i beredskap. Hade han samlat de arméer, som ständigt stå färdiga till de olika provinsernas i Kataia försvar, hade därtill nödvändigtvis behövts trettio till fyrtio dagar; men under denna tid hade fienderna fått underrättelse om hans rustningar samt hunnit verkställa sin förening och intaga en sådan fast ställning, som bäst lämpat sig för deras planer. Hans avsikt var att med den snabbhet, som städse har segern till följeslagare, förekomma Nayans förberedelser, överraska honom medan han ännu stod allena för att så mycket säkrare och verksammare kunna tillintetgöra honom, än vad som senare vore möjligt då föreningen med Kaidu ägt rum.

Här kan vara ett lämpligt ställe att beträffande storkhanens armé anmärka, att i var och en av Kataias och Manjis[5] provinser såväl som i andra delar av hans väldiga rike befunno sig olydiga och rebelliska personer, som ständigt voro villiga att visa sig upproriska mot sin herre; för den skull var det nödvändigt att underhålla arméer i de provinser, som hade stora städer och en talrik befolkning.[6] Trupperna voro förlagda fyra eller fem mil från dessa städer och kunde rycka in i dem, så snart det visade sig nödvändigt. Storkhanen har för dessa arméer infört det bruket, att vartannat år låta dem byta förläggningsort, och det få även de officerare göra, som stå i spetsen för dem. Till följd av sådana försiktighetsåtgärder hålles folket i lugn och underkastelse, och inga förändringar eller omstörtningar av något slag kunna där företagas. Trupperna få sitt uppehälle ej endast av den sold, de erhålla ur de kejserliga inkomsterna från

provinserna, utan de hållas även med mjölk och boskap. Av boskapens avkastning skickas en del till städerna för försäljning; de få då i utbyte sådant, som de eljest behöva. På detta sätt ligga trupperna spridda över hela landet vid olika platser på ett avstånd av trettio, fyrtio upp till sextio dagsresors avstånd från varandra. Om nu hälften av denna truppmassa vore samlad på en plats, så skulle deras antal synas vidunderligt och fullkomligt otroligt.

2. Då nu storkhanen på ovan beskrivet sätt samlat och organiserat sin här, ryckte han i ilmarscher mot Nayans länder utan att vila varken dag eller natt; efter tjugufem dagars förlopp hade han nått dem. Företaget var samtidigt även så klokt anordnat, att varken fursten eller någon av hans anhängare märkt något därav; ty alla vägar hade så strängt bevakats, att var och en, som försökt passera, hade råkat i fångenskap. Då nu Kublai kommit fram till den höjdsträckning, som skilde honom från den slätt, där Nayans armé var lägrad, lät han sina trupper göra halt och befallde två dagars vila. Under detta uppehåll uppmanade han sina astrologer att i kraft av sin konst säga honom och i hela arméns närvaro förklara på vilken sida segern skulle stanna. De förklarade, att den skulle bli Kublais. Det har alltid varit vanligt, att storkhanerna tagit sin tillflykt till spådom för att entusiasmera sina trupper.[7] Säkra på framgång överskredo de följande morgon bergen och visade sig plötsligt för Nayans här, vilken de funno vårdslöst lägrad utan vare sig vakter eller förposter, medan fursten själv i sällskap med en av sina hustrur sov i tältet. Han blev väckt och skyndade att så förmånligt, som omständigheterna medgåvo, ställa upp sina trupper, klagande över att hans förbindelse med Kaidu ej snabbare kunnat äga rum. Kublai tog plats i ett stort träkastell, som bars

av fyra elefanter, vilkas kroppar voro täckta med pansar av tjockt i elden härdat läder; men över pansaret buro de täcken av guldstickat tyg. I kastellet voro dessutom uppställda många armborst- och bågskyttar, och över detsamma vajade den stora kejserliga fanan, smyckad med bilder av solen och månen.[8] Han ställde upp sin armé, som bestod av trettio bataljoner till häst, av vilken varje bataljon räknade tiotusen man beväpnade med bågar, i tre stora avdelningar; och de, som stodo på den högra och den vänstra flanken, ordnade han så, att de måste kringränna Nayans armé. Framför varje bataljon till häst stodo femhundra man till fots, som voro beväpnade med korta lansar och svärd; så snart kavalleriet började en skenflykt, sutto de upp bakom ryttarna och följde dem. Men så snart de återvände till ett nytt anfall hoppade fotfolket av och dödade med sina lansar fiendens hästar. Då slagordningen var uppställd, började ett oerhört dån av alla slags blåsinstrument, och därpå ljödo sånger, såsom tartarernas sed är innan de börja kampen, vilken tager sin början på ett tecken med cymbaler och trummor. Detta tecken gavs på storkhanens befallning först på båda flyglarna, och sedan började en fruktansvärt blodig slaktning. Luften var fylld av ett moln av pilar, som slogo ned på båda sidor, och långa led av män och hästar sågos störta till marken. Männens vrål och krigsrop, hästarnas tramp och vapnens slammer måste uppfylla den, som hörde därpå, med förfäran. Då pilarna voro bortskjutna, kommo de fientliga partierna i handgemäng med lansar, svärd och järnbeslagna klubbor; och det var ett sådant slaktande och sådana hopar med lik av människor och särskilt av hästar tornades upp, att det blev omöjligt för det ena partiet att rycka fram mot det andra. På detta sätt blev stridens öde länge oavgjort, och från morgonen till aftonen vacklade segern mellan de båda partierna; ty så ivriga voro Nayans folk att för-

fäkta sin herres sak, vilken var mycket vänlig och mild emot dem, att de alla voro beredda att hellre dö än vända fienden ryggen. Men då Nayan till sist märkte, att han var så gott som omringad, sökte han rädda sig genom flykt men blev strax gjord till fånge och förd inför Kublai, vilken gav befallning om att döda honom. Hans avrättning verkställdes på följande sätt. Man lade honom i två mattor, vilka häftigt skakades ända tills livet flytt. Anledningen till denna egendomliga dom var, att solen och luften ej skulle få vara vittne till blodsutgjutelse på en medlem av den kejserliga familjen.[9] De av hans trupper, som överlevt denna dag, underkastade sig Kublai och svuro honom trohet. Dessa voro invånarna i de fyra ädla provinserna Jorza, Karli, Barskol och Sitin-gui.[10]

Nayan hade i hemlighet mottagit det heliga dopet men aldrig offentligen bekänt sig till kristendomen; vid detta tillfälle ansåg han det emellertid lämpligt att föra korsets tecken på sitt banér, och han hade i sin armé ett stort antal kristna, som blevo slagna. Då judarna[11] och saracenerna sågo, att korsbanéret hade fallit, hånade de därför de kristna och sade: »Se, detta är det läge, i vilket edert banér och de, som följa det, blivit försatt!» På grund härav drevos de kristna att anföra klagomål hos storkhanen, vilken lät kalla bespottarna till sig och tadlade dem skarpt. »Om Kristi kors,» sade han, »ej gynnat Nayans sak, är resultatet överensstämmande med billighet och rättvisa, då denne var rebell och förrädare mot sin herre; en sådan usling kunde det ej giva något skydd. Ingen skall därför våga förhåna de kristnas Gud, vilken själv är den fullkomliga godheten och rättfärdigheten.»

ANDRA KAPITLET.

Om storkhanens återkomst till sin stad Kambalu sedan han tillkämpat sig denna seger; om den ära, han bevisar de kristna, judarna, mohammedanerna och avgudadyrkarna på deras olika festdagar; och om de skäl, han anför för att han ej blir kristen.

DÅ NU STORKHANEN tillkämpat sig en stor seger, drog han med stor pomp och ståt in i huvudstaden Kambalu. Detta skedde i november månad, och han höll hov där ännu under månaderna februari och mars, i vilken senare vår påskfest inföll. Då han märkte, att detta var en av våra huvudfester, befallde han alla kristna att infinna sig hos honom och medföra den heliga skrift, som innehåller de fyra evangelierna. Sedan han högtidligen låtit beröka boken med rökelse, kysste han den vördnadsfullt, och så måste på hans befallning även alla de ädlingar göra, som voro närvarande. Detta var en regelbunden vana hos honom vid var och en av de kristnas stora högtider såsom påsk och jul, och detsamma iakttog han vid saraceners, judars och hedningars fester. Då han tillfrågades om orsaken till detta förfarande, sade han: »Det finns fyra profeter, som tillbedjas och dyrkas av de fyra olika släktena i världen. De kristna betrakta Jesus Kristus som sin Gud, saracenerna Mohammed, judarna Moses, och för hedningarna är Sogomon-barchan[1] den högste av deras gudar. Jag ärar och aktar alla fyra och beder den, som verkligen är den högste, att han ville hjälpa mig.» Men man kunde av hans sätt väl märka, att han höll tron på Kristus för den sannfärdigaste och riktigaste; ty av dennes bekännare, sade han, fordras intet, som ej är heligt och gott. Men han ville på intet vis tillåta dem att i sina processioner låta bära korset framför sig, emedan den upphöjde Jesu Kristi person där blivit korsfäst och [på ett skymfligt sätt] dödad. Det

frågas kanske, varför han, då han gav den kristna tron ett sådant företräde, ej omvände sig och blev en kristen? Skälet, varför han ej gjorde detta, gav han Nicolo och Maffio Polo vid det tillfälle, då han skickade dem som sina sändebud till påven, och de vågade rikta ett par ord till honom beträffande kristendomen. »Varför,» sade han, »skulle jag bli kristen? Ni måste själva erkänna, att de kristna i dessa länder äro okunniga om och oförmögna till att utföra några under; men däremot se ni, att hedningarna kunna göra, vad de vilja. Då jag sitter till bords, komma de med vin och andra drycker fyllda bägarna till mig av sig själva och utan att någon mänsklig hand rör vid dem, och jag dricker ur dem. De hedniska trollkarlarna hava makt över oväder och kunna förvisa det till någon annan trakt av himmelen; och ännu mycket annat förmå de. Ni äro vittne till, att hedningarnas avgudar ha talförmåga och framsäga, vad man önskar. Om jag nu skulle omvända mig till Kristi lära och bliva kristen, skulle furstarna vid mitt hov och andra personer, som ej tillhöra denna tro, fråga, vilka skäl jag haft att låta döpa mig och antaga kristendomen. Vilka utomordentliga krafter hava deras präster visat, skulle de säga, vilka under hava de gjort? Men hedningarna förklara, att vad de åstadkomma fullbordas genom deras egen helighet och deras gudars inflytande. Därpå kan jag ej giva något svar, och de skulle anse mig såsom en, den där är offer för en stor villfarelse, medan hedningarna, vilka med tillhjälp av sin djupa konst kunna utföra sådana under, helt lätt skulle kunna bringa mig om livet. Men återvänden till eder påve och bedjen honom i mitt namn att han skickar hit hundra män, som äro väl hemmastadda i edra skrifter, på det att de må kunna bemöta hedningarna och visa sin makt att tillrättavisa dem samt ådagalägga, att de själva äro begåvade med liknande kraft, vilken de emellertid ej vilja utöva, emedan den är

djävulens verk, och till sist tvinga hedningarna att i deras närvaro avstå från sådana konster. Om jag kan få bli vittne till detta, så skall jag belägga hedningarna och deras religion med ett interdikt och själv låta döpa mig. Alla furstar i mitt rike skulle då följa mitt exempel och mottaga dopet, och på samma sätt skulle även alla mina undersåtar göra, så att de kristna i dessa länder skulle överträffa dem i antal, som bo i edert eget land.»[2] Av detta tal måste det synas klart, att om påven skickat män, som varit lämpliga att predika evangelium, så skulle storkhanen antagit kristendomen, för vilken han, såsom väl är känt, hyste stor förkärlek. — Dock, vi återvända till vårt ämne och tala om de belöningar och hedersbetygelser, kejsaren förlänade dem, som genom tapperhet utmärkt sig i slaget.

TREDJE KAPITLET.

Om de belöningar, som förlänades dem, vilka utmärkt sig i slaget, och om de gyllene tavlor, de erhöllo.

STORKHANEN GER I UPPDRAG åt tolv de visaste bland sina furstar att göra sig underrättade om uppförandet bland hövitsmän och officerare i armén, särskilt under fälttågen och drabbningarna, och att avlägga berättelse hos honom därom, på det att han, då han fått kännedom om deras förtjänster, skall kunna befordra dem efter deras värde. Då sätter han dem, som varit ställda över hundra man, att föra befäl över tusen samt ger många av dem silverpjäser såväl som även de traditionella tavlorna till tecken på befäl och adel. De tavlor, som förlänas dem, vilka äro satta över hundra man, äro av silver, medan de, som anföra tusen man, få sådana av guld eller förgyllt silver; och de, som föra befäl över tio tusen man,

få gyllene tavlor, på vilka lejonhuvuden äro avbildade; de förra hava en vikt av hundratjugu saggi[1] och de med lejonhuvudena tvåhundratjugu. Inskrifterna på tavlorna börja med följande ord: »Genom den store Gudens makt och vilja och genom den nåd, han behagar nedkalla över vårt rike, vare kaanens namn välsignat; och må alla, som bryta mot tavlans befallningar, lida död och förintelse.» De befälhavare, som få dessa tavlor, åtnjuta vissa därmed följande privilegier, och i inskriften är klargjort, vilka plikter de hava, och vilken befogenhet deras befäl medför. Den, som står i spetsen för hundra tusen man och är överbefälhavare för en stor armé, har en gyllene tavla, som väger trehundra saggi; även på denna står ovan nämda inskrift, och nedtill på tavlan är ett lejon ingraverat med solens och månens bilder.[2] Även dennes höga ställning medför privilegier, som stå angivna på den praktfulla tavlan. Då han rider ut, hålles över hans huvud en parasoll,[3] vilken visar hans rang och myndighet, och då han önskar sitta, framställes ständigt en silverstol. Storkhanen förlänar även åt några av sina främsta ädlingar tavlor, på vilka gamfalkar äro avbildade, och de personer, som fått sådana, äro berättigade att medföra någon stor furstes hela armé såsom hedersvakt. De kunna även efter behag använda det kejserliga stallets hästar, och de få tillägna sig de hästar, som tillhöra officerare av lägre rang än de själva.

FJÄRDE KAPITLET.

Om storkhanens yttre; om hans fyra huvudgemåler; och om det för hans räkning årligen återkommande utväljandet av unga flickor i provinsen Ungut.

KUBLAI, som kallas storkhanen eller härskarnas härskare, är av medellängd, det vill säga varken för stor eller för liten; hans lemmar äro välbildade, och hela hans gestalt är proportionerlig. Han har ljus hy, understundom överdragen med en lätt rodnad av rosens skära färg, vilket skänker mycket behag åt hans ansiktsuttryck. Hans ögon äro mörka och vackra, hans näsa välskapad och framträdande. Han har fyra gemåler av första rangen, vilka betraktas såsom legitima, och den förstfödde bland dessa gemålers söner följer såsom regent efter storkhanens död.[1] De hava alla kejsarinnetitel samt särskilda hovstater. Ingen av dem har mindre än trehundra utvalda jungfrur av stor skönhet till tjänarinnor förutom en mängd pager och andra eunucker såväl som hovdamer, så att antalet av de personer, som höra till varje kejsarinnas hov, belöper sig till tiotusen personer. Om Hans Majestät önskar någon av sina kejsarinnors sällskap, skickar han antingen efter henne eller beger sig själv till hennes palats. Dessutom har storkhanen en mängd mätresser, vilka förts hit från en provins i Tartariet vid namn Ungut;[2] där ligger en stad med samma namn, vilkens invånare äro berömda på grund av sina sköna ansikten och ljusa hy; dit sänder han vartannat år eller oftare, alldeles som det faller honom in, sina ämbetsmän, vilka för hans räkning utvälja upp till fyra- eller femhundra av de vackraste unga flickorna med hänsyn tagen till måttet av deras skönhet, såsom i deras instruktion står bestämt. Flickornas värdering tillgår på följande sätt. Så snart de befullmäktigade ämbetsmännen

anlänt, utfärdas befallning om att alla provinsens jungfrur skola församla sig, och lämpliga personer anställas för att pröva dem; dessa ha till uppgift att, efter noggrann undersökning av var och en, d. v. s. hennes hår, hennes figur, hennes ögonbryn, munnen, läpparna och de övriga anletsdragen såväl som harmonien mellan dessa, angiva hennes värde till sexton, sjutton, aderton eller tjugu eller fler karat allt efter den större eller mindre graden av deras skönhet. Det av storkhanen i deras instruktion bestämda antalet av dem, som ha ett värde av kanske tjugu eller tjuguen karat, skiljes sedan ut från de övriga och de utvalda föras till hovet. Så snart de blivit föreställda för honom, låter han företaga en ny prövning av ett särskilt utskott av uppsyningsmän, och nu äger ett nytt urval efter en strängare måttstock rum, varpå tjugu eller trettio behållas för att fästas vid hans person.[3] Dessförinnan skola de dock någon tid uppfostras av gemålerna till vissa av hans förnämsta ädlingar. Dessa äro skyldiga att uppmärksamt observera dem om nätterna, varvid de skola övertyga sig om, att flickorna ej ha dolt några lyten, att de sova lugnt, att de ej snarka, att de ha ren andedräkt, och att deras kroppar eljest äro rena och behagliga. Sedan de genomgått denna rigorösa prövning, delas de upp i grupper på fem och fem, av vilka varje grupp under tre dagar och tre nätter uppvaktar i Hans Majestäts inre rum, och de måste då stå till tjänst med allt, som begäres av dem. När denna tid förflutit, avlösas de av en annan grupp, till dess hela antalet tjänstgjort den bestämda tiden; då börja de första fem åter sin tjänst. Men medan den ena gruppen sörjer för betjäningen i det inre rummet, är den andra placerad i det yttre angränsande rummet, så att om Hans Majestät skulle önska något, exempelvis mat eller dryck, ge de förra befallning därom åt de senare, av vilka det begärda genast anskaffas; och på så sätt uppvaktas Hans Majestät endast av dessa

unga flickor. De övriga bland dem, vilkas värde ej blivit satt så högt, tilldelas olika herrar av hovförvaltningen, hos vilka de undervisas i matlagning, sömnad och andra nyttiga ting, och om nu någon person tillhörande hovstaten uttalar en önskan om att taga sig en hustru, så ger honom storkhanen en av dessa damer tillsammans med en vacker hemgift. På detta vis sörjer han för deras framtid genom att giva dem åt sin högadel. Man kunde kanske fråga, om ej provinsens invånare känna sig kränkta av att deras döttrar så våldsamt ryckas ifrån dem av kejsaren? Säkert icke; de betrakta det tvärtom som om en gunst och en ära bevisades dem, och de, som äro fäder till vackra flickor, känna sig utomordentligt smickrade av att Hans Majestät nedlåter sig att träffa sitt val bland deras döttrar. Om, säga de, min dotter är född under gunstig stjärna och till god lycka, så kan Hans Majestät bäst sörja för hennes framtid genom att giva henne åt en adelsman, vilket icke skulle stå i min makt att göra. Om å andra sidan dottern uppför sig illa, eller någon olycka träffar henne (genom vilken hon förklaras mindervärdig), så skriver fadern denna missräkning på hennes stjärnas onda inflytande.

FEMTE KAPITLET.

Om antalet av de söner, storkhanen fått av sina fyra hustrur, och vilka han gör till konungar av olika provinser; och om Cingis, hans förstfödde; även om de söner, han har med sina mätresser, och vilka han gör till furstar.

STORKHANEN HAR TJUGU SÖNER[1] med sina legitima hustrur: av dessa var den äldste, vid namn Cingis, bestämd att ärva storkhanens värdigheter och rikets regering;[2] och denna utnämning bekräftades av hans fader medan

han levde. Ödet hade annorlunda bestämt, och han dog tidigare men efterlämnade en son vid namn Temur, vilken i stället för sin fader kommer att ärva härskarmakten. Denne furstes karaktär är god, och han är begåvad med vishet och tapperhet, varpå han givit bevis i många framgångsrika drabbningar. Dessutom har Hans Majestät tjugufem söner med sina mätresser; dessa äro alla tappra soldater och syssla ständigt med militäriska övningar. Åt dem har han givit högadlig rang. Sju av hans legitima söner äro satta att regera över provinser och kungariken, och de styra med vishet och klokhet, såsom är att vänta av sönerna till en far, vilkens stora egenskaper enligt den allmänna meningen aldrig överträffats av någon tartarisk man.

SJÄTTE KAPITLET.

Om storkhanens stora och beundransvärda palats vid staden Kambalu.

STORKHANEN RESIDERAR vanligen under tre månader av året, nämligen december, januari och februari, i den stora staden Kambalu,[1] som ligger högt mot nordost i provinsen Kataia, och här, vid den södra sidan av den nya staden, ligger hans stora palats, vilkets utseende och storlek nu skall beskrivas. Det hela bildar en stor kvadrat, omgiven av en mur och en djup grav; var och en av kvadratens sidor är åtta mil lång, och på lika avstånd från varje hörn ligger en ingångsport där folket församlar sig, som kommer hit från alla håll. Innanför denna murs fyra sidor befinner sig en öppen plats, en mil i bredd, där trupperna stå uppställda, och därpå följer åter en annan mur, som innesluter en kvadrat om sex mils sida, och som har tre portar på den södra och tre på den

norra sidan, av vilka den mellersta på båda ställena är större än de båda andra och ständigt hålles stängd, utom då kejsaren drager in i palatset eller lämnar det. De andra stå alltid öppna för dem som åtfölja kejsaren och äro i hans tjänst.[2] Mitt på var och en av de öppna platser, som inneslutas av murarna, står en vacker och rymlig byggnad, så att följaktligen inom hela området åtta sådana byggnader finnas; i dessa bevaras de kejserliga krigsmaterielen, och var och en av byggnaderna innehåller ett särskilt slag av dessa förnödenheter. Så är t. ex. det ena tyghuset upptaget av tyglar, sadlar, stigbyglar och annat, som hör till rytteriets utrustning; bågarna, senor, koger och andra redskap finnas i ett annat; pansar, harnesk och andra vapen av läder i ett tredje, och så vidare. Denna mur innesluter ännu en, som är mycket tjock och fulla tjugu fot hög. Kreneleringarna på bröstvärnet eller tinnarna äro helt vita. Detta område bildar åter en kvadrat av fyra mils omfång i det varje sida mäter en mil; där äro åter sex portar på samma sätt som vid den förra muren. Därinom ligger likaledes åtta stora byggnader, i vilka befinner sig kejsarens garderob. Mellanrummet mellan de båda murarna är smyckat med sköna träd och innesluter ängar, vilka hysa olika slags djur, såsom hjortar, myskdjur, rådjur, dovhjortar och andra av samma art. Varje utrymme innanför murarna, som ej är upptaget av byggnader, är använt på detta sätt. Där är ett yppigt bete. De vägar, som föra genom ängarna, ligga tre fot högre än marken och äro stenlagda; det samlar sig därför ingen smuts på dem, och intet regnvatten blir stående där utan rinner av och bidrager till att befordra växtligheten. Vid den mur, som är åtta mil lång, står storkhanens palats, vilket i storlek är så oerhört, att det aldrig haft sitt motstycke. Det sträcker sig från den norra till den sydliga ändan av muren och lämnar ett område eller en borggård fri,

över vilken endast ståndspersoner och militärvakten få gå. Det har ingen övre våning, men taket är utomordentligt högt. Den stenlagda grund eller plattform, på vilken det står, höjer sig tio spann över den kringliggande markytan, och en två steg bred marmormur är uppförd omkring plattformen till samma höjd som den, så att muren, omslutande byggnadens grundplan och inneslutande det hela, tjänar såsom terrass, och de, som gå därpå, synas utifrån. Utmed murens yttersta kant står en med pelare försedd vacker balustrad, vilken folket har tillåtelse att närma sig.[8] Den stora hallens och rummens väggar äro utsirade med drakar i förgyllt snideri, krigarfigurer, fåglar och fyrfota djur, liksom även med stridsscener. Den inre eller undre sidan av det långt framspringande taket är så rikt smyckad, att ögat ingenting upptäcker utom förgyllning och målning. På var och en av palatsets fyra sidor är en stor fritrappa med marmortrappsteg; på dessa stiger man upp till marmormuren, som omger byggnaden, och de lämna även tillträde till palatset självt. Den stora hallen är häpnadsväckande låna och bred och rymmer vid gästabud en oerhörd mängd människor. Palatset innehåller ett stort antal särskildg rum, som alla äro utomordentligt vackra, och så beundransvärt anordnade, att det tyckes omöjligt att föreslå någon förbättring i deras arrangering. Takets yttre är prytt med en mångfald av färger, rött, grönt, himmelsblått och violett, och det är så väl täckt, att det kan hålla i många år. Fönsterrutorna äro så väl arbetade och så tunna, att de äro genomskinliga som kristall. Bakom palatsets bortre del ligga stora byggnader, som innehålla många rum, vari monarkens skatt av guld- och silverstänger, kostbara ädelstenar och pärlor såväl som även hans kärl av guld och silver finnas bevarade. Där ligga även hans gemålers och mätressers rum, och i denna avlägsna del av palatset expedierar han sina göro-

mål i lugn och ro, ty där är han skyddad för att på något sätt bli störd. Mitt emot detta stora palats står ett annat, som är detta i varje avseende likt, och som är anvisat Cingis, kejsarens äldste son, till residens;[4] vid dennes hov iakttages samma ceremoniel som vid hans faders, eftersom prinsen är utsedd till att bli rikets arvtagare. Ej långt från palatset, på norra sidan och ungefär på ett bågskotts avstånd från den omgivande muren, befinner sig en konstgjord kulle av jord, som har en höjd av fullt ut hundra steg och en omkrets vid basen av ungefär en mil. Den är planterad med de skönaste, ständigt grönskande träd; ty så snart Hans Majestät får veta, att på någon plats växer ett vackert träd, låter han gräva upp det med alla rötter och jorden omkring, och hur stort och tungt det än är, flyttar han det med tillhjälp av elefanter till denna kulle, vilkens samling på detta sätt alltmer ökas; och emedan kullen ständigt grönskar, har den fått namnet Gröna Berget. På dess topp ligger en elegant paviljong, vilken likaledes är helt och hållet grön. Allt detta tillsammans, berget självt, träden och byggnaden, erbjuder en förtjusande och samtidigt underbar anblick. Mot norr, likaledes inom stadens område, finns en stor och djup hålighet, som är skickligt utgrävd, och som har lämnat jorden till bergets uppbyggande. Genom en bäck förses den med vatten och har utseendet av en fiskdamm, men tjänar till att dränka djur i. Strömmen, som därifrån ledes i en akvedukt, fyller återigen en annan djup hålighet, som är utgrävd mellan kejsarens och hans son Cingis' privatpalatser, och jorden härifrån har ävenledes använts vid uppbyggandet av berget. I denna senare bassäng befinner sig en stor mängd fiskar av olika slag, av vilka Hans Majestäts bord förses med så många, som kunna behövas. Strömmen flyter ut vid vattenbehållarens motsatta sida, och man har träffat vissa försiktighetsåtgärder så att fiskarna ej

skola kunna slippa ut, i det man anbragt galler av koppar eller järn på de ställen, där strömmen flyter in och ut. I dammen finnas även svanor och andra vattenfåglar. Från det ena palatset till det andra leder en bro, som är slagen över vattnet. Detta är beskrivningen på det stora palatset. Vi vilja nu tala om läget av och förhållandena i staden Tai-du.

SJUNDE KAPITLET.

Om den nya staden Tai-du, som byggts upp bredvid Kambalu; om den regel, som iakttages beträffande sändebudens underhållning; och om stadens nattpolis.

KAMBALU ligger vid en stor flod i provinsen Kataia och var i forna tider en utomordentligt präktig och kunglig stad. Namnet självt betyder »härskarens stad». Men då stjärntydarna förklarat för Hans Majestät, att det vore bestämt, att denna stad skulle göra uppror mot sin härskare, beslöt han att bygga en annan huvudstad på flodens motsatta sida, där det nyss beskrivna palatset ligger, så att den nya och den gamla staden endast äro skilda från varandra genom floden, som flyter fram emellan dem. Den nybyggda staden fick namnet Tai-du,[1] och alla kataier, d. v. s. alla de invånare, som voro födda i provinsen Kataia, måste utrymma den gamla staden och bosätta sig i den nya. Några av invånarna, vilkas trohet ej var något tvivel underkastad, tillätos stanna kvar; detta särskilt därför att den nya staden, vilkens omfång och ytinnehåll nu skall beskrivas, ej kunde rymma alla invånarna i den gamla, som var av oerhörd utsträckning.

Denna nya stad har anlagts så, att den fullkomligt har utseendet av en kvadrat, och den räknar tjugufyra mil i omfång, så att varje sida icke är mer och icke

mindre än sex mil lång. Den är omgiven med murar av jord, som vid grunden äro ungefär sex steg tjocka men så småningom avsmalna uppåt, där tjockleken ej är mera än tre steg. Dessa murar äro helt vita. Hela planen är anlagd i rätlinig regelbundenhet, och gatorna äro till följd därav i allmänhet så raka, att om man bestiger muren över en av portarna och ser rakt fram, kan man se porten mitt emot i den andra änden av staden. På gatornas båda sidor finnas bodar och stånd av alla slag. Alla tomter, på vilka bostäderna i hela staden äro uppförda, ha delats i fyrkanter och gränsa genomgående rätlinigt till varandra, och på varje tomt finnes god plats för byggnader med tillhörande gårdsplaner och trädgårdar. En sådan tomt anvisades åt varje familjeöverhuvud, d. v. s. den och den personen med det och det namnet fick en tomtfyrkant som sin andel o. s. v. På detta sätt är hela staden delad i kvadrater, så att den liknar ett schackbräde, och hennes plan har en sådan regelbundenhet och skönhet, att det är omöjligt att beskriva.[2] Vallen omkring staden har tolv portar, tre på varje sida, och över varje port och på varje mursträcka står en vacker byggnad, så att på varje sida i kvadraten komma fem sådana byggnader; dessa ha stora rum i vilka stadens vapen äro uppställda, och varje port bevakas av tusen man. Men nu får man ej tänka sig, att dessa stridskrafter där äro uppställda på grund av fruktan för överfall av någon fientlig makt; de utgöra blott en hedersvakt, passande för kejsarens ära och värdighet. Men man måste tillstå, att stjärntydarnas förklaring hos honom till en viss grad misstänkliggjort kataierna. Mitt i staden hänger i en hög byggnad en stor klocka, vilken ljuder varje natt, och efter det tredje slaget får ingen mer visa sig på gatorna med undantag av i yttersta nödfall, såsom om man vill hämta hjälp åt en kvinna i barnsnöd eller åt en svårt sjuk, och

t. o. m. i sådana fall måste den, som går ut, föra ljus med sig.[3]

Utanför varje stadsport ligger en förstad, som är så vidsträckt, att den på båda sidor sträcker sig till den, som ligger framför nästa port, och står i förbindelse med den, så att invånarantalet i dessa förstäder nästan överträffar den inre stadens. I dessa förstäder finnas på bestämda avstånd av ungefär en mil från staden många härbärgen eller karavanserajer, i vilka köpmännen, som komma från skilda länder, finna husrum; och åt varje särskilt folk är även anvisad en särskild byggnad, d. v. s. liksom vi skulle säga en åt lombarderna, en annan åt tyskarna och en tredje åt fransmännen. De prostituerades antal belöper sig, om man sammanräknar dem i den nya staden med dem i den gamlas förstäder, till tjugufemtusen. För varje hundrade och varje tusende av dessa personer finnas uppsyningsmän, vilka stå under befäl av en högre ämbetsman. Orsaken till att de stå under sådan tillsyn är följande. Om sändebud komma i någon angelägenhet, som berör storkhanens intressen, så är det brukligt, att dessa underhållas på Hans Majestäts bekostnad; så har då ovannämnde ämbetsman i uppdrag att förskaffa var och en, som är medlem av beskickningen, en av dessa kurtisaner, vilken varje natt måste ersättas av en ny. För denna tjänst, vilken betraktas såsom en slags tribut, som de äro sin herre skyldiga, få de ingen betalning. Vaktavdelningar på trettio eller fyrtio man genomströva ständigt under hela natten gatorna och söka samvetsgrant efter personer, som under otillåten tid, d. v. s. efter den stora klockans tredje slag, avlägsnat sig från sina bostäder. Anträffa de någon, som det gjort, gripa de honom ögonblickligen och spärra in honom; och nästa morgon föres han till undersökning inför den för detta ändamål anställde ämbetsmannen, vilken, allt efter graden av hans förseelse, dömer honom till ett strängare eller lindrigare

straff, bestående av käpprapp, vilken aga dock ofta medför döden. På detta sätt straffas vanligen förbrytelser bland folket, och detta av motvilja mot att utgjuta blod, vilket deras *baksi* eller lärda stjärntydare lära dem att undvika. — Sedan vi nu beskrivit staden Tai-dus inre, vilja vi tala om den böjelse för uppror, som hennes kataiska invånare visat.

ÅTTONDE KAPITLET.

Om de förrädiska anslagen att försätta staden Kambalu i uppror, och om häktningen och bestraffningen av de inblandade.

Om det höga råd, som består av tolv personer, vilka ha makt att efter behag förfoga över de länder, län och eljest allt, som tillhör staten, skall senare talas. Bland dessa var en saracen vid namn Achmak,[1] en förslagen och djärv man, vilkens inflytande över storkhanen var större än alla de andra rådsmedlemmarnas; och till den grad hade han bedårat sin herre, att denne tillät honom allt, vad han önskade. Men efter hans död blev det upptäckt, att han genom trollkonster så fascinerat Hans Majestät, att denne måste skänka honom sitt öra och sitt förtroende för allt, vad han meddelade. På detta sätt kunde han i allt handla efter sin onda vilja. Han förlänade alla ståthållareskap och offentliga ämbeten, han dömde alla förbrytare, och när han hade bestämt sig för att offra en person, för vilken han hyste ovilja, behövde han endast gå till kejsaren och säga: »Den och den personen har gjort sig skyldig till majestätsbrott och förtjänar döden», varvid kejsaren brukade svara: »Gör såsom ni finner för gott», varpå han genast lät avrätta den anklagade. Så talande voro bevisen på hans makt och på det obetingade förtroende, Hans Majestät satte till hans

framställningar, att ingen hade mod att i något avseende säga honom emot; ej heller fanns där någon person, av huru hög rang som helst, som ej fruktade honom. Om någon av honom blev anklagad för en förbrytelse, som var belagd med dödsstraff, så hade han, hur ängsligt han än bemödade sig om att försvara sig, ingen möjlighet att gendriva beskyllningen, emedan han ej kunde få någon sakförare; ty ingen vågade motsätta sig Achmaks vilja. På detta vis blevo många oskyldiga dömda till döden. Dessutom lyckades han alltid förskaffa sig de sköna kvinnor, som uppväckte hans begärelse, i det han, om ifrågavarande kvinna ännu ej var gift, tog henne till hustru; var hon det redan, tvingade han henne ändock att foga sig efter hans önskningar. Om han fick höra, att en man hade en vacker dotter, skickade han sin agent till flickans fader med uppdrag att säga honom: »Vilken är din avsikt beträffande denna din sköna dotter? Du kan ej handla bättre än att giva henne Achmak, överståthållaren (så kallades han, emedan han var kejsarens ställföreträdare) till hustru. Vi skola söka förmå honom att överlämna åt dig det eller det ämbetet eller den eller den befattningen.» På detta sätt frestad övertalas han att skilja sig från sitt barn; och har Achmak lyckats komma så långt, går han till kejsaren och underrättar Hans Majestät om att ett visst ämbete är ledigt eller att det skall tillsättas den eller den dagen och anbefaller flickans fader såsom den för denna syssla lämplige mannen. Därtill lämnar Hans Majestät sitt bifall, och utnämningen blir ögonblickligen verkställd. Genom sådana medel blevo, antingen emedan människorna voro begärliga efter höga poster, eller emedan de fruktade honom, de skönaste unga kvinnor hans offer, somliga under titeln av gemåler, andra såsom slavinnor under hans lustar. Han hade tjugufem söner, vilka voro i besittning av statens högsta ämbeten, och några av dem hade, stödda på faderns makt,

ingått många brottsliga förbindelser och begingo många andra olagliga våldshandlingar. Achmak hade även hopat stora skatter; ty var och en, som erhöll en utnämning, fann det nödvändigt att förära honom en betydande gåva.

Under tjugu års tid utövade han denna oinskränkta makt. Slutligen kunde landets invånare, d. v. s. kataierna, ej längre tåla dessa sig alltmer hopande orättfärdigheter och dessa skriande skändligheter mot deras familjer och höllo församlingar, där de rådslogo om ett sätt att bringa den mäktige mannen om livet och att upphetsa till resning mot regeringen. Bland de män, som särskilt voro invecklade i denna sammansvärjning, befann sig en kataier vid namn Cen-ku, vilken var anförare för sextusen man; denne meddelade, brinnande av iver att hämnas skändligheter begångna mot hans mor, hustru och dotter, planen till en av sina landsmän vid namn Van-ku,[2] som var överste för tiotusen man, och föreslog honom att bringa den till verkställighet, då storkhanen efter sitt tre månader långa uppehåll i Kambalu avrest till palatset Xandu och då hans son Cingis ävenledes dragit sig tillbaka till den plats, han denna tid brukade besöka; ty under denna tid var uppsikten över staden lämnad åt Achmak, vilken meddelade sin herre, vilka angelägenheter som under dennes frånvaro förekommo, och som därför fick mottaga tecken på Hans Majestäts tillfredsställelse. Sedan Van-ku och Cen-ku tillsammans rådgjort om detta, yppade de sina planer för några av de förnämsta bland kataierna och genom dessa för sina meningsfränder i många andra städer. Det blev följaktligen överenskommet mellan dem, att de på en bestämd dag, omedelbart sedan en signaleld upptänts, skulle resa sig och mörda alla dem, som buro skägg, och vårdkasar skulle även blossa upp på andra platser runt om i landet till ett tecken för de sammansvurna, som där funnos, att även de skulle resa sig. Men beträffande skäggen måste man veta, att kataierna av

naturen äro skägglösa, under det att tartarer, saracener och kristna bära skägg. Vidare måste man erinra sig, att storkhanen, som ej på laglig väg utan med vapenmakt förvärvat herraväldet över Kataia, ej hade förtroende för infödingarna och för den skull givit alla provinsiella guvernörsposter och ämbeten åt tartarer, saracener, kristna och främlingar, som hörde till hans hovstat, och på vilka han kunde lita. Därför var hans regering allmänt hatad bland de infödda, som sågo sig behandlade som slavar av tartarerna och ännu sämre av saracenerna.

Då de på detta sätt gjort upp sina planer, beslöto Van-ku och Cen-ku att om natten intränga i palatset, där den förre skulle taga plats på en av de kungliga stolarna, ställa om att rummet blev upplyst och skicka ett bud till Achmak, som residerade i den gamla staden, vilket skulle kalla honom att ögonblickligen inställa sig hos Cingis, kejsarens son, som — så skulle budet säga — denna natt hade anlänt. Achmak var mycket förvånad över denna underrättelse, men då han hade stor respekt för prinsen, lydde han ögonblickligen. Då han passerade [den nya] stadens port, mötte han en tartarisk officer vid namn Kogatai, som var överste för vakten på tolvtusen man, och denne frågade honom, vart han vid denna sena timme ämnade begiva sig. Han svarade, att han gick att göra sin uppvaktning för Cingis, vilkens ankomst han just fått bud om. »Hur är det möjligt,» sade officeren, »att han kunnat anlända så i hemlighet, att jag ej i tid fått veta därom och kunnat ge order till en del av vakten att marschera upp till hans skydd?» Emellertid voro de båda kataierna övertygade om, att om det lyckades dem att röja Achmak ur vägen, skulle de ingenting vidare ha att frukta. Då denne nu kom in i palatset och såg det så upplyst, kastade han sig på övligt sätt ned för Van-ku, ty han trodde att denne var prinsen; men Cen-ku stod då färdig med svärdet och skilde med ett hugg

Achmaks huvud från hans kropp.[3] Kogatai hade stannat vid dörren, men då han såg, vad som försiggick, utropade han, att där vore förräderi med i spelet, och avsköt ögonblickligen en pil mot Van-ku, som satt på tronen, och dödade honom så. Därpå ropade han till sig sina män, vilka grepo Cen-ku, samt skickade ut den befallningen i staden, att ingen människa vid dödsstraff fick visa sig utanför ett hus. Men då kataierna varseblevo, att tartarerna upptäckt deras sammansvärjning, och då de voro berövade sina anförare, av vilka den ene dödats och den andre tillfångatagits, så höllo de sig inne och kunde ej giva de andra städerna det avtalade tecknet. Kogatai skickade ögonblickligen bud till storkhanen med en detaljerad berättelse över allt, som förekommit, och denne befallde honom då, att han skulle anställa en noggrann undersökning över förräderiet och bestraffa dem, som därvid befunnos delaktiga, allt efter graden av deras skuld. Följande dag höll Kogatai rannsakning med alla kataier, och de, som varit upprorets huvudledare, dömdes till döden. Detsamma skedde i alla de övriga städer, om vilka det blev känt, att de tagit del i förbrytelsen.

Då Hans Majestät återvände till Kambalu, önskade han ivrigt att få veta orsaken till vad som förekommit, och erfor nu, att den skändlige Achmak samt sju av hans söner (ty alla voro ej lika skyldiga) begått de avskyvärdheter, som vi beskrivit.[4] Han gav befallning om, att de skatter, som den döde hopat åt sig i sådana mängder, skulle flyttas från deras förra plats i den gamla staden till den nya, där de nedlades i kejsarens egen skattkammare. Även lät han upptaga Achmaks lik ur graven och kasta det på gatan, på det att det måtte slitas sönder av hundarna; men de av sönerna, som följt sin faders exempel i ondska, lät han levande flå; och kejsaren tog även i övervägande de grundsatser, som tillämpades av saracenernas förbannade sekt, huru de ej gjorde sig något

samvete av att begå vilken förbrytelse som helst och att mörda dem, som tillhörde en annan tro än de, så att den gudlöse Achmak och hans söner ej trodde sig begå något orätt genom sitt handlingssätt, och han kom därför framdeles att betrakta dem med förakt och avsky. För den skull lät han kalla till sig detta folk och förbjöd dem många av de bruk, som påbjödos i deras lagar, samt befallde dem att hädanefter ingå sina äktenskap efter tartarernas sed, och i stället för den vanan att döda djuren genom att skära av dem strupen skulle de rista upp buken på dem.[5] Marco Polo var, då allt detta tilldrog sig, på platsen för händelserna. — Vi vilja nu berätta om, huru storkhanen organiserat sin livvakt.

NIONDE KAPITLET.

Om storkhanens livvakt, som består av tolvtusen man.

STORKHANENS LIVVAKT BESTÅR, som allom är bekant, av tolvtusen ryttare, som kallas *kasitan,*[1] vilket betyder »soldater trogna sin herre». Ej av fruktan har han omgivit sig med denna vakt utan för statens skull. Dessa tolvtusen man anföras av fyra högre officerare, av vilka var och en är satt över tretusen; och var och en av dessa avdelningar på tretusen tjänstgör utan avbrott i tre på varandra följande dagar och nätter; efter denna tids förlopp avlöses den av en annan avdelning. Under dagen lämnas likväl palatset ej heller av dem, som ej hava vakten, utom om de användas i Hans Majestäts tjänst, eller om någon bortkallas av familjeangelägenheter, i vilket fall han måste söka permission hos sin kommenderande officer; och om han till följd av någon oförutsedd allvarligare tilldragelse, såsom t. ex. om hans far

eller bror eller någon annan nära anförvant låge för döden, skulle bli hindrad att genast återvända, måste han vända sig till Hans Majestät för att få sin permission förlängd. Men under natten draga sig dessa niotusen tillbaka till sina kvarter.

TIONDE KAPITLET.

Om det sätt, på vilket storkhanen håller hov och sitter till bords med alla sina ädlingar; om det sätt, på vilket de gyllene och silverne dryckesbägarna, vilka fyllas med sto- och kamelmjölk, stå uppställda i hallen; och om den ceremoni, som äger rum, då han dricker.

DÅ HANS MAJESTÄT HÅLLER STOR OFFENTLIG MOTTAGNING, sitta de, som äro närvarande, på följande sätt. Härskarens bord står framför hans upphöjda tron, och han har sin plats på norra sidan med ansiktet vänt mot söder, och närmast honom till vänster sitter kejsarinnan. Till höger om honom på något lägre stolar sitta hans söner, sonsöner och andra personer, som stå i blodsfrändskap med honom, d. v. s. som härstamma från den kejserliga ätten. Cingis', hans äldste sons, plats är något högre än de andra sönernas, vilkas huvuden äro ungefär i jämhöjd med Hans Majestäts fötter. De andra prinsarna och adelsmännen hava sina platser vid ännu lägre bord, och samma regel iakttages beträffande damerna; sönernas, sonsönernas och de övriga anförvanternas gemåler sitta till vänster vid bord, som äro lägre i motsvarande grad. Därpå följa adelsmännens och riddarnas hustrur, så att alla sitta allt efter sin olika rang och värdighet på de platser, som anvisats dem och till vilka de äro berättigade. Borden äro så ordnade, att Hans Majestät, som sitter på en upphöjd tron, kan överskåda det hela. Man

får likväl ej tänka sig, att alla de, som vid sådana tillfällen församla sig, kunna placeras vid bord. Största delen av riddarna och t. o. m. av adelsmännen få tvärtom spisa sittande på mattor i hallen, och utanför hallen står en stor mängd människor, som komma från olika länder och föra med sig många sällsynta och märkvärdiga ting. Några av dem äro vasaller, som önska få sitt län förnyat, då det fråntagits dem; och sådana inställa sig ständigt på de bestämda offentliga festdagarna och vid kungliga bröllop.

I mitten av hallen, där Hans Majestät sitter till bords, står en stor och praktfull möbel, gjord i form av ett fyrkantigt skrin på vilket varje sida mäter tre steg i längd, och som är vackert utsirat med djurfigurer och förgyllt. Inuti är det ihåligt i och för bevarandet av ett kostbart kärl, som liknar ett krus. Detta fylles med vin och rymmer ungefär en tunna. Vid var och en av dess fyra sidor står ett mindre kärl, som rymmer omkring ett fat; ett av dem är fyllt med stomjölk och ett annat med kamelmjölk och ävenså de övriga, beroende på vilka drycker som användas. I denna skänk befinna sig även de dryckeskärl och pokaler, som tillhöra Hans Majestät, och i vilka dryckerna iskänkas. Några av dem äro helt av gediget guld och så stora, att, om de fyllas med vin eller andra drycker, detta skulle vara tillräckligt för åtta eller tio man. Framför varannan person, som sitter vid borden, står ett av dessa kärl tillsammans med en sked i form av en bägare med handtag, ävenledes av guld eller silver, vilka användas att ösa vinet ur de stora pokalerna och att dricka med. Detta är bruk såväl bland kvinnorna som männen. Mängden och rikedomen såväl på guld- som silverkärl, som tillhöra storkhanen, är otrolig. Hovfunktionärer av hög rang äro även anställda med uppgift att tillse, att alla främlingar, som anlända till banketten och ej äro bekanta med hovets etikett, få passande plat-

ser; och dessa hovmarskalkar gå omkring överallt i hallen och fråga gästerna om de bli väl betjänade eller om någon av dem önskar vin, mjölk, kött eller något annat, varpå sedan det önskade genast anskaffas av tjänarna.

Vid var och en av dörrarna till hallen eller till det rum, kejsaren just uppehåller sig i, stå två män av jättelik gestalt, en på varje sida, med en stav i handen för att hindra folket att med sina fötter beröra tröskeln och nödga dem att stiga över densamma. Om någon av misstag gör sig skyldig till denna förseelse, så taga dessa väktare hans klädnad, vilken han åter måste inlösa med penningar, eller om de ej taga klädnaden, giva de honom det antal slag, som de enligt sin instruktion äro skyldiga. Men då främlingar kunna vara obekanta med detta förbud, finnas där kammarherrar för att införa och varna dem. Orsaken till denna egendomliga försiktighetsgärd är emellertid den, att de betrakta det som ett dåligt omen, om tröskeln beröres. Men vid utgåendet ur hallen, då vinet kan hava stigit några av sällskapet åt huvudet, är det omöjligt att vaka över detta, och en överträdelse räknas icke så noga.[2] De herrar, som stå vid serveringsbordet och betjäna kejsaren med mat och dryck, måste övertäcka näsa och mun med sköna slöjor eller sidendukar, på det att hans mat och hans vin ej må beröras av deras andedräkt, och när han vill dricka, drager sig den tjänande pagen, så snart han räckt honom bägaren, tre steg tillbaka och faller på knä, varpå hovmännen och alla de närvarande följa hans exempel. I samma ögonblick ljuda alla musikinstrument, ty där finnes en stor musikkår, och fortsätta därmed ända till dess han slutat dricka; därpå intager hela sällskapet åter sina platser. Denna vördsamma hälsning upprepas så ofta, som Hans Majestät behagar dricka. Det är onödigt att säga något om rätterna, emedan man lätt kan tänka sig, att de äro synnerligen rikliga. Då måltiden är över och borden

undanflyttade, inträda ett stort antal personer i hallen; och av dessa äro somliga komedianter, sångare och musikanter, andra gycklare och trollkarlar, och de visa sin skicklighet för storkhanen till åskådarnas stora förnöjelse och förlustelse. Sedan dessa upptåg slutat, skiljs man, och var och en beger sig hem.

ELFTE KAPITLET.

Om den stora fest, som firas i storkhanens alla länder den tjuguåttonde september, som är hans födelsedag.

ALLA TARTARER OCH ANDRA STORKHANENS UNDERSÅTAR fira som festdag Hans Majestäts födelsedag, vilken inträffar på den tjuguåttonde dagen i månaden september,[1] och den är deras största fest med undantag av den, som begås på årets första dag, vilken senare skall beskrivas. Kejsaren ikläder sig på sin födelsedag en utomordentligt präktig guldstickad klädnad, och vid detta tillfälle klädas på hans bekostnad tjugutusen furstar, adelsmän och höga officerare i dräkter liknande hans egen i färg och utseende; likväl är tyget ej lika dyrbart. Det är dock av siden i en guldskimrande färg, och med klädnaden följer även en gördel av gult läder, som är konstnärligt stickad med guld- och silvertrådar, samt ett par stövlar. Några av dräkterna äro utsirade med kostbara stenar och pärlor till ett värde av tjugutusen gyllene bysantiner,[2] och de givas till sådana ädlingar, som genom sina ämbeten äro fästade vid kejsarens person och kallas *kasitan*.[3] Dessa kläder bäras på de tretton stora festerna, som firas i årets tretton [mån-]månader, och då de, som bära dessa kläder, visa sig, säger man, att de se ut som idel konungar. Så snart Hans Majestät anlägger en särskild klädnad, bära

hovets ädlingar liknande men mindre dyrbara dräkter, som ständigt finnas i beredskap. De förnyas ej årligen utan äro tvärtom gjorda så, att de kunna vara i tio år. Av denna ståt kan man bilda sig en föreställning om storkhanens frikostighet, som ej har sin like hos någon annan monark i världen.

På denna kejsarens födelsedag sända honom hans tartariska undersåtar och även folken i varje kungarike och varje provins i hans välde värdefulla skänker enligt hävdvunnet bruk. Även komma då många personer till hovet för att utbedja sig furstendömen, på vilka de ha anspråk; de föra likaledes med sig skänker, och Hans Majestät befaller därpå De Tolvs Domstol, som har hand om sådana angelägenheter, att anvisa dem sådana distrikt eller ståthållarskap, som befinnas lämpliga. Även bedja på denna dag alla kristna, hedningar och saracener, ja, alla folkslag, sin Gud och sina avgudar att de måtte välsigna och bevara kejsaren och förläna honom ett långt liv, hälsa och välgång. Så härliga äro festligheterna vid varje Hans Majestäts födelsedag. — Vi vilja nu tala om en annan fest, som heter den vita festen och firas vid årets begynnelse.

TOLFTE KAPITLET.

Om den vita festen, som firas på första dagen i månaden februari, vilken inleder tartarernas år; om den mängd av skänker, som då frambäras; och om de ceremonier, som äga rum vid en tavla, på vilken storkhanens namn står skrivet.

DET ÄR ETT FAKTUM, att tartarerna räkna sitt år från början av månaden februari,[1] och vid detta tillfälle är det bruk, att storkhanen och alla hans undersåtar i de olika länderna anlägga vita kläder, vilka enligt deras mening ha en lyckobringande betydelse, och de ikläda sig

vid årets början dessa kläder i den förhoppningen, att lyckan skall bliva dem gunstig under årets lopp, och att allt skall gå dem väl i händer.[2] På denna dag skickar folket i alla provinser och kungariken, som lyda under storkhanens lag och domvärjo, till honom värdefulla skänker i guld, silver och ädla stenar tillsammans med vita tygstycken, som de bifoga på det Hans Majestät hela året igenom måtte få glädja sig åt oavbruten lycka och måtte ha skatter motsvarande hans utgifter. Av samma skäl skänka varandra ädlingarna, furstarna och alla rikets olika ståndspersoner i sina hem gåvor inbördes, bestående av vita föremål, och därvid omfamna de varandra med fröjd och glädje och säga (liksom även vi bruka göra): »Måtte lyckan följa dig hela året, och måtte allt, vad du företager dig, hava god framgång!» Vid detta tillfälle blir Hans Majestät förärad med en stor mängd vita hästar, och om de ej äro helt vita, måste detta dock vara den förhärskande färgen. Vita hästar äro i detta land ej ovanliga.

Det är vidare sed, att om någon ger storkhanen en gåva, så bör den, som förmår, giva det föremål, varav gåvan består, i ett antal av nio gånger nio. Så äro t. ex., om en provins sänder en gåva av hästar, nio gånger nio eller åttioen djur i driften; så även nio gånger nio pjäser av guld eller dukar av tyg.[3] På detta sätt erhåller kejsaren på denna festdag ej mindre än ett hundratusental hästar. På denna dag händer det också, att alla hans elefanter, vilkas antal belöper sig till femtusen, framföras i procession, täckta med täcken av tyg, kostligt och underbart utsirade med djur- och fågelgestalter i guld och silke. Var och en av dem bär på sin rygg två skrin, som äro fyllda med guld- och silverkärl och andra tillbehör, som användas vid hovet. Därpå följer ett tåg av kameler, vilka likaledes äro belastade med föremål, som höra till hovförvaltningen. När allt är vederbörligen ord-

nat, passera de framför Hans Majestät, vilket erbjuder ett imponerande skådespel.

På festdagens morgon, innan borden äro dukade, tåga alla furstarna, hela adeln i sina olika rangklasser, riddarna, astrologerna, läkarna, falkonerarna och många andra, som bekläda offentliga ämbeten, tillsammans med arméns högre officerare, ståthållare och prefekter in i den stora hallen inför kejsaren. De, som ej få plats, stå utanför palatset, likväl så att kejsaren kan se dem. Församlingen ordnas på följande sätt. De förnämsta platserna anvisas åt Hans Majestäts söner och sonsöner och hela det kejserliga huset. Efter dessa följa provinsernas konungar och rikets ädlingar allt efter deras olika grader i fastställd ordningsföljd. Då nu var och en intagit sin plats efter sitt stånd, reser sig en man av hög rang eller, som vi skulle uttrycka det, en storprelat eller överhovmarskalk och ropar med hög röst: »Böjen eder ned och betygen eder vördnad!» varpå alla böja sina ansikten till jorden. Därpå ropar prelaten: »Gud välsigne vår kejsare och bevare honom länge i lycka och välgång!» På detta svarar hela folket: »Det give Gud!» Än en gång ropar prelaten: »Må Gud föröka hans rikes styrka och lycka; må alla de, som äro kejsarens undersåtar, njuta av fredens och tillfredsställelsens välsignelse; och må överflöd råda i alla deras länder!» Folket svarar åter: »Det give Gud!» Därpå kasta de sig fyra gånger på sina ansikten. Sedan detta skett, skrider prelaten fram till ett altare, som är rikt smyckat och på vilket står en röd tavla varpå kejsarens namn är skrivet. Där bredvid står ett rökelsekar vari kryddor glöda, och med detta berör prelaten vördnadsfullt tavlan och altaret på allas deras vägnar, som äro närvarande.[4] Då denna högtidlighet är till ända, återvända alla till sina platser och frambära därpå sina olika gåvor, såsom de redan ovanför äro beskrivna. Sedan dessa uppställts och Hans Majestät kastat en blick därpå,

dukas borden till fest, och sällskapet, män och kvinnor, sätter sig ned i den ordning, som i ett tidigare kapitel beskrivits. Sedan maten burits ut, uppträda musikanter och komedianter, såsom ävenledes redan berättats. Därvid framföres till Hans Majestät ett lejon, som är så tamt, att det av sig självt lägger sig vid Hans Majestäts fötter och vidkännes honom som sin herre. Sedan dessa festligheter avslutats, går var och en hem.

TRETTONDE KAPITLET.

Om den mängd vilt, som under vintermånaderna nedlägges och skickas till hovet.

UNDER DEN TID, som storkhanen residerar i Kataias huvudstad, d. v. s. under månaderna december, januari och februari, då kylan är mycket stor, ger han befallning om allmän klappjakt i alla Kataias landskap till ett avstånd av fyrtio dagsresor från residenset; och distriktens guvernörer hava order att sända dit allt slags större vilt såsom vildsvin, hjortar, dovhjortar, rådjur och björnar. Detta sker på följande sätt. Alla personer, som äga landområden i provinsen, begiva sig till de platser, där djuren bruka uppehålla sig, ställa där upp sig och omsluta dem med en tät ring; där bliva de så dödade dels av hundarna men dels även, och detta är det vanliga, av pilskott. På dem, som äro bestämda för Hans Majestät, tagas först inälvorna ut, och därefter lastas de i stora massor på vagnar; så gör man på platser, som ligga inom trettio dagsresor från huvudstaden. Men de, som bo fyrtio dagsresor därifrån, skicka på grund av det stora avståndet ej hela de nedlagda djuren utan endast hudarna, några beredda, andra ännu i rått tillstånd, vilka användas för arméns räkning såsom Hans Majestät finner för lämpligt.

FJORTONDE KAPITLET.

Om leoparder, lodjur och lejon, som användas till jakt på olika djur; samt om örnar, som äro dresserade att gripa vargar.

STORKHANEN HAR MÅNGA LEOPARDER[1] OCH LODJUR,[2] som användas till jakt, och även många lejon, som äro större än de babyloniska och hava en präktig och vacker fäll, vilken är randad på längden med vita, svarta och röda ränder. Dessa äro mycket skickliga i att gripa vildsvin, vilda tjurar och åsnor, björnar, hjortar, rådjur och annat vilt. Det är en präktig anblick att, då lejonet är löst och förföljer villebrådet, se dess vilda begär och den snabbhet med vilken det hinner upp sitt byte.[3] För den skull för Hans Majestät dessa jaktdjur med sig i burar, som stå på vagnar, och tillsammans med dem är en liten hund inspärrad med vilken de snart bli vänner. Men orsaken till att man på detta sätt stänger in dem är den, att de, så snart de få syn på villebrådet, bli så vilda och rasande, att det eljest skulle vara omöjligt att hålla dem under nödig uppsikt. Man finner det även lämpligt att föra dem i riktning mot vinden, på det att villebrådet ej skall vädra dem; ty i så fall flyr det ögonblickligen och undandrager sig jakten. Hans Majestät har även örnar, som dresseras att slå ned på vargar, och de äro så stora och starka, att ingen varg kan undkomma ur deras klor.[4]

FEMTONDE KAPITLET.

Om två bröder, som äro storkhanens översta jägmästare.

STORKHANEN HAR TVÅ MÄN I SIN TJÄNST, som båda äro bröder och barn av samma far och samma mor;

den ene heter Bayan och den andre Mingan;[1] de äro vad som på tartarspråket kallas *civici*[2] och på vårt »jägmästare» och hava uppsikt över alla hundar, vinthundar, taxar och bulldoggar. Var och en av dem har under sitt befäl en kår på tiotusen jägare, och den enes folk har röda uniformer och den andres ljusblå då de äro i tjänst. Antalet av alla de olika hundar, som de föra med sig på jakt, belöper sig till icke mindre än femtusen. Den ene brodern med sin här tar området på kejsarens högra sida och den andre med sin det vänstra, och var och en rycker fram i regelbunden ordning till dess de inneslutit en landsträcka av en dagsmarschs utsträckning. På detta sätt kan intet villebråd undgå dem. Det är ett vackert och muntert skådespel att se jägarnas ansträngningar och hundarnas klokhet då kejsaren är inom kretsen och hjortarna, björnarna och de andra djuren förföljas i alla riktningar. De båda bröderna äro förpliktade att dagligen från början av oktober till slutet av mars förse hovet med ettusen stycken villebråd förutom vaktlarna och även med fisk, varav man skaffar fram så mycket som möjligt, i det man räknar så mycket fisk på ett villebråd, som tre män kunna förtära i ett mål.

SEXTONDE KAPITLET.

Om det jakttåg, storkhanen företar med sina falkar och hökar; om hans falkonerare; och om hans tält.

DÅ KEJSAREN TILLBRAGT DEN SEDVANLIGA TIDEN i sin huvudstad och mars är inne, lämnar han Kambalu och drager två dagsresor mot nordost till den Stora Oceanen[1] åtföljd av alla sina tiotusen falkonerare, vilka medföra dresserade hökar samt vandrare-, saker- och gamfalkar för att förfölja villebrådet längs floderna. Denna

jägarskara håller han dock ej samlad på en plats utan delar den på flera avdelningar om ett- eller tvåhundra man eller flera, vilka fullfölja jakten åt olika håll, och största delen av vad som infångas bringas inför Hans Majestät. Även har han tiotusen man sådant folk, som kallas *taskaol,*[2] vilka ha till uppgift att stå på vakt, och som därför stå uppställda i små troppar om två eller tre ej långt från varandra, så att de omsluta ett avsevärt stycke land. Var och en av dem har en pipa, med vilka de om så behöves kunna locka till sig fåglarna, och en huva att förvara dem under; och när storkhanen ger befallning om att låta falkarna flyga, behöva de, som släppa dem, ej följa dem, emedan det är de andras plikt att se till, att fåglarna ej flyga någonstädes, där de ej äro säkra, och där man ej ögonblickligen, om så bleve nödvändigt, kan komma dem till hjälp. Varje fågel, som tillhör Hans Majestät eller någon av hans ädlingar, har en liten silverbricka, som är fästad vid hans ben och på vilken ägarens såväl som falkonerarens namn äro ingraverade, så att man, så snart falken är infångad, strax vet vem den tillhör och kan föra den tillbaka. Om det skulle inträffa, att ägaren, ehuru hans namn står där, ej är personligen känd för upphittaren och ej genast står att finna, överlämnar man fågeln åt en ämbetsman, som kallas *bulangazi,*[3] vilkens titel betyder, att han har uppsikt över sådana saker, som ej kunna finna ägare. Om man alltså hittar ett svärd, en fågel eller vilket annat föremål som helst, och man ej vet, vem det tillhör, för man det ofördröjligen till denne ämbetsman, som mottager och sorgfälligt bevarar det. Men om någon finner något, som tappats bort, och ej överlämnar det till denne uppsyningsman, betraktas han som tjuv. De, som förlorat någon ägodel, vända sig till denne ämbetsman, som då återställer det förlorade till dem. Han har alltid sin plats på den högsta punkten inom området, och den är utmärkt

genom en särskild flagga, på det att han snabbare skall stå att finna för den som har anledning att vända sig till honom. Genom denna anordning kan ingenting gå förlorat, som ej återigen kommer till rätta.

Då Hans Majestät sålunda drager mot oceanens kuster, tillstöta många roande episoder under det jägarliv, som då föres, och man kan bokstavligen säga, att intet annat nöje i världen kan jämföras med detta. På grund av passens trånghet i några delar av landet där kejsarens jakt går fram, färdas han ofta endast på två elefanter, ja ibland blott på en, emedan detta här är bekvämare än ett större antal; under andra omständigheter använder han sig av fyra, på vilkas ryggar står en paviljong av trä, elegant utsnidad; det inre är beklätt med guldstickade tyger och utomkring äro lejon-[tiger-]hudar utbredda. All denna bekvämlighet under jaktfärden är emellertid nödvändig för kejsaren, då han är mycket plågad av gikt. I paviljongen för han ständigt med sig fyra av sina bästa gamfalkar samt tolv av sina gunstlingar bland adelsmännen, vilka skola hålla honom sällskap och förströ honom. De, som till häst rida vid hans sida, underrätta honom om några tranor eller andra fåglar komma i närheten; då drar han paviljongens förhängen åt sidan, och när han får syn på villebrådet låter han falkarna flyga, vilka då angripa tranorna och efter en lång kamp överväldiga dem. Kejsaren ligger på sin vilobädd, och anblicken av jakten bereder honom det största nöje liksom även de herrar, som uppvakta honom, och de riddare, som omgiva honom. Sedan han i några timmar njutit av jakten, beger han sig till en plats, som heter Kakzarmodin,[4] där hans söners och även hans ädlingars samt livvaktens och falkonerarnas paviljongar och tält äro resta; dessa uppgå väl till ett antal av tiotusen och erbjuda ett vackert skådespel. Det tält, där Hans Majestät lämnar audiens, är så långt och brett, att tio-

tusen soldater kunna ställas upp därinne och ändock bereda plats åt sina officerare och andra ståndspersoner. Ingången till detta tält ligger mot söder, och i öster ligger ett annat, som står i förbindelse med detta, och som bildar en rymlig sal, där kejsaren vanligen uppehåller sig tillsammans med några av sina ädlingar, och då han vill tala med andra personer, så införas de i detta rum. Där bakom ligger ett stort och vackert gemak, i vilket han sover, och där befinna sig även andra tält och rum [för de personer, som tillhöra hans hovstat], men dessa stå ej i omedelbar förbindelse med det stora tältet. Dessa hallar och rum äro konstruerade och dekorerade på följande sätt. Vart och ett av dem stödes av tre träpelare, som äro vackert snidade och förgyllda. Tälten äro utanpå täckta med vit-, svart- och rödstrimmiga lejonhudar och så väl ombonade, att varken regn eller blåst kan tränga in. Inuti äro de behängda med hermelin- och sobelskinn, som äro dyrbarare än alla andra pälsverk; ty de senare värderas om de äro så stora, att de räcka till en klädnad, till tvåtusen guldbysantiner; äro de ej alldeles felfria, till ettusen. Av tartarerna anses det som pälsverkens konung. Djuret, som på deras språk kallas *rondes*,[5] är ungefär så stort som en iller. Med dessa båda skinnsorter äro hallar såväl som sovrum med smak och skicklighet iordningställda och avdelade. De rep, med vilka tälten äro fästade, äro alla av silke. Nära kejsarens stora tält stå hans gemålers, vilka även äro vackra och präktigt utstyrda. Damerna ha likaledes sina gamfalkar, sina hökar och andra djur, med vilka de deltaga i nöjet. Antalet av de människor, som församlats i detta läger, är fullständigt otroligt, och en åskådare kunde inbilla sig, att han befunne sig mitt i en folkrik stad; så stort är sällskapet, som strömmat samman från alla delar av riket. Hans Majestät åtföljes vid dessa tillfällen av hela sin familj och sin hovstat, d. v. s. av sina läkare,

astronomer, falkonerare och alla andra slags hovfunktionärer.

I dessa delar av landet stannar kejsaren till påskaftonen, under vilken tid han aldrig tröttnar att besöka sjöarna och floderna, där han fångar storkar, svanor, hägrar och en mängd andra fåglar. Hans folk skickas även till många andra platser för att skaffa villebråd i massor. Så förströr han sig under denna tid, som han anslagit åt rekreation, på ett sätt, som en person, vilken ej själv sett det, ej kan bilda sig en föreställning om; jaktens härlighet och omfattning är större, än man kan beskriva. Det är strängt förbud för alla köpmän, hantverkare eller borgare i alla Hans Majestäts riken att hålla sig med falk, hök eller annan fågel, som kan användas till jakt, eller med jakthund; det är ej heller tillåtet, att en furste eller riddare jagar vilda djur eller fåglar i närheten av den plats, där Hans Majestät slår upp sitt residens (varvid avståndet bestämmes till t. ex. fem mil på ena sidan, på den andra till tio, och kanske femton i en tredje riktning); i så fall måste han hava sitt namn upptecknat på en lista, som storfalkoneraren upprättat, eller vara särskilt privilegierad. Men bortom dessa gränser är det tillåtet. Det finns likväl en förordning i vilken det förbjudes alla Hans Majestäts undersåtar i alla provinser, de må vara furstar, adelsmän eller bönder, att döda harar, rådjur, dovhjortar, hjortar eller andra djur av detta slag samt alla stora fåglar under tiden från mars till oktober på det att de skola kunna tillväxa och föröka sig, och då överträdelser av denna förordning hårt bestraffas, så förökar sig allt slags villebråd oerhört. Då den vanliga tiden gått, återvänder Hans Majestät samma väg han kommit och fortsätter jakten under hela resan.

SJUTTONDE KAPITLET.

Om mängden av de människor, som beständigt anlända till och avresa från Kambalu; och om stadens handel.

Då storkhanen återkommit till huvudstaden, håller han en stor och lysande mottagningsfest, som varar i tre dagar, och därunder ger han stora banketter och andra gästabud för sin omgivning. De härligheter, dessa tre dagar bjuda på, äro i sanning beundransvärda.

Mängden av invånare i staden och husens antal där såväl som i förstäderna runt omkring (som äro tolv, motsvarande de tolv portarna), är större, än man kan fatta. Förstäderna äro nästan ännu folkrikare än den egentliga staden, och där slå sig även de köpmän och andra personer ned, vilkas affärer föra dem till huvudstaden, och ävenså de, som i stort antal komma dit, emedan hovet där residerar. Och varhelst kejsaren håller hov, dit vallfärda även dessa människor från alla håll för att fullfölja sina olika syftemål. I förstäderna finns det fullt ut lika vackra hus och ståtliga byggnader som i staden, storkhanens palats visserligen undantaget. Ingen får begravas inom staden, och de döda bland hedningarna, hos vilka det är bruk att bränna liken, föras till den vanliga platsen bortom förstäderna. Där äga även avrättningarna rum. De prostituerade få icke, i så fall måste det ske i djupaste hemlighet, utöva sitt yrke i den inre staden, utan måste bo i förstäderna, där, såsom redan nämnts, över tjugufemtusen uppehålla sig; dock är detta tal ej större, än vad som är nödvändigt, då man betänker den betydliga tillströmningen av köpmän och andra främlingar, vilka av hovet dragna hit beständigt ankomma och avresa. Till denna stad kommer från alla delar av världen allt, som är sällsynt och dyrbart, och särskilt Indien skickar ädelstenar, pärlor samt olika slags specerier och kryddor.

Även från Kataias provinser såväl som från rikets övriga länder föres allt, som är av värde, hit för att tillfredsställa allas deras anspråk, som uppehålla sig i hovets närhet. Den mängd av varor, som säljes här, överträffar alla andra orters handel; ty icke mindre än tusen vagnar och packdjur, som endast äro lastade med råsiden, draga varje dag in i staden, och gyllene vävnader och sidenstoffer av alla slag förfärdigas här i oerhörda massor. I huvudstadens grannskap finnas många befästade och andra städer, vilkas invånare i främsta rummet leva på hovet; de torgföra nämligen där sina varor och taga i stället med sig sådant, som de själva behöva.

ADERTONDE KAPITLET.

Om ett slags papperspengar, som storkhanen låter utgiva och sätta i omlopp i sitt rike.

I STADEN KAMBALU befinner sig storkhanens myntverk; och om honom kan man i sanning säga, att han besitter alkemisternas hemlighet, ty han förstår konsten att förfärdiga penningar på följande sätt.[1] Han låter draga av barken på sådana mullbärsträd, vilkas blad tjäna till föda åt silkesmaskarna, och tager därav det inre skalet, som sitter mellan den grövre barken och träet. Detta låter han blöta upp och därpå stöta sönder i en mortel till dess det blivit till mos; därav göres papperet, som liknar det, som förfärdigas av bomull, men är alldeles svart. Då det är färdigt, skäres det sönder till mynt av olika storlekar, nästan kvadratiska, men understundom något längre än de äro breda. Av dessa gäller det minsta en tournesisk denar, ett något större en venetiansk silvergrot,[2] ett annat två, ett fem och ett tio grot; vidare finnas

andra på en, två, tre till tio guldbysantiner. Präglingen på dessa papperspengar autentifieras genom lika mycken formalitet och noggrannhet, som om de vore av idel lödigt silver och rent guld; ty på varje sedel skriva ett antal ämbetsmän, som därtill äro särskilt anställda, icke blott sina namn utan trycka även sina sigill därpå, och sedan detta på föreskrivet sätt verkställts, doppar överste myntmästaren, som därtill särskilt förordnats av Hans Majestät, det honom anförtrodda sigillet i cinnoberfärg och stämplar därmed papperet, så att sigillets form avtryckes på detta i cinnoberrött;[8] på så sätt bestyrkes det vara fullgiltigt mynt, och om någon ville göra efter det, skulle han bestraffas med dödsstraff. Sedan det så präglade pappersmyntet kommit i omlopp i alla delar av storkhanens rike, vågar ingen med fara för sitt liv vägra att mottaga det som betalning. Alla hans undersåtar mottaga det utan tvekan, emedan de, vart deras affärer än föra dem, åter kunna avyttra sig det mot sådana varor, de just önska köpa, såsom pärlor, juveler, guld eller silver. Kort sagt, man kan få allt, vad man vill, därför.

På olika tider under årets lopp anlända stora handelskaravaner med sådana artiklar, som redan omnämnts, och även med gyllene vävnader; allt detta lägga de ned för Hans Majestäts fötter. Denne sammankallar därpå tolv erfarna och skickliga män, som utvalts för detta ändamål, vilka han befaller att noga pröva varorna och fastställa det pris, till vilket de kunna få köpas. Summan angives på det samvetsgrannaste, varvid han även tillåter dem inberäkna en skälig vinst, och han betalar ögonblickligen den begärda summan i papper; och däremot hava ägarna intet att invända, då detta mynt, såsom redan anmärkts, åter kan användas för deras egna inköp, och t. o. m. om de skulle vara invånare i ett annat land, där detta slags mynt ej är gångbart, kunna de använda beloppet till inköp av andra varor, som de finna lämpliga för sina

egna marknader. Om någon har en sedel, som av långvarig användning blivit skadad, lämnar han den till myntet, där han mot en betalning av endast tre procent kan växla till sig nya. Skulle någon gärna vilja förskaffa sig guld eller silver i avsikt att förarbeta det till t. ex. bägare, gördlar eller andra föremål, som förfärdigas av sådana metaller, så vänder han sig likaledes till myntet och erhåller för sitt papper de metallstycken, han behöver. Hans Majestäts samtliga trupper besoldas med denna kurant, som för dem är av samma värde som guld och silver. På dessa skäl kan man väl påstå, att storkhanen härskar över en större skatt än någon annan monark i världen.

NITTONDE KAPITLET.

Om de tolv storämbetsmännens råd, som är inrättat för de ärenden, som beröra hären; och om tolv andra ämbetsmän för rikets allmänna angelägenheter.

STORKHANEN UTVÄLJER tolv högättade och inflytelserika adelsmän (såsom redan omtalats), vilkas ämbete det är att avgöra alla ärenden, som angå armén, såsom t. ex. förflyttandet av trupper från en förläggningsort till en annan, ombytet av de kommenderande officerarna, användandet av en styrka där den visat sig nödvändig, och antalet av dem, som skola uttagas till särskild tjänst allt efter tjänstens vikt.[1] Dessutom åligger det dem att vaka över de officerare, som givit bevis på tapperhet i strid, och över dem, som visat sig ovärdiga och fega, för att befordra de förra till en högre anställning och anvisa de senare en lägre post. Om en anförare för tusen man uppfört sig på ett opassande sätt, betraktar honom denna domstol såsom ovärdig den rang, han innehaft, och degraderar honom till befälhavare över hundra man,

eller i motsatt fall, om han visat sådana egenskaper, som göra honom berättigade till befordran, göra de honom till överste över tiotusen man. Allt detta måste dock ske med kejsarens vetskap och gillande; ty honom meddela de sin mening om officerarnas förtjänster eller fel, och han överlämnar, sedan han stadfäst deras beslut, tavlan eller tecknet på rangen åt den, som befordrats till befälet över exempelvis tiotusen man, såsom vi redan beskrivit; ävenså ger han honom stora skänker för att egga andra till att göra sig förtjänta av samma belöningar.

Det råd, som är sammansatt av dessa tolv furstar, kallas *thai,* vilket betyder högsta domstol, emedan det är ansvarigt endast inför kejsaren. Dessutom finns det ännu en annan högsta förvaltningsmyndighet, som likaledes består av tolv adelsmän, vilka äro utsedda att ha överinseende över allt, som angår styrelsen av rikets trettiofyra provinser. Dessa ha i Kambalu ett stort och vackert palats eller ämbetslokal, som innehåller många salar och rum. För förvaltningen av varje provins finnes tillsatt en justitieämbetsman som ordförande med många bisittare och skrivare, vilka ha var sitt särskilda rum i palatset; och där handlägga de ärendena för de provinser, till vilka de höra, efter de meddelanden de få från De Tolvs Råd. Dessa ha myndighet att utnämna personer till ämbetsmän i de olika provinsernas regeringar; men deras namn föreläggas först storkhanen, som har att bekräfta deras anställning och förläna dem de guld- eller silvertavlor, som höra till deras rang. De ha även överinseende över allt, som angår inkasserandet av inkomster från land och tull samt dessa inkomsters disponerande, och hava att övervaka varje annan gren av statsförvaltningen med undantag av den, som berör armén. Detta råd kallas *sing*, vilket betyder, att det är den näst högsta domstolen och liksom den andra endast ansvarigt inför

storkhanen. Men det första rådet, som kallas *thai*, och som har krigsangelägenheternas förvaltning om hand, betraktas som högre i rang och värdighet än det andra.

TJUGONDE KAPITLET.

Om de stationer, som vid alla huvudvägar äro anordnade för att tillhandahålla posthästar; om löparna; och om det sätt, på vilket omkostnaderna bestridas.

FRÅN KAMBALU FÖRA MÅNGA VÄGAR till de olika provinserna, och vid var och en av dem, d. v. s. vid varje huvudväg, ligga på ett avstånd av tjugufem eller trettio mil, just där städerna äro belägna, stationer med hus till främlingarnas förplägnad, vilka kallas *jamb*[1] eller posthus. De äro rymliga och prydliga byggnader, som hava flera väl inredda rum, behängda med siden och utrustade med allt, som kräves av förnäma personer. Till och med konungar kunna på dessa stationer mottagas på ett passande sätt, då allt erforderligt kan anskaffas från de närliggande städerna och fasta orterna; och för några ombesörjer hovhållningen behövliga förråd. Vid varje station hållas fyrahundra goda hästar i ständig beredskap, så att alla bud, som komma och gå i Hans Majestäts ärenden, och alla sändebud där kunna göra ombyte och få sina trötta hästar ersatta med friska. Även i de bergiga trakterna långt från de stora landsvägarna, där inga byar finnas, och städerna ligga på stora avstånd från varandra, har Hans Majestät låtit uppföra sådana byggnader, som äro försedda med det nödvändigaste och hålla den vanliga uppsättningen av hästar. Han anvisar personer, som måste bo på dessa platser för att odla upp landet och vara beredda till posttjänst, och på så

sätt uppstå stora byar. Till följd av dessa anordningar komma och gå beskickningar till hovet och de kejserliga budbärarna genom varje provins och varje kungarike med den största bekvämlighet och lätthet; och genom allt detta visar storkhanen sin överlägsenhet över varje annan kejsare och konung och över huvud taget över varje människa. I hans rike stå ej mindre än tvåhundratusen hästar till postförvaltningens tjänst, och tiotusen byggnader med alla nödvändiga inventarier äro uppförda. Det är i sanning ett så underbart och i sina verkningar så effektivt system, som man över huvud taget kan tänka sig.[2] Om det frågas, huru det är möjligt, att landets befolkning kan uppställa det till denna tjänst behövliga antalet människor, och på vilket vis dessa så kunna föda sig, svara vi, att alla hedningar liksom även saracenerna allt efter sina tillgångar ha sex, åtta eller tio hustrur, av vilka de få en massa barn, några av dem upp till trettio söner, vilka alla, liksom sin fader, kunna bära vapen, under det hos oss en man endast har en hustru, och även om denna ej skulle få några barn, måste han dock tillbringa hela sitt liv med henne och är på detta sätt berövad lyckan att se en familj växa upp. Därav kommer det sig, att vår befolkning är så mycket mindre än deras. Vad födan beträffar, råder där ingen brist bland folket, isynnerhet som tartarerna, kataierna och invånarna i provinsen Manji till största delen leva av ris, bovete och hirs, vilka tre sädesslag på deras jordmån ge hundrafaldig avkastning. Vetet tillväxer visserligen icke i samma grad, men då bröd bland dem ej användes, ätes det endast berett till bakverk och pastejer. De tre ovannämnda sädesslagen koka de upp i mjölk eller med kött. Det finnes hos dem ej ett enda stycke odlingsbar mark, som de ej bruka, och alla deras husdjur föröka sig utomordentligt; och då de bege sig ut på åkerbruk, finnes knappast någon karl, som ej medför — och det blott för

eget bruk — sex, åtta eller fler hästar. Allt vad som ovan anförts utgör orsaken till befolkningens talrikhet, och dessa förhållanden sätta dem i stånd att så rikligen sörja för sitt underhåll.

På vägen mellan vart och ett av de ovannämda posthusen äro ungefär var tredje mil småbyar anlagda, av vilka var och en i genomsnitt innehåller omkring fyrtio hus. I dessa bo de löpare, som likaledes äro anställda i Hans Majestäts tjänst. De bära en gördel kring livet, på vilken hänga flera små klockor, så att det redan på avstånd skall höras, då de komma; och då de löpa endast tre mil, d. v. s. från en av dessa löparestationer till nästa, så tjänar klockljudet till att underrätta om deras ankomst; och genast gör sig en ny kurir i ordning att ögonblickligen efter den förstes ankomst ila i väg med paketet. Så föres det så snabbt från station till station, att Hans Majestät på två dagar och två nätter erhåller en underrättelse, som i vanligt fall skulle taga icke mindre än tolv dagar; ofta händer det under frukttiden, att vad som den ena morgonen plockats i Kambalu följande dags afton överräckes åt storkhanen i Xandu, ehuru avståndet i allmänhet angives till tio dagar. Vid var och en av dessa tremilsstationer finnes en skrivare, vilken det tillhör att anteckna dag och stund, då den ene kuriren anländer och den andre avgår, något som även sker i alla posthus. Dessutom äro ämbetsmän anställda, som månatligen komma till varje station för att undersöka dess förvaltning och straffa de kurirer, som vårdslösat sin tjänst. Alla dessa kurirer äro icke blott fria från skatter utan erhålla även av Hans Majestät en god avlöning. För de hästar, som användas i denna tjänst, hava de heller inga kostnader, ty städerna och byarna i grannskapet äro förpliktade att leverera allt, som behöves för deras räkning, och att underhålla dem. På Hans Majestäts befallning måste huvudstadens ämbetsmän genom

välunderrättade personer låta undersöka, vilket antal hästar varje invånare kan underhålla. Detsamma sker i de mindre städerna och i byarna; och allt efter sina tillgångar tagas de i anspråk, så att var och en på ömse sidor om stationen måste bidraga med den honom tillkommande andelen. Den pålaga, som visat sig erforderlig till hästarnas underhåll, drages sedan av från de skatter, som varje stad har att fullgöra till storkhanen, och detta till ett belopp just så stort som summan av varje invånares andel i utrustandet av hästarna vid nästa station.

Man måste dock veta, att av de fyrahundra hästarna icke alla beständigt äro i tjänst vid stationen utan endast tvåhundra; ty under en månads tid skall halva antalet stå i beredskap, medan den andra hälften är på bete; och med den nya månaden komma de senare i tjänst, under det att de andra hämta krafter och bli feta; så avlösa de varandra omväxlande. Men där nu en flod eller sjö ligger, som måste passeras av löparna eller postridarna, äro de närliggande städerna anvisade att för detta ändamål hålla tre eller fyra båtar, som ständigt skola ligga färdiga; och där i en öken om flera dagsresor inga boningar finnas, äro städerna vid dess rand tvungna att lämna hästar åt en del personer, som t. ex. sändebud på väg till eller från hovet, så att de kunna draga igenom öknen; även måste de leverera dem proviant. Dock erhålla de städer, som på detta sätt tagas i anspråk, en gottgörelse av storkhanen. Där poststationerna ligga långt från huvudvägen, hållas ett antal hästar av Hans Majestät, och endast en del av dem underhållas av städerna och byarna i landskapet.

Om det är nödvändigt att buden avgå med utomordentliga depescher, som t. ex. då de skola föra underrättelser om att resning uppstått i någon del av landet, om att någon furste gjort uppror, eller om att någon annan

viktig tilldragelse inträffat, så rida de tvåhundra eller ibland tvåhundrafemtio mil på en dag. Vid sådana tillfällen bära de gamfalkens tavla som tecken på att de resa i brådskande ärenden och måste vidarebefordras med största möjliga skyndsamhet. Om två bud avresa tillsammans från samma ort på goda och snabba hästar, så griper dem ofta tävlingsiver; de snöra väl om sig kläderna, binda en duk kring huvudet och egga sina djur till största hastighet. Så snart de närma sig posthuset stöta de i ett skallande horn, så att hästarna skola vara i beredskap, då de komma. De finna dem utvilade och väl rustade till ritten; de springa i sadeln, och genom att så byta dem vid varje station tillryggalägga de innan dagen är till ända tvåhundrafemtio mil. Om ärendets natur är alldeles särskilt brådskande, fortsätta de sin ritt under natten, och om månen ej skulle skina, föras de till nästa station av folk, som löper framför dem med facklor, varvid de naturligtvis ej komma fram med samma snabbhet som på dagen, ty löparna kunna ju ej springa så fort. Budbärare, som förmå uthärda alla dessa besvärligheter, skattas särskilt högt.

TJUGUFÖRSTA KAPITLET.

Om den hjälp, som storkhanen lämnar alla provinser i sitt rike vid dyrtider eller vid tider av stor dödlighet bland djuren.

STORKHANEN SKICKAR VARJE ÅR ut befullmäktigade för att tillse, om någon av hans undersåtar vid skörden lidit av ogynnsam väderlek, av storm eller häftigt regn, av gräshoppor, maskar eller av några andra plågor, och i sådana fall avstår han ej blott från indrivandet av de vanliga skatterna utan förser dem från sina egna sädesmagasin med så mycket spannmål, som behöves för deras

underhåll och till nästa utsäde. För den skull låter han under goda år göra stora uppköp av sådan säd, som är tjänligast för dem; denna hopas i spannmålsbodar, vilka för detta ändamål inrättats i de olika provinserna, och skötes med sådan omsorg, att säden kan ligga tre eller fyra år utan att taga skada. Det är anbefallt, att dessa spannmålsbodar ständigt skola vara fyllda, så att man är väl försedd, då brist uppstår, och då han vid sådana tillfällen lämnar ut säd mot pengar, begär han för fyra mått ej mera, än köparen på torget skulle fått betala för ett mått. Då i något landskap dödligheten bland kreaturen varit stor, gottgör han på liknande sätt de lidande deras förluster ur de hjordar, som tillhöra honom, och som han fått som tiondeskatt från andra provinser. Alla hans tankar äro i sanning inriktade på den betydelsefulla uppgiften att bistå det folk, som han härskar över, så att det skall kunna leva av sitt arbete och föröka sina ägodelar.

Vi kunna ej underlåta att omnämna en egendomlighet hos Hans Majestät. Om ett åskslag i en boskapshjord anställt skador bland nötkreatur eller får eller andra husdjur, de må tillhöra en eller flera personer, så begär han, hur stor hjorden än var, intet tionde av denna hjords avkastning under tre års tid; likaledes önskar han, om ett skepp lastat med varor träffats av blixten, ingen tull och ingen andel av lasten, ty han betraktar en sådan händelse som ett dåligt omen. Gud har själv, säger han, visat sitt misshag med ägaren till dessa varor och han vill ej att föremål, som bära tecken på gudomlig vrede, skola emottagas i hans skattkammare.

TJUGUANDRA KAPITLET.

Om de träd, som storkhanen låter plantera på ömse sidor om vägen, och om det sätt, på vilket han låter vårda dem.

ÄNNU EN ANNAN ANORDNING, som är lika vacker som nyttig, har tillkommit genom storkhanens omsorg. Han låter på båda sidor om landsvägarna plantera träd av sådana arter, som bliva stora och täta; de stå endast på två stegs avstånd från varandra och giva om sommaren skugga, men om vintern, då landet är översnöat, utvisa de vägen, vilket länder den resande till bistånd och bekvämlighet. Detta är förhållandet vid alla huvudvägar, där markens beskaffenhet tillåter plantering; men där vägen går genom sandöknar eller klippiga bergstrakter, där inga träd kunna växa, låter han sätta stenar och pelare som vägmärken. Även anställer han ämbetsmän av rang, vilka ha att tillse, att allt är ordnat på lämpligt sätt, och att vägarna ständigt befinna sig i gott skick. Utom de nu anförda skälen till dessa planteringar har han ännu ett; hans teckentydare och astrologer ha nämligen förklarat, att de, som plantera träd, skola belönas med ett långt liv.

TJUGUTREDJE KAPITLET.

Om det slags vin, som framställes i provinsen Kataia; och om stenar, som brinna likt kol.

STÖRRE DELEN AV INVÅNARNA i provinsen Kataia dricker ett slags vin, som göres av ris tillsatt med olika kryddor och essenser. Denna dryck eller detta vin, som det även kan kallas, är så gott och aromatiskt, att de ej önska något bättre. Det är klart, glittrande och angenämt

i smaken, och om det är mycket hett, rusar det fortare än någon annan dryck.[1]

I hela landet Kataia finner man en svart sten, som gräves ut ur bergen, där den löper fram i ådror. Då den antändes, brinner den likt kol och håller elden mycket bättre än trä, så att den kan hållas brinnande hela natten igenom utan att ännu på morgonen ha slocknat. Dessa stenar ha ingen låga, utom att de flamma upp något litet, då de antändas, men under det att de brinna, utsända de mycken värme. I landet är sannerligen ingen brist på trä, men antalet invånare är så oerhört och deras ugnar och bad, vilka de ständigt elda upp, så talrika, att den förhandenvarande mängden ej skulle vara tillräcklig för deras behov; ty varje person är van att åtminstone tre gånger i veckan och under vintern om möjligt dagligen besöka badet. Varje man med rang eller förmögenhet har ett badrum för sitt eget bruk i huset, och allt trä, som finnes, skulle med denna förbrukning snart visa sig otillräckligt, under det att dessa stenar finnas i största överflöd och äro mycket billiga att köpa.[2]

TJUGUFJÄRDE KAPITLET.

Om kejsarens stora och beundransvärda välgörenhet mot de fattiga i Kambalu och gentemot andra personer, som komma till hans hov och bedja om hjälp.

Det är redan berättat, att Hans Majestät låter utdela stora mängder säd bland sina undersåtar [i provinserna]. Vi vilja nu tala om hans milda och förtänksamma omsorg om de fattiga i staden Kambalu. Så snart han får reda på, att någon aktningsvärd familj, som levat i goda omständigheter, genom olycksfall blivit fattig, eller att någon till följd av sjukdom och ålderdom ej mer kan

arbeta för sitt uppehälle och ej kan åstadkomma medel till den säd, han behöver för att livnära sig, giver han en sådan familj så mycket, som åtgår genom ett års förbrukning; på bestämd tid få de inställa sig hos de ämbetsmän, som förestå departementet för Hans Majestäts utgifter, och som bo i ett palats, där de ha sina ämbetslokaler; till dessa överlämna de en skriftlig uppgift på det kvantum säd, de erhållit under föregående år, varpå de få lika mycket även detta. På samma sätt sörjer han även för deras beklädnad, vartill han tar medlen från sitt tionde av ull, siden och hampa. Detta material låter han väva till olika tyger i en byggnad, som inrättats för detta ändamål, där varje hantverkare måste arbeta en dag i veckan i Hans Majestäts tjänst. Av dessa sålunda förfärdigade tyger göras kläder, som han giver åt de fattiga familjer, vilka sakna vinter- och sommardräkter. Även sin armés beklädnadspersedlar låter han förfärdiga, och i varje stad låter han väva en viss mängd ylletyg, vilket betalas med det tionde, som han på denna plats låter indriva.

Man måste veta, att tartarerna, då de följde sina ursprungliga vanor och ännu ej antagit avgudadyrkarnas religion, ingenting kände om allmosor, och då en fattig man vände sig till dem, så drevo de bort honom med skymford och sade: »Gå din väg med dina klagovisor om onda tider; dem har Gud sänt dig. Hade han älskat dig, som han tycks älska mig, så skulle du vara lika lycklig som jag.» Men sedan de visa bland avgudadyrkarna och särskilt de *baksi,* om vilka vi redan talat, förehållit Hans Majestät, att barmhärtighet mot fattiga är ett gott verk och upptages mycket nådigt av deras gudomligheter, så avhjälper han de fattigas nöd på det sätt, vi angivit, och ingen vägras mat, som kommer och ber därom. Ingen dag förgår, utan att genom de därtill anställda tjänstemännen tjugutusen mått[1] ris, hirs och bo-

vete utdelas, och på grund av denna förvånande och beundransvärda frikostighet tillbeder honom folket som en gudom.

TJUGUFEMTE KAPITLET.

Om staden Kambalus astrologer.

DET FINNES I STADEN KAMBALU bland de kristna, saracenerna och kataierna inemot femtusen astrologer och spåmän, för vilkas uppehälle och beklädnad storkhanen sörjer på samma sätt som för de ovannämda familjerna, och vilka beständigt utöva sin konst. De hava sina astrolabier, på vilka tecknen för planeterna, de timmar då dessa passera meridianen och deras olika aspekter för hela året äro upptecknade. Astrologerna eller kalenderupprättarna inom varje sekt pröva årligen sina olika tabeller för att bestämma himlakropparnas gång och deras ställning vid varje månskifte. Ur planeternas banor och konfigurationer i de olika tecknen utläsa och förutsäga de väderleken samt de särskilda företeelserna under varje månad: att i den månaden t. ex. skall bli oväder och storm, i den jordbävning, i en annan åska och häftigt regn, åter i en annan farsoter, dödsfall, krig, tvedräkt, sammansvärjningar. Så, som de finna det i sina astrolabier, förklara de att det skall bli, varvid de dock tilllägga, att Gud efter sin vilja kommer att sända mer eller mindre än vad de bestämt. De skriva ned sina spådomar för året på särskilda små fyrkanter, som kallas *takuini*,[1] och dessa sälja de till en grot stycket åt alla människor, som önska kasta en blick in i framtiden. De, vilkas förutsägelser befinnas mest överensstämmande med verkligheten, betraktas såsom de fullkomligaste mästarna i sin

konst och bli följaktligen mest ärade. Om någon har för avsikt att utföra något stort arbete, t. ex. att bege sig ut på en lång handelsresa eller börja något annat företag, och önskar veta om han därvid kommer att hava framgång, så vänder han sig till en av dessa astrologer, framlägger för honom den plan, han gjort upp, och frågar honom, vilket utseende himmelen synes hava vid denna tid. Denne säger honom då, att innan han kan svara, måste han veta, i vilket år, vilken månad och timme den besökande är född, och sedan han fått veta dessa detaljer, söker han bestämma i vilket förhållande den stigande stjärnan vid mannens födelse står till himlakropparnas aspekter vid den tid, om vilken han vill göra sig underrättad. På denna sammanställning grundar han sin förutsägelse om företagets gynnsamma eller ogynnsamma resultat.

Man måste veta, att tartarerna beräkna sin tid efter en cykel på tolv år,[2] i vilken de uppkalla det första året efter lejonet, det andra efter oxen, det tredje efter draken, det fjärde efter hunden och så vidare till dess de tolv åren gått. Om alltså någon tillfrågas om vilket år han är född, så svarar han: under loppet av lejonets år på den och den dagen, den och den timmen och minuten, vilket allt sorgfälligt av föräldrarna upptecknats i en bok. Efter fullbordandet av cykelns tolv år, återvända de till det första och upprepa ständigt samma ordningsföljd.

TJUGUSJÄTTE KAPITLET.

Om tartarernas[1] religion; om deras tro beträffande själen; och om några av deras bruk.

DET ÄR REDAN ANMÄRKT, att dessa folk äro avgudadyrkare; och i stället för gudomligheterna har varje person högt uppe på väggen i sitt rum en tavla hängande, på vilken är skrivet ett namn, som tjänar till att framställa den store, himmelske och upphöjde Guden; och inför denna förrätta de sin dagliga andakt och upptända rökelse; i det de höja sina händer och sedan tre gånger beröra marken med ansiktet bedja de om hälsa till kropp som själ, och mera bedja de ej. Därunder på golvet hava de en avgudabild, som de kalla Natigai,[2] vilken de betrakta som gud över de jordiska tingen eller allt, som jorden frambringar. De giva honom en hustru och barn och dyrka honom på liknande sätt med rökelse och genom att höja händerna och att kasta sig ned på marken. De bedja honom om tjänlig väderlek, rika skördar, familjens tillväxt o. s. v. De tro, att själen är odödlig, nämligen så att den omedelbart efter mannens död vandrar in i en annan kropp, och det enligt den regeln, att om han fört ett dygdigt eller dåligt liv kommer hans framtida tillstånd att bli bättre eller sämre i förhållande därtill. Om han varit en fattig man och uppfört sig ädelt och blygsamt, så kommer han först att födas av en adlig fru och själv bli ädling, därefter av en förnämare adelsdam och bli adelsman av högre rang och så stiga beständigt högre på tillvarons stege, till dess han förenar sig med gudomen. Men om han tvärtom varit son av en adelsman och uppfört sig ovärdigt, så kommer han i nästa liv att bli son av en bonde och slutligen en hund i beständigt nedstigande till en existensform, som städse är lägre än den föregående.[3]

I umgänget med varandra äro de noggranna och hövliga; de hälsa varandra med stor artighet och med uttryck av största glädje;[4] därtill visa de en god uppfostran och skickligt sätt samt förtära sin mat med stor renlighet. Gentemot sina föräldrar visa de den största vördnad;[5] men skulle det hända sig, att ett barn felade i detta stycke eller ej bistod dem i deras nöd, så finnes en offentlig domstol, vilkens särskilda plikt det är att med stränghet bestraffa de fall av otacksamhet hos barn, som till densamma anmälas. Missdådare, som låtit olika brott komma sig till last, kastas i fängelse men släppas åter, så snart den av storkhanen bestämda tiden är inne, då vart tredje år de, som dömts till fängelsestraff, frigivas; men ett brännmärke tryckes in på deras kind, så att de ständigt skola vara igenkända.

Den nuvarande storkhanen har strängt förbjudit allt hasardspel och annat slags bedrägeri, vartill folket i detta land mer än något annat är hemfallet; och för att avskräcka därifrån säger han: »Jag har underkuvat er med mitt svärd, och följaktligen äger jag allt, vad ni hava; om ni spela, så spela ni alltså om min egendom.» Likväl tager han av godtycke ingenting ifrån dem. — Vi kunna ej förbigå, utan att nämna därom, den uppmärksamhet och ordning, som iakttages av folket och adelsmännen, då de föreställas för Hans Majestät. Då de äro en halv mil från den plats, på vilken han uppehåller sig, visa de sin vördnad för hans höghet genom att antaga en ödmjuk, saktmodig och lugn hållning, så att man ej ens hör det minsta ljud, än mindre något rop eller högljutt tal. Varje förnäm man för med sig en liten skål, i vilken han spottar så länge han uppehåller sig i audienssalen, ty ingen vågar spotta på golvet; och då han spottat i skålen, lägger han åter på locket och gör en bugning. Även föra de med sig mycket vackra skodon av vitt läder, och då de komma till hovet, draga de, innan de

beträda den hall där de vänta på Hans Majestäts befallningar, på sig dessa vita skor och överlämna de skodon, i vilka de kommit, att tillvaratagas av tjänarna. Detta sker, på det att de ej skola smutsa ned de sköna, med kostbart silke och guld i mångahanda färger stickade mattorna.

TJUGUSJUNDE KAPITLET.

Om floden Pulisangan, och om den bro, som leder över densamma.

HITTILLS HAVA VI I DENNA ANDRA BOK antytt läget och storleken av samt handeln i staden Kambalu; därtill hava vi i korthet beskrivit storkhanens makt, prakt och rikedomar. Nu fordrar ordningen, att vi även besiktiga de angränsande landskapen och helt summariskt angiva, vad som i dem finnas. Man måste veta, att då storkhanen sände mig, Marco, till avlägsna delar av sitt rike för att utföra uppdrag från honom, var jag ofta fyra månader på resa; under den tiden gjorde jag mig noga underrättad om allt på min väg och reste vida omkring.

Då jag kommit tio mil från huvudstaden, fann jag en stor flod vid namn Pulisangan,[1] som flyter ut i den Stora Oceanen, och där färdas många skepp med massor av varor på detta vatten. Över denna flod leder en mycket vacker stenbro, vilkens like kanske ej finnes i hela världen;[2] den är trehundra steg lång och åtta steg bred, så att tio man i bredd bekvämt kunna rida däröver. Den vilar på tjugufyra bågar och tjugufem pelare, som stå i vattnet, alla av serpentinsten och uppförda med stor skicklighet. På varje sida och från den ena änden till den andra för ett vackert bröstvärn, som är mästerligt utfört av marmorplattor och pelare. Vid början av stigningen är bron något bredare än vid sin höjdpunkt, men

från det ställe, där stigningen upphör, löpa sidorna i rak linje och parallellt med varandra. Högt uppe vid den ena änden står en mycket stor och hög pelare, som vilar på en sockel av marmor, bredvid vilken ligger en väldig lejongestalt. Uppe på pelaren ligger en likadan bild. Där bron börjar slutta utför, står en annan skön pelare med sitt lejon ett och ett halvt steg från den första, och alla mellanrummen från en pelare till en annan utefter hela bron äro utfyllda med marmortavlor, som äro utsirade med konstnärligt skulpterade bildverk, och alla infogade i nästföljande pelare; dessa stå ett och ett halvt steg från varandra och äro likasom de stora pelarna krönta med ett sittande lejon. Allt detta erbjuder en mycket präktig anblick. Dessa bröstvärn äro till på det att den, som går över bron, ej må vederfaras någon olycka. Det som sagts hänför sig såväl till brons sluttning som till dess stigning.

TJUGUÅTTONDE KAPITLET.

Om staden Gio-giu.

DÅ MAN NU KOMMIT ÖVER DENNA BRO och drager trettio mil mot väster, kommer man genom ett land, rikt på sköna byggnader, vinberg[1] samt väl odlade och fruktbara åkerfält, till en vacker och betydande stad, som heter Gio-giu,[2] där avgudadyrkarna ha många kloster. Invånarna leva i allmänhet av handel och industri. De hava manufakturer för guld- och sidenvävnader och det allra vackraste slöjtyg. Värdshusen för främlingarnas härbärgerande äro mycket talrika. En mil bortom denna plats delar sig vägen; den ena går mot väster och den andra mot sydost, den förra genom provinsen Kataia och

den senare genom provinsen Manji.[3] Från staden Gio-giu har man att färdas tio dagar genom Kataia till konungariket Ta-in-fu, varvid man reser förbi många sköna städer och fasta orter, där handel och näringar blomstra, och där man ser många vingårdar och väl odlade fält. Härifrån föras vindruvor till det inre av Kataia, där intet vin växer. Mullbärsträd finnas där i överflöd, och dessas blad göra det möjligt för invånarna att producera stora mängder siden. Bildningen står högt bland folket i detta land till följd av den livliga samfärdseln med städerna, som äro talrika och ej långt avlägsna från varandra. Till dem komma ständigt köpmän, som föra sina varor från den ena staden till den andra allt eftersom marknaderna hållas. Sedan man rest i fem dagar utöver de tio, som redan nämnts, skall man komma till en stad, som är ännu större och vackrare och heter Achbaluch.[4] Här går gränsen för kejsarens jaktrevir, inom vilket ingen får jaga utom prinsarna av hans egen familj och de, vilkas namn äro införda i storfalkonerarens lista; men utanför dessa gränser kunna alla personer, som till följd av sin rang äro berättigade därtill, efter behag förfölja villebrådet. Det händer dock sällan, att storkhanen ägnar sig åt jaktens nöjen i dessa trakter av landet, och följden därav blir, att allt villebråd, isynnerhet hararna, förökar sig i sådan mängd, att väl allt utsäde i provinsen förstöres. Då detta kom till Hans Majestäts öron, begav han sig med hela sitt hov till detta land, och ett oräkneligt antal av dessa djur blev dödat.

TJUGUNIONDE KAPITLET.

Om konungariket Ta-in-fu.

EFTER EN RESA PÅ TIO DAGAR från staden Gio-giu kommer man som sagt till konungariket Ta-in-fu,[1] vilkets förnämsta stad, provinsens huvudstad, har samma namn. Den är utomordentligt stor och mycket vacker. En avsevärd handel drives här, och en mängd olika, konstnärligt utförda arbeten förfärdigas, särskilt vapen och annan krigsmateriel, som här finnes nära till hands för Hans Majestäts arméer. Många vinberg finnas, vilka ge druvor i stort överflöd; och ehuru i hela distriktet Ta-in-fu inga andra druvor finnas än de, som odlas i huvudstadens omedelbara närhet, så är detta dock tillräckligt för hela provinsen. Även andra frukter växa här i myckenhet liksom även mullbärsträdet med de maskar, av vilka silket erhålles.

TRETTIONDE KAPITLET.

Om staden Pi-an-fu.

DÅ MAN LÄMNAR TA-IN-FU och drager sju dagsresor mot väster, kommer man genom ett vackert land i vilket ligga städer och fasta orter, där handel och näringar blomstra, och vilkas köpmän resa till olika delar av landet och återvända med god vinst, och uppnår slutligen en stad, Pi-an-fu,[1] som är utomordentligt stor och mycket berömd. Den har likaledes talrika köpmän och hantverkare. Även siden frambringas här i stora massor. — Vi vilja nu ej utbreda oss vidare över denna ort utan tala om den frejdade staden Ka-cian-fu, men först omnämna en stolt fästning vid namn Thai-gin.

TRETTIOFÖRSTA KAPITLET.

Om fästningen Thai-gin eller Taigin.

Väster om Pi-an-fu ligger en stor och präktig fästning, som heter Thai-gin;[1] den skall i forna tider vara byggd av en konung vid namn Dor.[2] I detta kastell finnes ett vidsträckt och härligt palats, i vilkets stora sal äro upphängda målningar, framställande alla de berömda konungar, som regerat på denna plats, en praktfull samling, som det är ett stort nöje att se. Om den nyss nämnde konung Dor berättas följande. Han var en stor och mäktig herre, som utvecklade mycken prakt, och särskilt hade han för sed att låta betjäna sig av unga, utomordentligt sköna flickor, vilka han i stort antal underhöll vid sitt hov. Om han önskade promenera utanför fästningen, drogs han av dessa flickor i en vagn, vilket lätt gick för sig, då vagnen var mycket liten. De voro vigda till hans tjänst och förrättade allt, som kunde lända honom till bekvämlighet eller nöje. I hans styrelse fattades ej kraftfullhet, och han regerade med värdighet och rättrådighet. Försvarsverken i hans kastell voro enligt folkets berättelse oerhört starka. Men han var vasall under Un-khan, vilken, såsom vi redan omtalat, var känd under namnet Johannes Prästen; och driven av övermod reste han sig upp mot denne. Då Un-khan fick veta detta, förtröt det honom mycket, och så mycket mera emedan det på grund av fästningens styrka var lönlöst för honom att marschera dit, ja till och med att endast börja fientligheter. Så stodo sakerna en tid framåt, då sju riddare, vilka voro hans läntagare, trädde inför honom och förklarade, att de ville gå ut för att bemäktiga sig konung Dors person samt levande överlämna honom i sin herres händer. Då lovade dem Un-khan en stor be-

löning och uppmuntrade dem på annat sätt. Alltså drogo riddarna bort till Dors fästning och ställde sig, som om de kommo från ett främmande land, samt erbjödo honom sina tjänster. De uppfyllde sina plikter så troget och samvetsgrant, att de vunno sin nye herres aktning; och han visade dem så stor bevågenhet, att han ständigt, då han gick på jakt, hade dem kring sin person. Då konungen en dag ägnade sig åt jakten och överskridit en flod, som skilde honom från hans följe, vilket stannat på den andra sidan, varseblevo dessa riddare, att det tillfälle de sökt för att sätta sin plan i verket nu erbjöd sig, drogo sina svärd, omringade konungen och förde honom med våld till Un-khans land, utan att han kunnat hjälpas av sina män. Då de kommo till sin herres och konungs hov, gav denne befallning om att påkläda den fångne simpla, söndertrasade kläder, och för att riktigt skymfligt förnedra honom, befallde han honom att vakta boskapen. I denna ömkliga ställning förblev konung Dor i två år; ty det var väl sörjt för, att han ej skulle kunna fly. Efter förloppet av denna tid lät Un-khan föra honom till sig, och mannen darrade av fruktan, att han skulle bli förd till döden. Men Un-khan gav honom tvärtom sin förlåtelse, sedan han strängt tadlat och varnat honom för påkommande högmod och stolthet, som kunde locka honom till otro mot sin överherre, lät åter giva honom hans kungliga dräkt och sände honom med ett hedersfölje tillbaka till hans land. Från denna tid bevarade Dor sin trohet och levde i vänskap med Un-khan. Detta är, vad som blivit mig berättat om konung Dor.

TRETTIOANDRA KAPITLET.

Om den mycket stora och stolta flod, som kallas Kara-moran.

DÅ MAN LÄMNAR FÄSTNINGEN THAI-GIN och drager vidare ungefär tjugu mil, kommer man till en flod, som kallas Kara-moran,[1] och den är så stor såväl till bredd som djup, att inga fasta broar kunna slås däröver. Den faller ut i oceanen, såsom sedan utförligare skall omtalas. Vid stränderna finnas många städer och borgar, i vilka leva många köpmän, vilka ha omfattande och utgrenade handelsförbindelser. Det kringliggande landet frambringar alla slags kryddor och även siden i stora mängder. Otroligt mycket fågel finnes där, särskilt fasaner, vilka man köper tre för en venetiansk grot. Här växer även i stora skogar ett slags rör,[2] av vilka några bli en, andra en och en halv fot tjocka; de användas av invånarna till en massa nyttiga saker.

TRETTIOTREDJE KAPITLET.

Om staden Ka-cian-fu.

HAR MAN KORSAT DENNA FLOD och fortsatt ytterligare två dagsresor, kommer man till en stad, Ka-cian-fu,[1] vilkens invånare äro avgudadyrkare. De driva en avsevärd handel och sysselsätta sig med förfärdigandet av mångahanda manufakturvaror. Landet frambringar i stort överflöd siden, ingefära, galanga, nardus och många andra kryddor, som äro nästan okända i vår världsdel. Här förfärdigas kostbara vävnader av silke och guld liksom alla andra slags sidentyger. — Vi skola nu tala om den förnäma och berömda staden Quen-zan-fu i riket med samma namn.

TRETTIOFJÄRDE KAPITLET.

Om staden Quen-zan-fu.

Om man från Ka-cian-fu drager vidare mot väster i sju dagsresor, påträffas hela tiden städer och handelsplatser och passeras många trädgårdar och odlade områden med en mängd av mullbärsträd, det vill säga sådana träd, som behövas för silkesodling. Invånarna dyrka i allmänhet avgudar, men där finnas även nestorianska kristna, turkomaner och saracener. Landets villebråd och många fåglar erbjuda tillfälle till en härlig jakt. Vid slutet av dessa sju resdagar kommer man till staden Quen-zan-fu,[1] som var den gamla huvudstaden i ett stort, förnämligt och mäktigt kungarike, säte för många högättade konungar, berömda för vapenbragder. Nu för tiden regeras den av en son till storkhanen vid namn Mangalu,[2] vilken fått herraväldet av sin fader. Landet har stor handel och är berömt för sin industri. Råsiden i stora mängder samt kostbara vävnader av guld och alla andra slags sidenstoffer tillverkas där. Även tillverkas på denna plats allt, som tillhör en krigsutrustning. Där finnas livsmedel i överflöd, och man kan få dem för måttliga priser. Invånarna tillbedja i allmänhet avgudar, men där finnas även några kristna, turkomaner och saracener. På en slätt, som ligger ungefär fem mil från staden, står ett ansenligt palats, som tillhör konung Mangalu, och som utan och innan är härligt smyckat med springbrunnar och bäckar. Även finns där en skön park, omgiven av en hög, tinnkrönt mur; den innesluter villebråd av alla slag, fyrfota djur och fåglar. Mitt i parken ligger det vidsträckta palatset, vilket ej kan överträffas i regelbundenhet och skönhet. Det innehåller en mängd salar och gemak, som äro utsirade i guld och den vackraste azur, liksom även med den finaste marmor.

Mangalu, som går helt och hållet i sin faders fotspår, regerar sitt konungarike med rättrådighet och älskas av sitt folk. Han finner mycket nöje i såväl hund- som falkjakt.

TRETTIOFEMTE KAPITLET.

Om Kataias och Manjis gränser.

Om man från Mangalus residens reser tre dagar i västlig riktning, påträffar man åter många städer och borgar, vilkas invånare leva av handel och industri, och där det finnes överflöd på silke; men efter förloppet av dessa tre dagsresor kommer man till en trakt med berg och dalar, som befinna sig i provinsen Kun-kin.[1] Dock fattas det ej invånare på dessa sträckor; de äro hedningar och odla landet. De leva även av jakt, då trakten är mycket skogrik. I skogarna finnas vilda djur, såsom lejon [tigrar], björnar, lodjur, dovhjortar, antiloper, kronhjortar och många andra, på vilka man gör sig en god vinst. Detta område fortsätter under tjugu dagsresor, varunder vägen endast för över berg, genom dalar och skogar; dock ligga här och där städer, där den resande finner ett välvilligt mottagande. Har man på tjugu dagar fullbordat denna resa mot väster, kommer man till en ort, som heter Achbaluch Manji,[2] vilket betyder den vita staden vid Manjis gräns. Invånarna leva av handel och hantverk. En stor mängd ingefära erhålles och utföres härifrån till hela provinsen Kataia till stor förtjänst för köpmännen. Landet frambringar vete, ris och annan säd i rikt mått och till billiga priser. Denna slätt, som är tätt bebyggd, fortsätter under två dagsresor, varpå man åter kommer till höga berg, dalar och skogar. Om man i tjugu dagar reser än längre mot väster, så finner man alltjämt bebott land;

folket, som tillber avgudar, lever av jordens avkastning såväl som av jakt. Här finns det även utom de djur, som ovan äro uppräknade, en stor mängd av den art, som frambringar mysk.

TRETTIOSJÄTTE KAPITLET.

Om provinsen Sin-di-fu, och om den stora floden Quian.

DÅ MAN FÄRDATS DESSA TJUGU DAGAR genom ett bergigt land, kommer man till en slätt vid Manjis gräns, där ett landskap vid namn Sin-di-fu[1] ligger; samma namn bär även den stora och förnäma stad, som är huvudstaden, fordom säte för många rika och mäktiga konungar. Stadens omfång uppgår till tjugu mil; men nu för tiden är den delad med anledning av följande omständigheter: Den siste gamle konungen hade tre söner, och då det var hans önskan, att var och en av dem skulle regera efter hans död, företog han en delning av staden för dessas räkning i det han skilde den ena delen från den andra genom murar ehuru det hela förblev inneslutet av en stor gemensam mur. Dessa tre bröder blevo därefter konungar, och var och en av dem fick som sin andel ett avsevärt landområde, då deras faders land varit mycket vidsträckt och rikt. Men storkhanen har erövrat stad och land, omstörtat de tre provinserna och införlivat deras arvedel med sitt rike.

Staden bevattnas av flera ansenliga strömmar, vilka kommande från de avlägsna bergen omgiva staden och genomflyta den i olika riktningar. Några av dessa floder äro en halv mil, andra tvåhundra steg breda och mycket djupa. Många stora och präktiga stenbroar äro slagna över dem, och de äro åtta steg breda och mer eller mindre långa, allt efter strömmens bredd. Från den ena

änden till den andra går en rad marmorpelare, som stödja taket; ty här hava broarna mycket vackra tak av trä, vilka äro prydda med målerier i röd färg och täckta med tegel. Längs hela bron äro butiker och försäljningsrum, där all slags handel drives. Ett av dessa små hus, som är större än de övriga, tjänar till uppehållsort åt de tjänstemän, som upptaga avgifterna för livsmedel och varor samt tull av de personer, som gå över bron. På detta sätt lär Hans Majestät dagligen få in en summa av hundra tusen gyllene bysantiner. Dessa floder förena sitt vatten nedanför staden och bilda en mäktig flod, som kallas Quian,[2] vilkens lopp intill utflödet i oceanen är hundra dagsresor långt. Om denna flods märkvärdigheter skall vidare talas i denna bok.

Vid dessa floder och i de angränsande trakterna finnas många städer och fasta orter, och antalet skepp, som med varulaster kommer till huvudstaden, är stort. Folket i detta landskap består av hedningar. Då man drager därifrån färdas man fem dagsresor dels över en slätt och dels genom dalar, där man ser många ståtliga byggnader, borgar och små städer. Invånarna leva av åkerbruk. I huvudstaden utövas många yrken; särskilt förfärdigas där fina tyger och flor eller slöjdukar. I detta land liksom i de redan nämnda distrikten finnas lejon [tigrar], björnar och andra vilda djur. Efter förloppet av dessa fem resedagar kommer man till det förödda landet Thebeth.

TRETTIOSJUNDE KAPITLET.

Om provinsen Thebeth.

PROVINSEN THEBETH[1] blev helt och hållet förhärjad och ödelagd, då Mangu-kaan med vapenmakt drog in i

detta land. Inom ett område av tjugu dagsresor ser man ingenting annat än städer och slott i ruiner, och emedan människorna blivit så få, ha de vilda djuren och särskilt lejonen [tigrarna] förökat sig till sådana massor, att köpmän och andra resande särskilt om nätterna äro utsatta för stora faror. De äro icke blott tvungna att föra med sig proviant, utan måste även, då de komma till sina lägerplatser, iakttaga den yttersta vaksamhet och använda sig av följande försiktighetsåtgärd, för att ej deras hästar skola dödas och förtäras av de vilda djuren. Det finns nämligen i denna trakt och särskilt i närheten av floderna en vassart [bambu], som är tio alnar lång och mäter tre spann i omkrets och tre spann från en led till en annan. De resande binda samman dessa rör medan de ännu äro gröna, till knippor, och då aftonen bryter in, trava de upp dem på ett visst avstånd från lägret och upptända en eld omkring dem; och så snart hettan når rören, springa de sönder med ett brakande dån. Bullret är så starkt, att man hör det på två mils avstånd, och därav skrämmas de vilda djuren bort från grannskapet. Köpmännen förse sig även med tjuder av järn för att fängsla benen på hästarna, vilka annars skrämda av dånet skulle slita av sina grimmor och löpa därifrån. Många, som underlåtit detta, ha även förlorat sina hästar. Så färdas man under tjugu dagar genom ett tröstlöst öde land, där man varken finner härbärge eller livsmedel annat än kanske var tredje eller fjärde dag, då man har tillfälle att förnya sitt förråd. Efter förloppet av denna tid börjar man upptäcka några slott och fasta platser, som äro uppbyggda på klippiga höjder eller på bergens toppar, och så småningom kommer man in i ett bebott och odlat land, där ej längre finnes någon fara för rovdjuren.

En skändlig vana, som ej kan ha uppkommit annorlunda än genom avguderiets förblindelse, härskar bland folket i dessa trakter. Dessa män önska ej gifta sig med

flickorna, så länge de äro jungfrur, utan fordra, att de dessförinnan skola haft umgänge med någon annan; ty detta, försäkra de, är deras gudar behagligt. Därför komma, så snart en karavan med köpmän anlänt och tälten uppslagits för natten, de mödrar, som ha giftasvuxna döttrar, och föra dessa till platsen, och var och en strider om företräde och ber främlingarna att taga hennes dotter och njuta hennes sällskap, så länge de stanna i grannskapet. De, som äro tilldragande genom sin skönhet, bliva naturligtvis utvalda, och de andra gå missnöjda och förargade hem; men de förra stanna hos främlingarna till dess dessa åter avresa. De resande återställa dem då till deras mödrar och försöka aldrig att föra dem bort med sig. Man väntar dock, att köpmännen skola visa sin tacksamhet genom att skänka dem ringar eller andra smycken, vilka flickorna föra med sig hem. Då de sedan vilja gifta sig, bära de dessa smycken kring halsen eller annorlunda, och de, som ha mest av sådan grannlåt, betraktas som de bästa och behagligaste och skattas därför högre bland de unga män, som önska välja sig en hustru; ej heller kan hon föra med sig en bättre hemgift än en stor mängd sådana gåvor.[2] Vid sina bröllop utveckla de sin rikedom inför församlingen, och brudgummen betraktar den som ett bevis på att gudarna gjort hans utvalda fager inför männens ögon. Från detta ögonblick får ingen man mer befatta sig med den, som blivit en annans hustru, och denna regel brytes aldrig. Detta hedniska folk är trolöst och grymt, och emedan det ej håller det för någon förbrytelse eller skam att stjäla, så äro dessa människor de största tjuvar i världen.[3] De leva av jakt och fågelfångst liksom även av jordens avkastning.

Här finnes det djur, som frambringar mysken, och det i sådan mängd, att lukten därav är utbredd över hela landet. Som vi redan berättat, bildar sig i närheten av

naveln en slags bulnad eller blodblåsa, vilken avsöndrar sig en gång i månaden, varvid blodet, som på grund av överfyllnad tränger ut, utgör mysken. I alla delar av denna trakt förekommer djuret i mängd, och lukten är överallt märkbar. De kallas *gudderi* på landets språk[4] och fångas med hundar. Dessa människor använda ej myntade penningar och ej heller storkhanens pappers-pengar, utan betjäna sig av koraller som mynt.[5] De kläda sig torftigt i läder, djurhudar och hamptyg. De hava ett särskilt språk, utmärkande för provinsen Thebeth, vilken gränsar till Manji. Landet var fordom så starkt och betydande, att det delades i åtta kungariken, vilka innehöllo många städer och slott. Floder, sjöar och berg äro här talrika.[6] I floderna finner man rikligt med guld-sand.[7] Koraller användas icke blott såsom penningar, utan kvinnorna bära dem även kring halsen och smycka därmed sina gudabilder.[8] Här finnas manufakturer för kamelott och för guldgenomvävt tyg, och många läke-medel och kryddor erhållas i detta land men utföras ej till oss. Dessa människor äro svartkonstnärer, och tack vare sin avgrundskonst kunna de åstadkomma de mest märkvärdiga och svekfulla förtrollningar man sett eller hört talas om. De låta oväder stiga upp med korsande blixtar och åskslag och förorsaka många andra underbara ting.[9] De äro alla av ett ont släkte. De hava hundar stora som åsnor[10] och starka nog att jaga alla slags vilda djur, särskilt vildoxar, som de kalla *beyamini*,[11] och som äro utomordentligt stora och rasande. En av de bästa arterna av lanetfalkar finnes här och även sakerfalkar, som äro mycket snabba i sin flykt, och dem använda invånarna till jakt. Denna provinsen Thebeth lyder under storkhanen likasom alla de andra konungarikena och provinserna, som hittills uppräknats. Närmast intill denna ligger provinsen Kaindu.

TRETTIOÅTTONDE KAPITLET.

Om provinsen Kaindu.

KAINDU[1] ÄR ETT VÄSTLIGT LANDSKAP, som förr hade egna furstar, men sedan det lagts under storkhanens herravälde, regeras det av de ståthållare, som han tillsätter. Vad vi sagt, är dock ej att förstå så som om det låge i de västliga delarna [av Asien] utan blott, att det ligger västligt i förhållande till vår vandring från de nordostliga trakterna. Invånarna äro hedningar. Provinsen innehåller många städer och borgar, och huvudstaden, som ligger strax man kommer in i landet, heter likaledes Kaindu. I hennes närhet befinner sig en stor saltsjö i vilken man kan finna många pärlor av vit färg, vilka likväl ej äro runda. Men de finnas i sådan mängd, att om storkhanen skulle tillåta vem som helst att söka, de strax skulle bli nästan värdelösa; men detta fiskande är förbjudet för alla, som ej fått särskild tillåtelse av honom. Ett berg i grannskapet innehåller turkoser, men gruvorna där få ej heller bearbetas utan samma tillåtelse.

Invånarna i detta landskap hava samma skamliga och vidriga vana, i det de ej betrakta det som en vanära, att de, som resa genom deras land, använda deras hustrur, döttrar och systrar; tvärtom bemödar sig varje husfader om att, då främlingar anlända, få någon av dessa med sig hem, varefter han överlämnar åt honom alla familjens kvinnor, låter honom anse sig som husets herre samt beger sig själv bort. Kvinnorna hänga t. o. m. ett tecken över dörren, vilket ej nedtages förrän gästen fortsatt sin resa, varpå husfadern kan återvända. Detta göra de till sina gudars ära,[2] ty de tro, att de genom sådana handlingar av kärlek och gästvänskap mot resande nedkalla välsignelse över sig själva, och att de skola belönas med rik avkastning av sin jord.

De mynt, av vilka de betjäna sig, göras på följande sätt. De forma guld till små stänger, och dessa gälla efter vikt utan någon stämpel. Detta är de större mynten; de mindre äro sålunda beskaffade. Där finnas i detta land saltkällor, ur vilka de bereda salt genom att koka vattnet i pannor. Sedan det kokat i en timmes tid, uppkommer en slags deg, vilken formas till kakor betingande ett pris av två denarer stycket. Dessa, som äro flata på den undre och kupiga på den övre sidan, läggas på heta tegel vid en eld för att torka och bli hårda. På dessa senare slags mynt tryckes kejsarens stämpel, och de få ej tillverkas av någon annan än dennes egna tjänstemän. Åttio stycken gälla en guldsaggio. Men då de av köpmännen föras till invånarna bland bergen eller till andra mindre besökta platser, så få dessa för sextio, femtio, ja fyrtio sådana saltkakor en saggio, allt eftersom de finna invånarna mindre civiliserade, mer avlägsna från städerna och mer vana att stanna på samma ort, i betraktande av att människor i sådana förhållanden icke alltid kunna få avsättning för sitt guld, sin mysk och sina övriga varor. Och till och med till detta pris motsvara de fullkomligt önskningarna bland dessa folk, som samla guldsand ur floderna, såsom redan är omtalat. Köpmännen resa på samma sätt genom bergstrakterna och annorstädes i Thebeth, om vilket vi talat, där saltmynten likaledes äro gångbara. Deras vinst är avsevärd, emedan dessa lantbor avända saltet till sin föda och betrakta det som oundgängligen nödvändigt, medan folket i städerna till samma ändamål endast bruka avbrutna stycken och sedan sätta kakorna i omlopp såsom penningar.[3] Även i detta landskap fångas myskdjur i stort antal, och mysken förekommer jämförelsevis rikligt. Många särskilt goda fiskar hämtas upp ur sjöarna. I landet finner man lejon [tigrar], björnar, rådjur, hjortar och antiloper. Även förekomma talrikt fåglar av olika slag. Vinet beredes ej av druvor

utan av vete och ris tillsatt med kryddor, vilket blir en kostlig dryck.

Detta land frambringar även kryddnejlikor. Trädet är litet; grenar och blad likna lagerns men äro något längre och smalare. Blommorna äro vita och små som nejlikorna själva, men då de bli färdiga, färgas de mörka.[4] Ingefära växer där och i överflöd även kassia; dessutom många andra kryddor och specerier av vilka intet föres till Europa. Då man lämnar staden Kaindu, har man att resa femton dagar till provinsens motsatta gräns. Under denna resa påträffar man ansenliga boningshus, många befästade stationer och även för jakt och fågelfänge lämpliga områden. Invånarnas seder och levnadssätt äro redan beskrivna. Efter förloppet av dessa femton dagar kommer man till floden Brius, som begränsar provinsen och i vilken finnes mycket guldsand. Den faller ut i oceanen. Vi vilja nu lämna denna flod, då intet anmärkningsvärt där förekommer, och tala om provinsen Karaian.

TRETTIONIONDE KAPITLET.

Om den stora provinsen Karaian, och om Jaci, huvudstaden där.

DÅ MAN PASSERAT DEN OVANNÄMNDA FLODEN, kommer man in i provinsen Karaian,[1] som har en sådan utsträckning, att den delas i sju ståthållarskap. Den ligger i väster, invånarna äro avgudadyrkare, och den tillhör storkhanens välde; denne har till konung insatt sin son Cen-temur,[2] en rik, präktig och mäktig furste, som är begåvad med stor visdom och dygd, och som regerar konungariket med mycken rättvisa. Om man från denna flod drager fem dagsresor mot väster, kommer man genom ett tätt bebyggt land och ser många borgar.

Invånarna leva av kött och av jordens frukt. Deras språk är egendomligt för dem och svårt att lära. De bästa hästar uppfödas i detta land. Efter dessa fem dagars förlopp kommer man till deras huvudstad, som heter Jaci[3] och är stor och förnämlig. Där finner man köpmän och hantverkare samt en blandad befolkning bestående av inhemska hedningar, nestorianska kristna och saracener eller mohammedaner; men de första utgöra den talrikaste klassen. Landet är fruktbart på vete och ris. Folket äter dock intet vetebröd, vilket anses för osunt, utan lever av ris; och av de andra sädesslagen med en tillsats av kryddor bereda de ett vin, som är klart, ljust till färgen och mycket angenämt till smaken. De använda till mynt den vita porslinssnäckan, som finnes i havet, och de bära den även som smycke kring halsen. Åttio sådana snäckor ha samma värde som en silversaggio eller två venetianska grot. Även i detta land finnas saltkällor, varur invånarnas behov av salt tillfredsställes. Skatten på detta salt tillför konungen en riklig inkomst.

Inbyggarna i detta land betrakta det ej som någon förolämpning, om andra ha förbindelser med deras hustrur, försåvitt nämligen kvinnan frivilligt givit sin tillåtelse. Här finnes en sjö,[4] som är nästan hundra mil i omfång, vari en stor mängd fiskar av olika slag infångas; några av dem äro av betydande storlek. Folket har den vanan att äta okokt kött av fjäderfä, får, oxar och bufflar, vilket beredes på följande sätt. De skära köttet i små stycken och lägga det sedan i saltspad tillsatt med olika kryddor. På så sätt tillredes det för personer av högre stånd; men de fattigare klasserna doppa det endast, sedan de skurit sönder det, i en vitlökssås och äta det så, som om det vore kokat.

FYRTIONDE KAPITLET.

Om provinsen Karazan.

Om man från staden Jaci reser i tio dagar mot väster, kommer man till provinsen Karazan,[1] vilket även är namnet på huvudstaden. Invånarna äro hedningar. Landet tillhör storkhanens välde, och regeringen föres av hans son Kogatin.[2] I floderna finner man guld i små och stora stycken, och i bergen finnas även guldådror. På grund av det myckna guldet är en guldsaggio värd endast sex silversaggi.[3] De använda ävenledes den redan omnämnda porslinssnäckan som mynt; den förekommer dock ej i landet utan införes från Indien.

Man ser här oerhört stora ormar,[4] som äro tio steg långa och mäta tio spann i omfång. Framtill bredvid huvudet ha de två korta ben med tre klor liknande tigrarnas, och de ha ögon större än ett fyra-denarers bröd, vilka lysa som eld. Gapet är så stort, att de kunna sluka en karl, tänderna äro stora och skarpa, och hela anblicken av dessa vidunder är så fruktansvärd, att varken människa eller djur kan nalkas dem utan förfäran. Även andra ormar finner man, vilka ej äro lika stora, och som ha en längd av åtta, sex eller fem steg. Man fångar dem på följande sätt. Om dagen rulla de på grund av den stora hettan hop sig i hålor, ur vilka de om natten krypa fram för att söka byte; och vilket djur de än möta av dem, de kunna besegra, vare sig det är ett lejon [tiger], en varg eller något annat djur, så uppsluka de det; därpå slingra de sig till en sjö, en brunn eller flod för att dricka. I det de så röra sig ned mot stranden, göra de med sin väldiga kropp djupa spår som om en tung bjälke släpats fram över sanden. Men de, som syssla med ormjakt, lägga märke till den väg, som de för det

mesta bruka taga, och sticka flera pålar försedda med skarpa järnspetsar ned i marken samt betäcka dem med sand, så att de ej kunna upptäckas. Då nu djuren bege sig till de platser, där de vanligen bruka uppehålla sig, bli de svårt sårade av dessa spetsar samt dö snart. Så snart de över dem svävande kråkorna märka, att de äro döda, upphäva de ett högt skri; detta tjänar jägarna till signal; de ila snabbt dit, skilja huden från köttet och taga genast sorgfälligt ut gallan, vilken bland dem skattas mycket högt som läkemedel. Då någon bitits av en galen hund, användes den emot detta till en vikt av en denar och upplöst i vin. Den är även nyttig och användbar till att påskynda födelsen vid barnsbörd. Stryker man en smula därav på bölder, bläddror eller andra utslag, så lösa dessa snart upp sig, och gallan är även hälsosam mot annat ont. Djurets kött säljes till högt pris och föredrages framför allt annat kött på grund av sin välsmak samt anses av alla som en delikatess. I denna provins äro hästarna mycket stora och föras som unga till Indien för att säljas. De hava den seden att skära igenom hästarnas svansar vid en led, på det att den skall hänga ned och ej svänga fram och tillbaka på dem under ritten, vilket de anse för motbjudande. Dessa män rida med långa stigbyglar liksom fransmännen i vår världsdel, under det att tartarerna och nästan alla andra folk hava dem korta för att desto bekvämare kunna använda bågen, då de resa sig upp i stigbyglarna över hästen för att avskjuta pilarna. De hava en fullständig rustning av buffelläder och föra lans, sköld och armborst. Alla deras pilar äro förgiftade. Det försäkrades mig på det bestämdaste, att isynnerhet de, som hava ont i sinnet, ständigt bära gift med sig i avsikt att svälja det om de gripas på grund av någon förbrytelse och vänta att bli utlämnade till tortyr för att alltså hellre avrätta sig själva än tåla detta. Men deras styresmän, som känna detta

bruk, medföra därför alltid hundspillning, som de strax låta de anklagade äta, vilka då kasta upp giftet. Så har man berett ett motgift mot dessa uslingars list. Innan de blevo storkhanens undersåtar hade dessa människor följande skändliga plägsed. Om en främling av hög rang, som förenade personlig skönhet med utmärkt tapperhet, tog sitt härbärge hos någon av dem, så mördades han under nattens sömn; men ej för penningarnas skull utan på det att den dödes ande med sin begåvning och sina övriga goda gåvor måtte stanna hos familjen, så att den genom denna vinst skulle få lycka i sina företag. Följaktligen skattades den man lycklig, som på detta vis ägde en adelsmans själ, och många människor måste därför sätta livet till. Men sedan storkhanen övertagit landets regering, har han vidtagit mått och steg för att utrota denna grymma och avskyvärda dårskap, och till följd av de stränga straff, varmed han hotade de skyldiga, har den upphört att existera.[5]

FYRTIOFÖRSTA KAPITLET.

Om provinsen Zardandam och staden Unciam.

Då man från Karazan drager fem dagsresor mot väster, kommer man in i provinsen Zardandam,[1] som tillhör storkhanens välde, och vilkens huvudstad heter Unciam.[2] Mynten i detta land bestå av guld efter vikt och även av porslinssnäckor. Man ger ett uns guld för fem uns silver och en guldsaggio för fem silversaggi, emedan det ej finnes några silvergruvor i landet utan endast guld; följaktligen göra sig de köpmän, som införa silver, en god vinst. Män och kvinnor i detta land hava den vanan att överdraga sina tänder med ett tunt

guldbleck, som konstmässigt anpassas efter tändernas form, vilka ständigt förbliva betäckta därmed. Männen göra sig även mörka strimmor eller band runt sina armar och ben, i det de gå till väga på följande sätt. De hava fem sammanbundna nålar, som de trycka in i köttet till dess blodet kommer fram, och därpå riva de in dessa punkter med ett svartfärgat stoff, som ej vidare går att utplåna. Sådana mörka band betraktas som en prydnad och ärofull utmärkelse. De hava ej sinne för annat än ridning, jakt och sådant, som angår vapnens bruk och krigarlivet; därför överlåta de omsorgen om de husliga bestyren åt sina kvinnor, som hjälpas av slavar, vilka antingen äro köpta eller krigsfångar.

Detta folk har följande egendomliga bruk. Då en kvinna fött ett barn, lämnat sängen samt tvättat och lindat det, så intager mannen genast den plats hon lämnat, samt tager barnet till sig och sköter det under fjorton dagar. Under denna tid besöker honom familjens vänner och anförvanter, vilka bringa honom sina lyckönskningar under det att hustrun förrättar de husliga sysslorna, ger mannen mat och dryck i bädden och ammar barnet vid hans sida.[3] Detta folk förtär köttet rått eller tillrätt på ovan beskrivna sätt med ris därtill. Vinet bereda de av ris blandat med kryddor, vilket utgör en god dryck.

I detta landskap finnas varken tempel eller avgudabilder utan de tillbedja den äldste, familjefadern, vilken, såsom de säga, de ha att tacka för sitt liv och äro skyldiga allt, vad de äga.[4] De hava ingen kännedom om skrivkonsten, vilket man ej heller kan förvåna sig över, då man betraktar den vilda naturen i landet, som är bergigt och helt uppfyllt av stora skogar. Om sommaren är luften så tryckande och osund, att köpmän och andra främlingar måste lämna landet för att undgå döden.[5] Då infödingarna hava någon affär med varandra, varför ett skuldebevis skall utfärdas, tager deras över-

huvud ett fyrkantigt trästycke och delar det; därpå inristas på vart och ett av styckena tecken, som angiva den ifrågavarande summan, och de båda parterna erhålla ett i var, alldeles som det tillgår med våra karvstockar. Då terminen löpt ut och gäldenären betalat, överlämnar fordringsägaren sitt stycke, och båda äro tillfredsställda.

Varken i detta landskap eller i städerna Kaindu, Unciam och Jaci finner man personer, som förstå sig på läkekonst. Om en förnäm person sjuknar, så tillkallar hans familj trollkarlar, vilka frambära offer till avgudarna; och för dem beskriver den sjuke sitt onda. Trollkarlarna giva därefter befallning om församlandet av sådant folk, som spelar på brusande och bullrande instrument, och dansa sedan och låta sånger skalla till sina avgudars ära och pris till dess den onde anden farit in i någon av de dansande, då musiklarmet upphör. De utfråga nu den besatte om orsaken till mannens sjukdom och om de medel, som man skall bruka till hans återställande. Den onde anden svarar nu ur dens mun, i vilken han farit in, att sjukdomen orsakats av en förolämpning, som tillfogats en viss avgud. Därpå rikta trollkarlarna sina böner till denne gud och bedja honom förlåta syndaren, under förutsättning att denne, då han tillfrisknar, frambär ett offer av sitt eget blod. Men om demonen ser, att ingen utsikt till bättring är för handen, så säger han, att guden är så svårt skymfad, att intet offer kan blidka honom. Men om han tvärt om menar, att tillfrisknandet lätt kan komma till stånd så fordrar han, att ett offer av så och så många får med svarta huvuden skall frambäras, att ett antal trollkarlar med sina hustrur skola vara församlade, och att offret skall förrättas av deras händer; därigenom, säger han, kan gudomen åter försonas. Anförvanterna bevilja strax allt som begäres; fåren slaktas, deras blod stänkes upp mot himmelen, trollkarlarna och kvinnorna påtända välluktande aloeträ, med vilket de röka

igenom hela huset hos den sjuke. De hälla det spad, i vilket köttet kokats, tillsammans med en kryddad dryck ut i luften samt skratta, sjunga och dansa däromkring och mena då, att de bevisat sin avgud en ära. Nästa fråga till den besatte är, om guden är tillfredsställd med det offer, som ägnats honom, och om han svarar, att han är nöjd, så sätta sig trollkarlar och kvinnor, vilka ej upphört med sina sånger, ned för att äta det kött, som framburits som offer, och att dricka den kryddryck, med vilken libationen blivit gjord; och detta göra de under tecken på stor glädje. Sedan de slutat sin måltid och fått sin betalning, återvända de hem, och om genom Guds försyn den sjuke tillfrisknar, så tillskriva de detta den avgud, vilken fått offret; men om han skulle dö, så förklara de, att festligheterna blivit utan verkan emedan de, som tillagat maten, djärvts smaka därpå innan gudens andel framburits. Därtill måste man veta, att dessa ceremonier ej företagas vid varje människas sjukdom utan kanske endast en eller två gånger i månaden för förnäma och rika personer. De äro likväl vanliga bland alla hedniska inbyggare i Kataias och Manjis provinser, bland vilka en läkare är en sällsynt företeelse. Och sålunda leka djävlarna med dessa vilseledda och olyckliga folk.

FYRTIOANDRA KAPITLET.

Om huru storkhanen utförde erövringen av konungariket Mien och Bangala.

INNAN VI FORTSÄTTA VIDARE, vilja vi tala om en märkvärdig drabbning, som ägde rum i kungariket Unciam.[1] Det hände sig, att storkhanen år 1272 skickade en armé till länderna Unciam och Karazan för att skydda

dem och försvara dem mot varje angrepp, som kunde företagas mot dem av främmande folk; ty på denna tid hade Hans Majestät ännu ej tillsatt sina egna söner som regenter, vilket senare ingått i hans politik, och som han t. ex. gjort med Cen-temur, för vilken dessa platser inrättats till furstendöme. Då konungen av Mien och Bangala[2] i Indien, vilken var mäktig genom sina undersåtars antal, sina länder och sina rikedomar, fick höra, att en tartararmé anlänt till Unciam, beslöt han att genast rycka framåt för att angripa den, på det att storkhanen genom tillintetgörandet av denna här skulle avskräckas från vidare försök att förlägga stridskrafter vid sina rikens gränser. För den skull sammankallade han en väldig armé med en mängd elefanter, sådana som det finns gott om i detta land; på dessas ryggar ställdes fästen eller torn av trä, av vilka vart och ett väl kunde hysa tolv till sexton soldater. Med dessa och en talrik armé av ryttare och fotfolk, begav han sig på väg till Unciam, där storkhanens här låg, och för att giva sina trupper några dagars vila slog han upp sitt läger ej långt från staden. Så snart Nestardin,[3] som förde befälet över storkhanens trupper, fick kännedom om att konungen av Mien nalkades med en så stor styrka, blev han, ehuru han var en tapper och skicklig officer, mycket förskräckt, då han själv ej hade mer än tolvtusen man, visserligen beprövade och oförskräckta soldater, under sitt befäl, medan fienden hade sextiotusen utom elefanterna, som voro utrustade så som vi redan angivit. Dock visade han intet tecken till fruktan utan marscherade ned på Unciams slätt och intog en ställning, i vilken flanken var täckt av en tät skog, dit hans trupper under elefanternas rasande angrepp kunde draga sig tillbaka och varifrån de i trygghet kunde beskjuta dem med sina pilar. Han sammankallade sin armés officerare och uppmanade dem att ej utveckla mindre tapperhet vid detta tillfälle, än de visat i föregående strider, och erinrade

dem om, att segern ej beror på männens antal utan på deras mod och stridsvana. Han föreställde dem, att konungens av Mien och Bangala trupper voro råa och oövade i krigföring, då de ej haft något tillfälle att förskaffa sig erfarenhet däri; att de, i stället för att avskräckas genom sina fienders större antal, skulle känna förtroende till sin egen tapperhet, som ju så ofta bestått provet; att deras namn redan nämndes med förfäran ej blott av deras fiender utan i hela världen; och han slutade med det löftet, att föra dem till en viss seger. Då konungen av Mien såg, att tartarerna stigit ned på slätten, satte han genast sin armé i rörelse, ryckte fram till ungefär en mil från fienden och ställde upp sina trupper i slagordning, placerande elefanterna i fronten och rytteri och fotfolk i två långsträckta flyglar bakom dem; dock lämnade han mellan dem ett betydande avstånd. Här tog han själv plats, uppeggade sina män och uppfordrade dem att kämpa med mod och försäkrade, att de skulle segra såväl på grund av sin överlägsenhet i antal, då de voro fyra mot en, som ock tack vare sina fruktansvärt rustade elefanter, vilkas överväldigande anfall fienden, som aldrig varit i strid med sådana motståndare, på intet vis skulle kunna stå emot. Därpå gav han befallning om att alla hans krigsinstrument skulle ljuda, och ryckte djärvt med hela sin här fram emot tartarerna, vilka stodo lugna utan att göra en rörelse och lät dem närma sig förskansningarna. Men då bröto de fram med mod och största stridslust; snart såg man dock, att de tartariska hästarna, som ej voro vana vid anblicken av sådana oerhörda djur med deras torn, blevo förskräckta, vände om och sökte fly, och att ryttarna trots alla ansträngningar ej kunde hålla dem tillbaka, medan konungen och hela hans truppmassa med varje ögonblick vann alltmera terräng. Då den kloke fältherren märkte denna oväntade oordning, tillgrep han genast utan att förlora sin sinnesnärvaro de

riktiga åtgärderna; han befallde sina män sitta av och föra in hästarna i skogen, där de bundos vid träden. Så snart männen voro avsuttna, ryckte de utan att förlora någon tid till fots fram emot elefantlinjen och avsköto raskt och kraftigt sina pilar, medan å andra sidan de, som voro inne i tornen, såväl som även den övriga delen av armén med stor livlighet sökte besvara elden. Men deras pilar gjorde ej samma verkan som tartarernas, vilkas bågar spändes av kraftigare armar. De senare sköto utan avbrott och riktade enligt sin anförares befallning alla vapen mot elefanterna, så att dessa snart, täckta med pilar, plötsligt rymde fältet och störtade sig mot de män, som voro uppställda bakom dem, och vilka på så sätt bragtes i förvirring. Deras förare kunde varken med våld eller med skicklighet styra dem. Vilda genom smärtan från sina sår och genom ropen från den anryckande fienden löpte de utan ordning omkring i alla riktningar till dess de slutligen, drivna av raseri och fruktan, störtade in i en del av skogen, som ej var besatt av tartarerna. Följden därav var, att de på grund av styrkan i de stora trädgrenarna med ett väldigt brak bröto sönder trätornen, de buro på sina ryggar, och sålunda drogo dem, som sutto där, med sig i fördärvet. Då tartarerna sågo förvirringen bland elefanterna, fattade de friskt mod och marscherade trupp för trupp i fullkomlig ordning och regelmässighet till sina hästar, vilka de åter bestego, förenade sig i sina olika detaschement, och nu började på nytt den blodiga och fruktansvärda kampen. Bland trupperna på konungens sida fattades ej tapperhet; själv gick han längs leden och bad, att de skulle stå fast och ej låta avskräcka sig genom den olycka, som träffat elefanterna. Men tartarerna voro genom sin utomordentliga skjutskicklighet dem överlägsna, och fienderna märkte med sorg, att de ej voro lika väl beväpnade som tartarerna. Då pilarna på båda sidor voro

bortskjutna, grepo männen till sina svärd och sina järnklubbor och kommo i ett häftigt handgemäng. Där såg man nu snart förfärliga sår, avslagna lemmar och massor av människor störtande till marken, stympade och döende; och där flöt så mycket blod, att det var förfärande att se. Så stort var också dånet av vapnen och så förskräckligt vrålandet och rytandet, att larmet tycktes stiga upp mot himmelen. Konungen av Mien uppförde sig som en tapper fältherre och var överallt närvarande, där faran var störst, uppeldade sina soldater och bad dem att hålla stånd till det yttersta. Han lät nya skvadroner av reserven rycka fram till understöd åt dem, som voro utmattade. Men då han slutligen såg, att det var omöjligt att längre hålla ut kampen eller att motstå tartarernas våldsamma anlopp, att större delen av hans trupper antingen dödats eller sårats och att hela slagfältet var täckt med människors och hästars lik medan de överlevande redan började vika, då kände han sig även själv tvingad att gripa till flykten med spillrorna av sin armé.

Förlusterna i denna slaktning, som varade från morgonen till aftonen, voro mycket betydande på båda sidor; men tartarerna voro till slut dock segrare, och detta var särskilt att tillskriva den orsaken, att konungens av Mien och Bangala trupper ej voro beväpnade såsom tartarerna, och att elefanterna, särskilt de i de främre leden, voro försvarslösa mot de första skurarna av fientliga pilar, varigenom de gåvo fienden tillfälle att bryta deras linjer och bringa dem i oordning. En omständighet av kanske än större betydelse är, att konungen ej skulle verkställt anfallet på tartarerna, då de stodo i en ställning, där deras flank skyddades av en skog, utan skulle hellre försökt locka ut dem på öppna fältet, där de ej kunnat motstå det första våldsamma angreppet av de beväpnade elefanterna, och där han genom att utveckla kavalleriet på flyglarna kunnat omringa dem. Då tartarerna slagit fien-

den och sammandragit sina stridskrafter, återvände de till skogen, dit elefanterna för att söka skydd tagit sin tillflykt, och ämnade bemäktiga sig dem. Då funno de de män, som undgått nederlaget, sysselsatta med att fälla träd och barrikadera sig till försvar. Men deras förskansningar blevo snart förstörda av tartarerna, vilka höggo ned många; och med tillhjälp av personer, som voro vana att föra elefanter, infångade de sådana till ett antal av tvåhundra. Sedan dess använder storkhanen alltid elefanter i sina arméer, vilket han förut ej gjort. Följden av denna seger var, att Hans Majestät tog i besittning konungens av Mien och Bangala alla provinser och införlivade dem med sitt rike.

FYRTIOTREDJE KAPITLET.

Om en vild trakt, och om konungariket Mien.

DÅ MAN LÄMNAR PROVINSEN ZARDANDAM, kommer man till en vidsträckt sluttning, över vilken man under två och en halv dag drager fram utan att finna någon omväxling och utan att man ser några bostäder. Då uppnår man en stor slätt,[1] på vilken tre dagar i veckan en mängd handelsmän församla sig, av vilka många komma med guld från de angränsande bergen för att byta ut det mot silver, vilket köpmännen, som från avlägsna trakter komma hit, för detta ändamål medföra, och en saggio i guld motsvarar fem silversaggi. Det är ej tillåtet för invånarna att utföra sitt eget guld, utan de måste överlämna det åt köpmännen, vilka i stället ge dem de varor, som de begära, och då endast infödingar kunna vinna tillträde till deras boplatser — så högt och otillgängligt är deras läge, och så oåtkomligt ligga de —

ombesörjas affärerna nere på slätten. I sydlig riktning, bortom denna trakt framemot Indiens gränser, ligger staden Mien. Resan varar i femton dagar och går igenom ett glest befolkat land och genom skogar i vilka finnas gott om elefanter, noshörningar och andra vilda djur, men där inga mänskliga boningar stå att upptäcka.

FYRTIOFJÄRDE KAPITLET.

Om staden Mien, och om en stor gravvård över en konung.

SEDAN DE NÄMDA FEMTON DAGARNA gått till ända, når man staden Mien,[1] konungarikets stora och präktiga huvudstad. Invånarna äro avgudadyrkare och hava ett särskilt språk. Det berättas, att i detta land förr regerat en rik och mäktig monark, vilken, då han kände döden nalkas, gav befallning om att på det ställe, där han ville bliva begraven, och vid gravens huvud- och fotändar skulle uppresas två pyramidtorn av marmor, som skulle vara tio steg höga och av motsvarande omfång, och båda skulle på spetsen bära en kula. En av dessa pyramider var täckt med plattor i guld av tumstjocklek, så att man ingenting annat såg än guld, och den andra med plattor av silver. Runt omkring kulorna voro upphängda små klockor av guld och silver, vilka klingade, så snart vinden satte dem i rörelse; det hela erbjöd ett präktigt skådespel. Graven var på samma sätt täckt med guld- och silverplattor.[2] Detta lät konungen verkställa till ära för sin själ och på det att hans minne aldrig måtte dö. Då storkhanen beslutat att taga denna stad i besittning, sände han hit en tapper officer för att verkställa detta; och armén åtföljdes enligt sin önskan av några av de gycklare eller trollkarlar, som alltid i stort antal funnos vid

hovet. Då dessa inträdde i staden, upptäckte de de båda rikt smyckade pyramiderna, men ville ej befatta sig med dem, så länge de ej hade någon befallning från Hans Majestät angående vad som med dem var att göra. Då storkhanen fick veta, att de voro upprättade till en from åminnelse av en tidigare konung, ville han ej, att de på minsta vis skulle vanhelgas eller skadas, då tartarerna äro vana att betrakta det som en skamlig synd, om man avlägsnar ett föremål, som tillhört en död. I detta land finnas många elefanter, stora och präktiga oxar,[3] dessutom kronhjortar, dovhjortar och andra djur i stort antal.

FYRTIOFEMTE KAPITLET.

Om provinsen Bangala.

BANGALA[1] GRÄNSAR MOT SÖDER TILL INDIEN och var ännu ej intaget av storkhanen, då Marco Polo vistades vid hans hov. Krigsföretaget mot detta land sysselsatte Kublais armé under en avsevärd tid, då landet är starkt och dess konung mäktig, såsom redan berättats. Detta land har sitt eget språk. Folket består av avgudadyrkare, och bland dessa finnas lärare, vilka förestå skolor, där det undervisas i den hedniska religionen och i nekromantien, som är förhärskande bland alla folkklasser, t. o. m. bland de förnämsta och bland landets furstar. Här finnas oxar, som äro så stora som elefanter men ej så tjocka. Invånarna leva av kött, mjölk och ris, som finnes i överflöd. I landet växer mycket bomull och handeln blomstrar. Nardus, galanga, ingefära, socker och många slags specerier finnas bland markens produkter, och för att köpa dessa draga köpmän hit från olika delar

av Indien. Dessa uppköpa även eunucker, som finnas talrikt i detta land, och de användas sedan som slavar; ty alla krigsfångar göras genast till kastrater, och då varje furste och varje förnäm man önskar hava sådana till vakt åt sina hustrur, göra köpmännen en betydande vinst om de föra dem till något annat kungarike och där sälja dem. Denna provins har en utbredning av trettio dagsresor, och vid dess östliga gräns ligger ett land vid namn Kangigu.

FYRTIOSJÄTTE KAPITLET.

Om provinsen Kangigu.

KANGIGU[1] ÄR ETT LANDSKAP, som ligger mot öster och regeras av en konung. Folket tillbeder avgudar, har ett särskilt språk och har frivilligt underkastat sig storkhanen, till vilken det betalar en årlig tribut. Konungen är hemfallen åt sinnliga njutningar. Han har inemot trehundra hustrur, och om han hör talas om en skön kvinna, skickar han genast efter henne och upptager henne bland de övriga. Guld finnes här i stora mängder och även många slags specerier, men då landet ligger långt från kusten och fjärran från någon sjö, finns där få tillfällen till handel. Invånarna leva av kött, ris och mjölk. De bereda ej sitt vin av druvor utan av ris, blandat med kryddor. Män och kvinnor hava sina kroppar alldeles fulla med utstungna figurer, föreställande små djur och fåglar, och det finns särskilda konstnärer bland dem, vilkas enda sysselsättning det är att med spetsen av en nål teckna upp denna utsmyckning på händer, ben och bröst. Om dessa punkter sedan rivas in med ett svart färgstoff, är det omöjligt att med vatten eller vad som

helst utplåna ärren. De män eller kvinnor, som hava det största antalet sådana figurer på kroppen, anses för de skönaste.[2]

FYRTIOSJUNDE KAPITLET.

Om landskapet Amu.

Amu[1] ligger mot öster, och invånarna där lyda under storkhanen. De äro hedningar och leva av boskapens kött och markens frukt. De hava ett särskilt språk. I landet finns det många hästar och oxar, som köpas av resande handelsmän och föras till Indien, ävensom bufflar i stor mängd till följd av det utmärkta betet på slätterna. Män och kvinnor bära ringar av guld och silver kring vrister, armar och ben; men kvinnornas äro mera kostbara. Avståndet mellan detta landskap och Kangigu uppgår till tjugufem[2] dagsresor. — Vi vilja nu tala om en provins, som heter Tholoman, och som man kommer till efter åtta dagars resa från Amu.

FYRTIOÅTTONDE KAPITLET.

Om Tholoman.

Landskapet Tholoman[1] ligger i öster, och invånarna där äro hedningar. De hava ett särskilt språk och lyda under storkhanen. Männen äro stora och välbildade; deras hudfärg är mera brun än ljus. De äro rättfärdiga i sina handlingar och tappra i krig. Många av deras städer och borgar ligga på höga berg. De

bränna sina dödas lik, och de ben, som ej bli till aska, lägga de i skrin av trä och föra dem upp på bergen, där de gömma dem i klipphålor, på det att de ej skola finnas av de vilda djuren. Guld finns det här i överflöd. I stället för småmynt använda de porslinssnäckor, som komma från Indien, och detta slags penningar finnes även i de båda förut nämnda landskapen Kangigu och Amu. Deras mat och dryck är densamma som redan beskrivits.

FYRTIONIONDE KAPITLET.

Om städerna Cinti-gui, Sin-di-fu, Gio-giu och Pazan-fu.

Då man nu lämnar landskapet Tholoman och reser vidare mot öster, färdas man under tolv dagar längs en flod, på vilkens båda stränder ligga många städer och slott, till dess man äntligen uppnår den stora och sköna staden Cinti-gui.[1] Dess invånare äro hedningar och storkhanens undersåtar. De äro handelsfolk och hantverkare. De bereda av barken från vissa träd ett tyg, som är vackert och lämnar materiel till den här vanliga sommardräkten för båda könen. Männen äro tappra krigare. De hava inga andra penningar än det av Hans Majestät stämplade papperet.

I denna provins äro lejonen [tigrarna] så talrika, att invånarna av fruktan för deras överfall om natten ej kunna sova utanför sina städer; och de, som trafikera floden, våga ej lägga sina båtar nära stranden för att där vila, ty man vet, att dessa djur störta sig i vattnet, simma till fartygen och släpa bort människor; de måste därför ankra mitt i strömmen, där de på grund av flodens bredd äro säkra. I detta land leva även de största och vildaste hundar, som finnas.[2] De äro så modiga och starka, att

en man med ett par sådana kan besegra ett lejon [tiger]. Påträffar han beväpnad med båge och pilar samt åtföljd av dessa djur ett lejon, så hetsar han de oförskräckta hundarna på detta, och dessa angripa det även genast. Lejonet söker instinktivt ett träd, mot vilket det kan ställa sig, i avsikt att hundarna ej skola kunna angripa bakifrån utan att det skall ha sina fiender framför sig. Så snart det märker hundarna, drar det sig tillbaka mot ett träd; dock sker detta med långsamma steg, och det löper aldrig, att det ej må se ut, som om det hyste fruktan, vilket dess stolthet ej tillåter. Under denna försiktiga förflyttning söka hundarna komma det in på livet, och mannen beskjuter det med sina pilar. Det å sin sida bemödar sig om att komma åt hundarna, men de äro det anfallna djuret för snabba, och hoppa åt sidan, och lejonet viker nu åter långsamt tillbaka. Men innan det nått sin plats, har det sårats av så många pilar och så ofta bitits av hundarna, att det av svaghet och blodförlust störtar till marken. På så sätt blir det slutligen fångat eller nedlagt.

Här väves utomordentligt mycket siden, vilket i stora mängder föres till andra trakter genom sjöfarten på floden, som flyter förbi städer och borgar; och folket lever helt och hållet av handel. Efter förloppet av tolv dagar kommer man till staden Sin-di-fu,[3] om vilken redan talats. Därifrån uppnår man på tjugu dagar Gio-giu,[4] och vidare på fyra dagar staden Pazan-fu,[5] som hör till Kataia och ligger i söder, om man återvänder till provinsens andra sida. Invånarna tillbedja avgudar och förbränna sina dödas lik. Här finnas även vissa kristna, som hava en kyrka. De lyda under storkhanen, och hans papersmynt är gångbart bland dem. De vinna sitt livsuppehälle genom handel och industri, ty de hava silke i överflöd, varav de tillverka guldgenomvävda tyger liksom även sköna skärp. En stor flod flyter här förbi, på vilken rika varu-

sändningar föras till Kambalu; ty man har grävt många kanaler, genom vilka man uppnått förbindelse med huvudstaden. — Men vi vilja lämna denna stad och tala om en annan vid namn Ciang-lu.

FEMTIONDE KAPITLET.

Om staden Ciang-lu.

CIANG-LU[1] ÄR EN STOR STAD, som ligger mot söder och i provinsen Kataia. Den tillhör storkhanens rike. Invånarna äro hedningar och bränna sina döda.[2] Kejsarens stämpelpapper gäller bland dem. I denna stad och i den omgivande trakten beredas stora mängder salt, vilket tillgår på följande vis. I detta land finnes en salthaltig jord; denna utskilja de i stora högar samt hälla vatten däröver, vilket tränger igenom massan, suger till sig saltet och samlar sig i kanaler, från vilka det ledes till mycket stora men endast fyra tum höga pannor. I dessa pannor kokar man sorgfälligt upp det, och därpå låter man det kristallisera. Det så beredda saltet är vitt och gott. De, som sysselsätta sig med detta, hava god förtjänst, och storkhanen får härifrån stora inkomster. Denna trakt frambringar en mängd välsmakande persikor, som äro så tunga, att en enda kan väga två pund troyvikt. — Vi skola nu tala om en annan stad vid namn Ciang-li.

FEMTIOFÖRSTA KAPITLET.

Om staden Ciang-li.

Ciang-li[1] är även en stad i Kataia, som ligger i söder och tillhör storkhanen. Invånarna där äro avgudadyrkare och använda även kejsarens papperspengar. Den ligger fem dagsresor från Ciang-lu, under vilken tid man passerar många städer och borgar, som även tillhöra Hans Majestäts rike. De äro stora handelsplatser, och den tull, som där indrives, belöper sig till en hög summa. Genom denna stad strömmar en bred och djup flod,[2] på vilken fraktas en massa varor såsom siden, specerier och andra värdefulla artiklar. — Vi vilja nu lämna denna stad och tala om en annan vid namn Tudin-fu.

FEMTIOANDRA KAPITLET.

Om staden Tudin-fu.

Om man lämnar Ciang-li och färdas sex dagsresor mot söder, kommer man till många städer och borgar av avsevärd vikt och storlek, vilkas invånare tillbedja avgudar och bränna sina döda. De äro storkhanens undersåtar och använda pappersmynt. De driva handel och industri och hava livsmedel i överflöd. Efter dessa sex dagar kommer man till en stad vid namn Tudin-fu,[1] som förr var en präktig huvudstad men som med vapenmakt intogs av storkhanen. Den är en behaglig uppehållsort med sköna trädgårdar i omgivningarna, vilka prunka av blommor, buskar och härliga frukter. Silke odlas här i stora massor. Under dess lagskipningsområde höra elva stora städer i riket, vilka alla äro handelsstäder

och ha överflöd på silke. Innan den lades under Hans Majestäts spira, var den säte för en egen konung. År 1272 insatte Hans Majestät en av sina förnämsta officerare vid namn Lukansor[2] till ståthållare i denna huvudstad och gav honom befäl över åttiotusen ryttare till skydd för denna del av landet. Då denne man såg sig som härskare över ett rikt och produktivt distrikt, greps han av övermod och ruvade på uppror mot sin överherre. För den skull invigde han stadens förnämsta män i sin plan, och med deras hjälp lyckades han uppvigla alla städer och fästningar i provinsen till uppror. Så snart kejsaren fick kännedom om detta förräderi, skickade han dit en armé på hundratusen man under befäl av två andra ädlingar, av vilka den ene hette Angul och den andre Mongatai.[3] Då Lukansor hörde, att denna här nalkades, förlorade han ingen tid utan samlade en icke mindre talrik armé än den, hans motståndare hade, och förde den mot dem så snabbt det var honom möjligt. Där uppstod ett blodigt slaktande på båda sidor, men då slutligen Lukansor dödades, grepo hans trupper till flykten. Många blevo förda till Hans Majestät, vilken lät avrätta anförarna; men de övriga benådade han och upptog dem i sin egen tjänst, där de sedan alltid visade sig trogna.

FEMTIOTREDJE KAPITLET.

Om staden Sin-gui-matu.

Då man från Tudin-fu drager vidare mot söder under tre dagar, passerar man många städer och fasta platser, där handel och näringar blomstra. Invånarna äro avgudadyrkare och storkhanens undersåtar. Landet har mycket vilt — både fyrfota djur och fåglar — och överflöd på allt, som hör till livets nödtorft. Efter de

tre dagarnas förlopp kommer man till staden Sin-gui-matu,[1] genom vilkens södra del strömmar en stor och djup flod; denna ha invånarna delat i två armar, av vilka den ena flyter mot öster genom Kataia, medan den andra följer ett västligt lopp och genomströmmar provinsen Manji. På denna flod färdas så många skepp, att deras antal skulle synas otroligt, och med dem föras alla slags varor och livsmedel från den ena provinsen till den andra. Det är i sanning förvånansvärt att se mängden och storleken av de fartyg, som här oavbrutet segla fram och tillbaka, lastade med varor av största värde. Då man lämnar Sin-gui-matu och fortsätter vidare mot söder under sexton dagar, passerar man hela tiden genom handelsstäder och förbi slott. Invånarna i hela detta land äro hedningar och kejsarens undersåtar. De bränna sina döda och använda pappersmynt. Efter åtta dagars resa kommer man till en stad vid namn Lin-gui,[2] som är mycket stor och förnäm. Männen där äro krigiska, och handel och industri blomstrar. Där finns gott om villebråd och överflöd på mat och dryck. Sedan man lämnat Lin-gui, färdas man under tre dagar mot söder och passerar då många städer och slott, alla hörande under storkhanen. Alla invånarna äro hedningar och bränna sina döda. Efter dessa tre dagar kommer man till en präktig stad, som heter Pin-gui,[3] där allt finnes, som hör till livets uppehälle; och från denna stad har storkhanen goda ingomster. Därifrån färdas man två dagsresor mot söder kenom vackra och rika trakter till en stad som kallas Cin-gui,[4] och som är mycket stor och rik genom handel och industri. Alla dess invånare äro hedningar och bränna sina döda; de använda papperspengar och lyda under storkhanen. De hava gott om säd och vete. I det land, man sedan passerar, finner man städer och slott och mycket vackra och nyttiga hundar och överflöd på vete. Folket liknar det, som nyss beskrivits.

FEMTIOFJÄRDE KAPITLET.

Om den stora floden Kara-moran, och om städerna Koi-gan-zu och Kuan-zu.

SEDAN MAN FULLBORDAT DENNA RESA på två dagar, kommer man än en gång till den stora floden Kara-moran;[1] den har sin källa i det land, som tillhörde konung Un-khan, vilken, såsom redan berättats, kallades Johannes Prästen från Norden, samt är en mil bred och mycket djup, och på dess vatten segla stora skepp fulla av varor. Präktiga fiskar fångas där i avsevärda kvantiteter. På ett ställe i denna flod, ungefär en mil från havet, är en hamn för femtontusen skepp, av vilka vart och ett kan taga ombord femton hästar med tjugu man och dessutom besättning och nödiga förråd av proviant. Dessa skepp skola på Hans Majestäts befallning städse hållas i beredskap att föra en armé till någon av öarna i den Stora Oceanen för den händelse, att de skulle råka i uppror, eller också för expeditioner till någon annan än mer avlägsen trakt. De ligga för ankar nära flodens strand och ej långt från en stad vid namn Koi-gan-zu,[2] som ligger på den ena sidan mitt emot en annan vid namn Kuan-zu,[3] men den förra är en mycket stor ort och den senare en liten. Om man beger sig över floden, kommer man in i den mycket stolta provinsen Manji; man får dock ej föreställa sig, att här givits en fullständig redogörelse för provinsen Kataia. Jag har ej ens beskrivit tjugondedelen. Marco Polo har vid sina resor genom provinsen endast antecknat sådana städer, som lågo på hans väg, och hoppat över dem, som här och där lågo vid sidan av densamma liksom även många mellanliggande platser, emedan en berättelse även om dem skulle gjort verket alltför långt och väl även tröttat läsaren. — Vi vilja nu lämna dessa trakter och först berätta om huru pro-

vinsen Manji blev erövrad, och sedan om dess städer, vilkas prakt och rikedomar skall bli föremålet för vår framställning i den följande delen av boken.

FEMTIOFEMTE KAPITLET.

Om den mycket stolta provinsen Manji, och om huru den blev erövrad av storkhanen.

MANJI ÄR DEN PRÄKTIGASTE OCH RIKASTE PROVINS, som finnes i den östra världsdelen. Inemot året 1269 lydde den under en furste, vilken kallas Fanfur,[1] och som i makt och rikedom överträffade alla andra, som sedan ett århundrade tillbaka regerat i detta land. Han var av naturen en fredsälskande och välvillig herre och var så omtyckt av sitt folk, och hans rike var så inneslutet av stora floder, att man ansåg det för en omöjlighet, att han kunde angripas av någon makt i världen. Denna villa förledde honom att ej bekymra sig om militärangelägenheter, ej heller gjorde han sitt folk bekant med krigiska övningar. Städerna i hans rike voro anmärkningsvärt väl befästade, omgivna av djupa gravar av ett bågskotts bredd och fyllda med vatten. Han höll intet rytteri emedan han intet anfall befarade. Att skaffa sig njutningar och föröka sina nöjen var det förnämsta målet för hans strävanden. Han underhöll vid sitt hov ett tusen sköna kvinnor, som omgåvo hans person och i vilkas sällskap han fann sitt största nöje. Han var en vän av fred och rättvisa, vilket han även sökte upprätthålla. Om den minsta handling av förtryck eller en orättfärdighet av något slag av någon person utövades mot en annan, bestraffades den på det strängaste utan avseende till person. Och så starkt var intrycket av hans rättrådighet, att om butiker fyllda med varor genom sina

ägares vårdslöshet lämnades öppna, så vågade ingen gå in och stjäla ens det allra minsta därifrån. Resande av alla slag kunde utan hinder och utan fruktan om dagen som om natten resa omkring i alla delar av hans rike. Han var gudfruktig och välgörande mot fattiga och behövande. Barn, som blivit utsatta av sina usla mödrar emedan dessa ej kunde föda dem, lät han upptaga och vårda, och de uppgingo väl till ett antal av tjugutusen. Då gossarna växt upp, lät han undervisa dem i något hantverk, och gifte sedan bort dem med unga flickor, som blivit uppfostrade på samma sätt.

Helt olika Fanfurs lynne och vanor var Kublai-kaans, tartarkejsarens, sinnelag, vilkens enda nöje bestod i krig, i erövring av länder och i befästandet och förökandet av sitt rykte. Sedan han till sitt välde fogat ett antal provinser och konungariken, började han tänka på Manjis underkuvande och samlade för detta ändamål en talrik armé av ryttare och fotfolk, över vilken han gav befälet åt en general, Chinsan Bayan,[2] vilket i vårt språk betyder »den hundraögde». Denne fick även ett antal fartyg med, och med dessa bröt han upp för att erövra Manji.[3] Då han landat där, uppfordrade han invånarna i staden Koi-gan-zu att underkasta sig kejsaren. Då de vägrade detta, ryckte han, i stället för att giva befallning om belägring, mot nästa stad och, då han där fick samma svar, mot en tredje och en fjärde men ständigt med samma resultat. Nu höll han det emellertid ej längre för rådligt att lämna så många städer i ryggen, men då ej blott hans armé var stark utan han även väntade en lika stor styrka, som Hans Majestät ämnade skicka honom från det inre av landet, beslöt han sig för att angripa en av dessa städer, och då han hade stor erfarenhet och skicklighet i krigskonst, intog han även staden, och alla invånarna föllo för hans skarpa svärd. Så snart underrättelse om denna händelse kom till de andra städerna, grepos invå-

narna av sådan fruktan och förskräckelse, att de av egen drift skyndade att tillkännagiva sin underkastelse. Då denna verkställts, ryckte han med sina båda förenade arméer mot den kungliga staden Quin-sai,[4] konung Fanfurs residens; denne fick nu känna all förfäran och fruktan hos en man, som ännu aldrig sett någon drabbning och aldrig sysselsatt sig med krigföring. Av fruktan för sin personliga säkerhet flydde han till en flotta, som för detta ändamål låg beredd, inskeppade alla sina skatter och dyrbarheter och överlät omsorgen om staden till sin gemål med den befallningen att försvara den till det yttersta, ty han var övertygad om att hennes kön skulle lända henne till skydd om hon skulle falla i fiendens händer. Därpå seglade han bort till några öar, på vilka lågo mycket starkt befästade platser, och stannade där till sin död. I detta läge kvarlämnades nu drottningen, och enligt vad som berättas, hade hon fått kännedom om att konungen av sina astrologer blivit spådd, att han aldrig skulle berövas sin makt om ej genom en fältherre, som hade hundra ögon. Förhoppningsfull på grund av detta litade hon på att staden ej skulle gå förlorad, ehuru den för varje dag ansattes allt hårdare; ty det tycktes henne omöjligt, att en dödlig skulle kunna hava så många ögon. Men då hon frågade efter namnet på den fältherre, som anförde de fientliga trupperna, och fick veta, att han hette Chinsan Bayan, vilket betyder hundra ögon, greps hon av skräck, då hon nu var övertygad om att denne var den man, som enligt astrologernas spådom skulle beröva hennes make tronen. Överväldigad av kvinnlig fruktan uppgav hon allt vidare motstånd och gav sig genast. Då tartarerna alltså voro i besittning av huvudstaden, bragte de snart även de övriga delarna av landet till underkastelse. Drottningen fördes inför Kublai, vilken ärofullt mottog henne, och en förordning utfärdades av kejsaren, enligt vilken hon tilläts uppträda så, som

hennes rang och värdighet fordrade. — Då vi berättat om det sätt, varpå Manjis erövring utfördes, vilja vi nu tala om de olika städerna i denna provins och då först om Koi-gan-zu.

FEMTIOSJÄTTE KAPITLET.

Om staden Koi-gan-zu.

KOI-GAN-ZU ÄR EN MYCKET SKÖN OCH RIK STAD, som ligger mellan sydost och ost strax innanför provinsen Manjis gräns; där lägger till och drar förbi ett oerhört stort antal skepp, då den, som redan anmärkts, ligger nära floden Kara-morans strand. Stora beställningar av varor göras i denna stad, varefter godset föres på floden till olika platser. Salt beredes här i stora mängder men ej endast för stadens eget behov utan även för utförsel till andra trakter; och av detta salt har Hans Majestät goda inkomster.[1]

FEMTIOSJUNDE KAPITLET.

Om staden Pau-ghin.

DÅ MAN LÄMNAR KOI-GAN-ZU, drager man vidare en dagsresa mot sydost på en vackert stenlagd chaussé, som för in i provinsen Manji. På båda sidor om denna väg äro mycket vidsträckta sjöar, vilkas vatten är djupt och segelbart; och utom denna finnes ingen annan väg på vilken man kan komma in i provinsen. Man kan likväl även färdas sjövägen, och det var så, den fältherre, som anförde Kublais trupper, drog dit och sedan landsteg med hela sin krigsmakt. Efter förloppet av denna

dagsresa uppnår man en betydande stad, som heter Pau-ghin.[1] Invånarna äro hedningar, bränna sina döda, hava papperspengar och lyda under storkhanen. De leva av handel och industri. De hava gott om silke och förfärdiga av sådant och guld sköna vävnader. Livsförnödenheter finnas där i överflöd.

FEMTIOÅTTONDE KAPITLET.

Om staden Kain.

PÅ EN DAGSRESAS AVSTÅND FRÅN PAU-GHIN mot sydost ligger den stora och välbyggda staden Kain.[1] Invånarna äro avgudadyrkare, använda papperspengar och äro storkhanens undersåtar. Handel och näringar blomstra hos dem. De hava fisk i överflöd ävensom vilt: fyrfota djur och fjäderfä. Särskilt finns där gott om fasaner, vilka man kan köpa tre, stora som påfåglar, för ett silvermynt av samma värde som en venetiansk silvergrot.

FEMTIONIONDE KAPITLET.

Om städerna Tin-gui och Chin-gui.

EFTER EN DAGS RESA FRÅN SISTNÄMNDA PLATS, varunder men ser många byar och väl odlat land, kommer man till en stad kallad Tin-gui,[1] vilken ej är så stor men rikt försedd med livsmedel av alla slag. Invånarna äro hedningar, lyda under storkhanen och använda hans pappersmynt. De äro köpmän och hava många handelsfartyg. Villebråd av fyrfota djur och fåglar finner man där i överflöd. Staden ligger i sydost, och reser man åt

vänster d. v. s. öster, kommer man efter tre dagsresor till havet. I den mellanliggande trakten finner man ett flertal saltverk, där mycket salt beredes. Därnäst kommer man till den stora och välbyggda staden Chin-gui,[2] varifrån saltet utföres till alla angränsande provinser. Av dessa produkter får kejsaren så stora inkomster, att beloppet låter fullkomligt otroligt. Även här tillbedja invånarna avgudar, använda pappersmynt och lyda under storkhanen.

SEXTIONDE KAPITLET.

Om staden Jan-gui, över vilken Marco Polo var ståthållare.

DÅ MAN DRAGER BORT IFRÅN CHIN-GUI i sydostlig riktning, kommer man till den viktiga staden Jan-gui,[1] som har tjugusju städer under sitt lagskipningsområde och måste betraktas som en plats av stor betydelse. Den tillhör storkhanens rike. Invånarna äro hedningar och leva av industri. De förfärdiga vapen och alla slags krigsförnödenheter, varför ganska mycket trupper äro förlagda i landet. Staden är residensort för en av de ädlingar, om vilka redan berättats, att de av Hans Majestät insättas som guvernörer i provinserna; och i stället för en av dessa hade Marco Polo på Hans Majestäts särskilda uppdrag ståthållarskapet över denna stad i tre år.

SEXTIOFÖRSTA KAPITLET.

Om provinsen Nan-ghin.

NAN-GHIN[1] ÄR NAMNET PÅ EN STOR OCH FÖRNÄMLIG, till Manji hörande provins, som ligger i väster. Invå-

narna äro hedningar, använda papperspengar och driva en betydande handel. De hava råsilke och väva guld- och sidenstoffer i stor mängd och efter olika mönster. Landet ger säd i överflöd och är rikt på boskap såväl som även på villebråd, fyrfota djur och fåglar, vilka inbjuda till jakt. Kejsaren får stora inkomster därifrån och särskilt av tullen, som är lagd på de dyrbara varor, med vilka köpmännen handla. — Vi vilja nu tala om den lysande staden Sa-jan-fu.

SEXTIOANDRA KAPITLET.

Om staden Sa-jan-fu, som erövrades med tillhjälp av Nicolo och Maffio Polo.

SA-JAN-FU[1] ÄR EN BETYDANDE STAD i provinsen Manji, och den har tolv rika och stora städer under sitt lagskipningsområde. Den är en plats med stor handel och omfattande industri. Invånarna bränna sina döda och äro avgudadyrkare. De äro Hans Majestäts undersåtar och använda hans pappersmynt. Råsilke odlas där i stora mängder, och de skönaste sidentyger, genomvävda med guld förfärdigas. Platsen är rikt försedd med allt, som tillhör en storstad, och på grund av sitt ovanligt otillgängliga läge kunde den hålla ut en belägring på tre år; ty den vägrade att underkasta sig storkhanen t. o. m. sedan han var i besittning av provinsen Manji. De svårigheter, man hade att kämpa mot vid denna belägring, berodde särskilt därpå, att armén ej kunde närma sig staden med undantag av på norra sidan; ty de övriga voro omgivna med sjöar och vattendrag över vilka platsen ständigt tillfördes proviant, vilket belägrarna ej kunde hindra. Då kejsaren hörde talas om dessa ansträngningar, förtröt det honom mycket, att denna plats

ensam kunde hålla ut så hårdnackat, medan dock hela landet bragts till lydnad. Detta sakernas tillstånd berättades även för bröderna Nicolo och Maffio, som då uppehöllo sig vid det kejserliga hovet. De anmälde sig genast hos storkhanen och bådo honom, att han måtte tillåta dem bygga maskiner av det slag, man använde i Västerlandet, vilka kunna kasta stenar av trehundra punds vikt, varigenom stadens byggnader kunde förstöras och invånarna dödas. Storkhanen lyssnade till deras förslag och skänkte sitt livliga bifall till planen; därpå gav han befallning om att de skickligaste smeder skulle ställas under deras ledning; bland dessa befunno sig även några nestorianska kristna, vilka visade sig vara de duktigaste hantverkarna. På några få dagar fullbordade de tre sådana redskap helt och hållet efter de båda brödernas anvisningar. Nu gjordes ett försök med dem i närvaro av storkhanen och hela hans hov, och man hade då tillfälle att se dem kasta stenar, av vilka var och en vägde trehundra pund. Därpå lastades de på fartyg och fördes till armén. Då de uppställts framför staden Sa-jan-fu, föll den första stenen med sådan tyngd och kraft ned på en byggnad, att en stor del av densamma krossades och störtade samman. Invånarna förskräcktes så över denna olycka, som tycktes dem kommen som en åskvigg från himmelen, att de genast började rådslå om stadens överlämnande. Några män skickades från staden för att underhandla, och underkastelsen antogs på samma villkor, som beviljats den övriga delen av provinsen. Då de sålunda bevisat sin fyndighet, blevo de båda venetianska bröderna än mer kända, och Hans Majestäts och alla hans hovmäns förtroende för dem förökades.

SEXTIOTREDJE KAPITLET.

Om staden Sin-gui, och om den mycket stora floden Quian.

Om man lämnar staden Sa-jan-fu och fortsätter vidare under femton dagsresor mot sydost, kommer man till staden Sin-gui,[1] som ehuru ej så stor dock är en betydande handelsplats. Antalet av de fartyg, som där höra hemma, är oerhört stort emedan den ligger nära floden Quian,[2] som är den största flod i världen. Den är på många ställen tio, på andra åtta och åter på andra sex mil bred. Dess längd till den plats, där den faller ut i havet, belöper sig väl till hundra dagsresor. För sin väldiga storlek har den att tacka det otal av segelbara floder, som tillföra den vatten, och som hava sina källor i avlägsna länder. En stor mängd huvudstäder och andra städer ligga längs stränderna, och mer än två hundra av dem samt sexton provinser använda den för skeppsfart, varigenom varutransporten har blivit så oerhörd, att den för dem, som ej varit ögonvittnen därtill, måste förefalla otrolig. Men om vi betrakta dess längd och den mängd av floder, som med den stå i förbindelse, så kan det ej förvåna, att kvantiteten och värdet av varor och livsmedel, som på den föres fram till så många städer, vilka ligga åt alla håll, är oberäkneligt. Den förnämsta varan är emellertid saltet, vilket på Quian och dess bifloder icke blott föres till städerna vid dessas stränder utan därifrån även till alla platser inuti landet. Då Marco Polo befann sig i staden Sin-gui, såg han vid ett tillfälle ej mindre än femtusen fartyg, och likväl finnes det andra städer utefter floden, där antalet är ännu större. Alla dessa fartyg hava ett slags däck och en mast med ett segel. Deras last väger vanligen omkring fyratusen *kantari* eller venetianska center till upp emot tolvtusen *kantari*,[3] vilket några av dem förmå taga ombord. De använda inga

hamptåg, utom till master och segel, utan de hava sådana rör, som förut beskrivits, vilka äro femton steg långa, och som de längs efter klyva i mycket tunna stycken, och genom att sammanfläta sådana bilda de rep, som äro trehundra steg långa. Dessa förfärdigas så skickligt, att de äro lika starka som tåg av hampa. Medelst dessa rep dragas skeppen, vart och ett av tio till tolv hästar längs floden, såväl uppför mot strömmen, som nedför. På många ställen ligga på stranden avgudatempel och andra byggnader, och man ser en oavbruten rad av byar och bebodda platser.

SEXTIOFJÄRDE KAPITLET.

Om staden Kayn-gui.

KAYN-GUI[1] ÄR EN LITEN STAD vid södra stranden av den förut nämnda floden; dit samlas årligen en stor mängd säd och ris, varav största delen föres därifrån till staden Kambalu, avsett för storkhanens hovhållning; ty över denna stad går huvudvägen till Kataia, ledande genom floder, sjöar och en bred och djup kanal, vilken senare Hans Majestät låtit gräva, så att skeppen skola kunna komma från den ena stora floden till den andra och från provinsen Manji sjövägen ända till Kambalu utan att nödgas göra någon del av resan på havet. Detta storartade företag måste beundras, därför att kanalen dragits fram genom landet på ett så stort avstånd, och isynnerhet på grund av de fördelar och välgärningar, den bereder de städer, som beröras av densamma. Längs stränderna äro dessutom uppförda fasta terrasser eller chausséer, varigenom man även till lands kan resa mycket bekvämt. Mitt i floden och rakt framför staden Kayn-gui

ligger en klippö,[2] på vilken äro uppbyggda ett stort tempel och ett kloster, varuti bo tvåhundra munkar, såsom man kan kalla dem, och dessa förrätta även gudstjänsten; detta är det förnämsta bland många andra tempel och kloster. — Vi skola nu tala om staden Cian-ghian-fu.

SEXTIOFEMTE KAPITLET.

Om staden Cian-ghian-fu.

CIAN-GHIAN-FU[1] ÄR EN STAD i provinsen Manji, vilkens invånare äro hedningar, lyda under storkhanen och använda papperspengar. De leva av handel och industri och äro rika. De väva tyger av guld och silke. Jakten är god, och här finnas alla slags villebråd och livsmedel i överflöd. I denna stad finnas två nestorianska kyrkor, som byggdes år 1274 då Hans Majestät utnämnde en nestorian vid namn Mar Sachis[2] till ståthållare på tre år. Av honom äro dessa kyrkor byggda, då de förut ej funnos, och de bestå ännu. — Vi lämna nu denna plats och tala om Tin-gui-gui.

SEXTIOSJÄTTE KAPITLET.

Om staden Tin-gui-gui.

DÅ MAN LÄMNAR CIAN-GHIAN-FU och under tre dagar drager vidare mot sydost, kommer man förbi många städer och fästen, vilkas invånare tillbedja avgudar, leva av konst och handel, lyda under storkhanen och använda hans papperspengar. Efter tre dagars förlopp kommer man till staden Tin-gui-gui,[1] som är stor och vacker och

producerar mycket råsilke, varav förfärdigas vävnader av olika slag och mönster. Allt för livsuppehället nödvändigt finner man här i överflöd, och villebrådets mängd lockar till en härlig jakt. Invånarna voro ett bakslugt, omänskligt släkte. På den tiden, då Chinsan Bayan eller den hundraögde underkuvade landet, skickade han vissa alaniska kristna[2] och en del av sitt eget folk för att bemäktiga sig staden, och så snart de visade sig framför den, lät man dem utan motstånd draga in. Platsen var omgiven med en dubbel mur, den ena innanför den andra, och alanerna besatte den första, där de funno betydande mängder vin, och då de fått utstå många besvärligheter och umbäranden, voro de ivriga att få släcka sin törst, och utan att besinna sig fortsatte de att dricka i sådant övermått, att de berusades och därpå insomnade. Knappt hade folket i staden, som befann sig på den andra muren, märkt att deras fiender lågo där vanmäktiga i sömnen, förrän de grepo tillfället att mörda dem, och ingen av dem undkom. Då Chinsan Bayan fick veta sina utsända truppers öde, kände hans harm och vrede inga gränser, och han sände en annan armé för att angripa platsen. Staden intogs, och han gav befallning om att nedgöra alla invånare, gamla och unga, utan hänsyn till kön, såsom vedergällning härför.

SEXTIOSJUNDE KAPITLET.

Om städerna Sin-gui och Va-giu.

SIN-GUI[1] ÄR EN STOR OCH PRÄKTIG STAD, tjugu mil i omfång. Invånarna äro avgudadyrkare, storkhanens undersåtar och använda hans pappersmynt. De hava stora mängder råsilke och förarbeta det icke blott till

eget bruk, då de ej alla gå klädda i siden, utan även för andra marknader. Det finns bland dem några mycket rika köpmän, och antalet invånare är förvånansvärt stort. De äro likväl mycket fega människor, som endast syssla med sin handel och sina yrken. Därvidlag utveckla de stor skicklighet, och om de voro lika företagsamma och krigiska som de äro idoga och uppfinningsrika, så kunde de — så talrika som de äro — ej blott underkuva hela provinsen [Manji] utan även utbreda sig mycket längre. Det finnes bland dem mycket skickliga läkare, som kunna avgöra sjukdomarnas natur och även kunna använda de lämpliga medlen mot desamma. Även finns det där mycket visa män eller, såsom vi kalla dem, filosofer och andra, som kunna kallas mager och trollkarlar. På bergen i närheten av staden växer utmärkt rabarber,[2] vilken härifrån föres ut över hela provinsen. Ingefära produceras här i stora kvantiteter och säljes så billigt, att man kan få fyrtio pund av den färska kryddan för ett värde i deras mynt av en venetiansk grot. Till Sin-guis lagskipningsområde höra sexton betydande och rika, stora och små städer, där handel och näringar blomstra. Namnet Sin-gui betyder »jordens stad», liksom Quin-sai »himmelens stad».[3] Vi lämna nu Sin-gui och ämna tala om en annan stad, som ligger endast en dagsresa därifrån och heter Va-giu,[4] där det likaledes finnes överflöd av råsilke, och där det finnes många köpmän och hantverkare. Sidentyger av finaste kvalitet vävas här och föras härifrån ut till alla delar av provinsen. — Då här ej finnes något vidare anmärkningsvärt, vilja vi nu övergå till den förnämsta staden och huvudstaden i provinsen Manji, som heter Quin-sai.

SEXTIOÅTTONDE KAPITLET.

Om den stolta och praktfulla staden Quin-sai.

1. DÅ MAN LÄMNAR VA-GIU, passerar man under loppet av tre dagsresor många städer, slott och byar, som alla äro tätt befolkade och rika. Invånarna äro avgudadyrkare och storkhanens undersåtar. Efter tre dagar kommer man till den stolta och präktiga staden Quin-sai,[1] ett namn, som betyder »Himmelsstaden», och vilket den framför alla andra städer i världen förtjänar på grund av sin storlek och skönhet såväl som även på grund av alla nöjen och förströelser, man där finner, vilka väl kunna förleda invånarna att tro sig vara i själva paradiset. Denna stad besöktes ofta av Marco Polo, vilken uppmärksamt och sorgfälligt iakttog och gjorde sig underrättad om allt, som angick den; han förde ständigt noggranna anteckningar över allt detta, ur vilka följande sammanfattande uppgifter äro hämtade. Enligt den vanliga beräkningen mäter denna stad hundra mil i omfång.[2] Dess vägar och kanaler äro mycket vidsträckta och breda, och där finnas marknadsplatser, vilka, emedan de nödvändigtvis måste stå i förhållande till den oerhörda människomassa, som där samlas, äro utomordentligt stora. Den är belägen mellan en sjö med friskt och klart vatten å den ena sidan och å den andra en stor flod, vilkens vatten genom de många stora och små kanalerna ledes fram genom alla delar av staden; och de föra med sig all smuts till sjön och därifrån till havet samt bidraga på så sätt till att hålla luften sund. Genom hela staden kan man gå, åka och rida på gatorna och dessutom på kanalerna färdas i båtar vart man vill, och gatorna och kanalerna äro så stora, att de lämna rum för båtar på den ena sidan och för vagnar på den andra, vilka bekvämt kunna komma fram med de för invånarnas förbrukning nödvändiga

varorna. Man säger allmänt, att antalet broar, stora och små, belöper sig till tolvtusen.[8] De, som äro slagna över huvudkanalerna och stå i förbindelse med de förnämsta gatorna, hava så höga och med sådan skicklighet slagna bågar, att skeppen med sina master kunna passera under dem medan samtidigt över dem åkdon och människor draga fram; så väl beräknad är sluttningen från gatan till bågens höjd. Men vore dessa broar ej så talrika, så kunde man ej så bekvämt komma från en plats till en annan.

2. Utanför staden och inneslutande den på den ena sidan löper en grav, ungefär fyrtio mil lång, mycket bred och full av vatten, vilket kommer från den ovannämnda floden. Den grävdes på befallning av landets gamla konungar i den avsikten, att om floden svämmade över sina bräddar, skulle det överflödiga vattnet rinna ut i kanalen. Samtidigt skulle den även tjäna till försvarsverk. Den jord, som där grävdes upp, kastades åt den ena sidan och ger nu det intrycket, att platsen är omgiven av en mängd kullar. Inom staden finnas tio huvudmarknadstorg utom de otaliga butikerna längs gatorna. Varje sida av dessa fyrkantiga platser är en halv mil lång, och fram till dessa löper huvudgatan, som är fyrtio steg bred och går i rak linje från den ena ändan av staden till den andra. Den korsas av många låga och bekväma broar. Dessa fyrkantiga marknadstorg, av vilka vart och ett har en omkrets av två mil, ligga på ett avstånd av fyra mil från varandra. Parallellt med huvudgatan men på platsens andra sida löper en mycket bred kanal, på vilkens hitre strand äro uppförda rymliga varuhus av sten och detta till de köpmäns bekvämlighet, som med sina varor komma från Indien och andra trakter, så att de kunna få en för sin avsättning ändamålsenlig försäljningsplats. På var och en av dessa platser församla sig tre gånger i veckan fyrtio- till femtiotusen personer,

som komma till torget för att förse sig med allehanda förråd. Där finns till överflöd vilt av alla slag såsom rådjur, kron- och dovhjortar, harar och kaniner såväl som rapphöns, fasaner, orrar, vaktlar, tamhöns, kapuner och ett sådant otal av ankor och gäss, att det knappast kan uttryckas; ty dessa kunna lätt uppfödas på sjöarna, så att man kan köpa ett par gäss och två par ankor för värdet av en venetiansk silvergrot. Där ligga även slakthusen; och där slaktas boskap såsom oxar, kalvar, bockar och lamm för att förse de rikas och de höga magistratspersonernas bord. De lägre klasserna tveka ej att förtära allt slags kött utan åtskillnad och huru orent det än är. Under alla årstider finns det på torgen mängder av grönsaker och frukter av alla slag och särskilt så kolossala päron, att ett enda väger tio pund;[4] de äro inuti vita och som deg, och hava en angenäm lukt. Även finnes där persikor under den årstid då de mogna, såväl gula som vita, och de ha den läckraste smak. Druvor odlas ej här men föras från andra håll hit i torkat tillstånd, vilket även är mycket gott. Ej heller produceras här vin, vilket ej skattas högt av invånarna, som äro vana vid sin egen dryck av ris och kryddor. Från havet, som ligger tjugufem mil härifrån, föres dagligen uppför floden till staden en oerhörd mängd fisk; även i sjön finns det fisk i överflöd, och ett stort antal människor har intet annat yrke än att fånga dem. Där finnas olika arter allt efter årstiden; och genom att leva av allt avfall, som föres ut från staden, bliva de stora och feta. Då man ser fisken föras in, kan man knappast tro det vara möjligt, att den kan säljas, och dock är den om några få timmar försvunnen; så stort är invånarnas antal även bland de klasser, som kunna tillåta sig en sådan lyx; ty fisk och kött ätas till samma måltid. Vart och ett av de fyra marknadstorgen är omgivet av höga bostadshus i vilkas nedre våningar finnas butiker, där alla slags manufakturer

och handelsvaror säljas; så bl. a. specerier, kryddor, smycken av alla slag och pärlor. I vissa butiker säljes ingenting annat än landets vin, vilket de ständigt brygga och sälja färskt till ett måttligt pris. De gator, som stå i förbindelse med torgen, äro mycket talrika, och vid några av dem ligga kallbadhus, i vilka tjänare av båda könen stå färdiga att bada män och kvinnor, som besöka dem, och som från barndomen äro vana att bada i kallt vatten, vilket de anse såsom mycket välgörande för hälsan. Dock hava de även på dessa ställen rum, som äro försedda med varmt vatten till de främlingars tjänst, som på grund av ovana ej kunna föredraga köldrysningarna under det kalla vattnet. Alla äro vana att bada varje dag och särskilt före måltiderna.[5]

3. Vid andra gator bo kurtisanerna, vilkas antal är så stort, att jag ej vågar nämna det. Och ej blott vid torgen, som äro deras lämpligaste vistelseort, utan i alla delar av staden finner man dem, präktigt smyckade och utsökt parfymerade, i skönt inredda hus och omgivna av en mängd tjänarinnor. Dessa kvinnor äro fulländade i konsten att ställa sig in och kurtisera och förstå därvidlag att anpassa sig för personer av olika slag, så att främlingar, som en gång prövat på deras förföriska konster, så bedåras och förtrollas av deras snärjande koketteri, att de aldrig kunna frigöra sig därifrån; berusade av dessa sinnliga njutningar återvända de hem och berätta, att de varit i Quin-sai eller himmelsstaden, och längta efter den tid, då de kunna återvända till detta paradis. På andra gator bo läkarna och astrologerna, vilka även meddela undervisning i läsning och skrivning liksom även i många andra konster; deras bostäder ligga även i de hus, som omgiva torgen. På den motsatta sidan av vart och ett av dessa ligga två stora byggnader, där av Hans Majestät tillsatta ämbetsmän befinna sig, vilka skola taga känne-

dom om de misshälligheter, som kunna uppstå mellan de främmande köpmännen eller mellan stadens invånare. Det är även deras plikt att tillse, att vakterna från de olika broar, som tillhöra deras distrikt (varom senare skall talas), vederbörligen avlösas, och att, om detta underlåtits, efter gottfinnande bestraffa de försumliga.

På båda sidorna om den huvudgata, vilken, såsom redan nämnts, sträcker sig från den ena änden av staden till den andra, ligga stora palats och byggnader med sina trädgårdar och bredvid dessa bostäder för hantverkare, som arbeta i butikerna i sina olika yrken; och vid alla timmar på dagen ser man massor av människor komma och gå i sina olika bestyr, så att det tycks omöjligt att skaffa föda till så mångas underhåll; men man skall strax komma på andra tankar, då man ser, huru varje marknadsplats är till trängsel fylld av handelsmän, vilka uppfylla hela området med de förråd, de fört hit på kärror och båtar, och vilket allt de försälja. Om man som exempel tar en så obetydlig vara som peppar, kan man göra sig ett begrepp om den väldiga mängd av livsmedel såsom kött, vin, kryddor och dylikt, som förbrukas av Quin-sais invånare; och Marco Polo inhämtade av en ämbetsman, som är anställd i tullverket, att det dagliga behovet av peppar belöper sig till fyrtiotre lass, varje lass om tvåhundratjugutre pund.

4. Stadens invånare äro avgudadyrkare och använda kejsarens papperspengar som mynt. Män som kvinnor äro av ljus hudfärg och ett vackert folk. Största delen kläder sig alltid i siden, ty silke odlas i stor mängd i distriktet omkring Quin-sai[6] och införes dessutom i stor skala av köpmän från andra provinser. Av de yrken, som här utövas, betraktas tolv såsom förnämligare än de övriga, emedan de äro av allmännare nytta; för vart och ett av dem finnas tusen verkstäder, och varje verk-

stad sysselsätter tio, femton eller tjugu hantverkare och i några fall till och med fyrtio, bland dem flera mästare. Men de rika mästarna arbeta ej själva med sina händer utan gå blott omkring och stoltsera med förnäma miner. De avhålla även sina hustrur från att arbeta. De äro mycket sköna, såsom redan anmärkts, och uppfostras med mildhet och taktfullhet. Prakten av allt siden och alla juveler i deras dräkt kan man knappast föreställa sig. Ehuru enligt deras gamla konungars lagar varje borgare måste utöva sin faders yrke, är det dem dock tillåtet att, sedan de blivit rika, avhålla sig från kroppsarbete och anställa personer, som i stället för dem arbeta i det fäderneärvda yrket. Deras hus äro vackert byggda och rikt utsirade med bildhuggerier. De finna så mycket behag i ornamenter av sådant slag, i målningar och i fantastiska byggnader, att de summor, de lägga ned på sådant, äro oerhörda. De infödda invånarna i Quin-sai äro av naturen fridsamma och tack vare sina gamla konungar, som själva voro okrigiska, vana vid fred och lugn. De känna ej vapnens bruk och ha ej heller några sådana i sina hus. Tumult och slagsmål äro bland dem okända. Sina handels- och affärsangelägenheter sköta de med uppriktighet och rättskaffenshet.[7] De äro vänliga mot varandra, och personer, som bo vid samma gata, män som kvinnor, betrakta sig, ehuru sammanförda blott av den omständigheten, att de äro grannar, såsom en familj. I sina husliga seder äro de fria från svartsjuka och misstänksamhet mot sina hustrur, vilka behandlas med stor aktning, och den skulle betraktas såsom en ärelös man, som tilläte sig bruka ett oanständigt uttryck mot en kvinna. Gentemot främlingar, som i affärer besöka deras stad, äro de hjärtliga, inbjuda dem vänligt till sina hem, visa dem den gästfriaste uppmärksamhet och giva dem goda råd och bistånd i deras förrättningar. För övrigt älska de ej anblicken av militär, ej ens storkhanens vakt

undantagen, då de därav erinras, att de genom densamma berövats sina infödda konungars och härskares styrelse.

5. Vid sjöns stränder ligga många sköna och rymliga byggnader, som tillhöra ståndspersoner och höga magistratsämbetsmän. Även finnas där många avgudatempel med sina kloster, i vilka bo en mängd munkar, som förrätta tjänsten framför bilderna. Ungefär i mitten av sjön befinna sig två öar, vilka båda uppbära var sitt präktiga palats, innehållande ett otroligt antal gemak och paviljonger. Då invånarna i staden fira ett bröllop eller vilja giva en stor bankett, så bege de sig till någon av dessa öar, där allt står färdigt, som de kunna behöva, skålar, fat, duktyg och annat, vilket anskaffats och underhålles på allmän bekostnad av borgarna, som även låtit uppbygga palatsen. Det händer, att där samtidigt äro församlade hundra sällskap till bröllop och andra fester, men alla få det oaktat sina särskilda rum eller paviljonger, och byggnaden är så väl inrättad, att intet sällskap stöter samman med eller stör ett annat. Därtill äro också på sjön en mängd lustbåtar eller gondoler, av vilka några kunna rymma tio, femton, ja tjugu personer, ty de äro femton till tjugu steg långa, ha breda och flata bottnar och kränga ej, då de gå fram genom vattnet. De personer, som finna nöje i denna förströelse och vilja förlusta sig därmed antingen i sällskap med sina hustrur eller tillsammans med några herrar, hyra då en av dessa slupar, vilka ständigt hållas i det prydligaste skick och äro försedda med sittplatser, bord och andra tillbehör, som behövas för ett gästabud. Kajutorna äro försedda med ett platt tak eller överdäck, på vilket besättningskarlarna taga plats, och med tillhjälp av långa stänger, med vilka de staka på bottnen av sjön, som ej är mer än en eller två famnar djup, föra de båtarna till vilken plats de vilja. Dessa kajutor äro alltid bemålade i olika

färger och med olika figurer, och även alla andra delar av fartyget äro försedda med målningar. På båda sidor finnas fönster, som kunna öppnas och stängas, för att sällskapet, även då det sitter till bords, må ha tillfälle att se åt alla håll och fröjda sina ögon med omväxlingen och skönheten av det sceneri, som drager förbi; och sannerligen överträffar det nöje, en sådan sjöfärd erbjuder, varje njutning, som kan hämtas på land; ty då sjön på den ena sidan utbreder sig längs hela staden, så har man, då man står i båten på ett visst avstånd från stranden, utsikt över densamma i hela dess storlek och skönhet, dess palatser, tempel, kloster och trädgårdar med träd av väldiga dimensioner, som resa sig vid vattenbrynet; och på den andra sidan kan man fröjda sig åt anblicken av de andra båtarna, som äro utstyrda på samma sätt, och som beständigt draga förbi fyllda med andra sällskap, som roa sig. Men så snart deras dagsverken äro fullbordade och deras affärer avslutade, tänka invånarna på denna ort ej på något annat än att fördriva de återstående timmarna med utflykter tillsammans med sina hustrur eller älskarinnor, antingen i dessa båtar eller i vagn runt staden, över vilken det här kan vara lämpligt att lämna en beskrivning, då den i sig själv utgör ett av detta folks nöjen.

Först måste man veta, att alla gator i Quin-sai äro belagda med sten eller tegel och likaså alla huvudvägar, som därifrån gå genom provinsen Manji, tack vare vilka de resande kunna komma till vilken trakt som helst utan att smutsa ned sina fötter; men då Hans Majestäts kurirer, som rida med stor hastighet, ej kunna använda stenläggningen, så har man för deras skull lämnat en del av vägens ena sida utan stenläggning. Stadens huvudgata, om vilken vi redan berättat, att den går från den ena änden till den andra, är på båda sidor till tio stegs bredd belagd med sten och tegel, medan den mellanliggande delen är sandad och försedd med rännor för att föra regnvattnet till de angränsande kanalerna, så att

gatan alltid hålles torr. På sanden färdas vagnar beständigt av och an. Dessa äro långa, täckta, hava förhängen och kuddar av siden och kunna rymma sex personer. Män och kvinnor, som vilja göra en lustresa, hyra dem kanske dagligen för detta ändamål, och man ser dem ständigt i långa rader körande mitt på gatorna. Några av dem besöka trädgårdar, där sällskapet av dem, som hava ställets ledning om hand, föres till skuggiga platser, för detta ändamål särskilt ordnade av trädgårdsmästarna; här tillbringa männen hela dagarna tillsammans med sina hustrur och vända, då det börjar bli sent, åter till sina hem på samma sätt, som de kommit.[8]

6. Det är bruk bland folket i Quin-sai att föräldrarna vid ett barns födelse genast anteckna dag, timme och minut, då förlossningen ägde rum. Därpå fråga de astrologerna under vilket tecken eller vilken aspekt barnet fötts, och svaret blir ävenledes sorgfälligt uppskrivet. Då nu gossen blivit till man och vill göra en affär eller en resa eller avsluta ett giftermålskontrakt, medföres denna anteckning till astrologen, som prövar den väl, väger de olika omständigheterna mot varandra och därpå utsäger vissa orakelmässiga ord, till vilka dessa människor, som ibland finna dem bekräftade av resultatet, sätta stort förtroende. Dessa astrologer eller mager påträffas i stort antal på varje torg, och intet bröllop firas, förrän man hört någon av dessa astrologers mening.

Det är vidare ett bruk att vid en förnäm och rik persons död iakttaga följande ceremonier. Anförvanterna, män och kvinnor, anlägga grova dräkter och ledsaga liket till den för förbränningen bestämda platsen. Processionen åtföljes även av musikanter, som spela på sina instrument medan den skrider framåt; även sjungas med hög röst böner till deras gudar. Då de komma till platsen, kasta de in i flammorna stycken av bomullspapper, på vilka äro målade bilder av tjänare, tjänarinnor, hästar och

kameler, liksom de även förbränna med guld genomvävt siden samt guld- och silvermynt. Detta göra de på grund av sin tro, att den avlidne i det andra livet kommer att äga alla dessa föremål, de första i deras naturliga tillstånd av kött och blod, tillsammans med allt guldet och sidenet. Så snart bålet brunnit ned, ljuda samtidigt alla musikinstrument och anställa ett gällt och ihållande larm, och de tro, att gudarna genom denna ceremoni bevekas att mottaga den mannens själ, vilkens kropp förbränts till aska, så att han i den andra världen födes på nytt och åter ingår i livet.[9]

7. Vid varje gata i denna stad befinna sig stenbyggnader eller torn, dit invånarna, om eldsvåda skulle bryta ut i något distrikt — en ej ovanlig olycka då alla hus till största delen äro byggda av trä — kunna föra sitt bohag och bringa det i säkerhet. På Hans Majestäts förordning finns en vakt om tio man uppställd under ett tak på alla huvudbroar, av vilka fem göra tjänst om dagen och fem om natten. I vart och ett av vakthusen befinner sig ett instrument av trä och ett av metall, båda kraftigt ljudande, samt ett vattenur, vilket senare utvisar timmarna om dagen som om natten. Så snart nattens första timme är förbi, slår en av väktarna ett slag på träinstrumentet samt ett på metallgonggongen, varigenom folket i grannskapet vet, att den första timmen är förliden. Efter den andra slår man två slag och så vidare, i det att man ökar antalet slag för varje timme som går. Vakten får ej sova och måste ständigt vara i beredskap. Om morgonen, så snart solen gått upp, slår man åter ett enda slag, såsom på aftonen, och så vidare från timme till timme. Några av dessa väktare patrullera i staden för att se till, om någon har eld eller ljus brinnande efter den bestämda timme, då de skola vara släckta. Så snart de upptäcka en sådan överträdelse, fästa de ett

tecken på dörren, och om morgonen blir husets ägare inkallad inför magistraten, av vilken han, om han ej kan anföra någon giltig orsak till förordningens överträdande, dömes till något straff. Skulle de finna någon ute på olaglig tid, gripa de honom och spärra in honom, och om morgonen föres han inför samma domstol. Om de på dagen finna någon person, som på grund av förlamning eller någon annan sjukdom är oförmögen att arbeta, så föra de honom till ett av de sjukhus, av vilka det finns flera i varje stadsdel, grundade av de gamla konungarna och på det frikostigaste underhållna. Då de blivit friska, måste de arbeta i något yrke. Så snart eld utbryter i något hus, slå de larm på träinstrumenten, varpå väktarna vid alla broar på ett visst avstånd skynda till för att släcka den liksom även för att rädda köpmäns och andras ägodelar, i det de föra dem till de ovannämnda stentornen. Ibland lastas lösöret även på båtar och föres till öarna i sjön. Ej ens vid sådana tillfällen våga invånarna gå ut ur sina hus, och endast de äro tillstädes, vilkas egendom verkligen måste föras bort, samt den till bistånd församlade vakten, som sällan understiger ett antal av ett- till tvåtusen man. Även vid tumult och uppror bland borgarna tages denna polisvakt i anspråk; men dessutom håller Hans Majestät ständigt en betydande truppstyrka, fotfolk och rytteri, i staden och dess grannskap. Befälet över denna giver han åt sina skickligaste anförare och utväljer sådana, som hava hans oinskränkta förtroende på grund av denna provinsens utomordentliga betydelse och särskilt på grund av dess stolta huvudstad, som i storlek och rikedom överträffar varje annan stad i världen. För nattpatrullerna äro kullar av jord uppkastade på en mils avstånd från varandra, och högst uppe på dessa står en träställning med en gonggong, på vilken den där stationerade vakten slår med en trähammare, och detta ljud höres på stort avstånd. Om

man ej skulle träffa försiktighetsåtgärder av detta slag, så skulle vid utbrottet av en eldsvåda halva staden löpa fara att gå upp i lågor, och dessa mått och steg äro även oundgängligen nödvändiga vid upplopp, då på ett visst tecken väktarna vid de olika broarna beväpna sig och begiva sig till den plats, där deras närvaro är behövlig.

8. Då storkhanen lade provinsen Manji, som dittills varit ett konungarike, under sitt välde, fann han det lämpligt att dela den i nio delar, och över var och en av dessa satte han en konung eller en vicekonung, vilken fungerar som förvaltningsområdets guvernör och utgör den dömande myndigheten. Dessa avlämna årligen ett meddelande till befullmäktigade, tillsatta av Hans Majestät, över det belopp inkomsterna uppgå till, såväl som över alla andra förvaltningsangelägenheter. Vart tredje år bli de förflyttade liksom alla andra offentliga ämbetsmän. En av dessa nio vicekonungar håller sitt hov i Quin-sai och har makt över mer än hundrafyrtio huvudstäder och andra städer, som alla äro stora och rika. Men man kan ej förvåna sig över detta antal, då man betänker, att i hela provinsen Manji ligga ej mindre än tolvhundra städer, som hava en stor befolkning av idoga och rika invånare. I var och en av dessa, allt efter omfång och andra förhållanden, håller Hans Majestät besättningstrupper, som på några orter belöpa sig till tusen, på andra till tio- eller tjugutusen man, beroende på till vilken styrka han uppskattar stadens egen befolkning. Men man får ej tro, att alla dessa trupper äro tartarer; de äro tvärtom till största delen infödingar från provinsen Kataia. Tartarerna äro alla ryttare, och rytteri kan ej förläggas kring de städer, som ligga i de låglänta, sumpiga delarna av provinsen utan endast i trakter, där marken är hård och torr, och där sådana trupper kunna bli behörigen övade. Till de förra skickar han kataier och sådana soldater från

provinsen Manji, som hava militära anlag; ty han har infört det bruket, att årligen bland alla sina undersåtar utskriva dem, som bäst lämpa sig för att bära vapen, och dessa låter han inkalla till tjänst vid sina talrika garnisoner, som kunna betraktas såsom lika många arméer. Men de soldater, som utskrivas i provinsen Manji, använder han ej till tjänst i deras hemland utan skickar dem till andra garnisoner, som kanske ligga tjugu dagsresor därifrån; där stanna de i fyra eller fem år, varefter de åter kunna vända hem, och andra skickas i väg att ersätta dem. På samma sätt är det ordnat bland kataierna. Största delen av de inkomster, som komma från städerna till storkhanens skattkammare, användas till dessa besättningstruppers underhåll. Om vid något tillfälle en stad befinner sig i uppror — och det är ej ovanligt, att detta folk, drivet av en plötslig förbittring eller under rusets inverkan mördar sina guvernörer och ämbetsmän — skickas en del av garnisonen i någon närliggande stad med order att ödelägga den staden, där ett sådant farligt upplopp ägt rum; ty det skulle vara ett mycket vidlyftigt företag att från en annan provins skicka en armé, som kanske skulle använda två månader för sin marsch. För den skull har staden Quin-sai alltid en garnison på trettiotusen man, och det minsta antal, som finnes förlagt i någon stad, belöper sig till tusen.

9. Det återstår nu att tala om ett utmärkt präktigt palats, som förr var konung Fanfurs residens; ty dennes förfäder hade med murar inneslutit ett område av tio mils omfång samt delat det i tre delar. Till det i mitten belägna kom man genom en hög portal, och på ömse sidor om denna fanns på en vidsträckt och plan terrass en ståtlig kolonnad, vilkens tak uppburos av pelarrader, utsirade i skönaste azur och guld. Den pelarhall, som befann sig mitt emot ingången vid gårdens främre sida,

var ännu större än de övriga, taket var rikt smyckat, pelarna förgyllda och väggarna på insidan försedda med förträffliga målningar, vilka framställde de gamla konungarnas historia. Här höll konung Fanfur årligen på vissa dagar, som voro ägnade åt deras avgudar, mottagning med en bankett för sina ädlingar, de förnämsta magistratspersonerna och Quin-sais rika borgare. Man kunde under dessa pelarhallar se tiotusen personer samtidigt mycket bekvämt sitta till bords. Festligheten räckte tio till tolv dagar, och den prakt, som vid detta tillfälle utvecklades i siden, guld och ädelstenar, överträffade allt, vad man kunnat tänka sig; ty varje gäst bemödade sig, driven av tävlingslust, att visa så mycken elegans, hans omständigheter tilläto honom. Bakom den sistnämnda hallen, som står mitt emot den stora portalen, fanns en med genomgång försedd mur, som skilde den yttre delen av palatset från den inre, vilken hade utseendet av ett stort kloster med dess celler; pelarraderna bildade här en portik, som omgav cellbyggnaden och förde in i de olika rum, som voro bestämda för konungen och drottningen. Dessa pelare voro smyckade på liknande sätt och ävenså väggarna. Från denna cellgård kom man till en täckt gång eller korridor, som var sex steg bred och så lång, att den förde ned till sjöstranden. På båda sidor om denna korridor voro tio varandra motsvarande ingångar till tio avlånga cellgårdar, omgivna av sina portiker, och varje cellgård hade femtio rum med till dem hörande trädgårdar, bostad åt ettusen unga kvinnor, som konungen hade i sin tjänst. Åtföljd ibland av sin gemål och ibland av några av dessa flickor brukade han förlusta sig på sjön och i båtar, täckta med siden, och besöka de tempel, som ligga utefter stranden. De båda andra avdelningarna av detta seralj inneslöto de skönaste anläggningar såsom lundar, vattendrag, härliga trädgårdar fulla av fruktträd, och även inhägnader för allt slags villebråd såsom anti-

loper, hjortar, harar och kaniner. Även här förlustade sig konungen i sällskap med sina damer, av vilka några foro i vagn, andra voro till häst. Inga män fingo medfölja på dessa utflykter, men däremot voro damerna vana att med hundar jaga de djur, vi nämnt. Då de blivit trötta av dessa nöjen, drogo de sig tillbaka till lustparkerna, lade av sina kläder, sprungo i vattnet och simmade muntert omkring, medan konungen förblev åskådare av detta skådespel. Sedan vände de åter till palatset. Ibland lät han servera middagsmåltiden i någon av dessa lundar, där de höga trädens grenar och lövverk skänkte en sval skugga, medan samma flickor omgåvo och betjänade honom. Så tillbragte han sin tid och förslappades genom den ständiga tjusningen av dessa kvinnor samt förblev utan all kunskap om krigföring; hans vekllighet och feghet gjorde det även möjligt för storkhanen att beröva honom hans lysande välde och skymfligt jaga honom från hans tron, såsom redan berättats.[10] Allt detta meddelades mig, då jag var i staden, av en rik köpman från Quin-sai, vilken, då jag träffade honom, var mycket gammal men förr varit konung Fanfurs förtrogne tjänare och var väl underrättad om allt, som rörde honom. Då han kände till palatsets ursprungliga utseende, önskade han föra mig dit och visa mig det. För närvarande är det den av storkhanen tillsatte vicekonungens residens; kolonnaderna äro ännu bevarade i samma skick som förr, men kvinnornas rum äro förfallna och grunden knappast skönjbar. Muren, som omslöt park och trädgårdar, hade ävenledes störtat samman, och därinne såg man nu varken djur eller träd.

10. Tjugufem mil från denna stad och i nordostlig riktning ligger havet, och där finns en stad, kallad Gampu,[11] med en utomordentligt vacker hamn, vilken besökes av alla de skepp, som komma med last från Indien. Floden,

som flyter förbi staden Quin-sai, bildar denna hamn där den faller ut i havet. Ständigt äro båtar i rörelse, som föra godset uppför och nedför floden, och de varor, som äro avsedda att exporteras, föras ombord på skeppen, som gå till olika delar av Indien och Kataia.

Marco Polo var just i staden, då den årliga berättelsen över inkomsternas storlek och invånarnas antal infordrades av Hans Majestäts befullmäktigade, och hade tillfälle att märka, att inbyggarna inregistrerades i etthundrasextio *tomans* eldstäder, och då en *toman* är lika mycket som tiotusen, så följer därav, att hela staden måste innehållit en million sexhundratusen familjer; bland detta otal av människor befann sig dock endast en församling nestorianska kristna. Varje husfader eller familjeförsörjare måste fästa ett papper över sin dörr, på vilket varje persons, mans eller kvinnas, namn står skrivet liksom även antalet av hans hästar. Då en person dör eller lämnar bostaden, blir namnet utplånat, och födes ett barn, fogas dess namn till listan.[12] På detta sätt äro provinsernas högre ämbetsmän och städernas guvernörer ständigt underrättade om det exakta invånarantalet. Samma föreskrift gäller för hela provinsen Kataia såväl som för provinsen Manji. På samma sätt måste innehavarna av härbärgen och offentliga hotell skriva in deras namn, som hos dem ha sin tillfälliga bostad, i en bok, varvid de måste angiva dag och timme för deras ankomst såväl som för deras avresa; därav lämnas dagligen en avskrift till de magistratspersoner, om vilka vi sagt, att de ha uppsikt över marknadstorgen.

Det är ett bruk i provinsen Manji, att folk ur den fattigare samhällsklassen, som ej kunna underhålla sina familjer, sälja sina barn till de rika, så att de hos dem kunna åtnjuta en bättre uppfostran, än de själva i sin fattigdom kunnat giva dem.

SEXTIONIONDE KAPITLET.

Om storkhanens inkomster.

Vi vilja nu tala om de inkomster storkhanen får från staden Quin-sai och de orter, som höra till dess förvaltningsområde, vilket utgör det nionde distriktet eller konungariket Manji. Först får han av saltet, den mest inbringande varan, en årlig skatt på åttio *tomans* guld; då varje *toman* är lika mycket som åttiotusen saggi och varje saggio en venetiansk dukat,[1] så belöper sig summan till sex millioner fyrahundratusen dukater. Denna oerhörda produktion kommer sig av, att provinsen ligger vid havet, där vattnet i de många lagunerna och saltsjöarna kristalliserar sig i sommarhettan och varifrån man på detta sätt erhåller en saltmängd, som är tillräcklig för fem av de andra distrikten i provinsen. Även odlas och beredes mycket socker, varför betalas lika mycket som för andra kryddor, nämligen tre och en tredjedels procent. Lika mycket indrives även för vin och för den av ris kokta drycken. De tolv hantverksklasserna, om vilka vi redan talat, och av vilka envar har ettusen verkstäder, och köpmännen, såväl de, vilka införa varor i staden, som de, vilka exportera dem till det inre eller på sjön, betala en avgift av tre och en tredjedels procent; men komma varorna på sjön från fjärran länder och trakter, som t. ex. från Indien, betala de tio procent. Ävenså betalas en avgift till konungen för landets avkastning, för boskap, för lantbrukets produkter och för silke. Då sammanräkningen gjordes i Marco Polos närvaro, hade han tillfälle att se, att Hans Majestäts inkomster — med undantag av saltskatten — på ett år belöper sig till en summa av tvåhundratio *tomans* (varje *toman* lika med åttiotusen guldsaggi) eller sexton millioner åttahundratusen dukater.[2]

SJUTTIONDE KAPITLET.

Om staden Ta-pin-zu.

DÅ MAN LÄMNAR STADEN QUIN-SAI och färdas en dagsresa mot sydost, passerar man hus, villor och härliga trädgårdar, där alla slags växter odlas i överflöd, och kommer så till staden Ta-pin-zu,[1] som hör till Quin-sais förvaltningsområde. Invånarna tillbedja avgudar, använda papperspengar, bränna sina döda,[2] lyda under storkhanen och leva av handel och industri. — Då denna plats ej erbjuder något egendomligt, vilja vi tala om staden Uguiu.

SJUTTIOFÖRSTA KAPITLET.

Om staden Uguiu.

TRE DAGSRESOR MOT SYDOST FRÅN TA-PIN-ZU ligger staden Uguiu,[1] och under ytterligare två dagsresor i samma riktning passerar man i ständig växling många städer, slott och andra bebodda platser, och sådant är utseendet av trakterna mellan dem, att allt detta på en främling verkar som en enda vidsträckt stad. Alla äro de beroende av Quin-sai. Folket tillbeder avgudar, och landet producerar livsmedel i stort överflöd. Här växer vassväxten tjockare och längre än på något annat ställe, ty den mäter här fyra spann i omfång och är femton steg lång.

SJUTTIOANDRA KAPITLET.

Om städerna Gen-gui, Zen-gian och Gieza.

RESER MAN VIDARE TVÅ DAGSRESOR i samma riktning, kommer man till staden Gen-gui,[1] och fortsätter

man än längre mot sydost, påträffar man alltjämt folkrika städer, vilkas invånare driva handel och odla jorden. I denna del av provinsen Manji ser man inga får men många oxar, kor, bufflar, getter och svin i stor mängd. Efter förloppet av den fjärde dagen kommer man till staden Zen-gian,[2] byggd på en kulle som står isolerad i floden, vilken med sina två armar tycks omfamna staden. Dessa båda armar följa olika riktningar, den ena går mot sydost och den andra mot nordväst. De sistnämnda städerna befinna sig likaledes under storkhanens välde och höra till Quin-sai. Folket tillbeder avgudar och lever av handel. I detta land finnes överflöd på vilt, fyrfota djur som fåglar. Om man drager vidare under två dagar, kommer man till den stora och och stolta staden Gieza,[3] vilken är den sista, som hör till Quin-sais förvaltningsområde. Lämnar man denna stad, så kommer man från Manji in i ett annat rike eller vicekonungadöme, som heter Kon-cha.

SJUTTIOTREDJE KAPITLET.

Om riket eller vicekonungadömet Kon-cha och dess huvudstad Fu-giu.

DÅ MAN LÄMNAT KUNGARIKET QUIN-SAIS SISTA STAD, kommer man in i riket eller vicekonungadömet Kon-cha,[1] vilkets huvudstad heter Fu-giu.[2] Färdas man under sex dagsresor genom detta land i sydöstlig riktning över kullar och genom dalar, så passerar man fortfarande genom städer och byar, där alla livsmedel finnas i överflöd; även finnas där goda jaktmarker, särskilt för vilda fåglar. Människorna äro hedningar, lyda under storkhanen och driva handel. I dessa trakter finnas utomordentligt starka lejon [tigrar]. Ingefära och även galanga växa där i stora mängder liksom även andra kryddor

och specerier. För penningar till ett värde av en venetiansk silvergrot kan man få åttio pund färsk ingefära; i sådant överflöd förekommer det. Där finnes även en växt, som har det verkliga saffranets alla egendomligheter, dess färg och dess smak, men likväl ej är äkta saffran. Det skattas högt, och då det användes till alla måltider, står det högt i pris.[3]

Invånarna i denna landsdel äta människokött, vilket de anse för läckrare än något annat, om nämligen personen ej dött i någon sjukdom. Då de draga i strid, låta de sitt hår fladdra upplöst kring huvudet, och de måla sina ansikten med en vacker blå färg. De beväpna sig med lansar och svärd, och marschera alla till fots, med undantag av anföraren, som rider. De äro ett mycket vilt folk, och då de i en drabbning slagit sina fiender, dricka de girigt deras blod och sluka sedan deras kött.[4] — Låtom oss lämna detta och tala om staden Que-lin-fu.

SJUTTIOFJÄRDE KAPITLET.

Om staden Que-lin-fu.

DÅ MAN FULLBORDAT DEN RESA på sex dagar, vi i föregående kapitel nämde, kommer man till staden Que-lin-fu,[1] som är av ett betydande omfång, och har tre mycket vackra broar, som äro inemot hundra steg långa och åtta steg breda. Kvinnorna på denna plats äro mycket vackra och leva i nöjen och lustbarheter. Här produceras mycket råsilke och förfärdigas sidentyger av olika slag. Även väves bomullstyg av färgade trådar, och detta utföres till försäljning till alla delar av provinsen Manji. Invånarna sysselsätta sig mycket med handel och utföra massor av ingefära och galanga. Man har sagt mig — dock såg jag själv aldrig djuret — att det på denna plats

finnes en art tamhöns, som ej hava fjädrar, utan vilkas hud är beklädd med svarta hår, så att den liknar kattskinn. De måste erbjuda en egendomlig anblick. De lägga ägg som andra höns och äro goda att äta.[2] Alla de lejon [tigrar], som här ströva omkring, göra resan genom landet farlig; för den skull färdas alltid många personer i sällskap.

SJUTTIOFEMTE KAPITLET.

Om staden Un-guen.

DÅ MAN LÄMNAR STADEN QUE-LIN-FU och reser vidare under tre dagar, så passerar man ständigt genom städer och förbi borgar, vilkas invånare äro avgudadyrkare och ha siden i överflöd, vilket de utföra i stora mängder, samt kommer till staden Un-guen,[1] där man förfärdigar mycket socker, vilket man sänder till staden Kambalu till storkhanens hov. Innan Un-guen kom under storkhanens välde, kände invånarna ej konsten att bereda sitt socker; de kokade det på ett så ofullkomligt sätt, att det, då det avkyldes, blev en mörk deg. Men då staden underkastade sig storkhanen, voro några män från Babylon[2] vid hovet, vilka begåvo sig till Un-guen och lärde invånarna raffinera sockret med askan av vissa träslag.[3]

SJUTTIOSJÄTTE KAPITLET.

Om staden Kan-giu.

DÅ MAN DRAGER VIDARE femton mil i samma riktning, kommer man till staden Kan-giu,[1] som hör till riket eller vicekonungadömet Kon-cha, ett av de nio distrikten

i Manji. På denna plats ligger till skydd för landet en stor armé, som alltid måste vara beredd att rycka ut, om någon stad visar håg för uppror. Mitt igenom staden strömmar en flod,[2] som är en mil bred och vid vilkens båda stränder stå stora och vackra byggnader. Framför dessa ser man en stor mängd skepp ligga, och dessa hava varor ombord, särskilt socker, som även här beredes i stora massor. Många skepp komma från Indien till denna hamn; de äro befraktade av köpmän, som medföra rika lager av juveler och pärlor, genom vilkas försäljning de förskaffa sig en avsevärd vinst. Denna flod faller ut i havet ej långt från en hamn, som heter Zai-tum. De skepp, som komma från Indien, fara uppför floden till staden, som är rik på förråder av alla slag och har härliga trädgårdar och kostliga frukter.

SJUTTIOSJUNDE KAPITLET.

Om staden och hamnen Zai-tum och om staden Tin-gui.

Då man lämnar staden Kan-giu och sätter över floden för att draga vidare i sydöstlig riktning, reser man under fem dagars tid genom ett välodlat land, förbi många städer, borgar och präktiga och stora boningshus, som äro rikt försedda med alla slags förråd. Vägen för över kullar, genom slätter och skogar, i vilka man finner de träd, av vilka kamfert beredes.[1] Landet är även rikt på villebråd. Invånarna äro hedningar. De äro storkhanens undersåtar och höra till Kan-gius lagskipningsområde. Efter förloppet av fem dagar kommer man till den stolta och vackra staden Zai-tum,[2] som vid havskusten har en hamn, berömd på grund av de många skepp, som där löpa in lastade med varor, vilka sedan skickas ut över hela provinsen Manji. Den mängd peppar,

som föres dit, är så stor, att allt det, som för att tillgodose den västliga världsdelen skickas till Alexandria, i jämförelse därmed är obetydligt och ej skulle utgöra mer än kanske hundradedelen därav. Det är i själva verket omöjligt att göra sig en föreställning om sammanströmningen av köpmän och anhopningen av varor i denna hamn, vilken betraktas som en av de största och bekvämaste i världen. Storkhanen får en oerhörd tull från denna plats, då varje köpman måste betala tio procent för sina varor. Skeppen lastas av köpmännen med trettio procent mindre varor, fyrtiofyra procent peppar, fyrtio procent aloe och sandelträ och andra kryddor ävensom vanliga handelsartiklar, så att köpmännen beräkna, att deras utgifter, tull och frakt inberäknade, belöpa till hälften av varornas värde; dock är vinsten av den hälft, som återstår, för dem så avsevärd, att de alltid lika gärna återvända till denna marknad med nya varor. Invånarna äro hedningar och hava överflöd på alla livsmedel; det är ett härligt land, och människorna äro fridsamma och älska ett yppigt och kvinnligt lugn. Rätt mycket folk kommer från det inre av Indien för att låta utsira sin kropp med nålpunktermålerier, såsom vi redan beskrivit det, och staden är berömd för att ha konstnärer, som äro väl erfarna i detta.

Den flod, som rinner förbi Zai-tums hamn, är stor och strid och utgör en arm av den, som flyter förbi Quin-sai.[3] På det ställe, där den skiljer sig från huvudfloden, ligger staden Tin-gui.[4] Om denna plats är ingenting annat att anmärka, än att där förfärdigas bägare eller vaser samt fat av porslin, och detta sker, enligt vad man har upplyst mig, på följande sätt. De samla ett visst slags jord, vilken de gräva fram liksom malm ur gruvor, och lägga den i stora högar, så att den blir utsatt för vindar, regn och sol i trettio till fyrtio års tid, och under denna tid lämnar man den alldeles orörd. Därigenom förädlas

och renas den för bearbetningen till de ovan nämnda faten. Därpå påföras sådana färger, som anses lämpliga, och sedan bakas varan i ugnar. De personer, som låta gräva fram jorden, samla den alltså för sina barn och barnbarn. En stor mängd av dessa fabrikat säljas i staden, och för en venetiansk grot kan man köpa åtta porslinsbägare.

Vi hava nu beskrivit vicekonungadömet Kon-cha, ett av de nio distrikten i Manji, från vilket Hans Majestät har lika stora inkomster som från Quin-sai. Om de andra komma vi ej att tala, emedan Marco Polo ej besökt några andra städer än de i Quin-sai och Kon-cha. Det må ytterligare anmärkas, att i provinsen Manji ett gemensamt språk är förhärskande och även ett likartat sätt att skriva; dock förekomma i de olika delarna av landet stora dialektolikheter, alldeles såsom förhållandet är mellan genuesare, milanesare, florentinare och dialekterna i de övriga italienska länderna, vilkas invånare, ehuru de ha särskilda språk, dock kunna göra sig förstådda av varandra.

Då Marco Polo ännu ej skrivit om allt det, han ämnat, vill han nu avsluta denna andra bok och börja en ny med en beskrivning över Indiens länder och provinser, vilka han skiljer i Stora, Lilla och Mellersta Indien, trakter, som han dels besökt i storkhanens tjänst, då denne skickade honom dit i olika affärer, och dels sedermera, då han på återresan, i sällskap med sin fader och farbroder ledsagade den drottning, som var bestämd för konung Argon. Han skall få tillfälle att berätta om många märkvärdiga förhållanden, som han i dessa länder iakttagit, men samtidigt skall han berätta även annat, som meddelades honom av trovärdiga personer, eller som utpekades för honom på sjökartan över Indiens kuster.

TREDJE BOKEN.

FÖRSTA KAPITLET.

Om Stora, Lilla och Mellersta Indien; om invånarnas seder och bruk; om många märkvärdiga och underbara ting, som man där får skåda; och först om fartygen i dessa trakter.

SEDAN VI I DE FÖREGÅENDE DELARNA av vårt verk talat om så många olika provinser och länder, vilja vi nu lämna dem och övergå till Indien och berätta om de märkvärdiga saker, som där finnas. Vi vilja börja med en beskrivning av köpmansskeppen, som äro byggda av furu. De hava ett enda däck, och under detta är rummet delat i sextio — eller fler eller färre — små kajutor allt efter fartygets storlek, av vilka var och en är inrättad till bekväm bostad åt en köpman. De äro försedda med ett gott roder. De hava fyra master med lika många segel, och några hava två master, vilka man kan resa upp och fälla ned allt eftersom de äro behövliga. Några skepp av det största slaget hava utom de omtalade kajutorna i kölrummet upp till trettio avbalkningar eller avdelningar, som äro gjorda av tjocka hopfogade plankor. Avsikten med denna anordning är att skydda fartyget om det springer läck, genom att t. ex. stöta emot en klippa eller genom att det får ett slag av en valfisk, något som ej så sällan förekommer; ty då man seglar om natten, åstad-

kommer rörelsen genom vågorna ett vitt skum, som tilldrager sig de hungriga djurens uppmärksamhet. I förhoppning att finna föda störtar det sig häftigt mot platsen, slår efter skeppet och splittrar ej sällan någon del av skrovet. Vattnet strömmar nu in på det ställe där skadan uppstått, och rinner in i länsbrunnen, som alltid är tom. Så snart besättningskarlarna märkt läckan, avlägsna de genast godset från den avdelning dit vattnet trängt in, men detta kan, på grund av att bräderna äro så väl hopfogade, ej rinna från den ena avbalkningen till den andra. Därpå repareras skadan, och godset föres åter till det ställe, varifrån det hade flyttats. Skeppen ha dubbla väggar, d. v. s. plankorna äro även beklädda med bräder. De äro innan och utan diktade med blånor och hopfästade med järnspikar. De äro ej överdragna med beck, emedan landet saknar sådant, utan bottnen strykes på följande sätt. Männen taga osläckt kalk och blånor, vilka sistnämnda de skära sönder; detta röra de samman, blanda det med en olja, som de få av ett särskilt träd, och göra av det hela en slags salva, som länge förblir klibbig och seg och för sitt ändamål är ännu bättre än beck.

De största skeppen erfordra en besättning om trehundra man, andra om tvåhundra och några endast om hundrafemtio, allt eftersom de äro större eller mindre. De föra från fem- till sextusen korgar med peppar. Fordom kunde de taga ombord större laster än nu för tiden, men då havets våldsamhet på många ställen krossat sönder öarna och detta särskilt vid några av huvudhamnarna, så är vattendjupet ej tillräckligt för sådana skepp, och de ha därför på sista tiden byggt dem mindre. Dessa skepp förflyttas även med tillhjälp av åror, av vilka var och en tar fyra man i anspråk.[1] Fartyg av det största slaget beledsagas av två eller tre barkskepp, som kunna föra ungefär tusen pepparkorgar och äro bemannade med sextio, åttio eller hundra matroser. Dessa små skepp

användas ofta för att draga de större, då dessa ros, eller också då de gå under segel, d. v. s. då vinden ligger tvärs, men ej då den är akterlig, emedan i detta fall de större skeppens segel skulle taga vinden för de små, och dessa så bli överseglade. Skeppen föra även med sig upp till tio små båtar, vilka tagas i anspråk för att kasta ut ankaret, för att fiska och för en mängd andra ändamål. De äro upphängda utefter skeppets sidor och firas ned i vattnet, då de skola användas. Även barkskeppen hava sina småbåtar. Då ett fartyg varit på resa ett år eller mera och är i behov av reparation, beklädes det på nytt med bräder — vilket alltså blir den tredje väggen — och den blir diktad och struken på samma sätt som de båda andra; och detta upprepas om nya förbättringar bli nödvändiga intill dess varven stigit till ett antal av sex, varefter det utdömes som obrukbart och ej sjödugligt. — Då vi nu beskrivit sjöfarten, vilja vi fortsätta med beskrivningen över Indien; men först vilja vi tala om vissa öar i samma del av oceanen, som vi för närvarande befinna oss i, och börja med den ö, som heter Zipangu.

ANDRA KAPITLET.

Om ön Zipangu.

Zipangu[1] är en ö i ostliga oceanen, som ligger ungefär femtonhundra mil[2] från fastlandet eller kusten av Manji. Den är mycket stor, dess invånare ha ljus ansiktsfärg, äro välbildade och rena i sina seder. Deras religion är avgudadyrkan. De äro oavhängiga av varje främmande makt och regeras endast av sina egna konungar. De hava guld i största överflöd, då tillgångarna äro outtömliga, men då konungen ej tillåter utförsel därav, så

komma få köpman till landet, ej heller bliva öarna mycket besökta av fartyg från avlägsnare trakter.[3] Denna omständighet måste betraktas som orsak till det kungliga palatsets rikedomar, enligt vad som berättats oss av personer, som äga tillträde till palatset. Hela taket är täckt med en plätering av guld, alldeles på samma sätt som vi täcka husen eller rättare kyrkorna med bly. Salarnas innertak äro av samma kostbara metall; många rum hava små bord, som äro arbetade av tjockt massivt guld, och fönsterna hava även gyllene ornament. Så oerhörda äro rikedomarna i palatset, att det är omöjligt att göra sig en idé därom. På denna ö finnas även pärlor i stor mängd, vilka äro av en rödaktig färg, runda och mycket stora; de äro lika värdefulla som de vita pärlorna, ja, skattas ännu högre. Det är bruk hos en del av invånarna att begrava sina döda; de övriga bränna dem. De förra lägga en pärla i munnen på liket. — Även finnas där många kostbara ädelstenar.

Då den store kaan Kublai hörde, att ön Zipangu var så rik, då tänkte han på, huru han skulle kunna bringa den under sitt välde och införliva den med sitt rike.[4] Han utrustade då en talrik flotta och inskeppade en stor truppstyrka under befäl av två av sina bästa krigsöverstar, av vilka en hette Abbakatan och den andre Vosancin, och dessa skulle genomföra öns underkuvande. Expeditionen utgick från hamnarna i Zai-tum och Quinsai, seglade över den mellanliggande sjön och kom lyckligt och väl till ön; men till följd av avundsjuka mellan de båda befälhavarna, av vilka den ene behandlade den andres planer med förakt och motsatte sig utförandet av hans befallningar, lyckades de ej intaga någon stad eller fästning med undantag av en enda, som togs med storm, då besättningen hade vägrat att giva sig. Befallning utfärdades, att ingen pardon skulle givas, och till följd därav avhöggos huvudena på alla med undantag för åtta

personer, vilka genom någon djävulsk trolldom hos en juvel eller amulett, som de lagt in i högra armen mellan huden och köttet, voro skyddade mot stål och på grund härav varken kunde dödas eller såras. Då man upptäckte detta, slogos de i hjäl med en träklubba och dogo genast.

Någon tid därefter hände det, att en häftig nordanvind började blåsa, och tartarernas fartyg, som lågo vid öns kuster, drevos om varandra. Det beslöts då i ett råd av de högsta befälhavarna ombord att åter lämna landet, så snart man blott kunde komma i väg; och då trupperna åter voro inskeppade, stack man ut. Men stormen steg till en sådan häftighet, att en mängd skepp gingo i kvav. De män, som hörde till dessa, räddade sig på spillror till en ö, som låg ungefär fyra mil från Zipangus kust. De andra skeppen, som ej voro så nära land, ledo ej av stormen, och de fartyg på vilka befunno sig de båda anförarna tillsammans med de förnämsta befälhavarna eller dem, vilkas rang berättigade dem att befalla över hundratusen eller tiotusen man, ställde sin färd hemåt och återvände till storkhanen. De av tartarerna, som stannade på den ö, där de strandat, och vilkas antal uppgick till trettiotusen, sågo sig nu utan skepp, övergivna av sina anförare och utan vapen och förråder och väntade ingenting annat än att bli tillfångatagna eller att ömkligen omkomma, särskilt som på ön ej fanns några boningar, där de kunde söka skydd och vederkvicka sig. Så snart stormen upphört, och sjön låg stilla och lugn, kom folket från huvudön Zipangu i talrika båtar och med stor makt seglande för att taga de skeppsbrutna tartarerna till fånga, och då de landat, gingo de ut för att söka dem, men utan plan och ordning. Tartarerna däremot handlade med klok försiktighet och gömde sig bland bergen i det inre av ön; medan fienden för att söka dem strövade fram på en väg, skyndade de på en

annan till kusten och kommo till den plats, där flottan låg för ankar. Då de funno alla båtarna övergivna men med flaggorna i topp, bemäktigade de sig dem, lade ut från ön och begåvo sig till Zipangus huvudstad, i vilken man på grund av flaggorna utan motstånd lät dem draga in. Här funno de endast få invånare förutom kvinnorna, vilka de behöllo för sig själva; och alla andra jagade de bort. Då konungen hörde vad som hänt, blev han mycket bedrövad och gav genast befallning om en sträng belägring av staden; och han lät så omsorgsfullt bevaka in- och utgångar, att ingen kunde komma in i staden och ej heller fly ut ur den under de sex månader belägringen varade. Efter loppet av denna tid förtvivlade tartarerna om att få hjälp och de gåvo sig på den betingelsen, att deras liv skulle skonas. Dessa händelser ägde rum år 1264. Då storkhanen några år senare fick veta, hur det hade gått hans olyckliga folk i Zipangu, och att denna stora olycka endast uppkommit genom de båda överbefälhavarnas oenighet, lät han hugga huvudet av den ene; den andre skickade han till en öde ö kallad Zorza,[5] där de, som förbrutit sina liv, straffas på följande sätt. Man vecklar in deras båda armar i en nyss avdragen buffelhud, vilken stadigt sys ihop; så snart den torkar, pressar den kroppen så samman, att den fångne ej kan röra sig eller hjälpa sig på något sätt och sålunda ömkligen omkommer.

TREDJE KAPITLET.

Om utseendet av de avgudabilder, som tillbedjas i Zipangu; och om huru invånarna äta människokött.

PÅ ZIPANGU och de andra i grannskapet liggande öarna framställas avgudabilder i olika gestaltningar; några

av dem hava huvuden som oxar, andra som svin, hundar, getter och andra djur. Några av dem hava ett huvud och två ansikten, andra tre huvuden, av vilka ett sitter på sin rätta plats och ett på vardera skuldran. Några hava fyra armar, andra tio och en del hundra. De, som hava det största antalet, betraktas som de mäktigaste, och följaktligen ägnas dem även den mesta dyrkan.[1] Om de av kristna frågas, varför de giva sina gudar så olika gestalter, svara de, att deras fäder gjort så före dem. »De, som levde före oss, överlämnade dem sådana åt oss, och sådana komma vi att överlåta dem åt våra efterkommande.» De olika ceremonier, som företagas framför dessa bilder, äro så gräsliga och djävulska, att det vore gudlöst och avskyvärt att berätta därom i vår bok. Läsaren må dock veta, att de hedniska invånarna på dessa öar, så snart de gripit en fiende, vilken ej har medel att uppbringa lösesumman, inbjuda fränder och vänner till sitt hem, slakta den fångne, tillreda hans kropp och förtära den i en festmåltid. De försäkra även, att människokött är det mest välsmakande man kan finna i världen.

FJÄRDE KAPITLET.

Om havet Cin mellan denna ö och provinsen Manji.

MAN MÅSTE VETA, att det hav, i vilket ön Zipangu ligger, kallas havet Cin,[1] vilket betyder: den sjö, som ligger intill Manji; ty på öns språk kallas Manji Cin. Detta hav Cin är så vidsträckt och stort, att de erfarnaste sjömän och lotsar, som segla genom detsamma, och som känna sanningen, säga, att där ligga ej mindre än sjutusen fyrahundrafyrtio öar, som nästan alla äro bebodda, och att inga träd finnas där, som ej hava en skön och

angenäm doft, och att många olikartade specerier och kryddor där växa och mycket aloe såväl som peppar i stort överflöd, vit och svart. Det är omöjligt att uppskatta värdet av guldet och allt annat, som finnes på öarna; men deras avstånd från fastlandet är så stort och sjöfarten förenad med så många svårigheter och besvärligheter, att handelsfartyg från hamnarna Zai-tum och Quinsai få en måttlig vinst, ty de använda ett helt år för sin resa, i det de fara ut på vintern och komma åter om sommaren; i dessa trakter härska nämligen endast två vindar, den ena om vintern och den andra om sommaren, så att de måste använda sig av den ena för dit- och den andra för hemresan.[2] Dessa länder ligga långt avlägsna från Indiens fastland. Då vi kalla detta hav havet Cin, så måste vi därmed förstå endast en del av oceanen; ty såsom vi tala om det Engelska eller Egeiska havet, tala de östliga folken om havet Cin och Indiska havet, medan alla tillsammans inbegripas under den allmänna benämningen oceanen. — Vi vilja nu ej mera tala om dessa länder och öar, ty dels ligga de så långt åt sidan om vår väg, dels har jag ej själv besökt dem, och dels höra de ej till storkhanens välde. Vi återvända nu till Zai-tum.

FEMTE KAPITLET.

Om havsviken Cheinan och dess floder.

DÅ MAN LÄMNAR ZAI-TUMS HAMN och seglar femtonhundra mil mot väster med dragning åt söder, så kommer man till havsviken Cheinan,[1] som är så stor, att man behöver två månader för att segla över den från den norra kusten, där den begränsar den södra delen av provinsen Manji, och dit, där den närmar sig länderna

Ania, Tholoman och många andra, som redan nämnts. I denna havsvik finnes en mängd öar, vilka till största delen äro tätt befolkade vid kusterna. Men på de ställen, där floderna falla ut, samlas mycket guldsand ur havet. Även koppar och mycket annat finnes på öarna, och med dessa varor driver man handel, i det den ena ön lämnar, vad den andra ej har. De idka även handel med fastlandets folk, i det de byta ut sitt guld och sin koppar mot sådana förnödenheter, som de behöva. På de flesta av öarna växer säd i överflöd. Denna havsvik är så stor och invånarna så talrika, att den förefaller som en annan värld.

SJÄTTE KAPITLET.

Om landet Ziamba; om konungen i detta land; och om huru han blev tributpliktig åt storkhanen.

Vi återupptaga nu vårt förra ämne. Då man lämnar Zai-tum och seglar femtonhundra mil vidare genom denna havsvik, såsom redan angivits, kommer man till ett land, som heter Ziamba,[1] och som är mycket rikt och stort. Det regeras av sina egna konungar och har sitt eget språk. Invånarna äro avgudadyrkare. En årlig tribut i elefanter och aloeträ betalas till storkhanen; orsaken till detta skall här berättas. Omkring år 1268, då Kublai fått kännedom om detta konungarikes stora rikedomar, beslöt han att skicka ut en stor härsmakt av fotfolk och rytteri för att erövra det, och därpå blev landet överfallet av en mäktig armé, som stod under befäl av en general vid namn Sagatu.[2] Konungen hette Akkambale och var mycket ålderstigen; han såg sig ej god att bjuda storkhanens trupper motstånd på öppna fältet och drog sig tillbaka till sina fasta platser, där han fann skydd och tappert försvarade sig. Men de öppna städerna och

boplatserna på slätterna blevo under tiden överväldigade och ödelagda; och då konungen insåg, att hela hans land skulle bli förhärjat av fienden, skickade han sändebud till storkhanen för att framhålla för honom, att då han, konungen, var en gammal man, som alltid hade bevarat lugnet i sitt rike, ville han rädda det från den tillintetgörelse, som hotade det, och förklarade sig därför beredd att, då den fientliga armén dragit sig tillbaka, betala en årlig tribut i elefanter och välluktande trä. Då storkhanen hört detta förslag skickade han, driven av medlidande, strax befallning till Sagatu, att han med den under hans befäl stående styrkan skulle draga sig tillbaka och övergå till erövrandet av andra länder. Så skedde även. Från denna tid skickade konungen till kejsaren såsom tribut en stor mängd aloeträ samt tjugufem de största och skönaste elefanter, som stodo att få i landet. Så skedde det, att konungen av Ziamba blev storkhanens vasall.

Då vi nu berättat om detta, vilja vi meddela ännu några omständigheter rörande denne konung och hans land. Först måste man veta, att i hans rike ingen ung flicka kan gifta sig innan hon blivit föreställd för honom. Dem, som behaga honom, behåller han för någon tid, och då de få lämna honom, ger han dem en penningsumma på det att de allt efter sin samhällsställning skola finna ett lämpligt giftermål.[3] Marco Polo besökte år 1280[4] denna plats, och vid denna tid hade konungen trehundratjugufem barn av man- och kvinnokön. Många av de förra hade utmärkt sig som tappra soldater. Landet är rikt på elefanter och aloeträ. Det finns även många skogar av ebenholtsträd, vilkets ved är vackert svart och bearbetas till många slags vackra föremål.[5] — För övrigt finnes härifrån ingenting särskilt att meddela. Vi vilja lämna denna plats och nu tala om den ö, som heter Java Major.

SJUNDE KAPITLET.

Om ön Java.

Om man lämnar Ziamba och styr mellan syd och sydost, kommer man, sedan man färdats femtonhundra mil, till en stor ö, som heter Java[1] och enligt uppgift av mycket välunderrättade sjömän är den största i världen, då den har ett omfång av ungefär tretusen mil. Den styres av en konung, och invånarna betala ej tribut till någon annan makt. De äro hedningar. Landet överflödar av allehanda varor. Peppar, muskotnötter, nardus, galanga, kubeber, kryddnejlikor och alla andra slags kostliga kryddor och specerier äro produkter av denna ö, varför den besökes av många skepp lastade med handelsvaror, vilket tillför ägaren en stor vinst. Den mängd av guld, som där samlas, överstiger vad som är möjligt att beräkna och är fullständigt otroligt. Därifrån hava i allmänhet köpmännen från Zai-tum och från Manji hämtat sina guldrikedomar och hämta dem än i dag, och därifrån kommer största delen av de kryddor, som föras ut över hela världen. Att storkhanen ej lagt ön under sin spira måste man tillskriva resans längd och sjöfärdens faror.

ÅTTONDE KAPITLET.

Om öarna Sondur och Kondur, och om landet Lochak.

Då man lämnar ön Java[1] och seglar sjuhundra mil mellan söder och sydväst, kommer man till två öar, av vilka den större heter Sondur och den andra Kondur.[2] Då båda äro obebodda, är det onödigt att tala mer om dem. Om man färdas femtio mil från dessa öar i syd-

västlig riktning, uppnår man en stor och rik provins, som utgör en del av fastlandet och heter Lochak.[3] Dess invånare äro avgudadyrkare. De hava ett för dem säreget språk och regeras av sina egna konungar, vilka ej betala tribut till några andra, ty landets läge är sådant, att det är skyddat för varje fientligt anfall. Vore det möjligt att angripa, så skulle storkhanen ej försummat att lägga det till sitt välde. I detta land växer sandelträ i rik mängd. Guld finns där i sådant överflöd, att det överstiger allt, vad man kan tänka sig. Elefanter finnas där även, och jakt med hundar och fåglar ger rikt utbyte. Härifrån hämtas alla de porslinssnäckor, som föras ut till andra länder och där användas såsom mynt, vilket vi redan påpekat. Här odlas en frukt, som kallas *berchi,*[4] vilken är av en limons storlek och har en mycket angenäm smak. För övrigt finnes ingenting anmärkningsvärt, utom att landet är vilt och bergigt och sällan besökes av främlingar; ty detta söker konungen att på alla sätt förhindra, på det att hans skatter och de andra hemligheterna i hans rike så litet som möjligt må bli kända i de övriga delarna av världen.

NIONDE KAPITLET.

Om ön Pentan och om konungariket Malaiur.

DÅ MAN FRÅN LOCHAK SEGLAR femhundra mil mot söder, kommer man till en ö, som heter Pentan;[1] dess kuster äro vilda och ouppodlade, men där finnas skogar med härligt doftande träd i mängd. Mellan provinsen Lochak och denna ö Pentan är havet inom ett område på sextio mil ej mer än fyra famnar djupt, vilket gör det nödvändigt för dem, som trafikera det, att taga in

skeppens roder [så att dessa ej skola stöta i botten].[2] Sedan man tillryggalagt dessa sextio mil i sydostlig riktning och därefter ytterligare trettio, kommer man till en ö, som utgör ett särskilt konungarike, och som kallas Malaiur,[3] vilket även är namnet på dess huvudstad. Invånarna regeras av en konung och hava ett eget språk Staden är stor och välbyggd. Där drives en betydande handel med kryddor och specerier, varav platsen överflödar. Ingenting annat märkvärdigt erbjuder sig. — I det vi draga vidare, vilja vi nu tala om Java Minor.

TIONDE KAPITLET.

Om ön Java Minor.

DÅ MAN LÄMNAR ÖN PENTAN och seglar vidare ungefär hundra mil i sydöstlig riktning, kommer man till ön Java Minor,[1] vilken, huru ringa man än måste uppskatta dess storlek, dock mäter icke mindre än tvåtusen mil i omfång. På denna ö finnas åtta konungariken, som behärskas av lika många konungar, och varje konungarike har sitt eget språk, som är olika alla de andra.[2] Folket tillbeder avgudar. Ön har skatter i överflöd och alla sorters kryddor, aloeträ, sandelträ, ebenholts och många andra slags specerier, som på grund av resans längd och den farliga seglatsen ej föras till vårt land utan finna vägen till provinserna Manji och Kataia.

Vi vilja nu särskilt uppehålla oss vid, vad som angår invånarna i vart och ett av dessa konungariken; men först måste anmärkas, att ön ligger så långt mot söder, att man ej kan se nordstjärnan. Marco Polo besökte sex av de åtta konungarikena, och dem vill han beskriva; men om de andra båda, som han ej hade tillfälle att se, vill han ingenting säga.

ELFTE KAPITLET.

Om konungariket Felech på ön Java Minor.

VI VILJA BÖRJA MED KONUNGARIKET FELECH,[1] som är ett av de åtta. Dess invånare äro till största delen hedningar, men många, som bo vid havskusten, hava på grund av beröringen med de saracenska köpmännen, som ständigt besöka dem, omvänt sig till Mohammeds religion. De, som bo bland bergen, leva som djur. De äta människokött och utan åtskillnad allt annat slags kött, rent och orent. Deras dyrkan är riktad på många olika saker, ty var och en dyrkar hela dagen, vad som först visar sig för hans blickar, då han står upp om morgonen.

TOLFTE KAPITLET.

Om det andra konungariket, kallat Basma.

DÅ MAN LÄMNAR DET SISTNÄMNDA LANDET, kommer man in i konungariket Basma,[1] som är oavhängigt av de andra och har sitt eget språk. Folket erkänner storkhanen som sin herre, men betalar honom ingen tribut; och avståndet är så stort, att Hans Majestäts trupper ej kunna skickas hit. Till namnet är emellertid hela ön honom underdånig, och då skepp fara den vägen fram, använda invånarna tillfället till att skicka honom sällsynta och märkvärdiga saker och särskilt falkar av en förträfflig art.

I detta land finnes gott om vilda elefanter[2] och noshörningar,[3] vilka senare äro mycket mindre än elefanterna, men hava liknande fötter som de. Deras hud liknar buffelns. Framtill på huvudet hava de ett enda

horn. Men detta vapen använda de ej till att stöta ned och såra dem, som de angripa, utan bruka därtill endast sin tunga, som är beväpnad med långa, skarpa taggar, samt sina knän och fötter; om de anfalla en människa, så stöta de omkull honom med fötterna, trampa på honom och slita sönder honom med tungan. Deras huvud liknar ett vildsvins, och de bära det djupt nedböjt mot marken. De finna nöje i att böka i sump och slam och äro smutsiga till sina vanor. Dock låta sig dessa djur ej fångas av någon oskyldig jungfru, såsom man menar hos oss, utan äro tvärt om mycket vilda och skygga.[4] I denna landsända finnas apor av olika slag samt gamar, som äro svarta som korpar, utomordentligt stora och alldeles särskilt lämpliga till jakt.

Man måste veta, att vad som berättas om de torkade kropparna av små människovarelser eller pygméer, som skulle föras ut från Indien, endast är en tom saga. Sådana föregivna människor förfärdigas sålunda på denna ö. Det finns i landet ett slags apor, som ej äro mycket stora, och som hava ett människoliknande ansikte. De personer, som sysselsätta sig med att fånga dem, klippa av dem håret, och lämna det blott omkring hakan och annorstädes, där det växer på människokroppen. Därpå torka de dem och preparera dem med kamfert och andra kryddor, och sedan de lagat så, att de fullkomligt likna små människor, lägga de dem i träkistor och sälja dem till köpmännen, som föra ut dem över hela världen. Men detta är blott ett bedrägeri, som tillgår så, som vi angivit, och varken i Indien eller i något annat land, hur vilt det än må vara, finnas pygméer så små som dessa apor. — Då vi sagt tillräckligt om detta konungarike, som eljest ingenting märkvärdigt erbjuder, vilja vi nu tala om ett annat, som heter Samara.

TRETTONDE KAPITLET.

Om det tredje konungariket, kallat Samara.

Då man lämnar Basma, kommer man till konungariket Samara,[1] ett annat av dem, i vilka ön är delad. Här tillbragte Marco Polo fem månader medan han och hans sällskap, mycket mot allas deras önskningar, där blevo kvarhållna, ty vinden var dem ogunstig, och de måste invänta den för sjöfarten lämpliga årstiden. Nordstjärnan är här ej synlig, ej heller de stjärnor, som bilda vagnen. Människorna äro avgudadyrkare. De behärskas av en mäktig furste, vilken själv erkänner sig som storkhanens vasall.

Då det var nödvändigt att stanna så lång tid på denna ö, slog han sig ned vid kusten tillsammans med sitt sällskap, som bestod av ungefär tvåtusen personer, och för att skydda sig mot fientligheter från vildarna, vilka grepo dem, som ensamma strövade omkring, slaktade och åto dem, lät han runt omkring på landsidan gräva en stor och djup grav, så att den löpte ut i hamnen på ömse sidor om den plats, där skeppen lågo, och vid graven lät han dessutom uppbygga blockhus eller redutter av trä, något som landet har i stora mängder, och skyddat av dessa befästningar tillbragte sällskapet det fem månader långa uppehållet i fullkomlig säkerhet. Men så stort var det förtroende, som man ingivit de infödda, att dessa anskaffade livsmedel och annat, som man behövde, enligt en med dem sluten överenskommelse.

Ingenstädes i världen kan man få äta en bättre fisk, än den som här fångas. Här odlas ej vete, utan folket lever av ris. De hava ej heller något vin utan bereda av ett slags träd, som liknar dadelpalmen,[2] på följande sätt en kostlig dryck. De skära av en gren och hänga därunder ett kärl, i vilket saften ur såret droppar, och

vilket blir fullt under loppet av en dag och en natt. Denna dryck har så hälsosamma egenskaper, att den hjälper mot vattensot liksom även mot lung- och leverlidanden. Då man ser, att de stammar, som blivit tappade, ej mera giva någon saft, vattnar man träden, i det man från floden skaffar fram så mycket vatten, som behöves för ändamålet, och sedan detta skett, får man åter lika mycket saft som i början. Några träd ge röd, andra vit saft. De indiska nötterna växa även här till ett manshuvuds storlek; de innehålla en substans, som är söt och angenäm till smaken och vit som mjölk. Håligheten inuti fruktköttet är fylld med en vätska, klar som vatten, och kylig och mer aromatisk och smaklig än vin eller någon annan dryck. Invånarna äta allt slags kött, gott och dåligt utan åtskillnad.

FJORTONDE KAPITLET.

Om det fjärde konungariket, kallat Dragojan.

DRAGOJAN[1] ÄR ETT KONUNGARIKE, som behärskas av sina egna furstar och har sitt eget språk. Invånarna äro ociviliserade, tillbedja avgudar och erkänna storkhanens överhöghet. De hava följande hemska bruk, då någon medlem av familjen angripits av någon sjukdom. Den sjukes anförvanter skicka bud efter trollkarlarna, av vilka de begära att de, sedan de undersökt fallet, skola förklara, om den sjuke kommer att tillfriskna eller ej. Om utslaget lyder, att han ej kommer att bli frisk, tillkalla släktingarna vissa personer, som ha till uppgift, och som skickligt utföra sitt uppdrag, att tillsluta munnen på den sjuke till dess han är kvävd. Sedan detta skett, skära de liket i stycken, tillreda det till en måltid, och när det är färdigt, församla de släktingarna, och under

ett festligt samkväm äta de upp det så fullständigt, att de ej ens lämna märgen i benen.[2] Skulle något stycke av kroppen bli över, skulle det alstra maskar, säga de; dessa maskar skulle av brist på näring dö, och deras död skulle tillskynda den avlidnes själ förskräckliga straff. Därpå samla de upp benen, lägga dem i små prydliga kistor och bära dem till särskilda hålor i bergen, där de ej kunna ofredas av vilda djur. Om de kunna gripa någon människa, som ej tillhör deras eget distrikt, och han ej kan betala lösen, så döda de och äta upp honom.

FEMTONDE KAPITLET.

Om det femte konungariket, kallat Lambri.

LAMBRI[1] HAR LIKALEDES SIN EGEN KONUNG och sitt särskilda språk. Folket tillbeder även avgudar och kallar sig storkhanens vasaller. Landet producerar bresilja i stort överflöd och även kamfert samt en mängd andra kryddor. De utså en växt som liknar bresilja, och då den skjuter upp, plantera de den på ett annat ställe, där den får vara i tre dagar. Därpå ryckes den upp med rötterna och användes såsom färgstoff. Marco Polo medförde några frön av denna planta till Venedig och sådde ut dem där; men då klimatet ej var tillräckligt varmt, blev ingenting därutav. I detta konungarike finnas män med svansar, som äro en spann långa och likna hundens; men de äro ej täckta av hår. Befolkningens flertal är av denna egendomliga gestaltning; de leva likväl blott bland bergen och bo ej i städer.[2] Noshörningen är en vanlig invånare i skogarna, och där finnas även villebråd av alla slag, fyrfota djur och fåglar.

SEXTONDE KAPITLET.

Om det sjätte konungariket, kallat Fanfur, där man bereder mjöl av ett träd.

FANFUR[1] ÄR ETT KONUNGARIKE på samma ö, och det behärskas av sina egna furstar. Folket tillbeder likaledes avgudar och erkänner storkhanen som sin överherre. I denna del av landet finnes ett slags kamfert, som är mycket bättre än något annat; det kallas Fanfurkamfert och uppväges med guld. Där finns intet vete och ej heller något annat sädesslag, utan invånarnas spis består av ris med mjölk och av det vin, som erhålles ur träd på det vis, som i kapitlet om Samara beskrivits. De hava även ett träd av vilket de på ett egendomligt sätt få bröd.[3] Stammen är hög och så tjock, att två män knappt nå omkring den. Då den yttre barken skalas av den, finner man veden vara ungefär tre tum tjock, och den innersta delen är fylld med märg, vilken ger ett slags mjöl, liknande det, som beredes av *carvolo*.[4] Märgen lägges i med vatten fyllda kärl och röres omkring med en pinne, så att fibrer och andra föroreningar stiga uppåt, medan det rena mjölet avsätter sig på bottnen. Sedan detta skett hälles vattnet av, och mjölet, som blir kvar, renat från alla främmande tillsatser, användes till att bereda kakor och andra slags bakverk. Det liknar kornbröd, och Marco Polo har ätit det och även medfört därav till Venedig. Trädets ved är, som redan nämnts, ungefär tre tum tjock och liknar järnet, i att det ögonblickligen sjunker, då det kastas i vattnet.[5] Det kan spjälkas på längden alldeles som bamburöret. Infödingarna förfärdiga därav korta lansar; vore de mycket långa, skulle de vara så tunga, att man ej kunde bära dem eller använda sig av dem. De äro i ena änden skarpt tillspetsade och härdade i eld, så att de kunna genomborra

varje rustning, och äro i många avseenden att föredraga framför sådana av järn. — Nu hava vi talat tillräckligt om detta konungarike, som är ett av öns distrikt. Om de andra konungarikena, som utgöra den återstående delen, vilja vi ingenting säga, emedan Marco Polo ej besökte dem. Vi gå vidare och vilja härnäst beskriva en liten ö, som heter Nokueran.

SJUTTONDE KAPITLET.

Om ön Nokueran.

Då man lämnar Java [Minor] och konungariket Lambri och seglar vidare ungefär hundrafemtio mil, kommer man till två öar, av vilka den ena heter Nokueran, den andra Angaman. Nokueran[1] regeras ej av någon konung, och invånarna leva i ett tillstånd, som föga skiljer dem från djuren; alla, män och kvinnor, gå nakna och hava ingen del av kroppen betäckt. De äro avgudadyrkare. Deras skogar äro fulla av de ädlaste och dyrbaraste träd, och av några får man vitt eller rött sandelträ, av andra den indiska nöten, och av ännu andra kryddnejlikor och färgträ; dessutom hava de en mångfald av kryddor. I det vi fortsätta vidare, skola vi tala om Angaman.

ADERTONDE KAPITLET.

Om ön Angaman.

Angaman[1] är en mycket stor ö, som ej behärskas av någon konung. Invånarna äro hedningar och ett mycket djuriskt och vilt släkte; de hava huvud, ögon

och tänder alldeles såsom hundar.[2] De äro av naturen grymma och döda och uppäta alla, som de kunna komma åt, och som ej äro av deras eget folk. Deras föda består av ris, mjölk och allt slags kött. De hava indiska nötter, paradisäpplen och många andra frukter av sådana arter, som ej växa i vårt land.

NITTONDE KAPITLET.

Om ön Zeilan.

DÅ MAN LÄMNAR ÖN ANGAMAN och seglar tusen mil mot väster med någon avvikning mot söder, visar sig ön Zeilan.[1] Den är på grund av sitt förmånliga läge i alla avseenden bättre lottad än någon annan ö i världen. Den mäter tvåtusenfyrahundra mil i omfång, men fordom var den ännu större, ty då mätte den fulla tretusensexhundra mil, vilket framgår av de kartor, som ägas av de sjöfarande på detta hav. Men nordanvindarna, som med oerhörd våldsamhet storma fram, hava smulat sönder bergen, så att dessa på några håll störtat samman och ned i sjön, och för den skull har ön ej mera sitt ursprungliga utseende.[2] Den behärskas av en konung, som heter Sender-naz.[3] Invånarna äro hedningar och oavhängiga av alla andra stater. Män och kvinnor gå nakna och ha blott en duk virad kring livet. De hava inga andra sädesslag än ris och sesam, ur vilket sistnämda de bereda olja. Deras föda består av mjölk, ris och kött, och de dricka det vin, som avtappas träden, såsom vi redan beskrivit. Här finnes den bästa bresilja, som står att få. På denna ö hittas vackrare och kostbarare rubiner än i någon annan del av världen och likaså safirer, topaser, ametister, granater och många andra sköna ädel-

stenar. Konungen lär äga den största rubin, som någonsin skådats;[4] den är en spann lång och armstjock, blixtrar över måtta och har ingen enda fläck. Den glöder som eld och är så dyrbar, att dess värde ej kan beräknas i penningar. Storkhanen Kublai skickade en ambassad till denne konung med begäran, att han måtte avstå denna rubin till honom; han skulle erhålla värdet av en stad därför. Men konungens svar löd, att han ej skulle sälja den för alla skatter i världen; ej heller kunde han under några omständigheter tillåta, att den fördes ut ur hans rike, då han ärvt juvelen av sina förfäder, som suttit på tronen före honom. För den skull kunde storkhanen ej få stenen. Invånarna på denna ö äro alls ej krigiska utan tvärtom fega och eländiga, och om någon gång soldater behövas, så hämtas de från saracenerna i närliggande länder. — Då här ingenting annat märkvärdigt finnes att anteckna, skola vi fortsätta med att tala om Maabar.

TJUGONDE KAPITLET.

Om provinsen Maabar.

1. DÅ MAN LÄMNAR ÖN ZEILAN och seglar vidare sextio mil i västlig riktning, kommer man till den stora provinsen Maabar;[1] den är ej någon ö utan en del av fastlandet, som hör till Stora Indien, såsom det kallas, emedan det är det stoltaste och rikaste land i världen. Det regeras av fyra konungar, av vilka den förnämste heter Sender-bandi.[2] I hans rike finns ett pärlfiskeri i det inre av en havsbukt, som ligger mellan Maabar och ön Zeilan, där vattnet ej är mera än tio till tolv, på några ställen endast två famnar djupt. Fisket bedrives på följande sätt. Ett större antal köpmän sluta sig sam-

man till flera kompanier och skaffa flera skepp och båtar av olika storlekar, som äro väl försedda med grundtackelverk, så att de kunna ligga säkert för ankar. De anställa och medtaga personer, som äro väl erfarna i konsten att fiska upp de musslor, som innehålla pärlor. Dessa upphämtas av fiskarna i säckar av nätverk, som de hava fästade kring livet; därpå stiga de ned på nytt och komma åter upp till ytan, då de ej längre kunna hålla andan; efter en kort stund dyka de åter ned, och så fortsätta de hela dagen och hopa en sådan massa musslor, att de skulle räcka att tillfredsställa alla länders behov. Större delen av de pärlor, som man får genom fiske i denna havsvik, äro runda och skimrande. Det ställe vid fastlandets kust, där musslorna finnas till största antalet, heter Betala,[3] och därifrån utbreder sig fiskeområdet sextio mil mot söder.

Då denna havsvik hemsökes av stora fiskar, som äro farliga för dykarna, medföra köpmännen trollkarlar, som tillhöra bramanernas klass, vilka genom sina avgrundskonster hava makt att tvinga och förskräcka dessa fiskar, så att de ej kunna anställa någon skada, och då fisket äger rum endast om dagen, så lösa de trolldomen om kvällen, på det att oärliga människor, som om natten kunna försöka att dyka och stjäla musslorna, må avskräckas av fruktan för de rovgiriga djuren. Magerna äro tillika väl erfarna i att förtrolla alla slags fyrfota djur och även fåglar. Fisket börjar i april och varar till mitten av maj. Privilegiet att bedriva det utarrenderas av konungen, till vilken endast betalas en tiondel av vinsten; åt magerna gives en tjugondel, och följaktligen återstår för dem själva en avsevärd behållning. Sedan den ovan angivna tiden är slut, finna de ej mer några musslor, och skeppen föras då till en annan plats, som ligger trehundra mil från denna vik; där slå de sig ned i september och fiska till mitten av oktober. Utom

tiondedelen av avkastningen tager konungen alla pärlor, som äro stora och välbildade, i anspråk, och då han betalar ett högt pris för dem, äro köpmännen mycket villiga att sälja dem till honom.

2. Invånarna i dessa landsdelar gå ständigt nakna utom att de med ett stycke tyg betäcka de delar av kroppen, som blygsamheten fordrar. Konungen är ej mera klädd än de andra, men hans tygstycke är av ett finare stoff; han är även mera utmärkt än de övriga genom olika smycken, som t. ex. genom ett halsband, som är besatt med kostbara juveler: smaragder, safirer och rubiner av oerhört värde. Han har även hängande kring halsen ett sidenband, som räcker ned till bröstet, och som innehåller hundrafyra stora och sköna pärlor och rubiner. Orsaken till detta egendomliga antal är, att han enligt föreskrifterna i sin religion så många gånger dagligen måste upprepa en bön till sina gudars ära, och detta iakttogo konungarna, hans förfäder. Den dagliga bönen består i orden *pacauca, pacauca, pacauca,*[4] och detta upprepa de etthundrafyra gånger. Kring varje arm bär han tre gyllene armband, som äro smyckade med pärlor och juveler, på tre ställen kring benen bär han guldringar, som äro smyckade på samma vis, och på tårna liksom på fingrarna bär han ringar av oskattbart värde. För denne konung är det visserligen en lätt sak att bära sådana kungliga emblemer och utveckla så mycken glans, då de kostbara ädelstenarna och pärlorna alla äro produkter av hans eget land. Han har åtminstone tusen hustrur och mätresser, och då han ser en kvinna, vilkens skönhet behagar honom, uttrycker han genast sin önskan att äga henne. På detta sätt tillägnade han sig sin broders hustru; och denne var en klok och förståndig man och lät övertala sig att ej göra saken till föremål för strid ehuru han flera gånger var nära att gripa till vapen; men

deras moder trädde emellan, visade på sina bröst och sade: »Om strid uppstår mellan er båda så sliter jag ögonblickligen dessa bröst, som närt eder, från min kropp.» Och därmed fick saken bero.

Konungen omger sin person med många riddare och ädlingar, och de kalla sig konungens trogna i denna värld och i den andra. De betjäna konungen vid hovet och rida ut med honom; de finnas alltid i hans närhet, och då han går ut, ledsaga de honom. De hava stor makt i alla delar av konungariket. Då konungen dör och hans lik brännes, störta sig alla dessa trogna tjänare frivilligt i lågorna och förbrännas med honom för att följa honom in i den andra världen.

Även följande plägsed härskar bland dem. Då en konung dör vidrör sonen, som följer honom efter, ej den skatt, som denne samlat, i tro att olycka skulle komma över hans regering om han i full besittning av landet ej vore i stånd att föröka skatten, så som hans fader gjort. Till följd av denna fördom är det troligt, att oerhörda rikedomar sedan gammalt hopats i palatset.[5]

Då inga hästar uppfödas i detta land, giva konungen och hans tre bröder årligen ut stora penningsummor på att köpa sådana av köpmännen från Ormus, Diufar, Pecher och Adem,[6] vilka föra dem hit för att sälja dem och genom denna handel bliva rika; ty de föra med sig upp till femtusen, och för var och en få de femhundra guldsaggi, vilket motsvarar hundra marker silver; och då efter ett års förlopp ej trehundra av dem äro levande — emedan, som man tror, där ej finnes folk, som kan sköta dem och giva dem de lämpliga läkemedlen — så måste de årligen ersättas av nya hästar. Men min mening är, att landets klimat är ogynnsamt för hästrasen, och att det är därför, det är så svårt att uppföda dem i landet och att bevara dem. De giva dem med ris kokat kött och annan lagad mat till foder; ty landet frambringar ej

någon säd utom ris. Ett vackert sto betäckt av en präktig hingst föder endast ett litet klent föl med vanskapta ben och odugligt att använda till ritt.[7]

Följande egendomliga bruk härska ännu i detta land. Om en man, som begått en förbrytelse för vilken han dömts och förts till avrättning, förklarar sig beredvillig att offra sig själv till någon guds ära, så sätta honom släktingar och vänner i en vagn och giva honom tolv väl härdade och skarpa knivar. Därpå fara de med honom genom staden och ropa med hög röst, att denne modige man vill offra sig i en frivillig död endast av nitälskan om gudens ära. Då han kommer till den plats, där lagen skulle gått i fullbordan på honom, griper han två av knivarna och utropar: »Jag offrar mig själv till ära för denne gud!», stöter hastigt en kniv i varje höft, griper de andra, stöter en i varje arm, två i magen och två i bröstet. Sedan han på detta sätt drivit in alla knivarna med undantag av en enda i olika delar av sin kropp i det han vid varje sår utropat de nämda orden, stöter han den sista i hjärtat och ger så upp andan. Därpå bränna hans släktingar liket med stor fröjd och glädje, och hans hustru störtar sig av kärlek till sin make i bålet och förbrinner med sin man. De kvinnor, som så göra, bli berömda av andra människor, och de, som ej göra det, bli smädade och föraktade.

3. Invånarna i detta rike tillbedja avgudar och särskilt oxen, ty denne, säga de, är helig, och ingenting i världen kan förmå dem att äta hans kött. Men där finnes en särskild klass av människor, som kallas *gavi*,[8] vilka, ehuru de äta hans kött, likväl ej våga döda djuret. Om en oxe dör, antingen en naturlig död eller också på annat vis, äta *gavi* av hans kött; och alla människor bestryka sina hus med kospillning. Dessa människor hava den vanan att sätta sig på en matta på marken, och

då de tillfrågas, varför de sitta på detta sätt, svara de, att det är ärofullt att sitta på marken; ty då vi uppkommit av jord, så skola vi återvända dit; ingen kan visa jorden tillräcklig ära, och ingen bör förakta den. Dessa *gavi* och hela deras stam äro avkomlingar av dem, som slogo apostelen Thomas, och därför kan ingen av dem träda in i den byggnad, där den helige apostelns lik vilar, ens om tio män skulle försöka att föra honom dit; genom en övernaturlig makt drives han från den heliges lekamen.

Landet frambringar ingen annan säd än ris och sesam. Männen gå i striden med sköld och lans men utan kläder; de äro ett ömkansvärt okrigiskt folk. De döda ingen boskap och inga slags djur för att använda dem till föda; om de vilja äta kött av får eller andra djur eller av fåglar, tillkalla de saracenerna, som ej stå under inflytande av samma lagar och vanor, och de döda dem i deras ställe. Män och kvinnor tvätta två gånger om dagen sina kroppar i vatten, morgon och afton. Innan denna tvättning ägt rum varken äta eller dricka de, och den person, som åsidosätter detta bruk, betraktas såsom kättare. Man måste veta, att de, då de äta, betjäna sig av högra handen och ej vidröra maten med den vänstra. Vid varje renligt arbete bruka de högra handen, och den vänstra använda de till simpla göromål, såsom till rengöringar och till djuriska förrättningar. De dricka ur ett särskilt slags kärl, och var och en har sitt eget och betjänar sig aldrig av någon annans. Då de dricka, så föra de ej kärlet till munnen utan hålla det över huvudet och hälla innehållet i munnen och beröra över huvud taget ej kärlet med läpparna. Då de bjuda en främling dricka, giva de honom ej sitt kärl i handen, utan om han ej medför något eget, gjuta de vinet eller drycken i hans händer, och ur dem dricker han som ur en bägare.

I detta land härskar den strängaste och största rätt-

visa, och varje förseelse blir hårt straffad; och beträffande gäldenärer härskar där följande bruk. Om fordringsägaren upprepade gånger anhållit om betalning, och gäldenären gång på gång fått uppskov genom bedrägliga löften, kan den förre lägga beslag på honom genom att draga upp en krets omkring honom, vilken han ej vågar överskrida innan han gottgjort sin fordringsägare antingen genom likvidering eller genom att lämna en tillfredsställande säkerhet. Skulle han försöka fly, så hemfaller han åt dödsstraffet såsom en, den där våldfört sig på rättvisan. Då Messer Marco uppehöll sig i detta land under sin hemresa, hade han tillfälle att vara ögonvittne till ett märkvärdigt förfarande av denna art. Konungen var skyldig en främmande köpman en summa penningar, och ehuru denne ofta bönfallit honom om betalning, blev han dock under en lång tid uppehållen med idel försäkringar. Då konungen en dag red ut till häst, tog köpmannen tillfället i akt och beskrev en cirkel kring honom och hans häst. Så snart konungen såg, vad som skett, höll han inne och red ej vidare och rörde sig ej heller från stället innan köpmannen fått sin fordran till fullo betald. De kringstående sågo med förvåning, vad där försiggick, och sade, att detta vore den rättvisaste konung, som själv underkastade sig lagarna.[9]

Dessa människor avhålla sig från druvvin, och upptäcktes det, att någon drack sådant, så skulle hans vittnesmål ej gälla inför rätta. En liknande fördom består gentemot dem, som äro sjöfarande, ty dessa, mena de, kunna blott vara överdådiga människor, och sådana kunna ej godkännas såsom vittnen. De anse ej utsvävande umgänge med kvinnor för någon last. I detta landet är hettan utomordentligt stor, och för den skull gå invånarna nakna. Där regnar ej utom i juni, juli och augusti månader, och om luften ej avkyldes av regnet under dessa tre månader, så skulle det vara omöjligt att leva där.[10]

Det finnes i detta land män, som äro erfarna i en vetenskap kallad fysiognomik, varigenom de lära känna en persons natur och egenskaper och om de äro onda eller goda; och detta varsebliva de genast så snart de se den ifrågavarande mannen eller kvinnan. De veta också, vad det har att betyda om man möter ett djur eller en fågel. Dessa människor ägna fåglarnas flykt större uppmärksamhet än några andra folk i världen, och de spå därav lycka eller olycka. Varje dag i veckan har en timme, vilken de anse för olycklig, och de kalla den *choiach;* så t. ex. på måndagen timmen *mezza-terza*, på tisdagen timmen *terza*, på onsdagen timmen *nona;* och på dessa timmar göra de inga inköp och över huvud taget inga affärer, ty de äro övertygade om, att dessa ej skulle föra lycka med sig.[11] På samma sätt taga de reda på egenskaperna hos varje dag under året, och dessa beskrivas och upptecknas i deras böcker. De kunna säga, vilken tid på dagen det är, efter längden av en mans skugga då han står rak. När ett barn födes, det må vara en gosse eller en flicka, antecknar fadern eller modern den veckodag, på vilken förlossningen ägde rum; dessutom månskiftet, månadens namn och timmen. Detta sker, emedan varje framtida handling i barnets liv skall regleras av astrologien. Så snart en son uppnår tretton års ålder, får han sin fulla frihet, och han får ej längre bo i sin faders hus; man giver honom penningar till ett värde av ungefär tjugu eller tjugufyra grot. På detta sätt utrustad anser man honom i stånd att förtjäna sitt uppehälle om han börjar någon affärsverksamhet och drar vinst därav. Dessa gossar tröttna ej på att hela dagen springa omkring och köpa en sak på ett ställe för att åter sälja den på ett annat. Under den årstid, då pärlfisket pågår, gå de ned till stranden och köpa av fiskarna eller andra personer fem eller sex eller flera små pärlor, allt eftersom de ha pengar. Sedan bära de dem till köpmännen, som

på grund av den starka hettan hålla sig hemma, och till dem säga de: »Dessa pärlor ha kostat oss så och så mycket; varen så goda och given oss den förtjänst, ni anse rimlig.» Köpmännen giva dem då något mera än den summa, till vilken gossarna erhållit dem. På detta sätt driva de handel med en mängd andra saker och bliva med tiden synnerligen skarpsinniga köpmän. När dagens arbete är slutat, bära de de för livsuppehållet nödvändiga födoämnena till sina mödrar, och dessa laga till dem åt gossarna, som aldrig äta något på fädernas bekostnad.

4. Icke blott i detta konungarike utan i hela Indien äro alla djur och fåglar olika våra med undantag av vaktlarna, som likna dem, som finnas i vårt land; alla de andra skilja sig mycket från våra. Där finnas flädermöss så stora som gamar och gamar så svarta som kråkor och mycket större än våra. De flyga snabbt och förfela aldrig sitt byte.

I templen finnas många avgudabilder, både manliga och kvinnliga; fäder och mödrar helga sina döttrar åt deras tjänst. Dessa flickor måste infinna sig i templet när helst dess präster fordra, att de med sin närvaro skola bidraga till gudens glädje; och vid sådana tillfällen sjunga de och spela på instrument och förhöja genom sin närvaro festligheterna. Dessa unga kvinnor äro mycket talrika och uppträda i stora skaror. Flera gånger i veckan bära de offer, bestående av matvaror, till den gud i vilkens tjänst de äro invigda, och de tro, att guden förtär denna föda. För detta ändamål placeras ett bord framför gudabilden, därpå få matvarorna ligga under en hel timme, under vilken tid flickorna ej upphöra att sjunga, att spela och att utföra lättsinniga danser.

Detta varar så lång stund, som en förnäm person använder för sin måltid. Sedan förklara de, att gudens ande är nöjd med sin del av välfägnaden, sätta sig runt

omkring bordet, och förtära vad som står därpå, varefter de begiva sig till sina respektive hem. Som orsak till att dessa flickor sålunda samlas och utföra de ovan beskrivna ceremonierna, anföres följande. Prästerna förklara, att den manlige guden är förtörnad på den kvinnliga och ej vill hava något att göra med henne eller ens tala med henne; och att om inga mått och steg vidtoges för att återställa fred och harmoni dem emellan, skulle klostret gå sin undergång till mötes, eftersom gudomligheternas nåd och välsignelse skulle förvägras det. Därför fordra de, att de invigda skola komma nakna, blott med ett skynke runt livet, och i denna dräkt sjunga hymner till guden och gudinnan. Dessa människor tro, att den förre ofta förlustar sig med den senare.[12]

Infödingarna hava ett slags bädd eller sängplats av mycket lätt rörverk, så fyndigt konstruerad att när de vila däri och vilja sova, kunna de draga för gardiner runt omkring sig genom att draga i ett snöre.[13] Detta göra de både för att utestänga taranteln, vilkens bett äro ytterst smärtsamma, och för att hålla flugor och andra kryp på avstånd medan samtidigt luften, som är så nödvändig för att mildra den utomordentliga hettan, icke utestänges. Det är emellertid blott personer av rang eller förmögenhet, som få åtnjuta sådan bekvämlighet; de lägre klasserna sova på öppen gata.

I denna provinsen Maabar finnas kvarlevorna av den ärorike martyren Sankt Thomas Aposteln, som där lidit martyrdöden. Han vilar i en liten stad,[14] som sällan besökes av köpmän, emedan den ej ligger lämpligt till för deras affärer; men många kristna och saracener begiva sig dit av religiösa motiv. De senare anse honom som en stor profet och kalla honom Ananias,[15] vilket betyder helig man. De kristna, som företaga denna pilgrimsfärd, samla jord från den plats, där han dräptes, och föra den med sig hem; och jorden där är av röd färg. De använda den sedan

för att verkställa under och giva den, utspädd med vatten, åt de sjuka, som mången gång därav botats. I Herrans år 1288 hände det sig, att en mäktig furste, som vid skördetiden insamlat en ovanligt stor mängd ris och ej hade tillräckligt många spannmålsbodar att förvara allt i, fann för gott att för detta ändamål begagna sig av det helgade hus, som tillhörde Sankt Thomas' kyrka. Då detta var emot kyrkoföreståndarnas önskan, bönföllo dessa honom om att ej på detta sätt använda en byggning, som var avsedd att hysa de pilgrimer, som kommo för att besöka det ärorika helgonets kropp. Men icke desto mindre framhärdade han envist i sitt beslut. Följande natt uppenbarade sig den helige aposteln för honom i en syn, hållande i handen en liten lans, som han riktade mot kungens strupe, i det han sade till honom: »Om du ej genast utrymmer mitt hus, som du tagit i besittning, skall jag låta dig lida en neslig död.» Fursten vaknade upp i häftig ångest och gav genast befallning om att det, som fordrats av honom, skulle verkställas, och han omtalade offentligen, att han sett aposteln i en syn. En mångfald av underverk ske där dagligen genom helgonets förmedling. De kristna, som ha vård om kyrkan, äga skogar med de träd, som alstra de indiska nötterna, och ha därav sitt uppehälle. De betala som skatt till en av konungens bröder en grot i månaden för vart träd. Det berättas, att den helige aposteln dog under följande omständigheter. Han hade dragit sig tillbaka till en eremithydda, där han var sysselsatt med att bedja, och var omgiven av en mängd påfåglar, vilka finnas i överflöd i detta land, då en avgudadyrkare av *gavi*-stammen, som förut beskrivits, händelsevis gick förbi. Han såg ej den helige mannen utan sköt mot en av fåglarna en pil, som träffade aposteln i sidan. Då denne märkte, att han var sårad, hade han blott tid att tacka Herren för all hans barmhärtighet och i Hans händer överlämna sin ande.[16]

Ehuru infödingarna i denna provins äro svarta, äro de ej födda med den mörka hudfärg, som de sedan erhålla genom konstgjorda medel. De anse den svarta färgen vara höjden av skönhet; för den skull ingnida de barnen tre gånger om dagen med sesamolja. De framställa alla sina gudabilder svarta, men de måla djävulen vit och påstå, att alla onda andar ha den färgen. De ibland dem, som tillbedja oxen, medtaga i striden några hårstrån av en vild tjur, vilka de fästa vid manarna på sina hästar, och de tro, att deras kraft och verkan är så stor, att var och en, som för dem med sig, är säker för all slags farlighet. På grund därav säljes den vilda tjurens hår till ett mycket högt pris i dessa länder.

TJUGUFÖRSTA KAPITLET.

Om konungariket Murfili eller Monsul.

DÅ MAN LÄMNAR KONUNGARIKET MAABAR och fortsätter femhundra mil i nordlig riktning, kommer man till konungariket Murfili.[1] Det regerades fordom av en konung, men alltsen hans död för omkring fyrtio år sedan styres det av hans drottning, en mycket klok dam. Hon älskade honom så mycket, att hon aldrig önskar gifta sig med någon annan. Och jag kan försäkra, att hon under dessa fyrtio år har styrt sitt rike lika bra som någonsin hennes make, ja kanske bättre; och då hon älskade fred och rättvisa, blev hon mera avhållen av sina undersåtar än någon drottning eller konung i det landet blivit före henne. Dess invånare tillbedja avgudar och lyda ej under någon annan stat. De leva av ris, kött, fisk och frukter. — Bland bergen i detta konungarike hittas diamanter. Under regntiden rinner vattnet ned bland klippor och hålor i häftiga strömmar, och när dessa av-

stannat och flutit undan, gå männen ut att söka diamanter i flodbäddarna, och de finna många. Man berättade för Messer Marco Polo, att om sommaren, när hettan är oerhörd och intet regn faller, bestiga invånarna bergen med stor möda och även med betydlig fara på grund av att en mängd ormar där husera. Det säges, att nära toppen finnas djupa dalar, fulla av hålor och omgivna av bråddjup, i vilka diamanterna hittas. Här bygga många örnar och vita storkar sina bon; de lockas dit av ormarna, som de leva av. De män, som äro ute för att söka diamanter, ställa sig nära hålornas mynning och kasta därifrån ned köttstycken, vilka örnarna och storkarna sedan söka upp och taga med sig till klippspetsarna. Männen begiva sig ofördröjligen efter dem dit, driva bort fåglarna, och då de lyfta upp köttstyckena, hitta de ofta diamanter fastklibbade på dem. Om örnarna skulle hunnit äta upp köttet, taga de reda på den plats, där de tillbringa natten, och på morgonen finna de stenarna i deras spillning.[2] Här tillverkas det finaste bomullstyg, som står att uppleta i Indien.

TJUGUANDRA KAPITLET.

Om provinsen Lak, Loak eller Lar.

DÅ MAN LÄMNAR DEN PLATS, där den ärorike apostelen Sankt Thomas' kvarlevor vila, och fortsätter i västlig riktning, kommer man till provinsen Lak;[1] därifrån härstamma bramanerna,[2] som nu äro spridda över hela Indien. Dessa äro de bästa och hederligaste köpmän i hela världen. De skulle aldrig säga en osanning även om det gällde deras liv, och de avsky röveri och att stjäla andra personers ägodelar. De äro kända för sin kyskhet och nöja sig med att blott hava en hustru. När

en främmande köpman, obekant med landets seder och bruk, kommer till någon av dem och ber honom om hjälp i sina företag, tar bramanen hand därom, avyttrar varorna och redovisar redligen för affären, under det han ständigt tänker på främlingens bästa. Och han begär ingen ersättning för sitt besvär om ägaren ej av fri vilja giver honom en gåva som tack. De äta kött och dricka landets vin; dock döda de ej själva något djur utan låta mohammedanerna göra det. Man igenkänner bramanerna på ett tjockt bomullssnöre, som går över skuldran och är bundet under armen så att snöret syns på bröstet och på ryggen. Konungen[3] är utomordentligt rik och mäktig och älskar pärlor och dyrbara ädelstenar. När köpmännen från Maabar visa honom utmärkt vackra sådana, litar han fullständigt på dem, när de uppgiva stenarnas värde, och han giver dem dubbla inköpspriset för var och en. På grund därav utbjuder man till honom många vackra juveler. Invånarna äro ivriga avgudadyrkare och befatta sig med spåkonster och trolldom. Då de skola inköpa varor, betrakta de sin skugga; är skuggan så lång, som den bör vara, inköpa de varorna den dagen. De äro ytterst måttliga i mat och dryck och uppnå en hög ålder. De behålla tänderna friska genom att ständigt tugga på en viss liten växt, som även befordrar matsmältningen och giver god hälsa.

Bland de infödda i denna trakt finnes en klass, som helgat sig åt ett religiöst liv. De kallas *tingui*,[4] och de föra det strängaste leverne till sina gudomligheters ära. De gå fullständigt nakna och dölja ingen del av sin kropp; de säga, att denna nakenhet ej kan vara skamlig då de ju kommit nakna till världen. Och vad beträffar deras blygd, säga de, att då den hos dem ej är syndens verktyg, ha de ingen orsak att rodna vid dess blottande. De tillbedja oxen och bära på sina pannor en liten bild av en sådan i förgylld koppar eller annan metall. De

bränna oxens ben till pulver och bereda därav en salva, med vilken de vördnadsfullt bestryka kroppens olika delar. Om de möta en person, med vilken de stå på vänskaplig fot, bestryka de honom mitt i pannan med denna beredda aska. De beröva intet djur livet, ej ens en fluga, loppa eller lus, då de tro, att de alla ha en själ, och de skulle betrakta det som en synd att äta av något djur. De avhålla sig till och med från grönsaker, örter eller rotfrukter innan de torkat, ty de säga, att allt, vad grönt är, har en själ. De begagna sig ej av skedar eller fat utan lägga födan på torkade blad av adamsäpplets träd, vilka frukter även kallas paradisäpplen. Då de vilja förrätta sina naturbehov, gå de ner till havsstranden och strö sedan ut exkrementerna åt alla håll för att förhindra uppkomsten av maskar, vilkas hungerdöd sedan skulle tynga på deras samveten. De uppnå hög ålder, några av dem ända till hundrafemtio år, och de åtnjuta en god hälsa och äro mycket starka ehuru de sova på bara marken. Detta måste tillskrivas deras avhållsamhet och kyskhet. När de dö, brännas deras kroppar.

TJUGUTREDJE KAPITLET.

Om ön Zeilan.

JAG VILL EJ GÄRNA hoppa över vissa detaljer, som jag utelämnade, då jag förut talade om ön Zeilan, och vilka jag lärde känna, då jag besökte landet på min hemfärd. På denna ö finnes ett högt berg, som är så uppfyllt av klippor, klyftor och avgrunder, att det, enligt vad man säger, är nästan omöjligt att bestiga utom med tillhjälp av järnkedjor, som fästas på klipporna. På så sätt ha likväl några personer lyckats nå toppen. Och de

säga, att på detta berg ligger Adams, vår förste faders grav.[1] Åtminstone är detta saracenernas mening. Men avgudadyrkarna säga, att det är Sogomon-barchans[2] grav, före vilken det ej fanns några avgudar. De hålla honom för att ha varit den bäste bland män, i själva verket ett stort helgon enligt deras uppfattning och den förste, i vilkens namn avgudar gjordes.

Han var, enligt vad de berätta, son till en förnäm och rik konung, och han var av ett så fromt sinnelag, att han aldrig ville lyssna till något världsligt tal, ej heller ville han samtycka till att bliva konung. Och då hans fader märkte, att sonen ej ville bliva konung och ej heller taga del uti regeringsbestyren, gick detta honom djupt till sinnes. Och först försökte han fresta honom med stora löften i det han erbjöd sig att låta kröna honom till konung och överlämna all makt i hans händer. Men sonen samtyckte ej till något av hans anbud; och fadern var mycket bekymrad, så mycket mera som han ej hade någon annan son, åt vilken han vid sin död kunde överlämna konungariket. Efter att hava övertänkt saken, lät konungen därför bygga ett stort palats, befallde sin son taga sin bostad där och lät honom bliva uppassad av ett antal de skönaste jungfrur, som kunde finnas. Och han befallde dem att förströ prinsen natt och dag och att sjunga och dansa inför honom för att sålunda vända hans sinne till världsliga nöjen. Men det var till ingen nytta, ty ingen av dessa flickor kunde någonsin förleda konungasonen till något lättsinne, och han förblev endast ännu ståndaktigare i sin renhet, förande ett i högsta grad heligt liv efter deras sed. Och jag försäkrar, att han var en så allvarlig ung man, att han aldrig hade lämnat slottet; och sålunda hade han aldrig sett en död man och ej heller någon, som ej varit frisk och sund; ty hans fader tillät aldrig någon åldring eller sjuk man att komma i hans närhet. Emellertid hände det en dag, att den

unge mannen tog en ridtur, och vid sidan av vägen såg han en död man ligga. Denna syn gjorde honom mycket förskräckt eftersom han förut aldrig sett något sådant. Han frågade genast sina följeslagare, vad detta kunde vara, och de omtalade då för honom, att det var en död man. »Huru, skola då alla män dö?» frågade konungasonen. »Ja, visserligen,» sade de; därpå svarade den unge mannen ingenting utan red vidare i djupa tankar. Och sedan han ridit ett gott stycke, träffade han på en mycket gammal man, som ej längre kunde gå, och som av ålder hade förlorat alla sina tänder. Och då kungasonen såg den gamle mannen, frågade han, vad detta betydde och varför mannen ej kunde gå. Hans följeslagare svarade, att det var på grund av hög ålder, som mannen hade förlorat sina tänder och ej längre kunde gå. Och då konungasonen fått kunskap om den döde och om den åldrige mannen, vände han åter till sitt slott och sade till sig själv, att han ej längre ville dröja i denna olyckliga värld utan uppsöka Honom, som ej dör och som skapat honom.

För den skull lämnade han en natt i hemlighet sitt slott och begav sig till ett högt och vilt berg. Där vistades han, förande ett liv i stor nöd och djup fromhet under stor avhållsamhet, alldeles som om han varit kristen. Och hade han blott varit det, skulle han i själva verket varit ett stort helgon inför vår Herre Jesus Kristus; så ädelt och rent var det liv, han förde. Då han dog, funno de hans kropp och förde den till hans fader, och då fadern såg den son, som han älskat mer än sig själv, död inför sig, var han nära att bliva vansinnig av sorg. Han lät då göra en avbild av sonen i guld och dyrbara stenar och lät hela sitt folk tillbedja den. Och alla förklarade honom vara en gud, och så säga de än i dag.[8]

De säga dessutom, att han dött åttiofyra gånger. Första gången dog han som människa och återkom till

livet som en oxe; sedan dog han som oxe och återkom till livet som häst, och så vidare ända tills han dött åttiofyra gånger; och varje gång blev han ett djur av något slag. Men när han dog den åttiofjärde gången, säga de, att han blev en gud. Och de anse honom verkligen vara den störste av alla sina gudar. De förtälja, att den förutnämnda avbilden av honom var den första avgud, som avgudadyrkarna hade, och att den varit upphov till de andra avgudarna. Allt detta skedde på ön Zeilan i Indien.

Avgudadyrkarna bege sig hit på pilgrimsfärder från mycket långt avlägsna trakter och med stor andakt, alldeles som kristna nalkas Sankt Jakob i Gallicia. Och de påstå, att gravvården på berget är konungasonens i överensstämmelse med den berättelse, som jag förtäljt eder; och att tänderna och håret och skålen, som finnas där, äro av samme konungason, vars namn var Sogomon-barchan eller Sogomon den Helige. Men saracenerna komma även dit i stort antal på pilgrimsfärder, och *de* säga, att det är Adams, vår förste faders grav, och att tänderna och håret och skålen äro Adams.

Gud vet, vems de verkligen äro; huru som helst, så är Adams grav enligt vår kyrkas Heliga Skrift ej belägen i denna del av världen.

Nu hände det sig, att storkhanen fick höra, att på detta berg fanns vår förste fader Adams grav, och att en del av hans hår och tänder och den skål, ur vilken han brukade äta, ännu voro bevarade där. Därför tänkte han, att han på något sätt skulle kunna få dem, och avsände för detta ändamål en stor beskickning i året efter Kristi börd 1284. Sändebuden foro med ett stort antal följeslagare över land och vatten tills de anlände till Zeilan, och där inställde de sig för konungen. Och de voro så enträgna, att de lyckades få två av käktänderna, vilka voro utomordentligt stora och tjocka; och de fingo

också en del av håret och skålen, ur vilken han brukade äta; och den är av en mycket vacker grön porfyr. Då storkhanens sändebud hade fullgjort det uppdrag, för vilket de voro komna, gladde de sig högeligen och återvände till sin herre. Då de nalkades den stora staden Kambalu, varest storkhanen vistades, sände de honom bud om, att de bringade honom de föremål, vilka han sänt dem att hämta. Vid underrättelse härom blev storkhanen övermåttan glad och befallde alla prästerna och det övriga folket att gå ut och möta dessa reliker, vilka han trodde vara Adams.

Men varför skall jag göra berättelsen längre? Hela Kambulus befolkning gick ut att möta relikerna, och prästerna togo dem och buro fram dem till storkhanen, vilken mottog dem med stor glädje och vördnad. Och de funno det skrivet i sina skrifter, att den inneboende kraften i denna skål är sådan, att om föda för en man lägges däri, skall den räcka för fem; och storkhanen försäkrade, att han prövat saken och funnit, att det verkligen var sant.

Nu haven I hört, huru storkhanen förvärvade dessa reliker; och en mäkta stor skatt kostade det honom! De tillhörde, enligt vad avgudadyrkarna säga, denne konungason.

Då vi nu berättat detta om berget på Zeilan, återvända vi till konungariket Maabar för att tala om staden Kael.

TJUGUFJÄRDE KAPITLET.

Om staden Kael.

KAEL[1] ÄR EN BETYDANDE STAD, som styres av Astiar,[2] en av de fyra bröder, som äro konungar i landet

Maabar. Denne är rik på guld och juveler och söker åt sitt land bevara en ständig fred. I följd därav besökes staden av många främmande köpmän, vilka av kungen väl emottagas. Likaså anlöpes denna hamn, som ligger väl till för handeln, av alla skepp, som komma västerfrån — från Ormus, Kisi,[3] Adem och olika delar av Arabien — lastade med varor och hästar. Fursten underhåller på det mest lysande sätt icke mindre än tre hundra hustrur.

Alla stadens invånare liksom de infödda i Indien i allmänhet, äro hemfallna åt den vanan att ständigt tugga ett blad, som kallas *tembul;*[4] detta göra de dels av vana, dels på grund av den njutning, det skänker. Då de tuggat det, spotta de ut den saliv det framkallat. Förnäma personer låta preparera löven med kamfer och andra välluktande kryddor, bl. a. med en blandning av osläckt kalk. Man har berättat mig, att detta är ytterst välgörande för hälsan. Om någon vill förolämpa en annan på det simplaste och mest föraktliga sätt, spottar han saften av detta blad i hans ansikte. Sålunda förolämpad, går den förorättade parten till konungen, framlägger orsaken till sitt klagomål och förklarar sig villig att avgöra tvisten genom strid. Därpå giver kungen dem vapen, vilka bestå av ett svärd och en liten sköld, och allt folket samlas för att beskåda striden, vilken pågår till dess en av de kämpande ligger död på platsen. De få emellertid ej såra varandra med svärdsspetsen, ty detta har konungen förbjudit.

TJUGUFEMTE KAPITLET.

Om konungariket Koulam.

Då man lämnar Maabar och fortsätter femhundra mil i sydvästlig riktning, kommer man till konungariket

Koulam.[1] Där bo många kristna och judar, vilka tala sitt eget språk. Konungen är ej skattskyldig under någon annan.

Fint sappanträd växer där, och peppar finnes i stort överflöd, såväl i de skogrika som i de flacka delarna av landet. Insamlandet därav fortgår under maj, juni och juli, och de träd, som alstra den, odlas på stora plantager. Även indigo, av utmärkt kvalitet och i stora kvantiteter, tillverkas här. Det beredes ur en planta, som tages upp med rötterna och lägges i en vattenbalja, där växten får ligga tills den ruttnar; därefter pressas saften ut. Då denna saft varit utsatt för solen och avdunstat, kvarstannar en slags deg, som skäres i små stycken av den form i vilken vi se den hos oss.

Hettan är under några månader så stark, att den knappt kan fördragas; likväl komma många köpmän hit från olika delar av världen, t. ex. från konungariket Manji och Arabien, lockade av den stora vinst de kunna göra på de varor, som de importera hit och på dem, som de skicka hem. Många av de djur, som finnas här, äro olika dem, som finnas i andra land. Det finnes här fullkomligt svarta lejon [tigrar][2] och olika slags papegojor, en del vita som snö med röda fötter och röda näbbar, andra med färger i rött och himmelsblått och åter andra, som äro mycket små. Påfåglarna äro också större och ståtligare än våra och se annorlunda ut än dessa, liksom över huvud taget de tama fåglarna skilja sig betydligt från våra. På samma sätt är det även med frukterna. Och man säger, att orsaken till dessa olikheter är den hetta, som råder i dessa trakter. Vin beredes ur det socker, som fås av en viss palmart. Det är utomordentligt gott och mer berusande än druvvinet. Infödingarna hava i överflöd allt vad människan behöver för sitt uppehälle med undantag av säd, varav de blott hava ris, men detta i stället i stora mängder. Bland detta folk finnas många

astrologer och läkare, väl kunniga i sitt yrke. De äro alla, både män och kvinnor, svarta, och med undantag av att de bära ett litet skynke fäst kring livet gå de fullständigt nakna. De äro mycket sinnliga och taga till hustrur sina blodsfränder, sina svärmödrar och sina styvmödrar efter fädernas död och sina avlidna bröders hustrur. Men man har sagt mig, att detta är sed i hela Indien.

TJUGUSJÄTTE KAPITLET.

Om Kumari.

KUMARI[1] ÄR EN PROVINS, varest en del av vår nordiska stjärnbild, som är osynlig på Java och ungefär trettio mil från denna plats, just börjar synas; och den ser där ut att ha en alns höjd över horisonten. Landet är ej mycket uppodlat då det till största delen är täckt av skogar, vilka äro tillhåll för en massa olika djur, isynnerhet apor av sådan gestalt och storlek, att de likna en människa. Där finnas också apor med långa svansar, som betydligt skilja sig från de förra i storlek. Lejon [tigrar], leoparder och lodjur finnas i överflöd.

TJUGUSJUNDE KAPITLET.

Om konungariket Dely.

DÅ MAN LÄMNAR PROVINSEN KUMARI och fortsätter trehundra mil åt väster, kommer man till konungariket Dely,[1] vilket har sin egen konung och sitt eget språk. Det betalar ej skatt till någon annan stat. Invånarna

äro avgudadyrkare. Där finnes ingen hamn för skeppen, men en bred flod med en lugn mynning. Landets styrka ligger ej i invånarnas talrikhet, ej heller i deras tapperhet men i ointagligheten av de pass, genom vilka man kommer in i landet, och vilka göra det nästan omöjligt för en fiende att infalla däri. Där frambringas stora massor av peppar, ingefära och andra kryddor. Om ett skepp av en händelse drivit in i flodens mynning, lägger man beslag på alla varor det har ombord, sägande: »Det var eder mening att begiva er till någon annan plats, men våra gudar ha fört eder till oss på det att vi skulle få era ägodelar.»[2] Skeppen från Manji komma hit under sommaren och försöka få sin last inskeppad på en vecka eller mindre om möjligt. Ty ett längre uppehåll skulle kunna bliva farligt på grund av sandbankarna längs kusten, huru väl än skeppen äro försedda med stora träankare, som måste kunna hålla stånd mot hård vind. Landet hemsökes av lejon [tigrar] och många andra vilda djur.

TJUGUÅTTONDE KAPITLET.

Om Malabar.

MALABAR[1] ÄR ETT STORT KONUNGARIKE i Stora Indien och ligger i väster; här vill jag stanna och berätta en del detaljer. Folket styres av sin egen konung, vilken är oberoende av varje annan stat; invånarna tala ett särskilt språk. I detta land synes Nordstjärnan ungefär två famnar över horisonten. Det finnes här, liksom i konungariket Guzzerat, vilket ej är långt avlägset, många sjörövare, vilka årligen stryka omkring på haven med mer än hundra små skepp och anfalla och plundra alla de handelsfartyg, som taga denna väg. De taga med sig

hustru och barn på sjön, och dessa åtfölja dem på sommarens sjöfärd. På det att intet fartyg måtte undkomma dem, förankra de sina skepp på fem mils avstånd från varandra; tjugu skepp innehava sålunda ett område av hundra mil.

Då ett handelsfartyg kommer inom synhåll för något av skeppen, giver detta en signal medelst eld eller rök; då draga de sig alla dit och fånga fartyget, när det försöker passera. Ingen skada tillfogas besättningen, men så snart fartyget gjorts till pris sättes denna i land, och man tillråder dem, att skaffa sig en ny last, för att de, då de åter komma samma väg, än en gång må göra sjörövarna rikare.[2]

I detta konungarike finnes peppar, ingefära, kubeber och indiska nötter i överflöd, och här tillverkas de finaste och vackraste bomullstyger i världen. Skeppen från Manji föra med sig koppar som ballast och dessutom guldbrokad, siden, gastyger, guld- och silvertackor och många slags kryddor, som ej finnas i Malabar. Dessa byta de mot landets varor. Där finnas köpmän på platsen, vilka utskeppa varorna från Manji till Adem, varifrån de vidare sändas till Alexandria.

Då vi nu talat om konungariket Malabar, skola vi fortsätta med att beskriva Guzzerat, som gränsar till detta. Om vi skulle försöka att tala om alla Indiens städer skulle den beskrivningen bli mycket vidlyftig och säkert också tröttande. Därför skola vi blott beröra dem, om vilka vi fått veta något särskilt anmärkningsvärt.

TJUGUNIONDE KAPITLET.

Om konungariket Guzzerat.

KONUNGARIKET GUZZERAT,[1] som i väster begränsas av Indiska havet, styres av sin egen konung och har sitt eget språk. Nordstjärnan synes härifrån stå på sex famnars höjd. Detta land är en fristad för sjörövare av sämsta slag. När dessa på sina sjöfärder infångat en resande köpman, tvinga de honom att dricka havsvatten genom vars inverkan på hans inälvor de kunna upptäcka om han, då han såg fienden nalkas, svalde sina pärlor eller juveler för att gömma dem.

Här finnes i överflöd ingefära, peppar och indigo. Bomull får man i stora mängder från ett träd, som mäter omkring sex famnar i höjd och som lämnar avkastning under tjugu år. Men den bomull, som man får från ett så gammalt träd, spinner man ej, utan använder den till stoppning. Sådan, däremot, som man får från tolvåriga träd, lämpar sig utmärkt till musliner och andra tyger av finaste beskaffenhet. Hudar av getter, bufflar, vildoxar, noshörningar och andra vilda djur beredas här, och hela skeppslaster med sådana gå till olika delar av Arabien. Utmärkt mjuka och fina sängtäcken göras av rött och blått läder, stickade med guld- och silvertråd; på dessa bruka saracenerna gärna vila. Även dynor, på vilka man med guldtråd broderat fåglar och fyrfota djur, förfärdigas på denna plats och betinga ibland ett värde av ända till sex mark silver. Världens vackraste och konstfullaste broderier utföras här. I det vi nu fortsätta vidare, vilja vi tala om konungariket Kanam.

TRETTIONDE KAPITLET.

Om konungariket Kanam.

KANAM[1] ÄR ETT STORT OCH PRÄKTIGT KONUNGARIKE, beläget västerut. Vi säga västerut emedan Messer Marco reste från öster till väster, och han beskrev länderna i den ordning han fann dem. Det styres av en furste, som ej är skattskyldig under någon annan. Invånarna äro avgudadyrkare och tala sitt eget språk. Det växer varken peppar eller ingefära här, men landet frambringar i stora mängder en slags rökelse,[2] som ej är vit, utan har en svart färg. Många skepp anlöpa platsen för att avhämta detta ämne såväl som många andra varor. De hava många varor och många hästar ombord, vilka föras till olika delar av Indien för att säljas.

TRETTIOFÖRSTA KAPITLET.

Om konungariket Kambaja.

KAMBAJA[1] ÄR ÄVEN ETT STORT RIKE, som ligger västerut och styres av sin egen konung, som ej är skattskyldig under någon annan. Det har sitt eget språk. Invånarna äro avgudadyrkare. I detta land synes Nordstjärnan ännu högre än i något av de föregående, beroende på att detta ligger ännu längre i nordväst. Den handel, som bedrives, är rätt ansenlig; en stor mängd indigo framställes. Här finns bomullstyg i stora kvantiteter.

Beredda hudar utföras härifrån i stor myckenhet, och för dessa få invånarna guld, silver och tutia.[2] Då det ej finnes något mer anmärkningsvärt här, vill jag fortsätta och tala om konungariket Servenath.

TRETTIOANDRA KAPITLET.

Om konungariket Servenath.

SERVENATH[1] ÄR ÄVEN ETT KONUNGARIKE, som ligger åt väster, vars invånare äro avgudadyrkare, och vilket styres av en kung, som ej är skattskyldig under någon annan; invånarna tala sitt eget språk, och de hava en god karaktär. De leva av handel och industri, och platsen besökes av en mängd köpmän, som föra dit sina varor och i utbyte medtaga landets egna produkter. Man talade om för mig, att de präster, som tjäna i avgudatemplen, äro de trolösaste och grymmaste, som finnas i denna värld. — Nu vilja vi gå vidare och tala om Kesmacoran.

TRETTIOTREDJE KAPITLET.

Om konungariket Kesmacoran.

DETTA ÄR ETT MYCKET STORT LAND, som har sin egen konung och sitt särskilda språk.[1] Några av invånarna äro avgudadyrkare, men största delen av dem äro saracener. De leva av handel och industri. Deras föda utgöres av ris och vete, kött och mjölk, som de hava i överflöd. Många köpmän komma hit landvägen och sjövägen. Detta är den sista provinsen i Stora Indien om man reser mot nordväst, ty det börjar med Maabar och slutar här. Vid beskådandet av Stora Indien hava vi blott omnämt de provinser och städer, som ligga vid havskusten; ty skulle vi också talat om dem, som ligga inne i landet, hade vårt arbete blivit alltför vidlyftigt.[2] — Nu skola vi tala om två öar, av vilka den ena kallas Männens och den andra Kvinnornas ö.

TRETTIOFJÄRDE KAPITLET.

Om Männens och Kvinnornas öar.

LÅNGT BORTA FRÅN KESMACORAN, ungefär femhundra mil söderut, ligga i oceanen två öar omkring trettio mil från varandra. På den ena bo män utan hustrur och den heter Männens ö, på den andra bo kvinnor utan män och den kallas Kvinnornas ö. Invånarna på bägge öarna tillhöra samma ras och äro döpta kristna. Männen besöka Kvinnornas ö och stanna där hos dem tre månader, nämligen mars, april och maj. Varje man och hans hustru hava en särskild bostad. Därefter återvända de till Männens ö, där de kvarstanna under resten av året utan kvinnornas sällskap. Kvinnorna behålla sina söner hos sig till dess de bliva tolv år gamla; då skickas de till sina fäder. Döttrarna stanna hos dem, tills de äro giftasvuxna, då bortgiftas de med männen på den andra ön. Och allt har blivit ordnat på detta sätt på grund av klimatets egendomliga beskaffenhet, vilket icke tillåter männen att hela året stanna hos sina hustrur emedan de då skulle dö. De hava sin biskop, lydande under biskopen på ön Soccotera. Männen sörja för hustrurnas uppehälle på så sätt att de så säden, men hustrurna plöja jorden och skörda. Ön frambringar en mängd frukter. Männen leva på mjölk, kött, ris och fiskar. De sistnämnda fånga de i stora mängder, ty de äro goda fiskare. Fisken säljes såväl nyfångad som saltad till de köpmän, som komma till ön; dock komma dessa dock huvudsakligen på grund av den ambra, som samlas här i stor mängd.[1]

TRETTIOFEMTE KAPITLET.

Om ön Soccotera.

DÅ MAN LÄMNAR DESSA ÖAR och seglar vidare femhundra mil söderut, kommer man till ön Soccotera,[1] som är mycket stor, och där allt, som behöves för livets uppehälle, finnes i överflöd. Invånarna hitta vid kusterna mycket ambra, som kommer ur valfiskens inälvor.[2] Då den är en mycket begärlig handelsvara, sysselsätta sig infödingarna huvudsakligen med att fånga dessa djur, och det göra de förmedelst järnredskap försedda med hullingar, som fastna så stadigt i valfisken, att den ej kan draga sig loss. På detta redskap [harpunen] sitter ett långt rep vid vilket en tunna är fästad så att man skall kunna upptäcka den plats, där djuret befinner sig då det har dött. Då draga de det till stranden och taga ut ambran ur dess kropp; ur huvudet få de flera fat olja.

Invånarna gå alla, män som kvinnor, nästan nakna, de hava blott ett skynke om höfterna liksom de avgudadyrkare, vi förut talat om. De ha ingen annan säd än ris; de leva därav och av kött och mjölk. De äro döpta kristna och styras av en ärkebiskop. Denne lyder ej under påven i Rom utan under en patriark (zatolic),[3] som bor i staden Baldach, och som insätter ärkebiskopen i hans ämbete, eller, om han väljes av folket självt, stadfäster hans val. Många sjörövare komma till Soccotera med de varor de bemäktigat sig, och invånarna köpa dessa utan betänkande, rättfärdigande sig med att de rövats från avgudadyrkare och saracener. Alla skepp, som gå till provinsen Adem, lägga till här och göra stora uppköp av fisk, ambra och av de olika bomullsvaror, som förfärdigas på platsen.

Invånarna på denna ö befatta sig mer med trolldom och häxeri än något annat folk, och detta ehuru det är

dem strängeligen förbjudet av ärkebiskopen, som bannlyser och förbannar dem för denna synd. Men de bekymra sig föga därom. Om ett skepp, som tillhör en sjörövare, skulle ha tillfogat ett av deras fartyg någon skada eller något ont, förhäxa de skeppet, så att det ej kan fortsätta sitt kapartåg förrän de skadade blivit hjälpta.

Och även om piraten skulle hava gynnsam vind, så ha de förmåga att vända vinden så att skeppet mot besättningens vilja måste återvända till ön. De kunna göra havet lugnt och åter uppväcka stormar, förorsaka skeppsbrott och verkställa många andra ting, om vilka vi ej vilja orda utförligare. — Nu skola vi tala om ön Magastar.

TRETTIOSJÄTTE KAPITLET.

Om den stora ön Magastar, som nu kallas San Lorenzo.

DÅ MAN LÄMNAR ÖN SOCCOTERA och seglar tusen mil åt sydväst, kommer man till Magastar,[1] som är en av de största och fruktbaraste öar i världen. Den mäter tretusen mil i omkrets. Invånarna äro saracener och lyda Mohammeds lag. De styras av fyra scheiker, vilka på vårt språk kunna kallas »de äldste», och vilka gemensamt ha hand om regeringen. Folket lever av handel och industri. Här, liksom på ön Zenzibar, säljas mängder av elefanttänder, ty elefanter finnas i stort antal på båda dessa öar.

Invånarnas viktigaste föda utgöres av kamelkött, de leva av sådant året om. De äta även annat kött, men föredraga kamelköttet emedan det är det mest hälsosamma och välsmakande, som överhuvudtaget finnes. I skogarna växa röda sandelträd, och de förekomma i så stor mängd, att priset på denna vara blir mycket lågt. Här finnes ambra från valfiskarna; floden kastar den upp på stranden,

där den hopsamlas för att sedan säljas. Infödingarna jaga lodjur, lejon [tigrar], pantrar och andra djur, såsom hjortar, antiloper och dovhjortar; även fågeljakten giver rikt byte, och fåglarna äro mycket olika dem vi ha i våra trakter.

Till ön komma fartyg från alla världens delar, medförande brokad och sidentyger, som de sälja till befolkningen eller utbyta mot öns egna produkter. De förtjäna mycket på dessa affärer. Skeppen fara ej till de talrika öar, som ligga längre söderut. Blott Magastar och Zenzibar besökas. Detta kommer sig därav, att havsströmmen går med så oerhörd hastighet mot dessa öar, att den skulle göra hemresan nästan omöjlig. De skepp, som segla från Malabarkusten till denna ö, använda tjugu till tjugufem dagar för ditresan men tre månader för hemresan; så stark är den ström, som ständigt går söderut.[2]

Öns invånare berätta om en underbar fågel, kallad Rock, som vid en viss årstid kommer hit från sydligare trakter.[3] Den liknar örnen men är mycket större, ty den är så stor och stark, att den tager en elefant med sig upp i luften och låter honom falla ned på marken, varvid han dör. Då sänker sig fågeln ned till honom och äter upp honom. De, som ha sett denna fågel, försäkra att den, då dess vingar äro utbredda, mäter sexton steg från den ena vingspetsen till den andra, och att dess fjädrar äro åtta steg långa och breda i förhållande därtill. Då Messer Marco Polo trodde dessa djur vara gripar, sådana som man ser på bilder, till hälften fågel, till hälften lejon, så utfrågade han särskilt noga i denna punkt dem, som sade sig ha sett fåglarna; men dessa vidhöllo, att de fullständigt liknade fåglar och närmast örnar. Då storkhanen hörde denna underbara berättelse, skickade han sändebud till ön under förevändning, att de skulle utverka frigivandet av en av hans tjänare, som var kvar-

hållen där, men egentligen för att få reda på landets förhållanden och sanningen om de underbara ting, man därom berättade. Då sändebuden återvände till Hans Majestät, medförde de, enligt vad jag hört, en fjäder av Rock, som enligt vad man bestämt påstod, mätte nittio spann, och pennan var två spann i omkrets. Storkhanen blev mycket glad däröver och förärade rika skänker åt dem, som fört fjädern med sig hem. De förde även med sig huggtanden av en vild björn, ett djur, som blir så stort som en buffel; och denna tand vägde fjorton skålpund. På ön finnas också giraffer, åsnor och andra vilda djur, mycket olika dem som finnas i våra länder. — Då jag nu omtalat det viktigaste om detta land, skola vi övergå till Zenzibar.

TRETTIOSJUNDE KAPITLET.

Om ön Zenzibar.

LÅNGT FRÅN MAGASTAR ligger ön Zenzibar,[1] som lär mäta tvåtusen mil i omkrets. Invånarna tillbedja avgudar, hava sitt eget språk och äro skattskyldiga under intet annat land. De äro storväxta, men deras längd är icke proportionerlig mot deras tjocklek; vore den det, skulle de vara jättar. De äro likväl mycket starka och kraftiga, och en av dem kan bära lika mycket som fyra av oss, och han äter för fem. De äro svarta och gå nakna. Om höfterna hava de ett tygstycke. Deras hår är så krusigt, att det knappast kan redas ut ens om man doppar det i vatten. De ha stora munnar, näsorna äro uppåtböjda, deras öron långa, och deras ögon så stora och förskräckliga, att de se ut som djävlar. Kvinnorna äro också fula, de hava stora munnar, tjocka näsor och stora ögon. Deras händer och huvuden äro omåttligt

stora. De leva av kött, mjölk och dadlar. De hava inga vindruvor, men göra vin ur ris och socker, uppblandat med några kryddor, och detta blir en välsmakande dryck, lika berusande som annat vin. Elefanter finnas i stort antal på denna ö, och deras betar utgöra en betydande handelsvara.[2] Det är värt att omnämna, att dessa stora djur ej para sig som andra vilda djur på grund av honorganets läge, utan att de därvid likna människan.[3]

I detta land finner man även giraffen eller kameloparden, som är ett ståtligt djur. Kroppen är väl proportionerlig, frambenen äro långa och höga, halsen mycket lång, huvudet litet. Den är ett vänligt djur och skadar ingen; dess färg är ljus med runda röda fläckar. Halsen är tre steg lång, huvudet medräknat. Landets får äro olika våra. De äro helt vita med undantag av huvudet, som är svart.[4] Denna färg ha även hundarna. Överhuvudtaget likna djuren där alls ej våra. Många handelsfartyg besöka landet; de utbyta de varor, som de medföra, mot elefantbetar och ambra, som man finner i mängd vid öns kuster; ty havet där är fullt av valfiskar.

Landets hövdingar föra allt emellanåt krig med varandra, och deras folk visar i striden stor tapperhet och stort dödsförakt. De ha inga hästar utan kämpa på elefanter och kameler. På elefanternas ryggar placera de torn, som kunna innesluta femton till tjugu man, vilka äro utrustade med svärd, lansar och stenar, ty de strida med sådana vapen. Omedelbart före slaktningen giver man elefanterna vin att dricka, ty man tror, att de därigenom bli livligare och vildare i striden.

TRETTIOÅTTONDE KAPITLET.

Om den stora mängden öar i Indiska havet.

DÅ JAG TALAT OM INDIENS PROVINSER, har jag blott beskrivit de mest betydande och kända, och på samma sätt har jag gått till väga vid skildringen av öarna; deras antal är otroligt stort. Jag har hört av sjömän och lotsar från dessa trakter, och jag har läst i deras skrifter, som seglat på de indiska haven, att öarnas antal uppgår till tolv tusen sju hundra, de bebodda och de obebodda sammanräknade. Den del av landet, som kallas Stora Indien, sträcker sig från Maabar till Kesmacoran och innefattar fjorton stora konungariken, av vilka vi omnämt tio. Lilla Indien börjar vid Ziamba och sträcker sig till Murfili. Det omfattar åtta konungariken utom öarnas, som äro mycket talrika.[1] — Vi skola nu tala om det andra eller Mellersta Indien, som kallas Abascia.

TRETTIONIONDE KAPITLET.

Om det Andra eller Mellersta Indien, kallat Abascia (eller Abyssinia).

ABASCIA[1] ÄR ETT STORT LAND, som kallas Mellersta eller Andra Indien. Dess förnämste konung är kristen. Av de andra konungarna, sex till antalet, vilka äro skattskyldiga under den förstnämnde, äro tre kristna och tre saracener. Man har sagt mig, att de kristna i dessa trakter för att bliva igenkända rita tre streck i sitt ansikte, ett på pannan och ett på varje kind; dessa senare inbrännas med glödande järn, och man kan betrakta detta som ett andra dop i eld efter det första i vatten. Saracenerna ha blott ett tecken, som går från pannan ned

på halva näsan. Judarna, som äro talrika här, ha två tecken, ett på var kind.

Den förnämste kristne konungens huvudstad ligger i landets inre. De saracenska furstarnas riken ligga åt provinsen Adem[2] till. Den, som omvände dessa folk till den kristna tron, var den ärorike aposteln Sankt Thomas, som först predikade evangelium i konungariket Nubia och omvände dess invånare; sedan besökte han Abascia och uppnådde där samma resultat genom sina predikningar och sina under. Därefter begav han sig till provinsen Maabar, varest han efter att ha omvänt en oerhörd mängd personer led martyrdöden, såsom vi redan berättat, och begrovs. Invånarna i Abascia äro tappra och goda krigare, då de ständigt ligga i fejd med sultanen av Adem, folket i Nubia och många andra, vilkas länder gränsa till deras. Till följd av denna ständiga vapenövning anses de för de bästa soldaterna i denna del av världen.

År 1288, så har man berättat mig, fattade denne store abyssinske furste det beslutet, att i egen hög person besöka Kristi grav i Jerusalem, en pilgrimsfärd som många av hans undersåtar varje år företaga; men de höga statsämbetsmännen avrådde honom på det bestämdaste därifrån i det de föreställde honom de faror, för vilka han utsatte sig då han passerade de platser, som tillhörde saracenerna, hans fiender. Då beslöt han att sända en biskop som sin ställföreträdare, en man, som åtnjöt stort anseende för sin fromhet. Då denne anlänt till Jerusalem framsade han de böner och förrättade de offer, som konungen befallt honom. Men då han på hemvägen från Jerusalem återvände genom sultanens av Adem rike, lät denne hämta honom till sig och försökte övertala honom att bliva mohammedan. Men då han bestämt nekade att övergiva den kristna tron, lät sultanen, trotsande den abyssinske monarkens hämnd, omskära honom, och sedan fick han fara vidare. Då biskopen kom till-

baka och berättade om det våld och den smälek, man låtit honom genomgå, gav konungen genast befallning om att samla en armé, i vars spets han själv ställde sig för att tillintetgöra sultanen. Denne å sin sida kallade till sin hjälp två mohammedanska furstar, hans grannar, vilka även slöto sig till honom med stora stridskrafter. I den strid, som nu följde, segrade den abyssinske konungen, och sedan han intagit staden Adem, lät han sitt folk plundra den som hämnd för den förolämpning, man tillfogat honom i hans biskops person.

Invånarna i detta konungarike leva av vete, ris, kött och mjölk. De pressa olja ur sesam och ha i överflöd alla slags livsmedel. I landet finnas elefanter, lejon, giraffer och många andra djur, såsom vilda åsnor och apor, som likna människor, även många fåglar, vilda och tama. Landet är rikt på guld och besökes av många köpmän, som här skaffa sig en god inkomstkälla. — Nu skola vi tala om provinsen Adem.

FYRTIONDE KAPITLET.

Om provinsen Adem.

PROVINSEN ADEM[1] STYRES AV EN KUNG, som bär titeln sultan. Invånarna äro alla saracener och avsky de kristna till ytterlighet. I detta rike finnas många städer och slott och även en god hamn, som anlöpes av de skepp, som komma från Indien med kryddor och specerier. De köpmän, som inköpa varorna i den tanken att föra dem till Alexandria, lossa dem från de skepp, som förde dem till Adem, och flytta lasten ombord på andra små skepp i vilka de segla över havsviken på tjugo dagar men ibland på längre eller kortare tid, vilket be-

ror på vädret. När de kommit i hamn, lasta de sina varor på kameler och föra dem genom landet till Nilfloden (en färd på trettio dagsresor), varest de åter packas in på små fartyg kallade *zermer*, i vilka de forslas nedför floden till Kairo och därifrån på en kanal, som kallas Kalizene,[2] till Alexandria. Detta är den lättaste och kortaste väg från Adem till Alexandria som köpmännen kunna använda sig av för att skaffa fram sina varor, Indiens produkter. Från Adems hamn utskeppa köpmännen också ett stort antal arabiska hästar, som de sälja i Indiens konungariken och på öarna, där de få mycket betalt för dem och förtjäna stora summor.

Sultanen av Adem äger omätliga skatter; de utgöras av tullavgifterna, han lagt på de varor, som komma från Indien, såväl som på dem, som inskeppas för återfrakt i hans hamn; ty denna stad besökes av alla handelsfartyg då den är den mest betydande i denna trakt för utbyte av varor och den plats, till vilken alla handelsfartyg komma. Man har sagt mig, att då sultanen av Babylon[3] år 1200 för första gången förde sin armé mot staden Acre och intog den, ställde staden Adem till hans förfogande trettio tusen hästar och fyrtiotusen kameler; och detta gjorde de på grund av sitt hat till de kristna.[4] — Nu vilja vi tala om staden Escier.

FYRTIOFÖRSTA KAPITLET.

Om staden Escier.

HÄRSKAREN ÖVER DENNA STAD[1] är en mohammedan, som styr den med mönstergill rättvisa under sultanens av Adem överhöghet. Den ligger ungefär fyrtio mil åt sydost från nämnda stad. Många städer och borgar lyda under den. Dess hamn är god och anlöpes av många

handelsfartyg från Indien, som härifrån föra hem en mängd utmärkta hästar. Dessa äro högt uppskattade i Indien, där de säljas till högsta pris.

Från detta distrikt erhålles en stor mängd vit rökelse,[2] som är särdeles god, och som droppvis sipprar fram ur ett litet träd, som liknar granen. Invånarna tappa trädet då och då eller skrapa bort barken och ur såret droppar så rökelsen, som efteråt stelnar. Även om intet snitt göres, svettas kådan ut i följd av den starka hettan i denna trakt. Där finnas också många palmträd, som lämna dadlar i överflöd. Det odlas ingen säd utom ris och hirs i detta land, därför måste sådan införas. Man pressar ej heller vin ur druvor utan man bereder av ris, socker och dadlar en stark dryck, som är utsökt god. De ha små får, vilka ej ha öronen där de andra djuren ha dem; på dessas plats växa i stället två små horn och längre åt näsan till finnas två öppningar, vilka göra tjänst som öron.[3]

Invånarna äro utmärkta fiskare och fånga tonfisk i så stor mängd, att man kan få köpa två sådana för en venetiansk grot. De torka den i solen, och då på grund av den stora hettan landet så att säga är uppbränt och man ej kan se något grönt, så vänja de sin boskap, korna, fåren, kamelerna och hästarna, att äta den torkade fisken, som dessa, emedan man ständigt lägger den framför dem, utan motvilja förtära.[4] De fiskar, som man använder härtill, äro små. Man fångar dem i stor mängd under mars, april och maj, och när de torkat, förvarar man dem i husen till foder åt boskapen. Denna äter även nyfångad fisk men är dock mera van vid den torkade. På grund av den ringa tillgången på säd göra infödingarna en sorts skorpor av de större fiskarna, och detta tillgår på följande sätt. De skära fiskarna i små stycken och begjuta dessa med en vätska, som gjorts tjock och seg genom tillsats av mjöl, varigenom det hela blir ett slags deg. Denna

formas till bröd, som torkas och utsättas för den glödande solen. Man gör av dessa skorpor ett förråd, som hela året tjänar till föda. Den ovannämnda rökelsen är så billig, att den uppköpes av ståthållaren för tio bysantiner per centner och säljes av honom till fyrtio bysantiner per centner. Detta gör han på befallning av sultanen i Adem, som gör anspråk på all rökelse som alstras i landet till ovannämnda pris, och som gör sig en stor förtjänst på återförsäljningen. — Det finns intet mer att säga om platsen, och vi skola nu tala om staden Dulfar.

FYRTIOANDRA KAPITLET.

Om staden Dulfar.

DULFAR[1] ÄR EN STOR OCH BETYDANDE STAD, tjugo mil från Escier i sydostlig riktning. Dess invånare äro mohammedaner och dess styresman lyder under sultanen av Adem. Denna plats ligger nära havet och har en god hamn, dit många skepp komma. En mängd arabiska hästar föras hit från landets inre och säljas till köpmännen, vilka taga dem med sig till Indien, där de göra stora förtjänster på dem. Även rökelse alstras här och uppköpes av handelsmännen. Dulfar har andra städer och borgar under sin domsrätt. — Vi skola nu tala om havsbukten vid Kalajati.

FYRTIOTREDJE KAPITLET.

Om staden Kalajati.

KALAJATI[1] ÄR EN STOR STAD, som ligger vid havsbukten Kalatu, ungefär femton mil åt sydost från Dulfar. Invånarna äro mohammedaner och lyda under meliken

av Ormus. Om denne angripes av en annan makt och blir hårt ansatt, tager han sin tillflykt till Kalajati, som är så stark och så fördelaktigt belägen, att den ännu aldrig kunnat intagas av en fiende. Landet runt staden frambringar ingen säd; sådan importeras därför från andra trakter. Kalajatis hamn är god, och många handelsskepp komma hit och sälja styckegods och kryddor med stor förtjänst då efterfrågan därpå är mycket stor från de städer och borgar, som ligga längre bort från kusten. Från denna hamn utskeppas också hästar, som i Indien säljas med betydande vinst.

Fästningen ligger just så belägen vid Kalatubuktens mynning, att intet skepp utan dess tillåtelse kan komma ut eller in. Det händer emellanåt, att meliken av denna stad, som har vissa förpliktelser gentemot konungen av Kierman, och som är skattskyldig till honom, gör uppror, då denne pålägger honom alltför stora skatter. Då han ej vill betala skatten, utsändes en här för att tvinga honom därtill. Han lämnar då Ormus och begiver sig till Kalajati, där det står i hans makt att förvägra varje skepp ut- eller infärd. Därigenom hämmas all handel, kungen av Kierman får då ej heller in några tullavgifter, och då dessa äro en viktig inkomstkälla för honom, ser han sig tvungen att sluta fred med meliken. Den starka fästningen på denna plats är ej blott nyckeln till havsbukten utan till själva havet, ty därifrån kan man se alla skepp, som segla över detsamma. Invånarna leva av dadlar och fisk, färsk eller salt, och ha ständigt ett förråd av båda slagen. Men de förnäma och de, som ha råd, skicka efter säd från andra trakter. Då man lämnar Kalajati och seglar trehundra mil åt nordost, kommer man till ön Ormus.

FYRTIOFJÄRDE KAPITLET.

Om Ormus.

PÅ ÖN ORMUS, NÄRA HAVET, ligger en vacker och stor stad.[1] Den styres av en melik, vilken titel hos oss motsvaras av markgrevens; under denne lyda många städer och borgar. Invånarna äro saracener, som alla bekänna sig till Mohammeds lära. Hettan, som råder här, är oerhörd, men i varje hus finnas ventilatorer, genom vilka man kan insläppa luften i alla våningar och rum. Utan detta hjälpmedel skulle det vara omöjligt att bo på denna plats. Vi vilja nu ej tala mer om denna stad, då vi redan i en tidigare bok talat om den samtidigt med Kisi[2] och Kierman.

Då jag nu berättat tillräckligt om de provinser och städer i Stora Indien, som ligga nära havet, och om några länder i Ethiopien, som kallas Mellersta Indien, vill jag, innan jag avslutar detta verk, ännu en gång gå tillbaka för att tala om vissa trakter, som ligga norrut, och om vilka jag ingenting sagt i de föregående böckerna.

FYRTIOFEMTE KAPITLET.

Om ett landskap, som bebos av tartarer, och som man knappast kan besöka på grund av is och kyla; och om de länder, som kallas Mörkrets Hemvist.

MAN MÅSTE ALLTSÅ VETA, att i världens nordliga delar bo många tartarer lydande under en furste vid namn Kaidu, vilken tillhör Cingis-kaans ätt och är nära släkt till storkhanen Kublai[1]. Han lyder ej under någon annan furste. Invånarna bevara förfädrens seder och bruk

och anses för äkta tartarer. Deras konung och hans arméer innesluta sig ej i borgar eller fasta platser, ja ej ens i städer, utan uppehålla sig ständigt på öppna slätter, i dalar och skogar, som detta land är så rikt på. De ha ingen säd av något slag utan livnära sig av kött och mjölk. De leva i fullkomlig endräkt med varandra, och för deras konung, som de blint lyda, är intet kärare än att uppehålla frid och enighet bland sina undersåtar, vilket är en konungs första plikt. De äga oerhörda hjordar av hästar, kor, får och andra husdjur. I dessa nordliga trakter finnas björnar, som äro vita till färgen och mycket stora, de mäta ofta tjugu spann i längd. Där finnas också rävar med fullständigt svart päls, vildåsnor i stor mängd och vissa små djur, som kallas *rondes*, vilka ha de mjukaste pälsar och hos oss heta zibelliner eller soblar. Dessutom finnas olika djur av mård- och vesselsläktet och sådana, som kallas faraoråttor. De senare förekomma i otrolig mängd, men tartarerna äro så skickliga i att fånga dem, att ingen kan undkomma deras händer.[2]

För att uppnå det land, som bebos av dessa folk, måste man färdas fjorton dagar över en stor slätt, som är fullständigt obebodd och öde. Talrika källor och vattendrag genomflyta slätten, som därigenom förvandlas till ett stort träsk. På grund av den långa vintern är allt fruset med undantag av under några få månader på året då solen smälter isen och gör marken kärraktig, så att det vid den tiden är mycket svårare och mer tröttande att fara däröver, än när allt är fruset. Men för att köpmän skola kunna besöka deras land och inköpa deras skinn, som är deras enda handelsvara, ha invånarna med stor möda gjort sumpöknen farbar genom att uppbygga trähus vid slutet av varje dagsresa. I dessa hus, som äro höjda över marken, bo folk, som ha till yrke att mottaga och härbärgera köpmännen och att nästa dag föra dem till följande station, och på detta sätt färdas de från sta-

tion till station, tills de fullbordat vägen genom öknen. Då de fara över den frusna marken, använda de ett slags fordon, som ej är olikt det av vilket invånarna i de branta och otillgängliga bergstrakterna i närheten av vårt eget land betjäna sig, och vilket kallas *tragula* eller släde; det saknar hjul men har en flat botten, höjer sig framåt i en halvbågformig krök och byggd på detta sätt, kan den lätt löpa fram över isen. De dressera särskilda djur till att draga dessa vagnar. Djuren likna hundar och kunna även kallas så, ehuru de nästan äro lika stora som åsnor.[3] De äro mycket starka och vana vid att draga. Sex sådana hundar spännas parvis framför varje vagn, i vilken blott pådrivaren, som sköter hundarna, och köpmannen med sina varor få plats. När resan är slut för dagen, lämnar handelsmannen vagnen och hundarna och byter sådana dag efter dag till dess han slutligen fullbordat sin resa genom öknen. Och på återvägen för han med sig skinn, som sedan säljas i vår världsdel.

På andra sidan om de avlägsnaste delarna av tartarernas land, varifrån skinnen hämtas, ligger ett annat område, som sträcker sig mot Nordens yttersta gränser, och som kallas Mörkrets Hemvist emedan solen ej synes där under större delen av vintermånaderna och himlen är mörk som hos oss i dagningen, då man kan säga att man ser och ändå icke ser. Landets invånare äro vackra och storväxta, men ha mycket blek ansiktsfärg. De ha ingen härskare. De leva utan lagar och seder liksom djuren. De äro slöa och mycket dumma. Tartarerna göra ofta plundringståg in i deras land och röva deras boskap och ägodelar. De begagna sig då av de mörka månaderna på det att deras annalkande ej må märkas. Då de ej kunna fastställa den riktning i vilken de måste återvända med sitt byte, skydda de sig mot att fara vilse genom att rida ston, som just vid denna tid hava föl. De låta fölen följa mödrarna till landets gräns men lämna dem sedan kvar där under särskild bevakning. Då

de utfört sina mörksens gärningar och åter vilja se ljusets trakter, lägga de tyglarna på hästarnas nacke och låta dem gå vart de behaga. Den moderliga instinkten leder stona just till den plats, där de lämnat sina föl, och därigenom kunna ryttarna i säkerhet uppnå sina hem.

Invånarna i denna mörka trakt draga nytta av sommaren, då de kunna glädja sig åt oavbrutet dagsljus, för att fånga massor av hermeliner, mårdar, vesslor, rävar och andra djur av detta slag, vilkas pälsar äro mycket fina och mjuka och därför mycket dyrbarare än de djurs, som finnas i de av tartarerna bebodda trakterna. Det är också på grund därav som dessa senare företaga de plundringståg, om vilka vi förut talat. Under sommaren för folket skinnen till de närgränsande länderna där de sälja dem med stor förtjänst, och efter vad man sagt mig komma några av dem ända till landet Russia. — Vi skola nu tala om detta land som avslutning på vårt verk.[4]

FYRTIOSJÄTTE KAPITLET.

Om provinsen Russia.

Provinsen Russia är mycket stor; den består av olika delar och gränsar till det nordliga land, som vi beskrivit såsom mörkrets hemvist. Dess invånare äro kristna och följa den grekiska ritualen vid gudstjänstförrättningen. Männen äro mycket vackra, långa och ljushylta, kvinnorna äro också ljushylta och långa och ha blont hår, som de bära utslaget. Landet betalar skatt till de västliga tartarernas konung, till vilkens rike landet gränsar i öster. I detta land finnas i överflöd skinn av hermeliner, vesslor, soblar, mårdar, rävar och andra sådana djur; även mycket vax. Landet äger talrika gruvor, varur en stor

mängd silver vinnes. Russia är ett mycket kallt område, och man har försäkrat mig, att det sträcker sig ända till Norra Oceanen, varest, som redan är sagt i en föregående del av verket, gamar och pilgrimsfalkar fångas i stort antal och därifrån föras till olika delar av världen[1].

I den trakt jag talat om finns en provins, som heter Lac,[2] och som gränsar till Russia; den har en egen konung. Invånarna äro delvis kristna och delvis saracener. De hava i stort överflöd pälsverk av god kvalité, vilket köpmännen föra ut till många länder. De leva av handel och industri.

Från Russia till Oroech[3] är ej långt, och resan skulle snart vara gjord om ej kylan vore så fruktansvärd; men den omöjliggör ständigt dess fullföljande.

FYRTIOSJUNDE KAPITLET[1]

Om Stor-Turkiet.

I STOR-TURKIET LEVER EN KONUNG, som heter Kaidu och är brorson till storkhanen, ty han är son till Zagatai, storkhanens [Oktais] broder.[2] Han äger många städer och slott och är en mycket förnäm man. Han tillhör den tartariska rasen och hans män äro likaledes tartarer, och de äro goda krigare, vilket ej är att undra på, då de allt ifrån barndomen uppfostras därtill. Jag vill tala om för Eder, att denne Kaidu länge förde långvariga krig med storkhanen innan han underkastade sig honom. Stor-Turkiet ligger åt nordväst när man lämnar Ormus på den väg, som ovan omnämts; det ligger bortom floden Ion[3] och sträcker sig mot norr till storkhanens område. Kaidu har redan utkämpat många strider med storkhanens folk, och jag vill omtala, huru fientligheterna dem emellan upp-

stodo. Det är verkligen sant, att Kaidu sände bud till storkhanen och begärde att få sin andel av deras erövringar, fordrande en del av provinserna Kataia och Manji. Storkhanen lät säga honom, att han vore villig att giva honom hans andel, som han ju gjort åt sina andra söner om Kaidu å sin sida ville begiva sig till hovet och bevista rådsförsamlingen så ofta han blef eftersänd; storkhanen ville vidare, att han skulle lyda honom, som hans andra söner och ädlingar gjorde, och på detta villkor ville storkhanen giva honom 'hans andel. Kaidu, som ej litade på sin onkel storkhanen, förkastade detta anbud och sade, att han vore villig att visa honom hörsamhet i sitt eget land, men att han under inga omständigheter ville komma till hans hov, emedan han fruktade, att man traktade efter hans liv. Så uppstod den osämja mellan storkhanen och Kaidu, som ledde till ett stort krig, vari många blodiga strider utkämpades dem emellan. Storkhanen uppställde på gränsen till Kaidus rike en armé för att hindra denne och hans folk från att tillfoga hans land eller undersåtar någon skada. Men trots alla dessa försiktighetsmått inföll Kaidu i hans land och sammandrabbade ofta med de stridskrafter, som skulle hindra honom. Ty Kaidu kan, om det gäller, uppställa 100,000 ryttare, alla tappra soldater och väl övade. Dessutom har han med sig många furstar, ättlingar till kejsar Cingiskaan, rikets grundläggare. Vi skola nu berätta om vissa strider, som utkämpades mellan Kaidu och storkhanens män, men dessförinnan vilja vi beskriva deras stridssätt. När de draga ut till strid, måste var och en föra med sig sextio pilar, av vilka trettio äro små och avsedda för längre avstånd, men de andra trettio äro större och ha en bred spets; dessa använda de vid handgemäng och stöta med dem sina fiender i ansiktet och på armar, skära av strängarna på deras bågar och tillfoga dem ytterligare skador. När de avskjutit alla sina pilar,

taga de till svärd och klubbor, med vilka de utdela tunga slag.

År 1266 församlade kung Kaidu och hans kusiner, av vilka en hette Jesudar,[4] en mängd folk och anföllo två av storkhanens ädlingar, vilka också voro Kaidus kusiner, ehuru de erhållit sitt land av storkhanen. Den ene hette Tabai eller Ciban. De voro söner till Zagatai, som mottagit det kristna dopet, och som var broder till storkhanen. Kaidu kämpade alltså med dessa sina två kusiner, vilka också hade en stor här, ty på båda sidor voro ungefär 100,000 ryttare i elden. Striden var mycket blodig och många förlorade däri livet, men slutligen vann Kaidu seger och tillfogade sina motståndare stora förluster. De båda bröderna, Kaidus kusiner, undkommo oskadade, ty de hade utmärkta hästar, tack vare vilka de fort kunde komma i säkerhet. Då Kaidu vunnit denna seger växte hans stolthet och övermod. Hän återvände till sitt land, där han i fulla två år höll sig lugn utan att förnya fientligheterna mot storkhanen. Då dessa två år gått, samlade han likväl en stor här. Han visste nämligen, att Nomogan, en son till storkhanen, uppehöll sig i Karakoran tillsammans med Georg, en sonson till Johannes Prästen, och att de båda ädlingarna hade en stor armė ryttare med sig. Då Kaidu församlat sina anhängare, lämnade han sitt land och kom, utan att under marschen något anmärkningsvärt förekommit, till grannskapet av Karakoran, där de båda furstarna, storkhanens son och Johannes Prästens sonson, befunno sig med sin här. I stället för att gripas av fruktan beredde de senare sig med iver och mod till striden, och sedan de samlat hela sin här, som uppgick till 60,000 ryttare, drogo de ut och slogo läger ungefär tio mil från konung Kaidu, som lägrade på samma slätt. De kvarstannade båda i lägren under tre dagar, rustande sig till strid. De voro ungefär lika många på båda sidor, 60,000 ryttare, alla beväpnade

med bågar och pilar, svärd, klubbor och sköldar. Båda härarna voro indelade i sex avdelningar, var och en på 10,000 man under sin särskilda befälhavare. Och då de voro uppställda i stridsordning på slätten och väntade på signalen, som skulle ges genom en trumvirvel, sjöngo de och spelade på sina instrument, så att det var underbart att höra. Ty det är ej tartarerna tillåtet att börja striden innan de höra anförarens trumma ljuda, men i det ögonblick den höres, begynna de kampen. Det är sed hos dem att, medan de sålunda vänta på stridssignalen, glädja sig med sång och ljuvligt strängaspel. Så snart trumvirveln hördes, började striden; de fattade sina bågar och lade pilarna på strängarna. På ett ögonblick fylldes luften av pilar, som föllo så tätt som regndroppar; man kunde se mången man och mången häst sjunka död ner, och stridslarmet och skriken voro så förfärliga, att det knappast varit möjligt att höra Guds åska. De kämpade i sanning som dödsfiender. Så länge de hade pilar kvar, sköto de, som ännu hade kraft därtill, men så många lågo döda eller dödligt sårade på marken, att det såg ut, som om striden ej skulle giva seger åt någon av parterna. Och när de skjutit slut på sina pilar, lade de bort bågarna och togo till svärden och klubborna och utdelade därmed fruktansvärda slag. Sålunda uppstod en vild och förfärlig kamp, och mördandet tog ett sådant omfång, att marken snart täcktes av lik. Isynnerhet Kaidu utmärkte sig genom glänsande vapenbragder, och utan hans personliga tapperhet, som återgav hans anhängare modet, skulle dessa flera gånger blivit slagna. På den andra sidan utmärkte sig storkhanens son och Johannes Prästens sonson som tappra krigare. Med ett ord, det var en av de blodigaste slaktningar, som någonsin ägt rum mellan tartarer, ty den varade till nattens inbrott, och oaktat alla ansträngningar kunde ingen av de stridande tvinga den andre att rymma fältet. Stridsplatsen var betäckt av så många lik,

att det var ett elände att skåda. Mången kvinna blev den dagen änka och månget barn faderlöst. Då solen sjönk, uppgåvo båda motståndarna striden och återvände till lägren för att vila under natten. Konung Kaidu, som fått höra, att storkhanen utsänt en väldig här mot honom, lät följande morgon sina män gripa till vapen, och sedan de bestigit sina hästar, befallde han dem att återvända hem. Deras motståndare voro så utmattade av föregående dags strid, att de intet försök gjorde att förfölja dem utan läto dem avtåga. Kaidus män fortsatte återtåget, till dess de kommo till Samarkan i Stor-Turkiet.[5]

FYRTIOÅTTONDE KAPITLET.

Vad storkhanen sade om de förolämpningar, Kaidu tillfogat honom.

STORKHANEN GREPS AV EN MÄKTIG VREDE mot Kaidu, som städse tillfogade hans land och hans undersåtar sådan skada, och han sade till sig själv, att hade ej Kaidu varit hans brorson, skulle han ej undgått en neslig död. Men känslan av släktskap hindrade honom från att tillintetgöra sin motståndare och dennes land, och sålunda undkom Kaidu storkhanen. — Vi vilja nu lämna detta ämne för att omtala en märkvärdig historia om konung Kaidus dotter.

FYRTIONIONDE KAPITLET.

Om konung Kaidus starka och tappra dotter.

I SKOLEN VETA, att konung Kaidu hade en dotter, som hette Aigiarm,[1] ett namn som på tartariska betyder månsken. Denna flicka var så stark, att det i hela konunga-

riket ej fanns en yngling, som kunde övervinna henne; hon besegrade dem alla. Då konungen, hennes fader, önskade gifta bort henne, nekade hon därtill i det hon sade, att hon aldrig skulle taga en make om hon ej mötte en man, som kunde vinna henne genom sin styrka, varpå konungen, hennes fader, gav henne ett skriftligt löfte, att hon skulle få gifta sig efter sin egen vilja. Hon lät nu i världens olika delar tillkännagiva, att om en yngling kunde besegra henne i kamp, skulle hon mottaga honom såsom sin make. Knappt hade detta blivit bekant, förrän friare infunno sig från alla världens länder för att försöka sin lycka. Striden utkämpades under stor högtidlighet. Konungen tog plats med ett stort följe av herrar och damer i palatsets förnämsta sal, därpå trädde konungadottern in mitt i salen, klädd i en sidendräkt och rikt smyckad och till sist ynglingen, som likaledes bar en dräkt av siden. Det var fastställt, att den unge mannen, om han besegrade prinsessan och med våld kunde kasta henne till marken, skulle få henne till hustru, men om han blev övervunnen, skulle han till henne förlora hundra hästar. På detta sätt vann flickan mer än tiotusen hästar, ty ingen infann sig, som var starkare än hon, och detta är ej att undra på, ty hon hade starka lemmar och var så lång och så kraftigt byggd, att man kunde tagit henne för en jättekvinna. Omkring år 1280 kom så en rik konungason, som var mycket vacker och ung; han ledsagades av ett lysande följe och tusen vackra hästar. Han tillkännagav genast, att han hade kommit för att mäta sina krafter med prinsessans. Konung Kaidu mottog honom vänligt, ty han ville gärna hava denne yngling till måg då han visste, att han var son till konungen av Pamar. På grund härav sade han hemligen till sin dotter, att det vore honom kärt, om hon vid detta tillfälle läte besegra sig, men hon svarade honom, att det ville hon under inga omständigheter göra.

Därpå intogo konungen och drottningen sina platser i salen med ett stort följe av män och kvinnor, konungadottern uppträdde som vanligt liksom konungasonen, som utmärkte sig icke mindre för sin skönhet än för sin stora styrka. Då de nu inträtt i salen, gjordes på grund av friarens höga rang den överenskommelsen, att om han besegrades, skulle han förlora de tusen hästar, som han medfört som insats. Då detta avtal ingåtts, började kampen, och. alla, som voro tillstädes, konungen och drottningen inbegripna, önskade innerligt, att prinsen skulle bli segrare och därmed prinsessans gemål. Men tvärt emot deras önskningar vann konungadottern seger efter många stötar och ryck och kastade ned den unge prinsen, som därigenom förlorade sina tusen hästar, på stenläggningen i salen. Där fanns på hela platsen ingen, som ej beklagade hans nederlag. Efter detta tog konungen sin dotter med sig i många slaktningar, och ingen man i hären visade en sådan tapperhet som hon, och slutligen störtade flickan in mitt bland fienderna, grep en ryttare och släpade honom med sig som fånge till sina landsmän. — Vi vilja nu lämna denna episod och berätta vidare om en stor strid, som utkämpades mellan Kaidu och Argon, son till Abaga, Österns herre.

FEMTIONDE KAPITLET.

Huru Abaga utsände sin son Argon med en här.

ABAGA, ÖSTERNS HERRE,[1] härskade över många provinser och länder, som gränsade till konung Kaidus rike på den sidan, där det träd fanns, som i Alexanders bok kallas *arbor secco*.[2] På grund av de skador Kaidu tillfogat hans land, utsände Abaga sin son Argon med en

stor ryttarhär in på *Arbor Secco*-området så långt som till floden Ion, där de gjorde halt för att försvara landet mot konung Kaidus folk. Argon och hans män kvarstannade på *Arbor Secco*-slätten och besatte många städer och slott därstädes. Då hopsamlade konung Kaidu ett stort antal ryttare och gav befälet över dem åt sin broder Barak,[3] en klok och tapper man, med order om att han skulle slå Argon på flykten. Barak lovade att fullgöra uppdraget och att göra sitt bästa mot Argon och hans här. Han tågade i väg med sin här, som var mycket stor, och ryckte framåt under flera dagar utan att något anmärkningsvärt inträffade, till dess han uppnådde floden Ion, där han blott var på tio mils avstånd från Argons här. Båda motståndarna gjorde sig genast redo till strid, och i en hårdnackad kamp som tre dagar senare ägde rum, blev Baraks armé slagen och driven över floden under ett förfärligt blodbad.

FEMTIOFÖRSTA KAPITLET.

Huru Argon efterträdde sin fader som härskare.

Strax efter denna seger fick Argon bud om att hans fader Abaga dött,[1] vilket gick honom djupt till sinnes, och han begav sig då hem till sin faders hov, en färd på fyrtio dagsresor, där han hade för avsikt att övertaga regeringen. Nu hade Abaga en broder, sultan Acomat,[2] vilken övergått till islam. Då denne hörde talas om Abagas död, kom han genast på den tanken att göra anspråk på tronen för egen del, då han trodde att Argon var för långt borta för att kunna hindra honom därifrån. Han samlade en väldig här, marscherade raka vägen till Abagas hov och bemäktigade sig makten. Han fann där

en sådan mängd av skatter, att han knappast kunde tro sina ögon, och genom att frikostigt utdela dem åt Abagas ädlingar och riddare, vann han så deras hjärtan att de förklarade, att de ej ville hava någon annan än honom till herre. Dessutom visade sig sultan Acomat som en god härskare och gjorde sig omtyckt av alla. Men han gjorde en ond gärning, som av alla fördömdes; ty han tog alla sin broder Abagas hustrur och behöll dem för sig själv.[3] Han hade dock ej länge glatt sig åt sin orättfångna makt förrän underrättelser kommo om att Argon var i antågande med en stor här. Acomat visade ingen oro utan sammankallade modigt ädlingarna, och inom en vecka hade han ett oerhört antal ryttare, vilka alla förklarade sig beredda att marschera mot Argon, och att de ingen högre önskan hade än att gripa honom och döda honom.

FEMTIOANDRA KAPITLET.

Huru Acomat drog ut med sina anhängare för att kämpa mot Argon.

DÅ SULTAN ACOMAT samlat omkring sextio tusen ryttare, begav han sig i väg för att möta Argon och dennes män, och efter en tio dagars marsch gjordes halt då han fick veta, att fienden befann sig på fem dagsresors avstånd och hade lika mycket trupper som han själv. Acomat slog nu läger på en stor, öppen slätt och tillkännagav sin avsikt att därstädes invänta fienden, då platsen syntes honom väl lämpad för en slaktning. Så snart lägret var i ordning, sammankallade han sina män och riktade följande ord till dem: »Krigare! Som I veten, borde jag vara herre över allt det, min broder Abaga ägde, då jag är son till hans fader och varit honom behjälplig vid erövringen av de länder och områden, vi

besitta. Visserligen är Argon son till min broder Abaga, och några finnas som påstå, att riket enligt lagen skulle övergå till honom, men med all aktning för dem, som hysa denna åsikt, säger jag, att de hava orätt. Ty då hans fader innehade hela riket ensam, är det väl rättvist, att jag får det efter hans död, jag, som egentligen skulle haft hälften därav under hans livstid, ehuru han, på grund av mitt ädelmod, fick behålla det hela för sig själv. Då saken nu förhåller sig såsom jag säger Eder, så låt oss, det ber jag Eder, försvara vår rätt mot Argon, på det att konungariket och makten må förbliva hos oss. Ty jag försäkrar Eder, att allt vad jag för min person eftersträvar, är ära och beröm, under det att I såsom belöning skolen få mottaga gods och egendomar i alla våra länder och provinser. Jag säger intet mer, ty jag vet, att I ären kloka män och älsken rättvisa, och att I skolen göra Edert bästa för vår ära.» Då han hade slutat sitt tal, ropade alla de närvarande, ädlingar och riddare, med en mun, att de ej skulle övergiva honom, så länge de levde och att de voro beredda att hjälpa honom mot vem som helst, isynnerhet mot Argon; de hyste ingen fruktan för denne utan skulle som fånge överlämna honom i Acomats händer. Efter detta kvarblev Acomat och hans här i lägret, inväntande fiendens ankomst.

FEMTIOTREDJE KAPITLET.

Huru Argon höll råd med sina ädlingar innan han angrep Acomat.

VI ÅTERVÄNDA NU TILL ARGON. Så snart han fick säkra underrättelser om Acomats rörelser och fått veta, att denne slagit läger med en så stor här, blev han mycket bestört, dock höll han det för rådligt att visa mod

och stridslystnad inför sitt folk. Sedan han sammankallat alla sina adelsmän och visa rådgivare i sitt tält — hans läger utbredde sig nämligen över en stor slätt — tilltalade han dem på följande sätt: »Käre bröder och vänner! I veten väl, hur ömt min fader älskade Eder; då han levde, behandlade han Eder som bröder och söner, och I veten, i huru många strider I haven kämpat vid hans sida och hur I hjälpt honom att erövra det land, han härskade över. I veten också, att jag är son till den man, som så älskade Eder, och att även jag älskar Eder som mitt eget liv. Det är därför rätt och billigt, att I given mig Edert bistånd mot honom, som mot all lag och rättvisa vill beröva oss vårt land. Som I också veten, tillhör han ej vår tro, vilken han övergivit för att bliva saracen och dyrka Mohammed. Det skulle illa anstå oss att tillåta saracener härska över tartarer. Käre bröder och vänner, allt detta borde ingiva Eder beslutsamhet och mod till att göra Edert bästa för att förhindra, att sådant skall kunna inträffa. Därför beder jag var och en av Eder att visa sig som en tapper krigare och uppbjuda alla sina krafter för att vinna seger, på det att makten må tillhöra oss och ej saracenerna. Och i sanning borde vi kunna räkna på seger, då rätten är på vår sida och orätten på fiendernas. Jag vill ej säga något mera men än en gång bedja var och en göra sin plikt.»

FEMTIOFJÄRDE KAPITLET.

Vad ädlingarna svarade Argon.

DÅ DE NÄRVARANDE ÄDLINGARNA OCH RIDDARNA hade hört Argons ord, voro de alla fast beslutna att hellre dö än fly, och under det att de tigande stodo där och övertänkte hans ord, reste sig en av de för-

nämsta ädlingarna och talade sålunda: »Dyre härskare Argon, dyre härskare Argon! Vi veta väl att vad du sagt oss är sanning, och därför vill jag i alla dina krigares namn, som i denna strid skola kämpa på din sida, öppet uttala, att vi ej skola övergiva dig så länge blodet flyter i våra ådror, och vi vilja hellre dö än lida nederlag. Vi ha den fasta tillförsikten, att vi skola besegra dina fiender, ty rätten är på vår sida, under det att de strida för en orättvis sak. Och därför ville jag göra det förslaget, att vi genast rycka fram mot dem, och jag beder alla våra vänner att i denna strid visa sig så tappra, att hela världen skall tala därom.» Då denne man slutat, förklarade alla de andra, att de voro av hans åsikt och hela hären ropade på, att ofördröjligen få gå mot fienden. Följaktligen bröto de upp tidigt nästa morgon med mod i sinnet, och då de uppnått den stora slätt, där Acomats läger befann sig, slogo de likaledes läger där, i god ordning och på tio mils avstånd från motståndaren. Argon skickade genast två tillförlitliga sändebud med ett budskap till sin farbroder.

FEMTIOFEMTE KAPITLET.

Huru Argon skickade sina sändebud till Acomat.

DÅ DESSA TVÅ TROGNA BUDBÄRARE, som redan voro till åren komna, anlände till det fientliga lägret, stego de av vid Acomats tält, där denne och alla hans ädlingar befunno sig, och sedan de trätt in däri, hälsade de honom med stor hövlighet. Acomat, som väl kände dem, mottog dem med samma artighet och bjöd dem sitta ner. Efter en liten stund reste sig det ena av de båda sändebuden och framförde sitt budskap sålunda: »Dyre härskare Acomat! Din brorson Argon förundrar

sig högeligen över ditt beteende att göra honom makten stridig, och att du kommit för att möta honom i blodig strid; det är förvisso ej rätt, ej heller har du handlat mot honom, som en god farbroder bör handla mot sin brorson. Därför låter han genom oss säga dig, att han av hjärtat beder dig, att du som en god farbroder måtte förhjälpa honom till hans rätt, så att ingen strid måtte utkämpas mellan er båda; han vill visa dig all ära, och du skall härska över hela landet under honom. Det är det bud, din brorson genom oss sänder dig.»

FEMTIOSJÄTTE KAPITLET.

Acomats svar på Argons budskap.

DÅ SULTAN ACOMAT hört sin brorson Argons budskap, gav han följande svar: »Herrar sändebud! Vad min brorson säger, har ingen betydelse, ty landet tillhör mig och ej honom, jag erövrade det likaväl som hans far. I kunnen därför meddela min brorson, att om han det önskar, vill jag göra honom till en mäktig man och giva honom stora gods, jag skall behandla honom som min son, och han skall stå i rang näst efter mig. Om han likväl ej går in på mitt förslag, kunnen I försäkra honom, att jag skall göra allt vad i min makt står för att döda honom. Det är, vad jag vill göra för min brorson, intet mer eller mindre.» Då Acomat tystnat, frågade budbärarna åter: »Är detta allt du har att svara oss?» »Ja,» svarade han, »så länge jag lever få Ni intet annat svar.» Budbärarna bröto omedelbart upp, ridande så fort de kunde till Argons läger, stego av vid hans tält och berättade för honom allt, som tilldragit sig. Då Argon förnummit sin farbroders budskap, råkade han i sådan vrede,

att han inför alla de närvarande utropade: »Då min farbror förolämpat mig på detta sätt, vill jag varken härska eller leva, om jag icke har tagit en sådan hämnd på honom, att hela världen skall tala därom.» Efter dessa ord vände han sig till sina ädlingar och riddare: »Nu ha vi intet annat att göra än att så fort som möjligt rycka framåt och hugga ned de trolösa förrädarna. Jag önskar angripa dem tidigt i morgon, ansträngen alla Edra krafter till att förgöra dem.» Under hela natten förberedde de sig till striden, och sultan Acomat, som genom sina spioner fått reda på Argons planer, träffade likaledes de nödiga förberedelserna och uppmanade sina män till att tappert slåss.

FEMTIOSJUNDE KAPITLET.

Striden mellan Argon och Acomat.

DÅ ARGON NÄSTA MORGON kallat sina krigare till vapen och uppställt dem i slagordning enligt krigskonstens regler, riktade han några uppmuntrande ord till dem, varpå de ryckte fram mot fienden. Acomat hade gjort detsamma, och de båda härarna marscherade mot varandra utan att vidare tal höllos. Striden började med en skur av pilar, som föllo så tätt som regndroppar från himlen; man kunde överallt se ryttare störta av hästen, och skriken och suckarna från dem, som lågo dödligt sårade på marken, voro förfärliga att höra. Då de skjutit bort alla sina pilar, grepo de till svärd och klubbor, och striden blev så vild och bullret så väldigt, att det hade varit omöjligt att höra Guds åska. Där anställdes ett fruktansvärt blodbad å ömse sidor. Men ehuru Argon kämpade med ovanlig tapperhet, en lysande förebild för alla sina män, så var dock allt till slut förgäves, ty lyc-

kan vände sig mot honom. Hans krigare blevo slagna på flykten och förföljda av Acomat och hans män, vilka nedgjorde många av dem under ett oerhört blodbad. Under flykten blev Argon själv tillfångatagen, varpå förföljandet inställdes och segrarna övermåttan glada återvände till sitt läger. Acomat lät slå sin brorson i bojor och väl bevaka honom. Och som han var en man, som över allt älskade nöjen, återvände han till sitt hov för att njuta av sköna kvinnors sällskap. Kommandot över armén gavs åt en stor-melik med den uttryckliga befallningen att noga bevaka Argon och att återvända till hovet i korta marscher för att ej trötta trupperna.[1]

FEMTIOÅTTONDE KAPITLET.

Huru Argon blev befriad.

Nu HÄNDE DET SIG, att en av de tartariska ädlingarna, en redan till åren kommen man, fattades av medlidande med Argon och tänkte för sig själv, att det vore gement och trolöst att hålla sin egen härskare fången, och att han ville göra sitt bästa för att befria honom. Han började övertala många andra ädlingar att vara honom behjälpliga, och hans personliga inflytande var på grund av hans ålder och hans rättvisa och kloka sinnelag så stort, att han med lätthet vann dem för sin sak, och de lovade att lyda honom. Upphovsmannen till detta företag hette Boga och de sammansvurnas ledare Elcidai, Togan, Tegana, Taga, Tiar, Oulatai och Samagar. Boga gick åtföljd av dessa till det tält, där Argon hölls fången och de sade honom, att de ångrade, att de tagit parti mot honom, och för att gottgöra sitt fel, hade de nu kommit för att befria honom och göra honom till sin herre.

FEMTIONIONDE KAPITLET.

Hur Argon återfick makten.

DÅ ARGON HÖRDE BOGAS ORD, trodde han först att de hade kommit för att håna honom, och han blev mycket förtörnad och uppretad. »Gode Herrar,» sade han, »I begån en stor synd, då I gören mig till föremål för Edert hån; I borden vara nöjda med den oförrätt, I redan haven tillfogat mig, då I kastaden Eder rättmätige herre i fängelse. I veten att I uppfören Eder illa, och jag beder Er därför att gå och ej mera göra Eder lustiga över mig.» »Käre härskare Argon,» svarade Boga, »var förvissad om att vi på intet sätt göra oss lustiga över dig; vad vi säga är fullkomligt sant, vi svära därpå vid vår tro.» Därpå svuro alla ädlingarna en ed, att de skulle erkänna honom som sin herre, och Argon svor å sin sida, att han aldrig skulle göra dem ansvariga för sitt tidigare uppförande, utan skulle värdera dem lika högt som hans far Abaga gjort. Då de svurit dessa båda eder, befriade de Argon ur fångenskapen och hyllade honom som sin herre. Argon befallde dem genast att avskjuta sina pilar mot det tält, som beboddes av den melik, som förde överbefälet. De åtlydde hans ord och så dödades meliken. Denne hette Soldan och var näst efter Acomat en av de förnämsta furstarna. På så sätt återfick Argon väldet.

SEXTIONDE KAPITLET.

Huru Argon lät avrätta sin onkel.

DÅ ARGON SÅG SIG VARA i obestridd besittning av makten, gav han hären befallning att marschera till hovet.

Det hände sig en dag, då Acomat firade en stor fest i sitt förnämsta palats, att en budbärare kom till honom och sade: »Herre, jag bringar dig underrättelser, men icke sådana, som jag önskade, utan mycket dåliga. Ädlingarna ha befriat Argon och utropat honom till härskare. Din käre vän Soldan ha de dödat, och de skynda hit i ilmarscher för att gripa dig och döda dig. Överväg fort vad du bör göra.» Då Acomat hörde dessa ord, blev han först så bedövad av överraskning och fruktan, att han ej visste, vad han skulle säga eller göra. Men eftersom han var en tapper och klok man, gav han slutligen budbäraren den befallningen att ej för någon människa omtala dessa nyheter, och i all hast befallde han sina trognaste anhängare att beväpna sig och bestiga sina hästar. Utan att för någon omtala vart färden bar, begav han sig på väg till sultanen av Babilonia, där han trodde sig säker. Efter sex dagar kom han till ett pass, som var omöjligt att kringgå. Väktaren visste, att han hade att göra med Acomat, och begrep, att denne ville sätta sig i säkerhet. Han beslöt därför att taga honom till fånga, vilket lätt gick för sig, då Acomat blott hade några få följeslagare. Då denne nu låg fängslad, bad han av hela sitt hjärta, att man måtte återgiva honom friheten; han utlovade stora rikedomar i belöning därför. Men passets väktare, som var en ivrig anhängare till Argon, svarade, att alla rikedomar i världen ej kunde hindra honom från att göra sin plikt mot sin rättmätige herre. Han satte därför Acomat under sträng bevakning och förde honom med sig till hovet, dit han anlände tre dagar senare än Argon, som var mycket upprörd över att Acomat lyckats undkomma. När därför Acomat utlämnades till honom såsom fånge, blev han övermåttan glad; han lät genast sammankalla sina krigare, och utan att fråga någon om råd befallde han en av männen att döda onkeln och föra liket till en plats, där man aldrig mer

skulle få se det. Denna befallning fullgjordes omedelbart.[1] Så slutade mellanhavandet mellan Argon och hans onkel Acomat.

SEXTIOFÖRSTA KAPITLET.

Argons död.

DÅ DETTA VERKSTÄLLTS och Argon tagit huvudpalatset jämte väldet i besittning, kommo alla de ädlingar, som lytt under hans far, samman för att hylla honom som sin herre, och de hörsammade honom i allt. Senare sände Argon sin son Kasan med trettio tusen ryttare till *Arbor Secco*, som ligger i denna trakt, för att han skulle beskydda hans land och folk.[1] Argon kom till makten år 1286 efter Kristi börd, och Acomat hade ägt den i två år. Argon regerade i sex år; därefter dog han av gift, enligt vad man allmänt trodde.[2]

SEXTIOANDRA KAPITLET.

Huru Khiakato efter Argons död ryckte makten till sig.

DÅ ARGON VAR DÖD, ryckte hans onkel Khiakato makten till sig, vilket var en lätt sak, då Casan ju uppehöll sig långt borta i *Arbor Secco*. Den senare blev mycket upprörd, då han fick höra talas om sin faders död och Khiakatos lagstridiga våldsbragd; men han kunde ej lämna sin post av fruktan för fienden. Han hotade likväl med att han skulle hämnas, så snart han fick tillfälle därtill, just så som hans fader hade hämnats på Acomat. Khiakato fick likväl fortfarande behålla makten,

och alla voro honom underdåniga med undantag av Kasans anhängare. Han tog sin brorson Argons hustru till sig och behandlade henne som sin egen; även med andra kvinnor hade han ofta umgänge, ty han var en slav under sina lustar. Khiakato regerade i två år, varefter han blev bragt om livet förmedelst gift.[1]

SEXTIOTREDJE KAPITLET.

Huru Baidu efter Khiakatos död ryckte makten till sig.

DÅ KHIAKATO VAR DÖD, ryckte hans onkel Baidu, som var kristen, makten till sig, och alla lydde honom med undantag av Kasan och hans här. Detta hände år 1294. Då Kasan fick reda på, vad som förefallit, blev han ännu mer förgrymmad gent emot Baidu än förut emot Khiakato och i det han hotade med att taga en fruktansvärd hämnd på honom, beslöt han att ej längre tveka utan omedelbart marschera mot honom. Han utrustade därför sin armé och bröt upp. Då Baidu fått veta, att Kasan var i antågande, samlade han en oerhörd mängd folk, tågade framåt under tio dagar, slog sedan läger och inväntade Kasan för att angripa honom. På andra dagen syntes denne, och genast började en blodig strid, som slutade med Baidus fullständiga nederlag; han blev själv dödad i striden. Kasan blev nu konung och började regera år 1294. På så sätt kom de östliga tartarernas rike att övergå från Abaga till Kasan, som ännu i dag innehar det.[1]

SEXTIOFJÄRDE KAPITLET.

Om de västliga tartarernas härskare.

DEN FÖRSTE HÄRSKAREN ÖVER VÄSTERNS TARTARER var Sain,[1] en stor och mäktig konung. Han erövrade Russia, Komania, Alania, Lac, Mengiar, Zic, Guzia och Gazaria.[2] Alla dessa provinser erövrades av Sain. Dessförinnan hade de alla lytt under Komania, dock styrdes de ej av en regering. Och då enighet ej rådde, gingo länderna förlorade, och folken spriddes i världens olika delar. De, som blevo kvar, voro nästan livegna under konung Sain. Efter konung Sain regerade konung Patu, efter honom konung Barka, sedan konung Mongu-temur, så konung Totamongu och sist Toctai, som ännu regerar.[3] Då vi nu givit en förteckning på konungarna över de västliga tartarerna, vilja vi berätta om en stor strid, som utkämpades mellan Alaù,[4] Österns herre, och Barka, Västerns herre, vidare om uppkomsten till denna strid och dess följder.

SEXTIOFEMTE KAPITLET.

Om kriget mellan Alaù och Barka och om den strid de utkämpade.

ÅR 1261 UPPSTOD EN TVIST mellan konung Alaù härskaren över Österns tartarer, och Barka, konungen, över Västerns tartarer, om en provins, som gränsade till de båda rikena och vilken båda härskarna gjorde anspråk på. De voro båda för stolta för att giva efter, och de utmanade varandra i det var och en förklarade, att han skulle taga provinsen i fråga i besittning, och han ville se den, som kunde hindra honom därifrån. Då händelserna utvecklat sig till denna punkt, kallade de

båda konungarna sina anhängare till vapen, och inom sex månader hade var för sig fått ihop 300,000 ryttare, som voro väl försedda med allt, som till god utrustning hör. Alaù, Österns herre, begav sig då på väg med alla sina stridskrafter, och de redo under flera dagar utan att något anmärkningsvärt passerade. Till slut uppnådde de en stor slätt, som ligger mellan Järnporten[1] och Sarainsjön[2]; där slogs läger i god ordning, och man såg månget vackert och präktigt tält. Alaù sade, att han ville dröja för att se, vilka mått och steg Barka skulle vidtaga, ty denna plats låg vid gränsen till de båda rikena.

SEXTIOSJÄTTE KAPITLET.

Huru Barka och hans här tågade ut för att kämpa mot Alaù.

DÅ KONUNG BARKA RUSTAT SIG TILL STRIDEN och fått veta, att Alaù marscherade mot honom, begav han sig likaledes i väg och anlände i rätt tid till den slätt, där hans motståndare inväntade honom; där slog han läger på ett avstånd av ungefär tio mil från Alaù. Barkas läger var lika rikt utsmyckat som Alaùs, men hans här var talrikare, ty den uppgick till 350,000 ryttare. De båda härarna vilade ut under två dagar, under vilken tid Barka sammankallat sina män och riktat följande ord till dem: »Käre herrar! I veten väl, att jag, alltsedan jag kom i besittning av vårt land, älskat Eder som bröder och söner, och många bland Eder ha kämpat vid min sida i talrika stora slaktningar och hjälpt mig att erövra en stor del av de länder, vi nu besitta. I veten, att jag delar med mig åt Eder av allt vad jag äger, därför borden I göra Edert bästa att försvara min ära, som I hitintills haven gjort. I veten, att Alaù är en stor och mäktig

härskare, och att han har orätt i denna strid, under det att vi ha rätten på vår sida. Var och en av Eder bör vara övertygad om att vi skola besegra fienden i striden, så mycket mer som vi äro flera till antalet. Ty vi veta, att han har blott 300,000 ryttare och vi 350,000, vilka äro lika goda krigare, om ej bättre än hans. Därför måsten I inse, att vi skola vinna seger. Och då vi nu kommit så långt ifrån blott för att utkämpa denna striden, är det min önskan, att vi dröja i ännu tre dagar, varefter vi rycka framåt försiktigt och i god ordning, så att vi ej misslyckas, och jag beder Eder alla, att I vid detta tillfälle visen Eder som tappra män, på det att hela världen må tala om Edra dåd. Jag säger ej mera, än att jag väntar, att var och en måtte väl bereda och utrusta sig för den bestämda dagen.»

SEXTIOSJUNDE KAPITLET.

Alaùs ord till hans män.

Då Alaù hade fått veta, att Barka hade kommit med en så stor här, sammankallade han sina anförare och vände sig till dem med följande ord: »Käre bröder, söner och vänner! I veten, huru högt jag under hela mitt liv värderat Eder och städse hjälpt Eder, och intill denna dag haven I kämpat vid min sida i många slaktningar och aldrig hava vi blivit besegrade; därför hava vi nu kommit hit för att strida mot furst Barka. I veten väl, att han har fler män än vi, men de äro ej lika tappra, och jag tvivlar ej på, att vi skola slå dem alla på flykten och bliva segrare. Enligt vad vi fått veta genom våra spioner, ha de för avsikt att angripa oss om tre dagar. Jag är mycket glad däröver, och jag beder Eder att väl rusta

Eder till den dagen och då visa samma modiga uppförande, som I hitintills haven gjort. En sak vill jag lägga Eder på hjärtat: det är bättre att dö ärofullt på slagfältet än att låta sig besegras. Var och en må kämpa så, att vår ära förbliver obefläckad och våra fiender bortjagade och besegrade.»

Sålunda ingåvo båda konungarna sina krigare mod, och medan de inväntade dagen för slaktningen beredde de sig alla på bästa sätt därtill.

SEXTIOÅTTONDE KAPITLET.

Om den stora striden mellan Alaù och Barka.

DÅ DEN FÖR STRIDEN UTSATTA DAGEN bröt in, steg Alaù tidigt upp, kallade sitt folk till vapen och uppställde hären med största skicklighet. Han indelade den i trettio skvadroner, varje skvadron bestående av tiotusen man under en god ledare och en god kapten. Då detta var vederbörligen ordnat, gav han trupperna befallning om att rycka framåt i långsam takt, vilket de också gjorde, till dess de tillryggalagt halva avståndet mellan de båda lägren, där gjorde de halt och inväntade fiendens ankomst. På andra sidan hade kung Barka uppställt sin här i trettiofem skvadroner på samma sätt, som Alaù hade gjort, och likaledes gett dem befallning om att rycka an mot fienden så långt, att de kommo på en halvmils avstånd från honom. Där gjordes halt under en kort stund, sedan fortsattes framryckningen, tills de båda härarna befunno sig på två armborstskottlängders avstånd från varandra. De voro uppställda på en vacker och mycket stor slätt, som den ju också måste vara, då där kunde rymmas så många tusen ryttare uppställda i slagordning under de två förnämsta härskarna i världen. De båda konungarna voro

dessutom nära anförvanter, ty de härstammade bägge från Cingis-kaan.[1] Då de två härarna för en kort stund stått mitt emot varandra, ljöd stridssignalen, varefter ett sådant regn av pilar avsköts från båda sidor, att man knappt kunde se himmelen, och många krigare och hästar dödades. Då de skjutit av alla sina pilar, gingo de löst på varandra med klubbor och svärd, och striden blev så våldsam, att stridsbullret ljöd högre än åskan. Marken betäcktes av lik och blev röd av blod. Båda konungarna visade en glänsande tapperhet, och krigarna, som följde deras exempel, stodo ej efter dem däri. Slaktningen fortgick på detta sätt till mörkrets inbrott; då flydde Barka. Alaùs män förföljde sina motståndare, som de utan förbarmande höggo ned. Då de fortsatt förföljandet en kort sträcka, kallade Alaù dem tillbaka, och de drogo sig in i sina tält, lade vapnen å sido och förbundo sina sår. Och de voro så utmattade av striden, att de med glädje gingo till vila. Nästa morgon lät Alaù begrava de döda, fiender såväl som vänner, och förlusterna voro å ömse sidor så stora, att de ej låta sig beskrivas. Härefter återvände Alaù till sitt land och med honom alla de män, som överlevt striden.[2]

SEXTIONIONDE KAPITLET.

Huru Totamongu blev konung över Västerns tartarer.

MAN MÅ VETA, att en konung, som hette Mongu-temur, härskade över Västens tartarer. Efter hans död övergick riket till Tolobuga, en yngling, men denne dräptes av en mäktig furste vid namn Totamongu, som fick hjälp av tartarkonungen Nogai. Sålunda erövrade Totamongu väldet; han dog likväl efter en kort regering, varefter Toctai, en klok och duglig man, blev vald till konung.

Under tiden hade Tolobugas söner vuxit upp till två kraftiga och kloka ynglingar, som väl kunde föra sina vapen. De båda bröderna begåvo sig med ett lysande följe till Toctais hov; där knäföllo de framför honom på ett så hövískt och ödmjukt sätt, att Toctai hälsade dem välkomna och bjöd dem resa sig upp. Då sade den äldste brodern till konungen: »Dyre härskare Toctai, jag vill försöka omtala för dig, så gott jag kan, varför vi kommit till ditt hov. Du vet, att vi äro söner till Tolobuga, som dräptes av Totamongu och Nogai. Vi ha intet att säga om Totamongu, emedan han är död, men vi fordra hämnd på Nogai för vår faders mord, och vi bedja dig som rättskaffens man att bevilja oss den. Det är därför, som vi kommit till ditt hov.»

SJUTTIONDE KAPITLET.

Huru Nogai uppmanades av Toctai att begiva sig till hans hov.

DÅ TOCTAI HADE HÖRT YNGLINGENS ORD, förstod han, att denne omtalat sanningen, och han svarade: »Käre vän, jag vill gärna efterkomma din begäran om vedergällning vad Nogai beträffar; därför skall jag låta kalla honom till hovet och göra allt, vad rättvisan kräver.» Toctai sände därefter två budbärare till Nogai, vilka befallde honom till hovet för att inför Tolobugas söner stå till svars för mordet på deras far; men Nogai skrattade blott åt denna befallning och sade, att han ej tänkte infinna sig. Då Toctai fått höra Nogais svar, blev han mycket förtörnad och utlovade inför alla de närvarande: »Må Gud stå mig bi, antingen skall Nogai komma till mig för att giva Tolobugas söner upprättelse, eller också skall jag och alla mina män tåga ut mot honom och för-

göra honom.» Han sände därpå i väg två andra budbärare, som i största hast redo till Nogais hov. Då de anlänt dit, trädde de inför konungen och hälsade honom med stor hövlighet, varpå Nogai bad dem vara välkomna. Då sade den ene budbäraren: »Käre herre! Toctai låter dig veta, att om du icke kommer till hans hov för att giva upprättelse åt Tolobugas söner, skall han draga ut mot dig med hela sin här och tillfoga dig och dina ägodelar de största förluster. Tänk därför noga efter vad du vill göra, och sänd honom genom oss bud därom.» Då Nogai fått höra Toctais budskap till honom, blev han mycket vred och gav sändebuden följande svar: »Herr Sändebud, återvänd till din herre, och säg honom från mig, att jag föga fruktar hans fientligheter; säg honom dessutom, att om han vill strida med mig, skall jag invänta honom vid gränsen till mitt rike, ty jag vill komma honom till mötes på halva vägen. Detta budskap skolen I överbringa till Eder herre.» Sändebudet vände skyndsamt hem, och då Toctai mottagit detta svar, utsände han omedelbart budbärare åt alla håll i riket för att kalla sitt folk till vapen och gå med honom mot Nogai. Inom kort tid hade han samlat en väldig här. Då Nogai hade fått säkra underrättelser om att Toctai stod i begrepp att marschera mot honom med en så stor här, började han likaledes rusta sig för strid, ehuru ej i samma omfång som Toctai. Ty ehuru han var en stor och mäktig konung, var han likväl ej så stor och mäktig som den andre.

SJUTTIOFÖRSTA KAPITLET.

Huru Toctai ryckte fram mot Nogai.

DÅ TOCTAIS HÄR VAR I ORDNING, begav han sig på väg i spetsen föt tvåhundratusen ryttare och uppnådde efter någon tid den vackra och vida slätten vid Nerghi, där han slog läger för att invänta sin motståndare. Tolobugas söner, som hade kommit för att hämnas sin faders död, befunno sig hos honom med en stor mängd ryttare. Nogai var likaledes i antågande med hundrafemtiotusen ryttare, alla unga och tappra män och bättre soldater än Toctais. Han anlände till den slätt, dit Toctai kommit för två dagar sedan, och slog läger på tio mils avstånd från sin motståndare. Strax därefter sammankallade konung Toctai sina härförare och sade till dem: »Vi hava kommit hit för att kämpa mot konung Nogai och hans män, och vi hava goda skäl för att handla så; ty I veten, att allt detta hat och agg har kommit sig av Nogais vägran att giva Tolobugas söner upprättelse, och då vi strida för en rättvis sak, ha vi all orsak att hoppas på seger. Varen därför vid gott mod! I varje fall vet jag, att I ären tappre män och skolen göra Edert bästa för att förinta våra fiender.» Nogai riktade likaledes följande ord till sina män: »Käre bröder och vänner, I veten, att vi ha vunnit mången blodig slaktning och besegrat tapprare män än dessa. Rätten är på vår sida, ty I veten, att Toctai ej var min herre och alltså ej kunde befalla mig till sitt hov för att giva andra upprättelse. Jag vill nu blott lägga Eder på hjärtat, att I skolen så utmärka Eder i striden, att man överallt skall tala om oss, och så att vi vinna aktning för oss och för våra efterkommande.» Nästa dag gjorde de sig färdiga till strid. Toctai indelade sin här i tjugu skvadroner och gav var skvadron en god ledare och kapten. Nogais här indelades i femton

skvadroner. Efter en lång och förtvivlad kamp, i vilken de båda konungarna och Tolobugas söner gåvo glänsande bevis på sin tapperhet, blev Toctais armé i grund slagen. Den förföljdes under ett fruktansvärt blodbad av Nogais män, som visserligen voro färre till antalet, men bättre soldater än motståndarna. Sextiotusen män dödades i denna strid, men konung Toctai och Tolobugas båda söner undkommo med livet.[1]

EPILOG.[1]

I HAVEN NU ALLA HÖRT, vad vi kunnat berätta om tartarerna, saracenerna och om deras seder och bruk ävensom om de andra länderna i världen, så vitt våra efterforskningar och kunskaper räcka. Endast om Svarta havet och om provinserna vid dess kuster hava vi intet sagt, ehuru vi väl känna dem. Ty det synes oss vara ett meningslöst och onyttigt företag att tala om trakter, som varje dag besökas. Det finnes så många sjöfarande, som ständigt segla i denna sjö, venetianare, genuesare, pisanare och många andra, så att varje människa noga känner dem; och detta är orsaken till, att jag förbigår dem utan att tala om dem.

Huru det blev oss möjligt att lämna storkhanens hov, därom haven I hört i början av boken i det kapitlet, där vi berättade om all den oro och ångest i vilken Maffio, Nicolo och Marco befunno sig då de sökte storkhanens tillåtelse att få avresa; och i samma kapitel omnämdes den lyckliga tillfällighet, som hade vår avresa till följd. I kunnen vara förvissade om, att vi utan denna vår lycka aldrig kommit därifrån, och att vi trots alla våra bemödanden aldrig skulle återsett vår hembygd. Dock, jag tror, att det var Guds vilja, att vi skulle återvända, på det att mänsklighetens kunskap om jorden skulle bliva större. Ty det är redan i inledningen vid bokens början sagt, att aldrig någon människa, vare sig kristen, saracen, tartar eller hedning, funnits, som besökt så vidsträckta områden av jorden, som de ädla och berömda borgarna från staden Venedig, herrarna Marco, sonen, och Nicolo Polo. Gud vare tack! Amen! Amen!
